I

Berlin W., 4 Mai 1905.

Amu, coane Păvălucă, iaca în frumseţa aiasta di gradină [1]), a să trajem un chef, bri omule!

Ghici ce cântă muzica pe când scriu?

... Uvertura... Wilhelm Tell.

Car.

Edgar [Flavian]

II

Wilmersdorf bei Berlin.

Iubite Coane Păvălucă,

Cu părere de bine — ca optimist ce sunt — trebue să te anunţ că prevestirile d-tale meteorologice s'au desminţit cu desăvârşire: primăvara, ca o mândră fecioară de împărat, păşeşte înainte molcom, zâmbitoare şi tot mai zâmbitoare, spre întâmpinarea adoratorului ei, junele voevod — Mitică; aşa că, săptămâna viitoare, le vom săruta împreună cu d-voastre cununiile în Zoologischer Garten.

Foarte nerăbdători aşteptăm lunia viitoare. Răcitoarea s'a 'nfiinţat; un grătar sistematic pentru fripturi à la daco-romaine arde de nerăbdare să fie inaugurat; în fine, fiindcă-i vorba de ospătarea unui distins filolog, opera fundamentală a marelui Justus Hildebrandus Pfungstaedterius s'a găsit la o vastă librărie în nenumărate exemplare cu iscălitura autentică a celebrului savant, întărită de autorităţile sanitare superioare berolinense.

[1]) C. p. ilustrată, în colori: *Grosse Berliner-Kunst-Ausstellung.*

Așadar, la revedere luni. Complimente dela toți ai noștri. Sărumâna, madam' Zarifopol.

Mit Hochachtungswohl (sic),

Caragiale

P. S. — Am uitat să însemn adresa d-lui Prof. Weigand[1]). Așa, ca să mă țin de cuvânt, sunt silit să te deranjez. Nu te supăra, rogu-te, și remite-i din parte-mi cărțile ce i-am fost promis, spune-i multă sănătate și că doresc mult să-l revăz.

Și încă odată, luni!

Car.

Berlin, Joi 4 Maiu [1905].

III

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Mai 1905.

Stimate Domnule Doctor,

Am primit carta dumitale de aseară; am înțeles din dureroasele-i rânduri starea desperată a soțului, care nu-și regăsește soția, a amicului, care nu-și revede amica, și când asta? tocmai când conta să-și regăsească pe una, să revază pe cealaltă!! O! sex frivol!!! mi-am zis, și mi-am explicat — căci a înțelege tot, este a ierta tot — de ce soțul, de ce amicul n'a putut face alta decât a căuta în maliția unui om Just[2]), mângâiere la durerea ce i-a trebuit produce inichitatea fomeelor. — Dar să trecem la altă ordine de idei, ca să zic așa. Zici dumneata că o plăcere împărtășită se îndoiește, o durere se înjumătățește în intensitatea ei. Această nouă observație a dumitale o găsesc atât de adânc adevărată, încât sunt silit îndată a-ți da aci în copie următoarea misivă, ce am primit acuma din Paris, pe o cartă postală: « Dragă Caragiale, vremea urmează să fie groaznică la Paris. E imposibil de eșit pe stradă; eu însă aicea *mă simt destul de bine.* Scrisorile trebue să le scriu cu gazul

[1]) Profesor de filologie romanică dela Lipsca.

[2]) Joc de cuvinte, în legătură cu berea Justus Pfungstaedter.

aprins ziua mare. Scrie-mi câteva cuvinte. *Dacă vremea urmează să fie aşa, nu mai rămân aicea* [1]). Sărut pe tine şi ai tăi cu drag,

6 Maiu 1905. *C. Dobrogeanu-Gherea*

Am notat prin subliniări deosebitele-mi stări de emoţie ce mi-au cauzat acele rânduri. Vezi notele copistului mai jos.

Probabil că el mi-a scris înainte de a primi răspunsul meu la prima lui cartă, pe care ţi-am comunicat-o.

Aşteptăm, iubite coane Păvălucă, cu mult dor ziua când să vă primim aici şi să vă salutăm cordial, şi pot pentru ca ză zic, din toată inima. Isprăviţi mai degrab şi haideţi odată. Inghiaţă Justus în răcitoare. Salve

Caragiale

Multă sănătate fetelor.

N. B. — Eu îi spusesem să tragă la un otel mai scumpuşor, însă luminos şi călduros. Dar moscalul tot moscal! — Oh! *la puissance des ténèbres!* O! Tolstoi! O! Gorki! O! Gorciacoff! I proci!!

P. S. — Fanny [2]), ai făcut o mare încurcătură cu pachetul: în loc de şapca Didinii [3]), am găsit un găvănoşel cu un fel de compoziţie sărată, care miroase a ţelină şi nişte pachete cu pesmeciori. Pesmeciorii — ştiu copiii ce să facă cu ei; dar cu compoziţia din găvănoşel, nu ştie Didina cum s'o întrebuinţeze. Trebue topită întâiu în apă, or s'o dea pe păr aşa simplu; că ea zice că e doftoră pentru căderea părului. Fii bună şi scrie-i cum să şi-o aplice, să nu te pomeneşti că-i albeşte părul dacă nu ştie exact doza şi maniera.

IV

Potsdam, 15 Mai 1905.

Multă sănătate, Herr Doctor.

Car.

---

[1]) Atunci cu voi şi mine, cum rămâne (n. a.)?

[2]) Fanny — d-na Stefania P. Zarifopol, fiica lui Gherea.

[3]) Didina — d-na Alexandrina I. L. Caragiale, născută Burelly.

V

Berlin W., 15 Mai 1905.

Iubite Coane Păvălucă,

Până în acest moment, 11 ore a. m. Mitteleuropaeische Zeit, nu s'a prezentat niciun inel[1]) cu niciun conductor. Să sperăm că nu vor întârzia să se prezinte. Nu voiu lipsi atunci de a opri pe conductor, dând cele zece mărci inelului, mai cuminte decât *conductorul lui.* Acuma, spune-mi mă rog matale cum te amuzezi la Paris? Ce face Costică? Ce face Fanny? Cum îi place Doamnei Doctor creerul omenirii? Fiți buni și ne spuneți și nouă, provincialilor.

Lui d. Costică nu-i scriu, fiindcă dumnealui, odată ce a pus mâna pe dv., m'a dat cu totul uitării — nici măcar o vorbă, nu mersâm, că v'am expediat la vreme — căci, dacă nu stăruiam eu — cine știe cât îl lăsați pe bietul moscal să vă dorească! — Dar să nu mă plâng. Așa este omenirea noastră — cât îi pasă — depeși și scrisori! — cum nu-i mai pasă, nici măcar o Ansichtspostcarte cu turnul lui Eiffel! Bravos, domnule Costică!

Scrieți-ne când și încotro plecați și, daca mai dai prin Berlin, când și la ce gară să te aștept.

Pe aici vreme splendidisimă. Era să merg la Hamburg, dar trebue să stau să expediez întâiu pe Mateiu[2]), ca să nu pearză vechimea pentru înaintarea la general de brigadă. Glumești cu cariera armelor!

Complimente dela toți ai noștri vouă tutulor.

Indată ce pleacă Mateiu, mă plimb o zi și apoi mă pun la lucru pe brânci. Asta nu mă va împiedica să beau cu d-ta un pahar de Pfungstaedter, urându-ne reciproc succesele meritate ce ne așteaptă cu celebrele noastre opere.

Din tot sufletul al vostru prietin,

Caragiale

Sâmbătă seara am prânzit cu domnișoarele de Witzleben și de Bardeleben[3]) și cu d. doctor Gusti. Și lui d. doctor i-a plăcut masa, așa gândesc. Fetelor nu știu daca le-a plăcut — masa, firește.

[1]) Caragiale își pierduse verigheta în tren, la toaletă.

[2]) Pentru examenul de admitere în școala militară.

[3]) Rude cu scriitoarea Mite Kremnitz.

VI[1])

De Berlin, 16/5 1905.

Partant Nord huit matin arrivez six soir Cologne prière télégraphier immédiatement jour départ attendrai Cologne gare, Allen herzliche Gruesse

Caragiale

VII

Berlin W., 1 Iunie 1905.

A. S. — Rogu-te, beţi, împreună cu prietinul care-ţi vine la Lipsca, câte un pahar de Justus şi pentru mine

C.

Stimate Domnule Doctor, ştii d-ta că Românul este eminamente punctual. Până acu n'am primit banii. Fireşte că în două trei zile îmi vin. Deci excursia noastră rămâne pe săptămâna viitoare. Te anunţ la vreme. Până atunci, o strângere de mână

Car.

VIII

Berlin, 4 Iunie 1905.

Stimate Domnule Doctor, te rog responde, nu latine, ci la mine, prin telegraf imediat, când să te aştept, ziua şi ora. Ar fi de dorit să pofteşti chiar de dejun, anunţându-mă din vreme. Vremea este, deşi călduroasă, minunată pentru o repezeală spre marea Nordului. Aştept nerăbdător telegrama d-tale. Complimente băetelor.

Al d-tale stimatoriu,

Mitică

D. Dr. Gusti regretă că nu ne poate însoţi; este ocupat cu o conferenţă pe care trebue s'o ţină în curând într'un cerc de savanţi: despre *Libegtate!* Zice că la toate chestiile lăturalnice e pregătit să răspunză, dar nu e încă gata cu răspunsul la una singură: *Ce* este, ce poate fi, *Libegtatea!* Dar asta de sigur o să-i vie mai uşor ca tot, să sperăm.

[1]) Telegramă adresată la Paris.

IX

Wilmersdorf bei Berlin, Joi 22/VI [1905].

Stimate Domnule Doctor,

Am primit carta d-tale, care mi-a făcut deosebită plăcere. Sunt fericit a constata că nu uiți a ridica și pentru amicul d-tale câte un toast bine simțit (toast, adică pahar).

Eu n'am început încă să lucru, dar fierb și sper că în curând voiu porni.

Dar nu de asta vreau să-ți scriu, ci pentru a-ți anunța că Delavrancea mi-a scris: s'a hotărît să se conformeze dorinței și poveței mele, și, în curând, peste vreo cinsprezece zile, vom avea plăcerea să petrecem împreună; când, anume — te voiu vesti cu cea mai strictă precizie.

Rogu-te, spune-mi dacă Weigand profesorul s'a întors și comunică-mi adresa lui: aș vrea odată să-mi împac conștiința umană cu ortografia română; n'aș voi să mor nepocăit, dacă am greșit; e o chestie pe care aș vrea s'o lichidez aci pe pământ, nu în cer, față cu bunul Sfpietru și cu severul meu amic Rostogan.

Ce veşti ai de-acasă? Aș vrea să-i scriu lui Costică; dar am scris în două zile zece scrisori de afaceri și mi-e capul incapabil, ca să mă exprim astfel, *pentru ca să* mai poată turna o scrisoare de un gen susținut.

Ii voiu scrie săptămâna viitoare.

Complimente dela toți ai noștri, rugându-te să le transmiți ș'acasă cu prima ocazie.

O strângere de mână

dela al d-tale,

Caragiale

X

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate Domnule Doctor,

Ce ai pățit d-ta cu zeița gravă a filologiei nu e nimica pe lângă ce am pățit eu cu cele două uşuratice surori — Thalia și Melpomene. Au luat amândouă câmpii. Bănuesc că trebue să fie acuma în patria noastră, îndrăgostite (o! incest mitologic pot pentru ca

să zic) cu cumnatu-meu Dutzescu[1]), care trebue să fie deja borţos cu două gemene, o tragedie şi o comedie. Să aşteptăm, cu încredere în viitorul literaturii şi artei române, momentul fătatului! — Deci, văzându-mă aşa părăsit de cele două secături, m'am hotărît şi eu să nu le mai chem: or să se sature ele de haimanalâc şi or să se 'ntoarcă umilite şi pocăite acasă — scroafele! — pardon!

Fii dar şi d-ta cuminte şi fă tot aşa cu zeiţa d-tale, dacă-ţi face nazuri: vino la Berlin, să ne consolăm împreună.

Când să te aştept, cât de curând, cu un dejun dacoromân? Responde daco-lamine. Aştept cu nerăbdare o telegramă din moment în moment. Tout à vous

de cœur,

Caragiale

P. S. — Nu te teme că pedagogul-cantatore[2]) ar mai fi pe malurile Spreei. O nu! A plecat de mult, şi acuma de sigur farmecă cu talentele lui pe concetăţenii mei, fericiţii Ploeşteni. Asta e bine — mai ales pentru amicul nostru d-l Costică, nou Saul, care are atâta nevoie de glasul acelui nevinovat David... Psaltirea şi năstrapa...!

Marţi 14/27/VI/905.

XI

Freienwalde (Oder), 3 Iulie 1905.

Prosit!

Caragialeştii

XII

Halensee, 12 Iulie 1905.

Domnule Doctor,

Daca ştiam ce văd acuma (uite-te pe partea ilustrată), d-ta n'ai fi încă la Lipsca.

---

[1]) Teodor Dutzescu-Duţu, poligraful, căsătorit cu sora cea mică a d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

[2]) D. E. Flavian, profesor al lui Luca I. Caragiale, la Berlin — acelaşi care semnează la 4 Mai (I).

Cu toate astea, în sănătatea d-tale și a familiei d-tale bem eu și familia mea.

Car.

XIII

Potsdam, 18 Iulie 1905.

A votre bonne santé!
Prosit, Herr Doctor!

Car.

XIV

Wilmersdorf bei Berlin, 21 Iulie 1905.

Stimate Domnule Doctor,

Am scris domnului Doctor Urechia o dare de seamă despre cele întâmplate aci când cu trecerea lui Barbu. Neputând intra în prea multe amănunte, cari n'ar fi putut încăpea în cadrul unei scrisori, i-am recomandat ca să te roage pe d-ta, când vă veți întâlni la Sinaia 'n curând, să i le dai. Crez că n'am abuzat prea mult de prietenșugul d-tale. Dar ca d-ta să fii mai comod la ocazie, aș dori să-ți citesc scrisoarea mea compte-rendu. Pentru aceea, m'am gândit să-ți scriu și să te rog a-mi răspunde mâne peste zi telegrafic: nu te deranjează cumva să viu eu mâne seară la Lipsca la 7,40 și la opt să cinăm la Künstlerhaus sau alt undeva? După cină, ți-aș citi lucrarea mea. Aș dori să o controlezi și d-ta din punctul de vedere al exactității. Despre stil, firește, nu încape vorbă. Eu n'am pretenție de autor... Dar să sperăm că și factura și stilul documentului meu oficial n'au să fie cu desăvârșire desaprobate.

Să aștept mâne sâmbătă o depeșă dela d-ta? Complimente dela toți ai mei.

O strângere de mână
dela amicul d-tale,

Caragiale

Dar dacă, în locul depeșii, ar veni chiar autorul aici?...
Nu îndrăsnesc a spera. Aici răcoare frumoasă.

XV

Vineri 15/28 Iulie [1905].

Stimate Domnule Doktor,

Cu bucurie am aflat că ţi-ai găsit pe *alle gesund* [1]); crez că ai primit depeşa mea ca răspuns la a d-tale. Dar aşa scurt nu mă pot mulţumi: îmi trebue o dare de seamă mai amănunţită despre starea şi petrecerea voastră a tutulor acolo în Sinaia, de care firește mi-este destul de dor. Mângâie-mă, rogu-te cu câteva cuvinte daco-române în singurătatea mea de aici, atât de completă după plecarea d-tale. Ce te-ar costa să arunci măcar la zece zile odată un plicuşor în cutia poştei de hatârul unui biet exilat? Ia exemplu dela soţia d-tale: cum ne scrie dumneaei de regulat la fiece două zile! Nu îndrăsnesc a mai gândi să 'ndemni pe Costică a face acelaşi sacrificiu, ocupat cum îl ştiu cu Costicuţia Rusească!

Mai cu seamă de când cu vacanţele, nu mai primesc din ţară nicio vorbă, par'că am murit, aşa m'au uitat toţi. Asta mă afectează prea mult; sunt ambiţios, n'am ce face! Dacă nu altceva, măcar persecuţia, dar nu indiferenţa!

Dacă vezi cumva pe d. dr. Urechia, coborît din întâmplare un moment din piscurile carpatine pe şesurile Sinaei, spune-i, te rog, că eu tot sper să am răspunsul d-sale până pe după Crăciun: ştiu că până atunci nu se instalează biurourile poştale pe vârfurile Caraimanului.

In ziua plecării d-tale din Lipsca, ţi-am scris şi eu (crezând că a doua zi vei pleca) o cartă poştală, pe care n'ai mai avut când s'o primeşti, prin care te rugam să spui complimente călduroase tutulor ai d-tale din partea noastră a tutulor. Iţi repet aci aceeaşi rugăminte.

Pe d. dr. Gusti nu l-am mai văzut din ziua când ai plecat din Berlin. E, se vede, tare ocupat. Mi-a trimis o revistă a Corpului Didactic — cu un articol iscălit de d. X, « Momente fericite pentru neamul românesc ». Aşa vomitiv mai rar chiar în literatura daco-română! « Succesul nostru diplomatic în Macedonia! Uimirea geloasă a Bulgariei; invidia şi ura Greciei, pentru care au luptat sufletele înamorate de idealul umanităţii, ca marele Lord Byron; prietenia Germaniei; entusiasmul clasicei Italii, a *cărui* inimă *aude* chouri strămoşeşti; apoi activismul fraţilor ardeleni în ajunul

[1]) Toţi sănătoşi (germ).

năruirii Ungariei, care ca Faeton etc.; apoi mișcarea rusească, menită să îndreptățească la reprezentarea națională a Imperiului pe toate populațiile — Basarabia etc., etc.» — Leonardescu curat.

O! mamă fără parte de copii decât de X! O! sărmană, dar mândră Românie! bucură-te!

Spune d-ta, iubite d-le Doctor, dacă — mai e loc în această frumoasă patrie, pentru un grec păcătos ca mine, cu toate sacrificiile pe cari le-a făcut marele Lord Byron în favoarea nenorocitei mele rase?

Eu m'am așternut pe scris, și dacă n'aș fi cam prea contrariat de grije, par'că ar merge binișor. Printre picături aș vrea să completez pe «Rostoganu» și să fac o ediție frumoasă. Dar aș găsi editor? zic, un editor nu cu 300—400 de lei, à la Alcalay, unul care să-mi dea pentru o ediție de 3000 exemplare, măcar 2000 de lei; — fie chiar pentru o ediție de 5000. — Dar să lăsăm visurile în aceste «momente fericite pentru neamul românesc»!

Pe aici vremea se mânține cum ai lăsat-o. Ieri a fost cald; astăzi ploaie și pâclă, după o furtună violentă azi dimineață.

Scuză-mă că, silit, fac indiscreția de a-ți aminti ce am vorbit când ne-am despărțit duminica trecută la Lipsca. Bucureștii (aflu în acest moment,) — se lasă a fi dorit până la 10 aug. stil vechiu. Cam prea mult până atunci, pentru un expatriat așa de sentimental și simțitor ca mine, și aceasta numai grație incuriei lui d. Dutzescu. Nu-l iert până nu mi-o face o tragedie nouă!

Barbu se așează de vară la Tekior Ghiol, unde se află și soacră-mica, cu cumnată-mea, M-me de Zlatko. De ce nu sunt o păsărică să sbor acolo într'o seară, să ascult conversația franțuzească a lui M-me Burelly cu Mesiù Barbu! Trebue să știi că acolo la Tekirghiol este o localitate copur chic. Dacă băile nu i-ar face bine soacră-mii, atmosfera aristocratică de sigur că o s'o întremeze. Altceva e să trăești între ai tăi! — Mersi, mesiù!

Dau scrisoarea aceasta recomandată, căci bănuesc că poate te-ai dus la țară în Moldova: aminteri știu că poșta română ar arunca-o ca o belea în foc. Dacă mergi la moșie, deosebite sărutări de mâini respectuoase D-nei Zarifopolu mama. Amintește-mă lui Ștefănucă și comunică-i o cordială salutare; cred că nu m'a uitat de tot.

Incă odată complimente tutulor Ghereștilor.

Sărut dulce pe maladetz Costică.

O strângere de mână,

Caragiale

XVI

Wilmersdorf bei Berlin, 30 Iulie 1905.

Prosit! Vivat noră-mea!

Car.

XVII

Heiligendamm, 1 August 1905.

Noroace!

XVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Aug. 1905.

Rostocker = Riebeck!
Prosit! auf Ihre speziälle...

XIX

Berlin W., 12 August 1905.

Salut cu respect şi admiraţiune Clubul Cocoanelor şi pe demnul său Preşedinte! Hoch!!

Car.

Multă sănătate familiilor Metronomidis[1]) şi Zarifopulos dela familia Caradzalis. Zito!!!

XX

Bucureşti, 22 Oct. 1905.

Umblaţi sănătoşi! Beţi câte un Pfungstädter în sănătatea noastră! La revedere peste câteva zile; sper, cât de curând! Uf!!! À vous

De tout cœur,

Caragiale

---

[1]) Pianistul Dimitriu, profesor la Conservatorul din Bucureşti, poreclit astfel de Caragiale.

XXI

Stimate Herr Doctor,

Sper, în sfârșit, că nu mă înșel anunțându-ți apropiata mea ieșire din captivitate... Uf!!!

Cu ajutorul Inaltului ziditoriu, vom avea, crez, plăcerea să-ți strâng mâna de azi într'o săptămână.

Atunci îți voiu povesti pe larg variile și multiplele împrejurări cari m'au întârziat atâta.

Complimente dela Didina și dela copii pentru Frau Doctor.

Cocoana Sofia[1]) cu Ionel[2]) vin în curând — poate-poate și d. Costică.

Până la revedere o călduroasă strângere de mână dela

prietenul d-tale,

Caragiale

Buc., Luni 5/18 Dec. 1905.

Dacă ai vreme, scrie, te rog Wandei, că venim cel mai târziu duminică; îi vom *depeșa* exact *ziua și ora sosirii.* Când venim, n'avem nevoe de mâncare acasă.

Adresa ei:

Wanda Winkler bei Caragiale
Preussischestr. 10
Wilmersdorf bei Berlin

XXII

Berlin, 23 Decemvrie 1905.

Iubite Coane Păvălucă,

Am ajunsă-ră în sfârșit în Berlin și am și mâncat din franzela exilului. Cu multă nerăbdare aștept ziua când să ne vedem.

Depeșați-ne îndată ce știți că sosește Domnul Costică cu familia — vreau să-l întâmpin la gară în Lipsca, precum i-am făgăduit — dacă nu cumva evenimentele din Rossia l-or fi făcut să-și schimbe

[1]) Soția lui Gherea.

[2]) Filosoful I. D. Gherea, fiul criticului.

gândul şi să meargă în Caucaz în loc să vie în Saxonia. Acolo îţi mărturisesc că n'aş merge să-l întâmpin, măcar de-aş conta că mă proclamă preşedinte al republicii huliganilor.

Cu toţii ardem de dorinţa să vă vedem. Complimente dela toţi pentru Frau Doctor. O strângere de mână dela al d-tale prietin doritor

Caragiale

Costică mi-a spus că ar fi să sosească acolo luni, poimâine. Rogu-te depeşează-mi îndată: cu ce tren la ce gară şi oră soseşte — să pot pleca d'aci la timp.

Car.

XXIII

Berlin, 24/12 1905.

Trăiască [1]) voinic şi vesel. Trăiţi

Caragiale

XXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 25/12 1905.

Până să-mi permită durerea ischiatică, ce m'a ţintuit pe loc, să mă mişc — mă simt dator a vă zice solemnaminte:

Dorim şi urăm toate fericirile pentru junele gentleman Zarifopol! Ursească-l cele nouă surori divine spre strălucit viitor! Fie, sănătos şi vesel, vrednic reprezentant al ilustrei rase elline, spre onoarea nobilului său părinte şi mândria graţioasei sale mame!

Vivat! crescat! floreat!

Dela toţi către toţi călduroase salutări frăţeşti,

Caragiale

Brava Frau Doctor!

(semnat şi de d-na Caragiale:) *Didina*

---

[1]) Telegramă de felicitare la naşterea lui P. P. Zarifopol. Cf. şi c. p. următoare.

XXV

Berlin, f. d. [sfârșitul Decemvrie 1905].

Speciale salutări respectuoase tânărului tenor de forță Păvăluțică Zarifopol.

Hoch Pavalutzica!

Car.

Mâine sâmbătă, petrec pe Exc. Sa P. P. Carp până la Weimar. Seara mă 'ntorc la Berlin. De poimâine duminică încep să v'aștept cu dragoste frățească.

(Pe fața c. p. ilustrate:)

Mulți ani fericiți!

Car.

XXVI

Weimar, 30.12 1905.

Prosit Neujahr!!
La mulți ani cu toate fericirile!

Car.

XXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 5 Ian. 1906.

Hoch Pavalutzica!
Hoch Ghereștii!
Hoch Zarifopoleștii!

Car.

Costică [Gherea]

XXVIII

Hoch Stephania und Kinder!

Carageleștii

27 Dec. (v. st.) 1905.

XXIX

Berlin, 18 Ian. 1906.

1 9 0 6

Aurora azi apare
Mai mândră şi mai frumoasă,
Căci e zi de sărbătoare,
Zi plăcută şi voioasă.

Anul nou să vă găsească
Petrecând cu mulţumire!
Bine să vă dăruiască
Şi deplină fericire!

Hoch! familiile-amice
Zarifopolu şi Gherea!
Curgă viaţa lor ferice
Şi mai dulce decât mierea!

Un tânăr poet daco-român

(Sub urarea de pe recto, « Herzlichen Glückwunsch », Caragiale a semnat:)

Familia Caragiale

XXX

Dresden, 20 Ian. 1906.

Salutare cât de tare
Dela un marinar călare [1]).

Car.

XXXI

Wilmersdorf bei Berlin, 21 Ian. 1906.

Dragă Paul, marţi plecăm la $10^1/_2$ din Berlin la Halle şi d'acolo mai de vale, adică la Lipsca — unde vom ajunge la 3 d. a. Mergem

[1]) « Marinar călare » era porecla d-lui Gh. Mateescu, din Sinaia.

d'a dreptul la Sachsenhof, lăsăm bagajele și imediat ne îndreptăm spre Fichtestrasse, 13, Hpt. Vor veni cu trenul dela 6, din Dresda, și Manliu [1]) cu soția — niște oameni așa de ispravă, că mi-ar fi stat pe suflet să nu-i remorchez. Am apucat să le spun de concert și de proiectata noastră sintrofie cu Popovici [2]) și Weigand; ei au exprimat așa de călduros dorința de a intra în combinație, încât mi-am zis că nu i-aș putea refuza, fără să fiu un sans-cœur. Vin și ei la Sachsenhof, marți, pe seară, dacă le comunic că s'au găsit bilete, cum te-am rugat prin depeșă. Așa dar iată un program pe care ți-l comunic spre aprobare din partea voastră: (vezi sus). Marți ziua, venim la voi pe la $3\,^1/_2$. Seara prânzim noi (dacă nu voiți și voi) cu ei la Sachsenhof. Mercuri, concert; apoi, Dejun, unde vreți voi. — Seara, masă împreună la Sachsenhof; apoi, doamnele și copiii merg la odihnă și savanții încep desbaterile lor asupra *viei* chestiuni. — *(Aranjați dar cu Weigand și cu Popovici).*

Cu rugăciunea de [a] aproba, vă salut cu toată dragostea

Caragiale

P. S. — Sunt legat numai până la sintrofia științifică cu Manliii. Pe urmă, sunt deslegat. Rămân de capul meu — pe al vostru încă o zi, două.

Salve,

Car.

Àpropos: rogu-te *spune-i obărului dela Sachsenhof să-mi păstreze cele două odăi comunicante la etajul II, cum mi-a promis.*

Multă sănătate tutulor, mari și mici, dela noi toți.

Mi-e lene să mai copiez, ostenit de drum: dă-ți rogu-te osteneala a înțelege.

Tout à vous.

XXXII

Wilmersdorf bei Berlin, 28 Ian. 1906.

După cum fusese vorba, așteptam dela d-l Doctor să ne scrie câte ceva. Văzând însă că suntem tratați cu tăcere, vă trimitem

[1]) Ion Manliu, profesor, autor de manuale și al unei gramatici.

[2]) Aurel C. Popovici, fruntașul ardelean.

noi de aici multă sănătate, şi vă rugăm, răspundeţi-ne cum mai petreceţi. Pe aici e o vreme foarte urâtă, să nu easă din casă nici un căţel înamorat. Cu mare plăcere ne aducem aminte de petrecerea de-acolo şi, dorind s'avem veşti bune dela voi, vă salutăm cu dragoste pe mari şi mici.

Toţi *Caragiale*

P. S. — Când e la Gewandhaus un Beethoven exclusiv?

XXXIII

Berlin, 29 Ian. 1906.

Dorim să avem ştiinţă despre sănătatea voastră a tutulor. Vă rugăm deci a ne răspunde în două-trei vorbe bune.

După atât de bună petrecere, sunt cam discordat, — mai cu seamă că am primit, dela Bucureşti, ştiri urîte despre cumnată-mea Tita, care iar a avut crize teribile.

Aşteptând veşti bune dela voi, vă salut pe toţi cu dragoste,

Caragiale

Pe aici, vremea e tot vrăjmaşă: de două zile ne bate o furtună grozavă şi e frig uo. — Straşnic aş lua câmpii spre blagoslovita miazăzi! Dar... răbdare.

XXXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 30 Ian. 1906.

Mare bucurie mi-au făcut bunele voastre veşti. Tout est bien qui finit bien. Şi oleacă de necaz şi spaimă degeaba nu strică din când în când: e ca un praf de piper peste o mâncare prea dulce — deschide poftă omului pentru bunătăţile vieţii. — Dacă d. Costică nu vrea să fie absolut singur la Dresda, atunci imediat să-mi dea de ştire câtă vreme are de gând să stea şi la ce han a coborît (îi recomand pe *Hoeritzsch* peste drum de Hauptbahnhof — foarte convenabil). M'aş repezi să-l întâlnesc şi i-aş fi oarecum de folos: cunosc aşa pe d'asupra oraşelul — acest Ploeşti al Occidentului, ca să mă exprim astfel. — Aici, după o vreme infamă, trei nopţi şi trei zile de furtună şi întuneric, de azi dimineaţă norii se risipesc, şi Phoebus par'că ne-ar face cu ochiul — ca un ofiţeraş jermân

încercându-şi întâia curte cu monoclul. Eu, cochetă petrecută, nu mă las sedus cu una cu două: îmi trebueşte mai mult decât ochiade de agiamiu. Să-l văd pe tânărul ce poate o zi întreagă.

Aşteptând răspuns, rămân al vostru cu dragoste,

Caragiale

Cu părere de rău, nu pot veni la concert.

Dela toţi tutulor, multe complimente.

Dacă vrei să citeşti ceva interesant din ţară, caută pe Aurel Popovici şi spune-i să-ţi dea *Universul*, pe care i l-am trimis eu, cu « Liga Franco-Română ». Hoch-interessant!

Car.

P. S. — Până să trimit această carte la cutie, ofiţeraşul s'a ascuns de ruşine, dindărătul unei perdele foarte groase.

XXXV

Wilmersdorf bei Berlin, 1 Febr. 1906.

Dragă coane Păvălucă,

Greva birjarilor s'a isprăvit; a lui Phoebus, nu. Aici ne aflăm în toiul unei ierne de bărăgan daco-român: viscol clasic. Daca ţine aşa până deseară, umblăm la noapte cu sania. Barometrul arată tempestă mare; iar termometrul coboară la patinaj. E numai bine de trăit — în casă. Păcat că nu sunteţi şi voi aici, să-i tragem pe 'nfundate un chef la căldurică.

Am primit o cartă dela Costică, din Budapesta; pare 'ncântat şi de Viena şi de capitala lui Kossuth Lájos, bizon Işten [1])! Ii scriu câteva vorbe chiar astăzi.

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Tout à vous de coeur,

Car.

(Pe verso, tăetură de jurnal:)

Muzica reg. 4 roşiori, binc instruită şi bine condusă de către mult *simpatizatul* şef d. lt. N. Popovici.

[1]) Pe Dumnezeul meu! Zău! (magh).

XXXVI

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Febr. 1906.

Dragă Paul,

Fiindcă ţine Costică la Rafael, mulţumeşte-te cu Holbein [1]). N'ai ce-i face! el, *din cauze economice*, ţine la « cose rarissime e singolari ». Să-i dăm dreptate! — Ce concert e mercuri? imediat, rogu-te, spune-mi. Aş veni. Aşa de bine am petrecut cu voi, că par'că aş reîncepe. — Aştept o vorbă, chiar telegrafică, dacă e nevoe — să pot veni marţi seara. Atunci — ia-mi *două* bilete (2).

Complimente cocoanelor şi copiilor.

Cu dragoste, al vostu,

Caragiale

Bine 'nţeles, — bilete *pentru proba generală, dimineaţa.*

XXXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Febr. 1906.

Dacă sunt damele şi copiii bine, — de ce, adică, n'aţi veni amândoi la Berlin? Ba nu? spuneţi. Par'că ar fi mai frumos! Tare bine mi-ar părè să mai petrecem toţi trei împreună înainte de plecarea lui Costică. Pentru voi doi, bărbaţi, e loc, fără *absolut* nicio jenă. Mai gemüthlich crez că nu se poate. Am Apollinaris, am soda, vin, bere, ciaiu şi poftă de taifas asupra tutulor cauzelor economice. Mă rog vouă, dacă nu e imposibil, nu mă refuzaţi.

Fiţi toţi sănătoşi şi veseli.

Răspundeţi, telegrafic, *da*! când v'aştept la gară.

Car.

XXXVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Febr. 1906.

Rămâne bine 'nţeles că, venind singur d. Costică la Berlin, trebue să vie în gasdă la mine.

---

[1]) C. p. ilustrată, în colori: *Die Madonna des Bürgermeisters Meyer*, nach Hans Holbein, Dresden.

Aminteri, să știe Madame Gherea, că eu, mă rog, nu pot garanta de nimica. Eu nu pot lua nicio răspundere dacă nu-l am în grija mea. Pot eu ști ce imprudență ar comite, Doamne ferește, lăsat așa în voia lui, fără niciun control, într'o capitală plină de atâtea curse, ispite și primejdii?

— Așa dar, aștept o telegramă, să știu când trebue să merg a-l lua în primire dela gară.

Până la revedere, dela toți tutulor multe călduroase salutări.

Caragiale

XXXIX

Stimate D-le Doctor,

Am găsit rătăcită la mine alăturata rețetă, pe care i-a dat-o D-rul Ewald lui d. Costică. Probabil, o să-i trebuiască. Rogu-te, la ocazie, înaintează-i-o; costă 20 M.

Ți-am mai scris adineaori o cartă.

Mă recomând.

Al D-tale

stimatoriu,

Car.

Freitag, d. 7-en Febr. [1906].

XL

Wilmersdorf bei Berlin, 12 Febr. 1906.

Dragii mei, îmi pare foarte rău de pățania voastră, care deși n'are importanță, totuși vă plictisește destul. Daca n'aș fi reținut aici, având în gazdă pe Madame Roman[1]), m'aș repezi îndată să **vă** văz, cu speranța că v'aș putea oarecum distrage. Indată ce pleacă mosafira mea, viu neapărat. Până atunci, nu strică să mă înștiințați ce mai e pe la voi. Slava Domnului, de boale infecțioase n'aveți a vă teme, căci astfel de rele nu prea există în țara nemțească. Probabil că tatăl și băiatul au răcit și au obosit prea mult. Apoi... nervii și urmările lor. Până la revedere, vă salut așteptând vești

[1]) Soția dramaturgului Ronetti-Roman.

bune dela voi. Cocoanele noastre bat târgul, după mode. Eu şi cu Luki — bărbaţii — mergem la un antiquariat.

Complimente călduroase tutulor dela toţi.

O strîngere de mână

Car.

XLI

Wilmersdorf bei Berlin, 16 Febr. 1906.

Dragă Coane Păvălucă,

Şi eu am fost cam bolnăvior din cauza frugalităţii şi sobrietăţii — probabil. Stomachul, ficatul — şi lupte — intestine. Acu mi-e bine, slava Domnului! Fiţi buni şi telegrafiaţi-mi clar la ce ceas pleacă daco-românii noştri, ca să ştiu veni cu o zi înainte, neputându-mă scula prea de dimineaţă, ca bătrân infirm ce sunt.

Pe aici vremea e urîtă, deşi nu plouă, nu ninge, nici e frig; dar e posomoreală, aşa că par'că aş lua drumul în wagon-lit, să dorm până oiu da de niţică lumină — să mai mă scutur de ipochondrii.

Complimente tutulor dela toţi,

Al vostru cu dragoste,

Car.

P. S. — După socoteala mea, ei vor pleca, duminică sau luni, cu trenul dela 9.30 dim. prin Dresda, ca s'ajungă în Viena seara la 9.22. Dela Dresda încolo au vagon-restaurant până la Viena.

XLII

Berlin, 22 Febr. 1906.

Stimate domnule Doctor,

Am găsit tutun îndată la Berlinerbhf — atât e de adevărat că viţiul mai degrabă decât virtutea găseşte prilej în oarbele împrejurări. Mă 'ntreb dar: Ce poate face slaba făptură omenească? Şi tot eu răspunz: Dacă găseşte tutun, îl bea!

Dela Bitterfeld, iar oarbă împrejurare: wagon-restaurant — iar viţiul! o bere excelentă, care prinde foarte bine după domnul Ring, fasolică şi ceapa oportună...

Ia-mi rogu-te bilet pentru *mercuri dimineața* și confirmă-mi din vreme că pot conta pe locșorul meu (dacă posibil, jos, nu sus). Complimente din partea tutulor Doamnei Doctor. O strângere de mână. La revedere, sper, mercuri. Spune-i Soniei multe sărutări din partea amicului său.

Cudzidale

P. S. — Dacă nu viu marți seara, atunci lași biletul meu în plic la Sachsenhof oberului de sus, și ne întâlnim la concert. Fiți sănătoși.

XLIII

Wilmersdorf bei Berlin, 24 Febr. 1906.

Domnul Perscheid tânărul este un asin, care nu are niciun fel de educățiugne, și cred că ai tot dreptul să-i ceri restituirea celor 16 M. pe cari le-a primit cu antițipațiugne, sau să-l obligi a plăti lui Costică un bilet Rückfahrt Ploești-Berlin-Leipzig cu Schlafwagen, ca să poată veni, să pozăm a doua oară. Aștept confirmarea în privința biletului de concert. Aici o vreme eminamente scârnavă; plouă, ninge, ceață, nor; toate excrementele unui firmament disenteriac: Jupiter cacans!

Al vostru, foarte plouat,

Cudzidale

(Pe recto, reprezentând un « Husaren Damen-Trompeter-Corps », Caragiale a adnotat:)

N. B. A se observa mândria d-lui Capelmeister.

XLIV

Wilmersdorf bei Berlin, 25 Febr. 1906.

Dragă Paul, uite un plan inkilijinke!

Iei biletul pentru concert, și-l lași la *intrarea principală* în mâna controlorului, recomandându-i să-l dea aceluia care se va prezenta cu un al doilea exemplar al acestei carte de vizită (I. L. Caragiale etc.).

Viu mercuri exact pentru concert; dejunez la voi, şi la 3 d. am. plec înapoi.

Voiu să fac cu asta o experienţă. Până la revedere,

o strângere de mână

Car.

Rog, confirmă-mi telegrafic primirea acesteia.

Dela toţi la toţi, multă sănătate!

XLV

Wilmersdorf bei Berlin, 9 Martie 1906.

Stimate Domnule Doctor,

Mâne, sâmbătă 10/III, aţi fi dispuşi să primiţi pe cineva la dejun? Acel cineva va sosi să ia răspunsul dv. (însufle-l Dumnezeu drăguţul afirmativ) mâne a. m. la orele 11, m. 5 în Bayrbhf.

Dela toţi, tuturor, multe complimente.

Al dv. stimatoriu

Caragiale

Aici bântue un spăimântător uragan de 40 de ore şi tot crescendo.

Dacă aveţi ceva Comisiuni pentru patria daco-română. pregătiţi-le: le iau bucuros.

XLVI

Wilmersdorf bei Berlin, 14 Martie 1906.

Stimaţi Doamnă şi Domn Doctor, am ajunsără cu bine, slavă Ziditorului! am supatără, şi pe urmă pă-pat-ără.

Noapte bună şi bună dimincaţă!

Probabil, plec sâmbătă în patrie, şi — având o demonică inspiraţie pe drum — poate mă 'ntorc, săptămâna viitoare, cu cine credeţi? cu Ţa'Katia! Soacră-mea!!! Atunci, având şi eu o govrnantă de încredere, voiu putea cu consoarta mea să-mi fac plăcerea de a vă vedea cât mai des — dacă pardon, asta nu vă face mult deranj!

Al dv. stimatoriu, mulţămitoriu de bună petrecere

Car.

Mi-a scris Costică. Sunt bine — dar (după regula lui) relativ!

XLVII

Berlin, 16 Martie 1906.

Stimate D-le Doctor,

Am scăpat de datoria împatriării! Ura! Am de scris câteva scrisori şi apoi mă pun pe lucru. Cu aceasta eu poate să câştig ceva, şi d-ta nu perzi nimic; căci comisiunea cu care m'ai însărcinat, ţi-o pot face fără să mai consult pe nimini. Iţi afirm cu siguranţă că:

Copiii legitimi născuţi pe teritoriu străin urmează statul personal al tatălui. Actele lor de stare civilă sunt bune şi absolut valabile, ca şi cele de pe teritoriul naţional; numai, *atunci când sunt produse în faţa autorităţilor naţionale*, trebuesc legalizate în traducere oficială de către ministerul de externe respectiv... 'm da!

Probabil ar mai trebui îndeplinită vreo formalitate?... 'm nu!

Pe aici, uragan îngrozitor.

Dela toţi la toţi multă sănătate.

Al dv.

Caragiale

P. S. — Copilul născut pe teritoriu străin din tată român, şi care, la chemarea contingentului din anul naşterii lui, nu s'ar prezenta la recrutare, este considerat ca desertor, — afară dacă n'o fi fată; aşa că dv. nu trebue să vă 'ngrijiţi şi pentru Sonia — numai pentru Păvălutzică: să fie prezent la apelul nominal!

'M Pardon! uitasem. Ca să scapi de alergături ulterioare la nevoe, nu faci rău să ceri Legaţiunii noastre de aici chiar de pe acuma să-ţi legalizeze, în traducere oficială, actele de stare civilă ale copiilor.

Incă o strângere de mână,

Car.

XLVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 18 Martie 1906.

Şi totuşi imposibil să resist la glasul Patriei care mă chiamă. Plec mâne seară, musai! prin Budopeşto, zău lu Dumgnezeu drăguţul! Duminica viitoare, sper să fiu iar expatriat la Berlin. La

revedere dar pe la sfârşitul lui Martie. Iţi scriu trei patru vorbe din sau despre Ploeşti. Fiţi toţi sănătoşi şi voioşi!

Stimatoriu,

Car.

XLIX

Wilmersdorf bei Berlin, 25 Martie 1906.

Stimată Doamnă şi preţuite Domnule Doctor Zarifopol,

Adineaori sosit acasă; găsit toţi bine, aşa cum doresc să vă găsească aceste rânduri. Primit-aţi mă rog, o telegramă a mea din Bucureşti, ca urmare a unei cărţi postale a dv.? Daca aţi primit-o, şi prin urmare ştiţi la ce plictiseală trebue să vă aşteptaţi cu patru musafiri, vă rog confirmaţi-ne telegrafic, aşa ca să ştim dacă putem conta pe amabila dv. ospitalitate. Vă aduc bune veşti de acasă din patrie şi nişte bonboane tot atât de bune dela Budapesta, bizon Işten! Apo ala nă rog frumos la Doamna şi la Domnul, hele mai fain din tăte, zău! Mare chef am de pitrecere, coane Păvălucă, ăraca 'n di mine! Amarnic! Până la revedere şi în aşteptarea cu palpitaţii a telegrameı dv.

sunt al Dv. adânc stimatoriu,

Caragiale

P. S. — Mai capăta la D. doctor, nă rog, şi un ştuc ghe salami unguresc, prima primissima!

L[1])

Leipzig, 26/3 (1906).

Ai tăi toţi perfect bine fără grije, îndeplineşte curagios dureroasa datorie, fii sănătos

Caragiale

[1]) Telegramele L — LI, LIII — LIV, precum şi scrisoarea LII, îl urmăresc pe Zarifopol plecat în ţară, cu prilejul boalei şi sfârşitului mamei sale.

LI

Leipzig, 27/3 (1906).

Toți foarte bine, Fani trimite multe sărutări, ignoră încă tristul adevăr, preparăm încet pentru aflare ulterioară, Dumnezeu să o odihnească buna mamă

Caragiale

LII

Marți 14/27 Martie [1906] 2¾ după amiazi.

Drăguțule,

Ai primit firește depeșile mele, două până acuma, una la Burdujeni și alta la Galbeni. Incă odată, de aici să-ți fie numai dor, grije să n'ai: sunt totzi foarte cuminți și sdraveni. Așadar vezi-ți de durere. N'aveți ce face toți decât s'o plângeți cu toată evlavia fiească, cum merită o așa sfântă femee și mamă. Ca și pentru a mea zic, din fundul sufletului, Dumnezeu s'o odihnească pe iubita voastră! O mângâere tot vă rămâne în durerea voastră, că s'a strămutat de aici fără sbucium și îndelungă tortură.

Fanny încă nu știe în momentul când îți scriu tot adevărul; dar am preparat-o și o preparăm noi mereu, așa ca aflarea nenorocirii să nu-i poată face sguduire. Am ajuns s'o facem a nu prea avea speranțe de scăpare.

Presupun că ești acolo împreună cu Costică. Luni în ziua când ai plecat de aici am primit, transmisă din Berlin, o telegramă a lui cu știrea supremă. I-am răspuns că ai plecat și că suntem aici la voi. Fanny a primit chiar luni 400 Mărci telegrafic dela Costică.

Acuma, să-ți dau o povață frățească. Așa sdruncinat cum ești, nu te apuca să conduci vreo afacere; în orice caz, în momentele de emoțiune prin cari treci, nu cumva să dai vreo iscălitură de compătimire. Dă numaidecât o procură generală lui Costică, cu drept de a pune la orice nevoe advocat în locul lui. Nu ai acuma altceva de făcut și n'ai fi bun pentru nimic altceva, decât să-ți plângi pierderea mamei, — și cât se poate mai curând să vii a-ți lăsa mângâiată rana sufletului lângă nevastă și copii.

Incă odată n'ai nici o grije de aici; spune-mi la ce pot să-ţi fiu util şi primeşte o frăţească îmbrăţişare.

Comunică fraţilor condoleanţele mele respectuoase.

Dacă-l vezi — adică, îndată ce-l vezi — pe Costică (scrisoarea lui a făcut aici mare plăcere) sărută-l cu toată căldura şi din partea amicului vostru

Caragiale

In momentul când închid scrisoarea, Domnul Păvălucă trage la măsea şi d-ra Sonia face destule nebunii cu Tuşki şi cu Luki.

Multă sănătate dela ai mei.

Fanny îţi trimite multe sărutări şi te roagă să-ţi îngrijeşti, *orice s'ar întâmpla*, de sănătate.

LIII

Leipzig, 28/3 (1906).

Toţi perfect bine — Grüsse.

Caragiale

LIV

Leipzig, 29/3 (1906).

Toţi bine, aşteptăm răspuns. Grüsse.

Caragiale

LV

Wilmersdorf bei Berlin, 12 Aprilie 1906.

Ajuns bine acasă. Găsit vreme împărătească. Dorim să vă ştim bine. Orice primiţi dela Costică relativ la venirea lui, rog să-mi faceţi şi mie cunoscut. Vă dorim toţi la toţi sărbători vesele, cu poftă de mâncare, de băutură şi de somn şi la toate cele bune şi vă salutăm cu toată dragostea frăţească.

Caragiale

LVI

Wilmersdorf bei Berlin, 13 Apr. 1906.

Christos à 'nviat! La mulți ani!

Car.

LVII

Wilmersdorf bei Berlin, 15 Apr. 1906.

Christos a 'nviat!

Am regretat foarte mesaventura stimatei mele amice d-ra Sonia [1] Zarifopol; însă trebue să ne plecăm în fața legilor fundamentale ale progresului omenirii — experiența trebue plătită mai scump ori mai eftin. Ne putem deci chiar felicita că, de data asta, tânăra mea amică a cumpărat atât de eftin marea experiență, atât de importantă pentru domnișoare mai ales — cari trebuesc să știe a nu cădea niciodată.

Incă odată, la mulți ani, cu toate cele dorite după pofta inimii. Aici, după câteva zile foarte calde, aseară am avut furtună cu mari descărcări electrice și azi, avem frumoasă răcoare. Minunat.

Fiți sănătoși și veseli. La revedere

Car.

LVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 18 Apr. 1906.

Sărut mâna Frau Doctor; mai întâiu dorim ca această mică epistolă să vă găsească veseli în cea mai deplină sănătate, căci și noi toți din mila Ziditorului ne aflăm foarte bine. Noi am aflat pe aici — ne-a spus băețelul nostru că a citit într'un călindar nemțesc (toută ziulica, mititelul, citește călindare nemțești) că după săptămâna luminată de Sf. Tomița se deschide acolo la Lipsca un iarmaroc strașnic: și ziceam așa: ce petrecere ar fi să putem merge și noi la târg de Sf. Tomița! Mai te 'ntâlnești cu negustori, mai afli, mai vezi mode noue, mai cumperi câte ceva — câte nu trebuesc

[1] Copila lui Zarifopol, în vârstă de 2 ani.

la o gospodărie!? Mai bem o bericică, un vinişor, o cafeluţă cu clăbuc, mai te duci la un Tingl-tangl [1])! — Dacă am avea nişte preteni, unde să tragem, dè! par'că am veni; dar aşa să mergem la han ca toţi isnafii, par'că nu face pentru nişte feciori de boeri! — Aminteri, cum aţi petrecut de sfintele sărbători? ce-aţi mai făcut? unde v'aţi mai plimbat? — Vă trimitem multe complimente pentru d. Doctor şi pentru toată familia şi vă rugăm să fiţi buni a ne răspunde şi nouă două vorbe ş'un cuvânt, ca să ne bucurăm că nu ne-aţi datără uitării.

Al dv. doritor de răspuns,

I. L. Caragiale

P. S. — Dacă sunteţi buni şi nu vă supăraţi, şi vi se 'ntâmplă ocazie, vorbiţi cu Madame Weigand şi cu dumnealui; poate că să aibă dumnealor loc, să ne primească în gazdă pentru două trei zile — mai mult nu stăm — nu vrem să facem prea mare deranj pentru nimic în lume.

Al dv. stimatoriu,

Car.

LIX

Wilmersdorf bei Berlin, 20 Aprilie 1906.

Stimate domnule Doctor, un învăţat preten al meu clarisimul vir Rostoganus, mi-a spus odată aşa: Quidquid aghis prughenker agas et răşpiţe fignem! Hotărît a-i asculta totdeauna înţeleptele poveţe, nu pot da deocamdată răspuns categoric la onorata Dv. din 19 Prier. Şi iată de ce — daţi-mi voe să mă explic. Din zi în zi trebue să-mi sosească pianul, expediat din Bucureşti de mult. Indată ce primesc factura dela gară, trebue să mă duc a-l ridica, deoarece, fiind greu şi voluminos [2]) mă expun prin întârziare la plată mare pentru magazinaj. Aştept prin urmare factura. — Apoi, pe aici, a început de ieri să vremuiască, parcă am fi în postul Crăciunului, nu în dulcele Paştelui. Trebue, prin urmare, prealabil să fiu informat despre ce fel de vreme e pe la Dv., nu cumva degeraţi şi pe acolo — încai să ştim, să ne luăm ipingelele. Aştept prin urmare,

[1]) Teatru de varietăţi.

[2]) Nu cu — pianul (n. a.).

pe lângă factura dela gară, și deslușirile Dv. climaterico-meteorologice. Care va să zică, din prin urmare în prin urmare, ajungem a zice: prin urmare, deoarece iarmarocul, care ține trei săptămâni în cap, d'abia se deschide poimâne, putem fără multă pagubă amâna pe sfârșitul săptămânii viitoare petrecerea proiectată — ba chiar e mai bine; cădem tocmai în toiul târgului. Prin urmare, până la revedere, în așteptarea facturii și onor. Dv. răspuns, vă rugăm să primiți multe complimente toți dela toți

Caragiale

I. P. S. — Ce știți dela Gherea?

II. À propos de Gherea, rogu-te, primit-ai o foaie (Nr. 200) din Reichs-Kursbuch? — Spune-mi, am nemerit răspunsul la ghicitoare? — Ghera[1]) este locul cu pricina? Dacă în adevăr am nemerit, așa e că mai bune combinații de Verkehr nici că s'ar putea?

Responde la-mine!

LX

Buckow, 22 Aprilie 1906.

Viele Grüsse.

Caragiale

(Contrasemnează) *D. Gusti.*

LXI

Dacă până poimâne vineri dim. nu primesc factura, atunci ne pornim cu trenul dela 3,50 ca să sosim la Bayr. Bhf. la 7.10. Spre mai bună înțelegere rămâne să așteptați în cursul zilei de vineri, o confirmare sau contramandare pe cale electrică. Planul pe care l-am făcut este, pot pentru ca să zic, destul de ingenios — și adică: Sosim seara, așteptați de către Dv. cu o mică colațiune germână. Ne culcăm frumușel, nu prea târziu și nici prea de vreme, ca să ne putem scula dimineața la pont. Lăsăm cocoanele și copilașii la Lipsca și noi plecăm din Thüringer Bhf. la 11 a. m. fixum fix! către capitala principatului Reuss branche cadette. Sosim cu zugul la 12.14,

[1]) (Gera), localitate și stație de cale ferată în Germania.

tocmai la momentul oportun, când se serveşte taplitò [1]). Dacă mirosul este destul de engageant, ne punem la masă; dacă nu, plecăm cu tramvaiul în zentrum, d'a dreptul la Ratskeller, să-i cercetăm archivele şi să ne convingem de vechimea documentelor de deosebite feţe. După ce vom aprofunda toate chestiunile respective, vom face o promonată prin acest alt Braşov, unde, nu ştiu de ce, presimt că vom găsi emoţiuni patriotice înălţătoare. După care, poate să avem nevoe de o droşcă, să ne ducă la Bahnhof, să apucăm zugul dela 6.20 spre a fi la Lipsca la 8 seara fixum fix! unde desigur ne vor aştepta cocoanele şi copiii cu o mică colaţiune germână. A doua zi, vom face aparitiunea noastră oficială în iarmaroc, de unde musai să cumpărăm spre amintire câte ceva. Putem merge la un Tingl Tangl, însă aci incognito. Nu putem frecuenta oficial spectacule unde se debitează în limbi străine. Apoi îndată ce m'ajunge de pe urmă factura dela gară, mă 'nchin dumilor voastre cu toată stima şi, promiţându-mi ca, în cel mai scurt timp, să-mi renoesc plăcerea de a vă saluta spre a lua împreună cu dumile voastre o mică colo-ţiune germână, o pornesc spre Berlin înapoi.

Nu mă 'ndur să crez că planul acesta nu va avea înalta favoare a aprobării Dv. şi, în speranţa că vom fi sănătoşi şi cu voe bună îl vom aduce la îndeplinire din punct în punct, ba chiar cu oarecari avantajoase adaosuri, sunt Doamnă şi Domnule Doctor, şi rămân

Al dumilor voastre prea supus şi devotat servitor,

Caragiale

Dela toţi la toţi multe complimente.

Mercuri 12/25 [Aprilie] 1906.

LXII

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Mai 1906.

Stimate domnule Doctor, a voit Dumnezeu drăguţul să înceapă de ieri încoace o apreţiabilă schimbare în bine a temperaturii. Azi dimineaţă la 6 erau 9 grade; peste zi cald — mai cald afară decât în casă, unde caloriferul nu mai lucra deloc. M'am convins acuma că vechiul sistem cu sobe nu era de lăpădat, ba chiar din contra. Nu ştiu cum o fi pe la voi; dar aci, dacă ţine tot aşa, apoi, peste

[1]) Pronunţare germană pentru *table d'hôte*.

vreo săptămână, fără grijă, puteți veni cu copiii. Acu, când scriu, e foarte frumos; însă noaptea se răcorește de-a binele. Acum altceva, de resort intelectual. « Universul » de vineri, mi-aduce astăzi știrea următoare:

« Eri a fost la Focșani un duel cu pistolul ghintuit între d-nii Vartan D. Manuc, avocat, și V. Mamigonian, avocat și ziarist. — S'au schimbat două focuri fără rezultat ». Această știre a provocat, din partea sufletului meu afectată serviciului liric, câteva versuri, pe cari, cu toată modestia, le supun aprețiării d-tale competente. Nu pretind a fi făcut un cap-de-operă; nu! Dar, ori și cum, mă măgulesc cu speranța că, orice s'ar zice, versurile mele umile pot găsi, ca să zic așa, locul lor într'o mică antologie a poeților din veacul lui Carol I. Vedeți numai și, rogu-vă, spuneți-vă părerea sinceră:

« Din Focșani s'a anunțat
« Că Manuc, un avocat,
« Ș'alt armean, tot avocat,
« La duel s'au provocat.
« Două focuri s'au schimbat
« Fără nici un resultat.
« Pe urmă s'au împăcat
« Mâna amical și-au dat,
« Avocat la avocat,
« Și 'mpreună au mâncat
« După uzul consacrat ».

Cu multă dragoste și plăcere vă așteptăm.

Pianul și spinelta sunt acordate la același diapason: e o frumusețe.

P. S. — Dacă merge tot așa, puteți veni chiar mai degrab. Mă 'nsărcinez să vă dau, dacă se mânține vremea cum a început, semnalul plecării voastre încoace; și credeți că n'aș fi nebun să vă expun la primejdii, pentru o petrecere care se poate amâna.

À vous de cœur,

Car.

LXIII

Wilmersdorf bei Berlin, 11 Mai 1906.

Stimate D-le doctor, pe de-o parte mi-a părut foarte rău că n'ați venit, pe alta foarte bine. Aici, în urma frigului, au venit călduri uscate; aerul tot a fost și e încă plin de pulbere de nisip; toată lumea

sufere de guturai şi tuse. E o secetă cum nu s'a mai pomenit în ţara asta. De cinzeci de zile n'a plouat. Astăzi par'că s'a mai răcorit şi cerul e acoperit; însă bate vântul şi acuma barometrul se urcă. Să sperăm că peste câteva zile se va milostivi cel de sus cu puţină stropeală. Ce mai nou pe la d-v.? Aveţi vreo ştire dela d. Costică? In « Universul », se spune că e numit prezident al unui Congres la Expoziţie. Daca n'aş avea afurisitul ăsta de guturai, m'aş repezi să vă văd; acu însă nu pot, mi-e teamă să nu mă dea afară nemţii din vagon ca pe o infecţiune, şi afară de asta, n'am nici atâtea basmale câte mi-ar trebui pe drum.

Aşteptând o vorbă bună dela Dv. vă salutăm cu toată dragostea pe toţi,

Car.

Am primit o carte dela nenea Iancu Manliu. S'a întors în Dresda şi se plânge că n'are cu cine petrece. Imi pare rău că, fiind indispus, nu mă pot duce măcar o zi, să-l vedem ce poate. Dar helbet! n'au intrat zilele 'n sac. Eu nu mi-am perdut speranţa că odată tot o să-l punem noi pe conul Iancu la prubă.

Am scris lui Barbu *în franţuzeşte* (!) ca să-l felicit pentru discursul său *gallophile*[1]), şi ca să-l îndemn a trece iar prin Berlin, mergând spre Paris ca să ia pe Cellica. Indată ce primesc un răspuns ţi-l comunic.

Didina trimite multe complimente lu Frau Doctor. Ii pare rău că nu s'a putut executa planul nostru de petrecere, la care nu a renunţat cu totul. Ii va scrie în curând, după ce va fi isprăvit nişte haine pe cari le lucrează pentru copii. Până la revedere, multă sănătate dela toţi la toţi.

Car.

LXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 14 Mai 1906.

Presupun, d-le doctor, că ţi-au sosit atâţia bani dela provinţie, încât nu mai ai loc unde să ţii sumuşoara mea. Aminteri ce zor? Eu te rog să nu-mi trimiţi nimic decât complimentele d-tale; pentru

[1]) *La Jeunesse*, discours prononcé dans la réunion publique du 20 mars dans la Salle « Dacia », Bucarest, Impr. « Minerva », 1906.

altceva, viu eu în persoană; în orice caz, nu înainte de a-mi treee gutunarul; până atunci, n'am nas să es din Wilmersdorf. Voiu veni eu fără prealabilă anunțare la Lipsia, unde am să te rog să mă duci la editura de geografie a lui Freytag, de ale cărei niște mărunte publicațiuni foarte interesante am numaidecât nevoe. Aprobarea d-tale pentru modestul meu talent liric m'a atins până'n suflet. Iată, mi-am zis, un critic în adevăr modern, pe cât de luminat pe atâta de imparțial. Numai cine înțelege arta așa de adânc poate fi un judecător autorizat în materie. Mă măgulesc dar că am putut obține sufrajele unei așa de incontestabile autorități. — Aflu că d. Tudorică (Bisserica!) a terminat o piesă teatrală de gen eroic și niște ode și poeme triumfale pentru Jubileul Regal. El contează să câștige atâta cu aceste patriotice producțiuni, încât să poată veni cu familia pe aici. Înțelegi d-ta bine că nu eu aș putea lipsi să-i doresc mai mult succes decât își dorește singur. Inchipue-ți petrecere, să-l avem pe daco-românașul nostru în mijlocul nemției! Mi se pare că ți-am mai scris că l-am *engagé* pe Barbu să treacă și anul acesta prin Berlin mergând spre Paris, spre a-și lua de vacanție pe copilul lui! Maică Precistă nemțească!... Domul mă-sii și Catedrala Odicolonului.

Vremea e tot uscată: geme împărăția toată de așa secetă; or să se scumpească picioicile. Să rădicăm glasuri umilite spre Inaltul Tăriei ca să se milostivească odată cu ploaie asupra prea dogorîtelor țarini. Moaștele lui sf. mucenic Dumitru Basarabov și ale Prea-Cuvioasei muceniție Parascheva sprijinească însetata rugă a noastr 'a păcătoșilor și nevrednicilor robilor lui Dumnezeu, cari pentru greșalele și rătăcirile noastre sunt horopsiți de Prea Milostivul și Iubitoriul de oameni. Rugămu-ne, pocăiți, să nu se potrivească unor ticăloși ca noi. In bunătatea lui nemărginită, erte-ne! întoarcă-și iară sf. față cu blândețe către noi, cari destul am fost certați cu focuri și cutremure din măruntaiele acestui pământ, sătul și el de atâtea păcate și blăstămății câte poartă! Amin! — Aminteri, ce ne facem la iarnă fără barabule, coane?

Dela toți la toți, multă sănătate și călduroase salutări. Până la revedere, o strângere de mână.

Car.

P. S. — Ideea de o slujbușoară la Exposiție nu e rea de loe. In vacanțele de vară, trebue să fie o voluptate să slujești, eu

căldură, patria în câmpul Filaretului. Ce vilegiatură! Pune, rogu-te, pe lângă iubitul nostru prezident, o vorbă bună şi pentru mine. Am fi împreună. O plăcere împărtăşită sporeşte: am simţi fiecare, în loc de + 36 grade, câte + 63.

— Contagiată probabil de atmosfera literară în care viează, Wanda Winkler a făcut aseară un miticism, demn de notat, cred eu; judecă şi d-ta. Am auzit căzând ceva, ca o farfurie, în cuine, unde se făcea jumări. Am mers şi am întrebat-o ironic dacă a mai spart ceva; ea mi-a răspuns serios:

— Ja, sechs Eier!

Ce va să zică influenţa mediului! Il n'y a que le milieu, c'est fini.

LXV

Berlin, 21 Mai 1906.

Herr und Frau Doctor,

V'am expediat astăzi *la Belle Hélène*, piesa şi musica, precum şi numărul din *le Matin* cu deslegarea jocului « Uite popa, nu e popa ».

Citiţi-le sănătoşi.

A plouat straşnic şi are de gând să continue. E foarte plăcut pe aici. Tocmai mâne marţi îi scriu lui Costică: să mă credeţi că n'am avut vreme; am avut şi am şi astăzi nişte musafiri. Regele şi familia d-sale s'au întors cu mare alaiu în capitala Bucureşti. Primarul capitalei şi doamna lui au avut un teribil accident de auto. Femeea, în primejdie mare; bărbatul, două coaste rupte: chi non va piano, non va sano.

Fiţi sănătoşi. Dela toţi la toţi viele Grüsse

Car.

LXVI

Wilmersdorf bei Berlin, 22 Mai 1906.

Am scris, d-le Doctor, d-lui Costică câteva rânduri bine simţite. Crez, adică sper, că o să-i fie greu a ne refuza. Primit-aţi pe la charmante Belle Hélène? — Eri am avut şase daco-români de

ispravă la masă [1]). Detalii când ne-om vedea. Dela toți tutulor cordiale sălutațiuni. — Fiți sănătoși.

De tout cœur votre dévoué.

Car.

La 4 azi dimineață m'am culcat. Scuză caligrafia.

LXVII

Berlin W., 3 Iunie 1906.

Am tot așteptat, dragă domnule Doctor, să-mi aducă postașul ceva știri mai de seamă pe cari să ți le comunic — nimic și iar nimic. Junimiștii au ținut duminica trecută, a doua zi după încetarea serbărilor jubilare, întrunirea lor. Au vorbit un oarecare Negulesc, apoi Filipescu și Marghiloman. — Foarte anodini, incolori și inodori toți trei, au protestat contra «*falsilor* conservatori», cari compromit inst'uțiunile noastre const'tuționale și au declarat că ei se vor ridica dintru toate puterile să apere aceste ins'tuțiuni! După aceea s'au împrăștiat oamenii (cari nu erau de loc numeroși) în ordine și liniște. Din sorginte particulară nu am vreo știre. Barbu nu dă semne de viață — pe semne că se află tot în *ira*. Il a la colère discrète. Costică e, pe semne, și el tare necăjit, că până acu o vorbă nu mi-a răspuns. — De sigur ai citit în gazetele nemțești știri despre groaznicul atentat anarchist contra tinerei perechi regale. Cele franțuzești nu mi-au adus până acum decât știrea fără multe amănunte. — A propos de politică. La mine, am avut o criză de cabinet, care s'a terminat prin demisia ministrului subsistenței. — Mina Zimermann, ilustra mea bucătăreasă, s'a certat în lipsa noastră cu Wanda Winkler, și a părăsit postul său. La întoarcerea noastră nu am mai găsit-o pe banca ministerială. A doua zi a venit să ne declare categoric că nu mai poate continua a servi decât cu condiția licențiării Wandei. Ca suveran imparțial, care am jurat să păstrez intacte legile fundamentale, fără însă a-mi știrbi câtuși de puțin prerogativele Coroanii, am respins condițiunea și astfel Mina s'a retras dela putere [2]). Interimul îl exercită pe

[1]) Intre care d. D. Gusty (n. a.).

[2]) Spre marele meu regret. Păcat! așa de inteligent își conducea departamentul (n. a.)!

rând M-me Caragiale şi Nietzold[1]). — Aici de alaltăeri e o vreme îngrozitoare: grindină, tempestă, frig şi 'ntuneric. Brr!

Eri Gusty a mâncat la noi şi a rămas şi seara. Azi mâncăm cu toţii la Nietzold. Variatio delectat! — cum zicea răposatul C'conul Vasilică Pogor.

Aştept cu nerăbdare un cuvânt dela voi să ştiu ce v'aţi hotărît. Dacă vii prin Berlin, anunţă-mă cu o zi două înainte. Poate avem norocul să se mai îndrepte vremea — să facem o mică excursiune. Eu, cum ţi-am spus, pe la sfârşitul lui Iunie o să trebuiască să mă răped la Bucureşti. Atunci, neapărat, să ne concertăm pentru un studiu superficial al celebrei capitale.

Complimente dela toţi la toţi.

Cu toată dragostea

al matale,

Car.

LXVIII

Bad Nauheim, 5 Iunie 1906.

Stimate d-le Doctor, îţi trimit chiar originalul lui Conul Iancu. Eu cred că vrea să zică

Villa Emmy
Bad Nauheim.

Eu aşa i-am adresat chiar eri o cartă. Ia vezi şi d-ta.

Ce impresie v'a făcut răsgândirea d-lui Costică? Mie mi-a făcut o impresie foarte penibilă. Să las că mi-a stricat atâtea frumoase planuri; dar m'a făcut să-mi perz orice iluzie despre seriositatea oamenilor societăţii viitoare.

Aşteptând răspuns la carta mea de ieri, sunt şi rămân

Al dv. plecat serv,

Car.

Tutulor dela toţi etc., etc., etc.

Eu până aci ştiam că e la Bad Nauheim, dar unde trăsese 'n gazdă nu ştiam. Ii scrieam pur şi simplu *B. N.*; d'aceea pe semne n'a primit nimic.

[1]) Restaurant din cartier.

LXIX

Berlin, 6 Iunie 1906.

Cartele noastre postale s'au întâlnit pe drum. Iți poți închipui ce plăcere mi-a făcut a d-tale despre d. Costică. Firește că acuma planul vostru pentru Sinaia trebue modificat puțin — lucru care nu-mi displace deloc. Nu puteți pleca așa îndată după sosirea lui Costică. Așa dar sper că planurile noastre despre o raită pe la Cöln, Bonn, Rothenburg, Hildesheim, etc. vor găsi realizare, spre marea mea bucurie. Fii bun și scrie-mi o vorbă — să știu dacă nu-mi fac deșarte iluziuni în această privință. Ce D-zeu! ar fi păcat să nu profităm de o ocazie așa de rară. Și, apoi, nu poate d. Costică să vie în Germania numai și numai spre a pleca imediat înapoi. Așa dar, rogu-te, nu contramanda planul făcut și imediat anunță-mă despre sosirea iubitului nostru oaspete, căruia trebue să-i facem toate onorurile. Aș vrea să știu exact pe unde și când sosește, ca să-i eșim înainte. Dacă poți, dă-mi precize indicațiuni. — Vremea, de eri seara, este splendidă: barometrul stă la beau-fixe; senin, calm, căldurică — tocmai bine de plimbărică! Ce frumusețe trebue să fie acuma pe la Bonn! Aștept cu multă nerăbdare veștile d-tale. Dela toți la toți multă sănătate.

A d-tale plecată slugă,

Car.

Nimic din țară — nimic — nimic. După « Universul » alaltăeri, luni, a trebuit să se țină o întrunire publică junimistă. Darea de seamă n'a avut când să sosească până acuma. După Jubileu a început *Moșii*, cu mare brio. Atâta tot.

LXX

Wilmersdorf bei Berlin, 8 Iunie 1906.

Mă puteam prinde că d. Costică o să ne joace festa, și câștigam. Acuma, rogu-te, scrie-mi *imediat* ce aveți de gând? Când plecați? Mai vii pe aici, cum spuneai? Să știu preciz când să te aștept. Aș vrea și eu să mă mișc puțin. De când am venit din Lipsca n'am eșit din halat. Am mucezit de tot; trebue să mă scot la aer ca un

covor bătrân îmbâcsit de molii; aminteri simt că mă destram. Aştept cât mai iute răspunsul d-tale. Multă sănătate tutulor dela toţi.

Cu toată dragostea,

Car.

Nimic din ţară!

LXXI

Wilmersdorf bei Berlin, 10 Iunie 1906.

Di ieri seara, dila nouă,
Plouă, c'coani, plouă, plouă...
Şi eu, sângur, sângurel,
Tot mă lupt c'un păărel.
Dùşmană şi-i soarta mè,
Că nu am cu şini bè;
Că mai vreme di băut,
Di băut şi pitrecut,
De cându-s n'am mai vădzut!

Al matale,

Caragiale

LXXII

Hamburg, 12 Iunie 1906.

Viele herzliche Grüsse
Caragiale & Sohn
Hamburg bleibt Hamburg!

LXXIII

Lübeck, 13 Iunie 1906.

(Urkunde:

Hiemit thu Euch kund und zu wissen dass ich unter heutigem/am *13* ten Tage des *VI* ten Monats Eintausendneunhundert — *6* im Rathsweinkeller zu Lübeck beim Edlen Rebensaft Euer gedenket und *viele* Glass auf Euer ganz spezielles Wohl geleeret hab. — Ich send euch meine herzlichsten Grüsse und verbleib in Freundschaft.

Euer

I. L. Car.

Diess Unterschrift wird hiedurch beglaubiget und unter Insiegel geleget. Semnătură şi completări pe formularul — c. p., de la *Rathsweinkeller-Lübeck*).

LXXIV

Lübeck, 13 Iunie 1906.

Până la revedere, când să-ți spun pe larg, ce minuni am văzut — te salut cu toată dragostea. Sărut mânile doamnei doctor. Fiți sănătoși.

Car.

(Pe fața c. p. ilustrate, cu legenda: *Lübeck — Inneres der Schiffergesellschaft*, Caragiale a însemnat:)

Stabiliment — mai bătrân decât descoperirea lui Columb — extraordinar de interesant... Prosit!

Car.

LXXV

Wilmersdorf bei Berlin, 20 Iunie 1906.

Vedeți, vă rog, d-le doctor, villa d'asupra căreia fâlfâie gloriosul tricolor daco-roman? Aceea este residența pe care mi-am ales-o pentru vilegiatură estivală. Pot zice cu poetul:

Locuința mè di vare
E la mare...

Remarcați, vă rog, că toate steagurile străine, supuse vântului, curg dela dreapta la stânga; pe când tricolorul nostru, în veci nebiruit, curge dela stânga la dreapta: el nu știe să se plece vânturilor dușmane.

Iată ce va să zică adevărată independență. Onoare lui!

Noi cu ajutorul Proniei vom pleca luni la 25. Dacă s'ar putea, aș dori să vă mai văd; dar e foarte greu; căci trebue multă pregătire. Eu mă duc acolo cu speranța să pot, pe verandă, la umbra falnicului tricolor, să lucru ceva spre glorificarea lui, drăguțul!

Poți face o revoltă contra tabietului, să te scoli odată de dimineață și să vii să ne calci aici la Berlin spre a petrece câteva momente, înainte de plecarea noastră pe țărmuri străine și a voastră spre scumpa patrie? Responde la mine! Mare plăcere mi-ai face.

A propos, la Travemünde avem o excelentă orchestră, filarmonică, mă rog frumos.

Dela Travemünde până la Lübek, care este o minune, am zece trenuri pe zi, dela Lübeck la Hamburg, tij [1]). E ceva minunat. Of! Doamne ce ar fi fost să fi venit barbarii din Ploeşti cu voi şi cu noi la Travemünde, în loc să vă duceţi voi acolo! Eftin, frumos, curat, în sfârşit *tadelos* (sic).

Eu tot sper să ne mai vedem; însă dacă nu se poate, atunci vă urez să umblaţi sănătoşi şi să petreceţi bine şi veseli şi să vă 'ntoarceţi tot aşa.

Adresa voastră o ştiu. Iat-o pe a mea:

Travemünde Ostseebad
Villa Iris

Didina nu mai poate de ciudă că n'a putut găsi stofă la fel. Vă salută ea şi copiii.

O strângere de mână,

Caragiale

P. S. — Caută de vino o zi înainte de sâmbătă.

— Aşteptăm scrisoarea promisă dela Frau Doctor, cu multă nerăbdare.

LXXVI

Wilmersdorf bei Berlin, 21 Iunie 1906.

Mă rog ţie, fă o jertfă şi vino! Să petrecem, înainte de despărţire pentru vilegiatură, măcar câteva momente: un mic *colloqium*.

Servus,

Car.

(Pe faţa c. p. ilustrate şi în colori, cu legenda: *Gruss vom Seetempel, Travemünde*, Caragiale a desenat cu creioane colorate tricolorul român şi a scris:)

Uite-l cum flutură de victorios drăguţul!
şi iarăşi contra vânturilor străine! Să
tremure duşmanii!

Car.

[1]) De asemenea (slav.).

LXXVII

Travemünde, 25 Iunie 1906.

Vă trimitem dela mare
O frățească salutare
Toți.

Am auzit acu Ouvertura dela Egmont — bine cântată. Tot boerul [1]) rămâne.

După ce arunc la cutie această cartă, ca să nu scap poșta, voiu auzi Orphée aux Enfers di jădanul șala di Offenbach — mare șoltic, coane.

Al matale,

Car.

LXXVIII

Wilmersdorf/Berlin, Mercuri 1/VII 1906.

Stimate Domnule Doctor,

Am fost tare suferind — o maladie curioasă. Pe cât am putut lua seama — căci această afecțiune debilitează între altele și puterea de observațiune — iată simptomele și fazele ei. O perdere mereu crescândă a tonicității mușchilor supuși voinței; treptat îi scad pacientului forțele picioarelor, brațelor și cerbicei, încât ajunge să nu mai poată sta decât lungit, fără să se mai întoarcă pe altă parte, ceasuri întregi. Cufundat într'un fel de toropeală (assoupissement), care nu se poate numi somn, dar nici atâta stare de trezie, așteaptă, calm, să dispară lumina zilei spre a putea gusta binefacerile somnului reparator. Somnul lui e profund; niciun vis frumos sau cauchemar. A doua zi, se deșteaptă foarte târziu; cască într'una, producând, prin mișcarea articulațiunilor maxilare, un fel de sgomot ce seamănă mult cu acel produs de spargerea unei alune verzi. Să pună bucățele de zahăr, să toarne în ceașcă, să 'nvârtească linguriță — nu poate. Trebue altcineva să se ocupe de toate astea; astfel, dacă dispune de avere și de libertate, își ia o soră de caritate sau mai multe, după mijloace; dacă nu, atunci se mulțu-

[1]) Beethoven.

meşte, ca mine, cu ajutorul familiei. Toate obiectele îi par cu mult mai grele decât îi păreau în starea normală; papucii, de exemplu, i se par ca nişte ghiulele de forçat. Simte apoi că toate articulaţiunile i se 'nmoaie, până i se desprind de tot; iar membrele, ca independente, nu mai vor să răspundă la palidele desiderate ale conştiinţei, care d'abia mai are curajul a face din când în când apel la concursul lor, şi asta numai în momente de nevoi absolut imperioase.

O alterare remarcabilă se face şi 'n psichicul şi intelectul pacientului. El cade într'un fel de apatie, o completă lipsă de iritabilitate şi de iniţiativă faţă cu non-eul: nu se mai apără nici de muşte; apoi, cele mai grave chestiuni, politice, etice, estetice, etc. îl lasă indiferent; cele mai sguduitoare împrejurări ale vremii lui, ca, bunăoară, reabilitarea comandantului Dreyfus, disolvarea Dumei, succesul Expoziţiei jubilare daco-române şi altele, nu-l mai pot mişca. Pare că nu mai e 'n stare a fixa în focar normal obiectele. Ai crede, văzându-i privirea, că el, uitându-se de-a'ndăratele înnăuntru-i, caută ceva ascuns departe în magaziile memoriei, ori flanează prin grădinile imaginaţiei. Nu. Nu se uită nicăeri, nu caută nimic, nici înnăuntru ca nici în afară. Devine din ce în ce mai puţin exigent cu cei cari şi cu ceea ce-l încunjură. Incapabil de vreo pretenţiune, care ar trebui formulată măcar printr'un gest, renunţă la cerinţele strictului necesar, chiar la satisfacerea viţiilor sale; de exemplu, nu mai e 'n stare să spună ce i-ar plăcea şi ce nu să mănânce — noţiunea de plăcere şi neplăcere este stinsă; nu mai poate cere un pahar de bere sau o ţigaretă, etc., deşi este un înveterat băutor, fumător, etc. — până şi imperiul viţiului este paralizat. In fine:

« Nu se vaită, gnişi tânjeaşke;
« Numa zaşe şi boleaşke! ».

Iată ce am suferit. Familia, pe drept cuvânt alarmată, a trimis după d. Arzt al Bezirkului, care, venind îndată, m'a turmentat cu fel-de-fel de examinări, palpări şi auscultări. M'am lăsat să mă'ntoarcă (neputând-o face singur) cum i-a plăcut; mi-a pus fel-de-fel de întrebări absurde, între altele, dacă noaptea dorm bine, la care d'abia am putut răspunde: nu ştiu. Alte indicaţiuni i-a dat apoi Frau Director. Ii auzeam vorbind fortissimo, ca după obiceiu. Dintre acele indicaţiuni, cele mai multe erau cu totul false;

una e destul să ți-o spun, ca să judeci și d-ta: auzi, că eu de regulă nu beau mai mult de două-trei pahare de bere pe zi. Poftim... Să nu fi fost suferind, aș fi sărit firește să le rectific, dacă nu chiar să le desmint categoric; dar, în starea de completă abdicare în care mă aflam, mai puteam eu deschide fălcile să articulez măcar o simplă negațiune spre restabilirea adevărului? Dar ce-i mai pasă unui biet bolnav de adevăr? Și, în fine, ce este adevărul? — Ba zău...

D. Arztul a spus că:

« ... nu vede nimica grav. Este o maladie clasică. Hippocrates nu vorbește nimica despre ea; desigur din causa benignității ei, ilustrul părinte al Iatriei a socotit de prisos a o mai pomeni în vasta lui operă; e probabil însă că era cunoscută cu multe veacuri înaintea lui, încă dela clădirea Ninivei. Această urîtă maladie își atacă victima pe furiș. După primele simptome, pacientul cade la pat ori la canapea. Temperatura și numărul pulsațiilor sunt normale, uneori chiar scad puțin sub normal. Tocmai pentru asta, maladia presintă ceva cu totul particular, anume, subiectul nu simte, ca în genere la maladiile invasive, vreo durere; nu e cuprins de acea abatere sufletească numită angoisse; din contra, e foarte liniștit și 'ncrezător; simte chiar, dacă ne putem exprima astfel, un fel de bien-être indicibil. Despre jugularea maladiei, nici nu poate fi vorba; în această privință, știința, cel puțin până astăzi, se declară impotentă. Răul trebue lăsat să-și facă evoluțiunea, care durează între 9 zile la subiecții adulți și 9 săptămâni la cei în vârstă înaintată. Din norocire, lucrul nu e de loc primejdios; niciodată pân'acuma, nu s'a 'nregistrat în analele savante vreun caz mortal. Maladia apare spontaneu la om (foarte rar la occidentali și la nordici) și la vitele bătrâne, mai cu seamă la bovine [1]); poate deveni chronică — cum, din nenorocire, este la mine. E cunoscută în știință sub numele de *Pigritia orientalis fetida* [2]). In anticitate (ca și până astăzi la popoarele înapoiate, cari nu se bucură încă de avantajele regimului representativ), se tămăduia expeditiv, prin masajuri

[1]) De aci, poate, vine la Daco-Români obiceiul de a-și stimula boii, când li se lasă pe tânjală cu : « Dii, boală! » — Recomand, fără nici o pretenție științifică, atențiunii dumitale de filolog și linguist, această fugitivă ipoteză (n. a.).

[2]) Pe cât mi-aduc aminte, am auzit odată pe amicul nostru M. C. Rostogan zicând elevului său favorit, junelui Otopeanu, care se cam lăsa un moment pe tânjală: « Școlerul să-și plinească datorința numa!... Să nu fie putoare, mă rog (n. a.)!

sistematice, cu un instrument lung şi flexibil, d'a lungul şi d'a curmezişul muşchilor lombari şi spinei dorsale. Astăzi, graţie principiilor dela 93, aceste masajuri sunt scoase din modă; metoadele moderne, în lipsă de specific, recomandă: odihnă şi somn şi iar odihnă. Tratamentul acesta, deşi mai îndelungat, e mult mai comod pentru pacient, şi fără greş dă resultate excelente ».

Am trebuit să-l urmez cu sfinţenie. Iată de ce, stimate d-le Doctor, a întârziat răspunsul meu la preţioasele dumitale scrisori, cea din Lipsca şi cea din Sinaia. Intrat în convalescenţă, dar tot ameninţat de o recidivă, mă grăbesc a-ţi răspunde. Inainte însă, am ţinut să-mi împlinesc o sacră datorie amicală, dându-ţi aci amănunţit descrierea suferinţei mele şi părerea bărbaţilor de ştiinţă, comunicându-ţi totdeodată şi tratamentul indicat în asemenea cazuri. D-ta şi iubita d-tale consoartă nu sunteţi occidentali, nici nordici. Cine ştie? Mai cu seamă în vacanţii, pe timpul căldurilor mari, bântue această oribilă Pigritia. Doamne fereşte! La un caz, nu uitaţi cele arătate mai sus: nu vă alarmaţi, căci primejdie nu poate fi; lăsaţi fără grije să-şi urmeze răul evoluţia lui normală şi aplicaţi-vă tratamentul modern, care, cum v'am spus, este suveran: odihnă şi somn, şi iar odihnă.

La scrisoarea d-tale din Lipsca, nu pot deocamdată răspunde altceva decât că mi-a făcut o nespusă mulţumire. Luminoasa d-tale metodă de critică, pe lângă adâncă pricepere şi covârşitoare putere de analiză — calităţi datorite unei înalte educaţiuni intelectuale — mai denunţă şi acele, şi mai rare, calităţi ce nu se pot căpăta, ci se posedă — calităţi ale spiritului de elită şi ale talentului: dragostea caldă de artă şi entusiasmul de frumos, fără posibilă amăgire în pornirea lor. De aceea, recitind adesea rândurile d-tale, am, fără teamă de vanitate, momente de orgoliu. Când am câştigat sufrajele unui eminent critic, atât de frumos şi de solemn exprimate, încetez a mai mă 'ndoi de mica însemnătate a trudei mele. Astfel, felicitându-mă c'am putut câştiga amiciţia şi stima unui bărbat ca d-ta, îţi mulţumesc cordial că (lucru de care nu prea am fost răsfăţat în cariera mea) nu esitezi a mi le manifesta cu atâta prietinoasă generositate.

La a doua scrisoare, răspund că ştiam tot cancanul de care ţi-a vorbit Costică; încă de astă iarnă, l-am aflat dela Exc. Sa P. P. Carp, când am avut plăcerea să-l însoţesc d'aci până la Weimar. Ceea ce nu ştiam e că acel interesant interview s'a produs şi 'n

românește. Rogu-te dar, fă c'ei face și trimite-mi două-trei exemplare din « Protestarea » aceea. Am mare nevoe să citesc acel factum înainte de întoarcerea din vilegiatură — mititica!

Frau Director a scris alaltăeri o cartă postală cătră Frau Doctor. Trebue să vă fi sosit, dacă cumva greva factorilor postali nu s'o fi 'ntins de pe malurile Dâmboviței inferioare până în valea superioară a Prahovei.

À propos de grevă, ce zice d. Costică de desfășurarea evenimentelor rosiene? — Imbrățișază-l frățește din parte-mi. Spune-i că-l doresc foarte mult și că-mi promit de pe acuma ceasuri de înaltă petrecere, când vom fi cu toții împreună aci la toamna viitoare. N'ai uitat, cred, că 'n primul loc al programului nostru stă, un pelerinaj la Bethleemul de pe Rin[1]). D'abia aștept să mă 'nchin!

Pe aici, slava Domnului, bună pace. De două săptămâni, secetă de bărăgan moldo-valach. De vreo cinci zile, foarte cald; seara, plăcut. Ce trebue să fie la Lipsca! închipue-ți. Acu când scriu, par'că s'ar apropia un Gewitter[2]). Să poftească! va fi primit cu aplause furtunoase.

Fiți sănătoși. Beți un pahar de pelin și în sănătatea convalescentului. Tutulor d'acolo, dela toți d'aci, viele herzliche Grüsse.

Cu frățească dragoste, al vostru

Caragiale

La ocaziune, rogu-te: o salutare cât de tare lui Mateescu, marinar călare.

P. S. — Pe lângă « Protestarea », rogu-te, trimite-mi și conferența lui Costică; dacă n'a tipărit-o în extenso, măcar o cât mai fidelă dare de seamă. Vale.

LXXIX

Travemünde, 2 Iulie 1906.

Am lipsit câteva zile la Lübeck. Intorcându-mă am găsit carta voastră. Sper că necazul v'a fost trecător și că în curând veți scăpa de călduri. Dorim să avem vești dela voi — bune.

Firește că nu plecați fără să ne spuneți o vorbă. Pe aici răcoare și frumos, după o strașnică furtună. Veste politică din țară:

---

[1]) Bonn, locul de naștere al lui Beethoven.

[2]) Furtună (germ.).

Bădărău a fost exoflisit din minister; în locul lui la justiție este numit Dimitrie Greceanu, dușmanul lui politic, și pur conservator ruginit. L-au regulat boerii pe mojic.

Fiți sănătoși. Multe complimente dela toți tutulor,

Car.

Ce veşti aveți de acasă dela Ploești? Nu lipsiți a duce acolo cele mai călduroase salutări dela noi. Aș dori să am și eu conferența lui Costică. Eu sper să ies cu ceva de aici.

Viele herzliche Grüsse,

Car.

LXXX

Travemünde, 5 Iulie 1906.

Fabulă democratică

MOTTO:
Pe Iona l-a înghițit,
Spune Biblia, un chit.
Fiind greu de mistuit,
Inapoi l-a asvîrlit.
Zise Iona zăpăcit:
« Cum rămânem în sfîrșit? »
Chitul zise: « Suntem chit! ».

Nişte ciocoi au înghițit
Pe Bade, unul dela noi;
Dar le-a fost greu de honipsit
Și, jumătate mistuit,
Il aruncară înapoi.
Pe Bade rău [1]) l-a supărat
Acest afront neașteptat,
Și, nespălat, numaidecât,
El pe noi toți ne-a convocat.
Noi toți l-am mângâiat pe rând:
« Nu fi mâhnit până 'ntr'atât!
« Vine pedeapsa lor curând,
« Și, sicut canis [2]), iar la noi
« Se vor întoarce-acești ciocoi! »
El însă zise amărît:
« Eu știu ce vreți să spuneți voi;
« Dar — orișicum și orișicât, —
« Eu... cum rămân?

Morala

— Ciocoiu...' urît.

[1]) Joc de cuvinte pentru **Bădărău, ministrul debarcat.**
[2]) Ca și câinele (lat.).

LXXXI

Travemünde, 8 Iulie 1906.

Dragă d-le Doctor, cred că nu mai trebuesc comentarii la mica poesioară pe care mi-a inspirat-o nestatornicia valurilor politicei daco-romane, mai strașnice decât a valurilor mării. Spune-mi, rogu-te, cum ți se par progresele pe cari lira mea modestă le-a realizat numai după trei patru băi de mare? Mă 'ntreb: unde voiu ajunge, când voiu fi sleit abonamentul de 24 băi? Incalculabil. Așteptând un mic cuvânt de încurajare, vă salut.

Dela toți la toți viele Grüsse,

Car.

Aici, o vreme minunată — o bunătate!
Și petreceri — o frumusețe! care pot să zic.

LXXXII

Travemünde, 10 Iulie 1906.

Joi
29 Iunie st. v.
12 Iulie st. n.
(†) Sf. Petre și Pavel
(Repaus dominical)

Vivat Paul! Vivat Paulucă! Vivat familia!

Sfinții apostoli Petre și Pavel fie-le întru ajutor, la anul și la mulți ani, cu sănătate și veselie!

Car.

LXXXIII

Travemünde, 11 Iulie 1906.

Stimate d-le doctor, mâne joi 12 iulie ne înapoiăm la Berlin. VINE SOACRĂ-MEA!!!!!!!!!!

Explicații mai târziu. Tot a dumitale mai cuminte: te face să mergi la ea, nu vine ea la d-ta.

Orice comunicări, le aştept la Berlin, unde rămân statornic. Dela toţi la toţi multă sănătate.

Devotatisim

Car.

LXXXIV

Wilmersdorf, Sonnabend 14/VI 1906 (pe stamp. post. 14.7.06).

Stimate Domnule Doctor,

Cu voia A-Tot-Ţiitorului, am ajuns acasă teferi împreună cu Ţakatia, ceea ce a făcut mare bucurie jumătăţii şi sferturilor mele — savoir Didinei şi copilaşilor — cu cari Maman a şi tras un somn straşnic până azi dimineaţă la 10. Bravei mele provinciale i-a făcut Berlinul o impresie pentru care nu găsesc epitet în nicio limbă, din câte puţine cunosc, decât în limba sublimă a lui Alighierescu [1]) — o impresie *stupenda*. A rămas cocoana paf! Inchipue-ţi dumneta acuma ce are să fie când, după ce s'o mai drege puţintel de hodorogeala zugurilor, îi voiu arăta minunăţiile Neamţului... Plusios tu cosmu! [2])

Altă bucurie am avut, eu în deosebi, azi dimineaţă când am primit, în sfârşit, scrisoarea dumitale, plimbată câteva zile pe Baltica: ca pe un bordeaux retour des Indes, am savurat această plină de buchet scrisoare de bon cru. Pentru a-ţi răspunde cum se cuvine la aşa rânduri preţioase cer un termen. Cred că n'are să-ţi pară rău a primi replica mea la Sinaia.

Primit-ai, rogu-te, şi carta mea postală din Travemünde, cu felicitări pentru ziua onomastică a celor doi Paveli?

Incă odată, umblaţi sănătoşi, petreceţi sănătoşi, şi să ne vedem, la toamnă, sănătoşi! Imbrăţişaţi şi pentru noi pe ai voştri Carpatini. Dela toţi la toţi viele herzliche Grüsse. Frau Director mulţumeşte din suflet lui Frau Doctor pentru graţioasa găzduire a lui Guliţă al dumneei, încântat de buna primire.

Cu frăţească adâncă dragoste

al d-tale

Caragiale

[1]) Dante Alighieri.

[2]) Expresie admirativă, în limba neo-greacă: *Bogatul lumii*. Vezi şi întrebuinţarea dictonului, cu subînţeles ironic, în scris. CX.

LXXXV

Rothenburg o. T., 29 Iulie 1906.

Cu mult dor. Hoch Bavaria! Prosit!!

Car.

LXXXVI

Goslar, 6 August 1906.

Vicle herzlichste Grüsse

Car.

LXXXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 28 August 1906.

Cutremure se 'ntâmplă 'n lume
Cu grozăvii fără de nume;
Dar grozăviile din Harz
Le fac pe toate marț [1]).

Tutulor dela toți vicle herzlichste Grüsse

Car.

LXXXVIII

Saalburg, 4 Septemvrie 1906.

Saltă, Române, plin de mândrie! [2])

M. Ch. Rostoganul

---

[1]) C. p. ilustrată; șarjă, în colori, cu bețivi și case împleticite, sub lumina lunii. Legenda: *Goslar. Grad' aus dem Wirthshaus, Komm ich heraus, O, Marktplatz, wie wunderlich schaust du mir aus.*

[2]) C. p. ilustrată: *Mommsen-Denkmal—Saalburg.*

LXXXIX

Wilmersdorf bei Berlin, 6 Octomvrie 1906.

Reta Walter dela Opera-Comică [1]). Această frumoasă şi talentată creatură a fost alaltăeri ucisă cu un glonţ de revolver în tâmpla stângă. Moartea a fost fulgerătoare. Ucigaşul ei s'a sinucis pe loc. Fata avea un prodigios succes de începătoare (21 de ani). In lumea artistică şi 'n tot publicul amator este o mare jale. Nenorocirea s'a întâmplat la 4 Oct. pe la 3 după amiazi — joi.

XC

Berlin W., 24 Octomvrie 1906.

Iubite Domnule Doctor, inima mi-a tresăltat de bucurie citind călduroasele cuvântări daco-române... Dumnezeu al strămbunilor noştri! ce 'aavele trebue să fi fost după acel banchet triumfal!...[2]) şi... fom'mei!

— M'am bucurat apoi, şi mai ales, că te-ai săturat să mai cânţi:

« Şhie pâne cât di ră,
« Tăt mai bini 'n ţara mè!... ».

şi că te-ai hotărît, în fine, să te 'ntorci iar la franzoala surgunului. Vă aşteptăm cu mare nerăbdare; veniţi sănătoşi şi cu chef!

Până atunci, ia citeşte, mă rog, aceste rânduri:

(Tăetură de jurnal:
— Un viu conflict s'a ivit între d-nii A. C. Cuza şi Paul Bujor, profesori universitari. Cauza este cuvântarea pronunţată de d. profesor Cuza, cu ocaziunea solemnităţei inaugurărei cursurilor universitare.
(Probabil că chestiunea va veni înaintea consiliului profesoral al Universităţei).

şi rogu-te, cercetează şi adu-mi cât mai ample amănunte asupra interesantului conflict dintre aceşti doi iluştri savanţi. Nu uita..

---

[1]) C. p. ilustrată: *Reta Walter—Mignon.*
[2]) Banchet politic al partidului conservator.

Pe aici o vreme împărătească. Am să te văz, dacă eşti diplomat: adu-mi-l şi pe Costică: mare bucurie şi folos mi-ai face.

Dela toţi ai noştri la toţi ai voştri viele herzlichste Grüsse.

Al matale

Car.

P. S. — Scriu o piesă de teatru: «Titircă, Sotirescu & C-ia», 3 acte.

Merge binişor. Să sperăm că n'o să-ţi displacă.

Dă scrisoarea alăturată lui Costică şi insistă să nu mă lase fără răspuns.

Vale.

XCI

Wilmersdorf bei Berlin, 14 Noemvrie 1906.

Stimabililor, când veţi fi pe deplin reparaţi de hodorogeala drumului, cred că ar fi consult să ne vedem pentru ca, după datina străbună, să vă putem ura bună sosire. Eu, după făgăduială, aştept aci pe d. Doctor măcar, dacă nu şi pe d-na doctoroaia. Fireşte că amândoi ne-ar îndatora mai mult; dar în faţa datoriilor materne a unei matroane daco-române trebue să ne plecăm. Aştept prin urmare o depeşe pentru sosire. Veniţi de-a dreptul acasă, chiar dacă nu vă 'ntâmpin la gară. Aşteptând cu mare nerăbdare să ne vedem cu toţii împrejurul unei mese, în odae caldă, cu bere rece, rămânem ai dv. vechi preteni,

Car.

Multe complimente Kinderilor dv.

XCII

Berlin W., 23 Noemvrie 1906.

Stimate D-le Doctor, preferind deocamdată (nu vă fie cu supărare!) Lipsia Ploeştilor, îmi voiu face o deosebită plăcere a vă saluta acolo mâne seară sâmbătă 24/XI. Prin Halle la Magdbhf[1]) sosesc la 6.5 p. m. Ce zici de o mică combinaţie pentru pela 8—$8^1/_2$ cu

[1]) Magdeburger Bahnhof.

Weigand undeva în loc discret? Dacă n'ai alt plan mai bun, avizează-l pe d. Profesor, care ar dori să mă vază având nevoe de o comunicare din parte-mi.

Tutulor dela toţi sănătate.

Devotat

Caragiale

Dacă ai ceva mai bun, primesc bucuros, lăsând pe Weigand pe duminecă.

XCIII

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate D-le Doctor, plecarea la Ploeşti amânată. Aici vreme îngrozitoare: frig, ploaie, vânt. Caloriferul absolut impotent. Nu e de umblat cu copii. Am făcut o prostie că n'am mai stat în bunul culcuş dela Sachsenhof.

Peste câteva zile sper să ne aşezăm în noul domiciliu din piaţă, unde să putem primi frumos pe d-na Doctor, şi pe Kinderi.

Multă sănătate tutulor dela toţi,

Al d-tale

Caragiale

29/XI/1906.

XCIV

Berlin, 10 Decemvrie 1906.

Aici ninge, fără ger — închipue-ţi: ca o proastă reputaţie, fără avantajele ei. Ce bine trebue să fie acuma în colţişorul nostru din birtul dela Sachsenhof! of! of! of! Săptămâna asta ne mutăm. Poate să viu o zi două la Lipsca cu Luki, spre a lăsa mâna liberă Doamnei Director — să-şi facă mendrele de gospodină. Până să ne vedem — acum sunt tare mahmur (am nişte nevralgii intercostale, cari mă bagă 'n fel de fel de ipochondrii) — încă un pahar beu (afurisită vreme!) în sănătatea dv. şi a familiei. Hoch!

Car.

XCV

Berlin, 10 Decemvrie 1906.

Stimate d-le Doctor, eu nu sunt poet antic; sunt modern; nu fac anacreontice, nici epigrame metrice în distichuri; fac din când în când câte un cuplet în *genre* Caveau sau Kommers [1]), d. ex.:

Barometrul se tot lasă —
Vezi numa cum vremueaşke...
Ş'apoi? par'că mie-mi pasă?
Incă un pocal! — Noroc!
Să se lese cât pofteaşke,
Că eu nu mă las ghe loc!

Mă rog să mi-l pui pe muzică; mie mi se pare — cum se zicea odinioară în « Junimea », că este cantabil.

La revedere zilele astea.

Multă sănătate dela toţi la toţi,

Car.

XCVI

Wilmersdorf bei Berlin, 11 Decemvrie 1906.

Al doilea cuplet:

Şi ghe-i vorba pe lăsake,
Apoi lasă-ke pe mine!
Să se lese el cât poate,
Eu tot ştiu că l-am rămas:
Că, să nu dau ghe ruşine,
Până 'n pimniţă mă las!

Cu stimă

Poeta

---

[1]) Cântece studenţeşti germane.

XCVI bis

Wilmersdorf bei Berlin, 11 Decemvrie 1906.

Al treilea cuplet:

La el consecvenţă nu e,
Că 'z, cum vremea i s'arată,
Când se lasă, când se suie;
Pe când eu, mă rog frumos,
Dacă m'am lăsat odată,
Singur nu mă scol ghe jos!

Încă odată, mă rog frumos la d. Doctor pentru muzică — cât s'ar putea mai aghecvată.

La revedere,

Car.

XCVII

Wilmersdorf bei Berlin, 12 Decemvrie 1906.

Stimate d-le Doctor, în dârdora mutatului, sunt expulsat din Wilmersdorf. Unde să găsesc azil? M'am gândit la Lipsca. Sosesc cu Luki mâne seara *joi la 7 ore 8'*, în Bayrbhf [1]). Dacă sunteţi plecaţi de-acasă, lăsaţi vorbă unde să vă găsesc.

Până sâmbătă n'am dreptul să calc în Berlin. Cocoana vrea să dirijeze fără control operaţia. Bravissima!

Până la revedere, o strângere de mână,

Al d-tale

Caragiale

XCVIII

Berlin W., 20 Decemvrie 1906.

Responde la mine:

1°. Cum vă e cheful? — 2°. Ce ne facem de Crăciun? — 3°. Mânţineţi programul?

[1]) Bayrischer Bahnhof.

Tăcerea cu care ne tratează Frau Doctor ne dă bănueli că stă la îndoială.

Multă sănătate

Car.

P. S. — Mutat și tot așezat. Aici ger uscat și acoperit. Hohenzollerndamm 3 Hpt.

XCIX

Berlin, 24 Decemvrie 1906.

Dragă d-le Doctor, din exces de zel tapițeresc, la așezarea casei după mutat, mi-am zdrelit piciorul drept jupuindu-mi epiderma d'a lungul fluerului. Două-trei zile am neglijat lucrul. Au venit aici Conu Iancu Manliu și soția; am petrecut. După plecarea lor peste două zile, m'a răsbit ustureala. Am pus, fără să 'ntreb doctorul, un plastur, care mi-a aprins rana. Așa că acuma *îndurerat* mai rău decât un poet liric, sunt osândit la orizontalitate pentru — știu și eu cât? Doctorul zice că nu e primejdie; dar spune că plăcut lucru nu e. La glesnă sunt congestionat și pielea ruptă ustură straşnic. In fine, să rabd.

La plictiseala mea, care firește plictisește și pe ai mei, D-ta ai mai adăogat încă pe atâta prin vestea despre Frau Doctor. Chiamă îndată doctor și caută să o faci a rupe scurt relațiile cu d. Pavalutzică, dacă dumnealui nu știe de omenie. Dumnealui e băiat mare acuma; să-și caute de hrană aiurea. Iată dar că împrejurări neplăcute ne obligă a ne întoarce la religia sfântă a strămoșilor noștri. Nu ne-a fost dat să prăsnuim Crăciunul papistășește: îl vom serba pe al nostru — grecește.

Pe aici, ger straşnic uscat și senin. Eri noaptea ne-am coborît până peste 11 subt 0. Lucrul e nepomenit la Berlin. Pe acolo cum stați?

Doresc să am știri bune dela voi. Nu trebue să vă demoralizați. Odihnă și hrană și puțină răbdare. Am felicitat azi pe Pavaluză. Spune-i să fie băiat cu minte și sănătate și noroc să-i dea D-zeu.

Cu frățească dragoste vă îmbrățișează toți pe toți

Car.

Fiți sănătoși. La revedere.

C

Wilmersdorf bei Berlin, 29 Decemvrie 1906.

Stimate d-le Doctor, după mult necaz, acu sunt mai bine; doctorul e mulţumit de procesul de reparaţiune al rănii. Accidentul acesta totuşi m'a demoralizat foarte mult şi numai o petrecere bună mi-ar restabili acuma buna humoare. Imi pare bine că şi la voi merge lucrul spre îndreptare. In curând ne vom vedea prin urmare să 'nchinăm creştineşte: la mulţi ani. Desigur că d. Pavliţică trebue să protesteze contra măsurii ce aţi luat: nu vă lăsaţi seduşi de protestările d-sale. Toţi au trecut prin aşa supărare — să rabde şi d-lui!

Pe aici ger ca la Bucureşti — straşnic; zăpadă şi sănii — lucru foarte rar, cum spun nemţii. Scrieţi-ne lucruri bune şi petreceţi sănătoşi, cu tot necazul afacerii Pavliţică.

Cu toată dragostea dela toţi tutulor multă sănătate.

Al d-tale

Car.

CI

Berlin, 30 Ianuari 1907.

Stimate D-le Doctor, cum mai staţi din gutunar? Noi, slava Domnului, binişor; Luki însă foarte amărît din pricina desastrului sozial-democraţiei [1]) — datorit, fireşte, coaliţiei infamilor burgheji! Mare desamăgire, ce e drept, şi mai cu seamă sigură dovadă că «tovarăşii» sunt nişte zevzeci lăudăroşi: după atâta bravadă, aşa resultat! Numai de unul îmi pare rău — de domnul Costică al nostru: ce figură are să facă el faţă cu «generoşii» români? Ce buze trebue să-i facă ce cher docteur Radovitzi [2]) şi ceilalţi lepădaţi de sfânta credinţă!

— Iţi trimit «Convorbirile» lui Mihalache: s'a certat cu Maiorescu şi a deschis prăvălie pe seamă. Vezi şi d-ta marfa. Despre scena divorţului lui Mihalache de Maior, am interesante detalii dela Barbu, pe care l-am întâlnit la Viena. Ţi le voiu spune la vreme.

[1]) In alegerile parlamentare.

[2]) Dr. Ion Radovici, fruntaş naţional-liberal, fost socialist, din grupul «generoşilor».

In Viena am pătimit frig de 23° sub 0, așa că am stat închiși toată ziua și seara în birt. M'ai priceput? Resultatul — foarte convenabil — nimic regretabil. Aici, acum vreme frumoasă, ziua desgheț. Dar vom avea ploaie, așa scrie la barometrul meu. Tutulor dela toți multă sănătate.

La revedere cu bine,

Car.

CII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Februarie 1907.

Stimate d-le Doctor,

Dorim să știm lucruri bune despre dv. Vă rugăm prin urmare pentru un cuvințel. Ai primit «Convorbirile ?». In curând îți trimit numărul 2. Aștept, după promisie pe «Elena»[1]). Aci, vreme urîtă: zăpadă până la brâu.

Fiți sănătoși. La revedere. Până atunci, încă odată ne rugăm faceți sacrificiul unei mărcuțe de 5 pfenigi.

Car.

CIII

Berlin, 4 Februarie 1907.

Dragă Domnule Doctor, îmi pare foarte rău de necazurile dv., trecătoare firește, dar destul de plictisitoare. N'ai ce-i face — asta e regula iernii; fără nițel guturaiu și oleacă de tuse, nu prea se poate. Și la noi am bătut toți toba și încă o batem. Așa iarnă afurisită! mai rar! Helbet! O veni ea primăvara. Să avem răbdare. Și după ce mi-oiu și isprăvi piesa, o să tragem o petrecere moldovinească, să ne scoatem din capete. *Elena* n'am citit-o, dar sper, după titlu, să o găsesc la înălțimea lui *Manoil.* Iți trimit numărul 2 din *Convorbiri.* Halal să-i fie! merge progresând cum vei vedea. Eu scârțâiu — merge greu, dar nu rău, slava Domnului! Spune, rogu-te, lui Frau Doctor toate urările noastre pentru o grabnică restabilire. Nu vă încredeți în vreme chiar când se 'nmoinează;

[1]) Romanul lui D. Bolintineanu.

atunci e chiar şi mai primejdioasă pentru guturaiu şi tuse. Vă rugăm daţi-ne ştiri bune şi primiţi dela noi toţi pentru toţi cele mai călduroase salutări.

Al dv.

Caragiale

Pe aici ninge pe un cap: circulaţie foarte grea.

Ce mai veste din Ploeşti? Eu îi sunt dator lui Costică o scrisoare; sper să mă plătesc săptămâna asta. Dacă-i scrieţi mai nainte, vă rog spuneţi-i şi din parte-mi multe complimente.

Ai văzut şi rezultatul balotajelor: cădere serioasă pentru « tovarăşii » lui Luki. Gazetele din toată lumea înregistrează această împuţinare a sozial-democraţiei ca un semn epocal. — Aproposito — amicul lui Gusti, d. profesor von Liszt, a căzut straşnic; l-a bătut un primar semi-rural cu o majoritate sdrobitoare. — Dacă n'ar fi aşa vreme împotrivă, m'aş repezi într'o zi să vă văz şi să mă 'ntorc seara acasă. Să vedem când s'o mai drege vremea. In orice caz, la revedere cu bine şi cu sănătate.

CIV

7 Februarie 1907.

Stimate d-le Doctor, când o damă este zaifă după troahnă, cum este Frau Doctor, i se recomandă de autorităţile medicale (şi lucrul a fost probat până la evidenţă de Frau Director) să facă următoarea cură: ia în fiecare zi de două ori, cu o jumătate de ceas înainte de prânzuri, un pahar ca de 250 grame de *bere Porter* cu un gălbenuş de ou proaspăt. Bate bine gălbenuşul cu puţin zahăr (căci berea Porter e prea amară), toarnă binişor berea d'asupra şi amestecă; lasă să treacă puţin spuma şi dă frumuşel pe gât. Băutura aceasta este cam capitoasă; asta nu face nimica; dama mănâncă bine şi-i trage apoi o bună moţăială. In trei-patru zile se constată cu siguranţă o vădită întremare şi bună dispoziţie. Incă odată, nu credeţi că glumesc, — Didinii, după o teribilă influenţă în urma căreia nu se putea ţine pe picioare, i-a recomandat doctorul Wulsten cura asta, care i-a făcut un bine vădit în două zile-trei. Incercaţi şi veţi constata îndată eficacitatea acestui leac atât de plăcut şi ca gust. — Imi pare bine că ţi-a plăcut « Convorbirile »; ţi le voiu împărtăşi regulat. — Am citit *Elena:* e o minune. Demnă soră a

lui Manoil — amândoi copii sublimi ai genialului lor părinte! O vom spicui împreună; cu sfințenie, am notat variile minuni de care e plin acest capo-d'operă politico-filosofic! Geniul liberale-naționale nu se putea urca mai sus. — Eu scriu mereu și merge greu. Mi-e teamă să nu mă covârșească intenția. Aici e vremea, par'că s'ar îndura să se'ndrepte. Astăzi a fost soare. Mi-e teamă numai de vreo surpriză cu 'nzăpădire. — Cât p'aci s'o pat cât m'am întors dela Beciu [1]). Să mai așteptăm dar. — Rogu-te urmează sfatul ce ți l-am dat și comunică-mi efectul, care mai dinainte îl știu: într'o săptămână Frau Doctor va căpăta o forță erculeană, cu care va impune în casă voința d-sale necondiționată. Aștept vorbe bune.

Dela toți tuturor multă sănătate.

Cu dragoste,

Car.

Hohenzollerndamm 3. Hpt.

CV

Wilmersdorf bei Berlin, 7 Februarie 1907.

Leac! și babii colac!

Car.

(Pe recto al c. p. ilustrate, a lipit marca berii englezești: *Barclay Perkins & Co 's double brown stout* this label is issned by Barclay Perkins & Co. limited Brewers. London).

CVI

Wilmersdorf bei Berlin, 9 Februarie 1907.

Nu știu ce vreme o fi pe la dv.; p'aici, am onoarea să-ți comunic, d-le Doctor, azi dimineață ne-am coborît la *11 minus*. Crapă petrele. Așa îndrăcit cald nemțesc de mult n'am mai pomenit, și ține. Apoi dè! să nu...? Ți-am trimis marca berii englezești. Și d-ta, cum ești necăjit, poți să guști; face bine și cui n'a avut guturaiu;

[1]) Viena (magh.).

e nutritivă, stimulantă şi calmantă, aperitivă şi digestivă. Cu nerăbdare aştept o mulţumire pentru rezultatele binefăcătoare ce sunt sigur le veţi obţinea.

Fiţi sănătoşi.

Al dv.

Car.

Hohenzollerndamm 3

CVII

Wilmersdorf bei Berlin, 23 Februarie 1907.

Multe şi mărunte am să-ţi spun, stimate d-le Doctor. Conferinţa ţinută de d. ministru Beldiman despre Cuzea Vodă, moartea bietului general Lahovari, în urma unei operaţii care a «reuşit perfect», şcl. şcl. Ţi le voiu spune când, cum mi-ai făgăduit, vei veni aici. Şi, fiindcă sper că ai petrece bine marţi d. a. la noi, unde avem la ceaiu nişte simpatrioţi, rogu-te repede-te marţi pe la noi. Loc de hodină este hel mai fain. Să te aştept? Ai? — Cum mergeţi cu vremea? Pe aici se joacă babele nemţeşti. — Depeşază-mi ora sosirii. Nu viu la gară dacă soseşti cu trenul de 5; căci sunt musafiri acasă; dar vino dela gară drept. Multă sănătate dela toţi tuturor. Cu dragoste te aşteaptă

Al d-tale mult stimatoriu

Car.

CVIII

Wilmersdorf bei Berlin, 23 Februarie 1907.

Am uitat să-ţi spun că musafirii simpatrioţi sunt artişti. Intre ei este tânărul *Barozzi*, precoce violonist. Remarcabil! Ton şi siguranţă de călcătură în adevăr cam rare. Mi-ar părea bine să-l auzi.

Cu dragoste

Car.

CIX

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Martie 1907.

(Pe recto:)

Fartetul? [1])

(Pe verso, tăetură de jurnal:
(Nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei.....

A. Vlahuță

cu ultimele puncte de suspensie, ale lui Caragiale).

CX

Wilmersdorf bei Berlin.

Am primit stimate d-le Doctor, carta privitoare la Fartet. Luni, — mai devreme nu pot — mă înființez la dv. cu zugul dela 1.37 prin Halle. Să ne ajute Pronia în cele puse la cale de noi păcătoșii robii ei! Amin! — Nemuritorul stih nu e acolea ca motto; este scos din rubrica permanentă a « Universului » literar CARTEA VIEȚEI, unde odată pe săptămână se publică cinci-șase maxime, aforisme, sentințe celebre ale bărbaților iluștri din toată lumea și toate epocele, dela cel mai depărtat până la cel mai apropiat Confusius. E cazul să zicem: plúsios tu kósmu! — Politicale am destule să-ți spun din Dacoromânia. și hoch-interessante. — Până să ne vedem, ține minte vorba nemuritorului Buffon: Stihul este omul! — Fiți sănătoși!

Dela toți tutulor

viele herzlichste Grüsse

Car.

Primit-ai « Convorbirile »?

Donnerstag, 7/III [1907].

CXI

Berlin W., 9 Martie 1907.

TELEGRAMA. — (9/III/906. Hohenzollernplatz 4).

Sosesc, luni (11/III/906), 6[5] seara, Magdbhf (d. Halle). Merg direct Zentral Theater. — Aștept încrezător cafinè sus. Nu uitați

[1]) Quartetul.

acasă, ori perdeţi tramvaiu, beletele. — Naum-Lyköphrön demisionat 1 Aprilie st v., regulând drepturi pensie. Grüsse.

Car.

CXII

Berlin W., 10 Martie 1907.

In ţara di sus, Botşăni Ieşi Dorohoiu, răscoale ţărăneşti contra posesorilor — contra Jădanilor. E lată rău. Verbal pe larg, mâne.

Car.

Rămâne bine înţeles că v'aştept începând dela $6^1/_2$—$6^3/_4$ seara la *Cafinè sus* (Zentral Theater) — unde merg direct dela Magdbhf.

La revedere,

Car.

CXIII

Wilmersdorf bei Berlin, 19 Martie 1907.

Rog, stimate d-le Doctor, primiţi « Convorbirile », împreună cu cele mai călduroase salutaţiuni dela toţi noi tuturor ai dv.

doritor,

Caragiale

Pe aici, babe nemţeşti cu toane. Rogu-te, spune-mi: sunteţi în messe[1])? ori, când încep?

CXIV

Berlin, 29.3 [1907].

Teroarea Muntenia întrece orice macabră închipuire africană. După Lokalanzeiger, pare rezerviştii resvrătiţi ucis colonelul Lambru prietenul. Telegrafiat Delavrancea. Aştept răspuns. Nu pot sta locului. Probabil ne vedem serbătorile abstea (sic). Fiţi sănătoşi.

Caragiale

[1]) Bâlci, târg (germ.).

CXV[1])

Berlin 29.3 [1907].

In heutiger v. Berlin 15 an Zarifopol Leipzig Fichtestr. 13 bitte lesen: serbătorile astea-fiți etc. Wiederholen astea.

CXVI

Berlin W., 18 (?) Aprilie 1907.

Stimate domnule Doctor, îmi pare destul de rău că nu te-ai repezit în persoană până pe la noi. Iți mulțumesc de atâta bunătate. Deși nu știu nemțește, mi-a plăcut foarte mult cum sună textul dumitale[2]). In momentul când îți scriu, sper că *die Zeit* a intrat în posesiunea scrisorii și articolului. Să vedem dacă va găsi de cuviință să-l utilizeze[3]). Rogu-te urmărește și d-ta acolo de mâne. Cred că la Universitate trebue să vie gazeta vieneză. — In România, evenimentele se precipită cu destulă aiureală. S'a descoperit că armata a comis atrocități nespuse (oameni nevinovați uciși sumar, sate nevinovate prefăcute'n cenușă), care se denunță precis și cu dovezi netăgăduite. Se pretinde că făptuitorii vor fi urmăriți și dați judecății: altă serie de procese criminale! In multe părți, țăranii stau liniștiți, dar nu vor să iasă la muncă și tot mârâie. La mai toate perchezițiile se găsesc broșuri de-ale lui Haret (Ministrul Cultelor) despre « Chestia țărănească » și « Discursurile » lui V. G. Morțun (al Lucrărilor Publice). M. S. a dat un ordin de zi pe armată, în care se felicită că, la extremă primejdie, a putut dispune de, nici mai mult, nici mai puțin, *140.000 de oameni*. — Din ziare austriace și ungurești, « Adevĕrul » aduce chestia revendicărilor bulgare în privința Dobrogei cu prognosticuri foarte nefavorabile nouă,

[1]) CXIV — CXV, telegrame. In traducere: « In telegrama de azi din Berlin, 15, către Zarifopol, Lipsca, Fichtestrasse 13, rog citiți: serbătorile *astea*-fiți. Să se repete *astea* ».

[2]) Textul în limba germană, al articolului despre răscoalele țărănești (cf. *Opere*, V, *1907, Din primăvară până în toamnă*, și la *Note și Variante*, deosebirile din ziarul vienez).

[3]) Articolul a apărut la data de 3 Aprilie (st. n.) sub titlul: *Rumänien, wie es ist* și cu semnătura: *von einem rumänischen Patrioten*. Data, de pe stampila postală (18 Aprilie), nu poate fi așadar cea exactă. Zarifopol va fi pus scrisoarea într'un plic străin.

şi cu afirmaţiuni că armata bulgară ar fi superioară celei române şi ca număr şi ca armament şi ca avânt etc.; iar « Universul » publică nişte depeşi din Viena în care se spune că, de teama unor nouă progromuri în Basarabia (unde epidemia ameninţă să treacă din Moldova), s'ar fi concentrat acolo 40.000 de Cazaci. Numai atâta ne-ar mai trebui acuma! — Aştept în zadar comunicări din ţară. Am scris şapte-opt scrisori, nimini nu mi-a răspuns până acuma, nici barem bietul Tudorică, cumnatul meu, pe care regimul actual l-a trimis în opoziţie. E cazul să ridicăm mai multe « biserici »! — In vremea asta, politicienii noştri au turbat. « Pester Lloyd » a publicat o scrisoare a Exc. Sale P. P. Carp către un vechiu prietin, politician austriac, trimisă încă de pe la începutul răscoalelor. Carp nu vedea altă scăpare decât *o intervenţie străină*. Gazetele liberale îl rad acuma fără săpun; junimiştii dau din colţ în colţ, iar Filipescu e gata să treacă la Cantacuzino, spre a-i îngropa de vii pe Take Ionescu şi pe Bădărău — un balamuc de ţesături şi de intrigi bizantine. Filipescu, prin « Epoca », *a scornit* că « unii din miniştri plenipotenţiari străini ar fi făcut stăruitoare reprezentaţiuni d-lui Sturdza în privinţa numirii de prefecţi socialişti-nihilişti tocmai în judeţele limitrofe cu teritoriile respective ». Inţelegi dumneata cum vine vorba dumnealor. Liberalii îl denunţă ca trădător de patrie. Regele ar fi exclamat, foarte atins: « După 40 de ani de progres şi de independenţă ne întoarcem, care va să zică, la timpii de neagră memorie, când boerii cereau, cu capul pe tipsie, ajutorul străinilor contra patriei! ». (Carp dela Nemţi — Filipescu dela Moscali!) şcl. şcl. La liberali iar este încurcătură, cu toată aparenta armonie. Sturdza a voit (din ce ai citit mai sus, înţelegi) să elimineze din minister pe Haret şi pe Morţun, înlocuindu-l cu Poni pe cel d'întâiu şi păstrând interimatul Lucrărilor Publice pentru vreun colţat. (Să nu uit a-ţi spune că la atelierele din Paşcani C. F. R. s'au arestat 12 maeştri socialişti, cum se pretinde, turburători, cari ar fi ajutat la răscoale şi ar fi înlocuit într'o sală de adunare portretele familiei regale cu ale lui Marx, Engels, Lassalle etc. Arestaţii au fost maltrataţi. S'au găsit la ei « Discursurile » şefului lor suprem, ministrul Lucrărilor Publice). La remanierea dorită de Sturdza, s'a opus Ionel Brătianu, care este trup şi suflet cu generoşii. — En attendant, teroarea de jos fiind potolită, a început reacţiunea, teroarea de sus. Administraţia şi armata stau la dispoziţia arendaşilor şi proprietarilor: liste de proscripţiuni contra ţăranilor mai independenţi. Ţăranii merg la

arendași și proprietari să se răscumpere, dând polițe iscălite în alb. In sfârșit, cum e mai bine. — Gazete zenzaționale spun prăpăstii despre eventuale remaniări de cabinet.

Să așteptăm pe d. Costică. Sunt sigur că ne vine cu desaga plină de știri plăcute. Rogu-te, anunță-mă precis când e să sosească. Dacă asta nu ți-ar deranja vreo combinație, te-aș însoți bucuros întru întâmpinarea simpatriotului, sau, pe altă cale, v'aș eși înainte undeva. Am nerăbdare să scotocesc în desagă.

Cu frățească dragoste al d-tale,

Caragiale

Tutulor dela toți multă sănătate.

Ai primit desigur depeșa în care te rugam eri încă pentru două copii pe hârtie cât se poate mai subțire.

N'apucai să 'nchiz bine plicul și primesc două numere de « Convorbiri ». Ia vezi, mă rog, ai pe Nr. 5? — Iți expediez pe 6 și 7 als *Drecksache*.

CXVII

Berlin W., 21 Aprilie 1907.

Stimate d-le Doctor, s'au primit aci două copii și o rochie — pentru cari mulțumim frumos.

Sunt curios: primit-ai o scrisoare a mea și două numere de « Con' Mihalache »? Ți le-am expediat de joia trecută.

Pe aici vreme splendidă, numa cam răcorel.

Când vine d. Costică?

Multă sănătate tutulor dela toți.

Al dv.

Car.

CXVIII

Berlin W., 23 Aprilie 1907.

Foarte nerăbdător să ne vedem, rog telegrafiază când să te aștept. Multă sănătate tutulor dela toți.

Al d-tale,

Car.

CXIX

Berlin W., 26 Aprilie 1907.

Stimate Domnule Doctor, când Persul l-a somat să-şi dea armele, străbunul nostru Leonidas a răspuns: « Vino de le ia! ». Noi strănepoţii lui, epigonii vremilor moderne, cărora m zica ne-a îndulcit moravurile, nu mai putem vorbi laconic şi aşa gros. Astfel, îmi permit a vă pune următoarea chestiune: oare n'ar fi consult să poftiţi la Berlin, unde să am plăcerea a vă înmâna suma datorită, împreună, se 'nţelege, cu dobânda legiuită — un prânzişor filo-daco-roman? Sper că mă exprim cu destulă hristoiftie [1]) şi delicateţe, şi nu-mi pot închipui de ce să fiu tratat cu varvarie din partea dv. Aud?

Rog pentru urgent răspuns, pe care ar fi frumos să mi-l aduceţi în persoană.

Dela toţi tuturor viele Grüsse.

Cu perfectă stimă al Dv.

Car.

Vreme răcoroasă, dar plăcută.

CXX

Berlin W., 6 Mai 1907.

Christos a înviat!
Stimabililor,

Aştept nerăbdător răspunsul la cartea mea de alaltăeri. Trebue să ştiu numaidecât când vine d. Costică. Aici vreme imperială. Primăvara şi-a făcut cu multă solemnitate intrarea triumfală. Din ţară: în Maiu, alegeri generale. — Tutulor dela toţi multe complimente.

Tout à vous

Car.

CXXI

Wismar, 12 Mai 1907.

Un salut.

Delabaltica

[1]) Sau *hristoitie* (cuvânt de origine neo-greacă) — omenie, curtenie.

CXXII

Berlin W., 26 Mai 1907.

Stimate D-le Doctor, ce mai faceți? Doresc știri bune dela dv. Eu am fost supărat, întâiu pentru că sunt silit a merge în țară pe câteva zile și al doilea fiindcă am primit vestea că Mateiu a fost bolnav de pojar (coriŭ). Acu, slava Domnului merge spre bine. Asta m'a supărat la prima înștiințare foarte adânc, așa că nu am fost în stare să-ți răspunz la carta d-tale. Când vine Costică? L-oiu mai apuca în țară? Plec peste vreo săptămână. Astă seară sosesc aci din Lüttich Dimitriu cu nevasta. Tutulor dela toți multă sănătate.

Al d-tale,

Car.

In țară desastru agricol. — Atât ne mai trebuia! — și febră electorală acută.

CXXIII

Berlin W., 29 Mai 1907.

Stimate d-le Dr., cel mai târziu duminică trebue să plec. Ai vreo comisiune? Mi-ar face plăcere să te slujesc cu credință. Sper în vreo zece zile să isprăvesc și să mă 'ntorc iar la Teutoni. Am aci în gazdă pe Dimitrii, cari au intenția a se stabili în Berlin, unde le place foarte mult. — Dv. ce faceți? ce știri mai aveți dela Ploești? Aștept o vorbă bună înainte de plecare și vă trimit la toți dela toți călduroase salutări. Pe aici vreme frumoasă, dar cam prea răcoroasă.

O mie de ani pace.

Al d-tale cu dragoste,

Car.

CXXIV

Guben, 5 Iunie 1907.

Rămâneți sănătoși!

La revedere cu bine!

Car.

CXXV

Iaşi, Iunie 1907.

Multă sănătate la toţi.

Car.

(pe recto:)

Viele Grüsse.

Car.

CXXVI

Berlin, 17 Iunie 1907.

Stimate d-le doctor, mă aflu iar în exiliu, cu voia Ziditoriului. Peste putinţă să-mi scriu impresiile, coane! trebue să ţi le spun, prin viu graiu, bre omule. Ăra!! Dacă e adevărat ce spune Frau Doctor, că voiţi să petrecem împreună de vară, atunci numai de cât, după sosirea d-sale aci, viu eu la Lipsca să desbatem cuminte asupra proiectului. Eu am unul bunicel. Să vedem de vă convine. Poate să conving şi pe maestrul Dimitriu să ne însoţească. Am fi au complet. Până la revedere, o salutare cu toată dragostea.

Car.

Bine înţeles că Ghereştii sunt cu noi la vară.

CXXVII

Berlin, 23 Iunie 1907.

Herr Doctor,

In Berlin, cu întunecime grozavă, a căzut furtună mare făcând stricăciune în oraş, mai ales în pieţele deschise. In Wilmersdorf a fost numai potop fără urmări de pagubă. Spre nord a dat şi grindină, dar nu s'au pricinuit nenorociri. Asta a fost pe la 3 d. a. — Acum, de două zile, plouă din patru 'n patru ceasuri, dar liniştit — e cald şi plăcut, seara e mai frumos decât la munte şi decât la mare. — Didina a depeşat către Frau Doctor. Aşteaptă răspuns. Am găsit o hartă minunată a ostrovului în chestie. După cum crez, n'ar fi

imposibil să mergem și noi cu Dimitriii tot pe acolo. Să vedem cum o să le placă cocoanelor. Aștept probele de imprimate musicale promise pentru M-ro Ștefănescu. Vom bea la masă un pahar în sănătatea Dr. Zarifopolu și a familiei. Fiți sănătoși!

Al dv. devotat,

Car.

Lui Costică-i voiu scrie după descinderea în Rügen.

CXXVIII

Berlin, 23 Iulie 1907.

Stimabililor, ce vă mai faceți? De ce nu răspundeți? Unde este d. Doctor? Costică e tot la Kissingen? Iată atâtea importante cestiuni la cari dorim un răspuns. Vă rugăm să ne faceți onoarea a ni-l expedia degrab.

Cu distinsă stimă dela toți tutulor viele hezlichste Grüsse.

Al dv.

Car.

CXXIX

Berlin, 27 Iulie 1907.

Stimate d-le doctor, după carta d-tale de alaltăeri, tot așteptam pe cocoanele dv. și dumnealor nu se arată. Eu făcusem socoteala așa: când or veni dumnealor aci, să viu eu la Lipsca, să ne vedem, având a-ți spune multe. Rogu-te scrie-mi, dacă și-au luat înapoi hotărîrea cocoanele, n'aș putea veni pentru câteva ceasuri să ne vedem? Adică, de ce s'ar supăra dumnealor de asta? că mai ales eu sunt om foarte discret — nu v'aș prea deranja. Costică mi-a scris; de aminteri știi, — adresa era de mâna d-tale; acu trebue să fie la Nauheim. Aștept o vorbă dela d-ta. Vă salutăm toți pe toți.

Cu frățească dragoste,

Car.

Multe am să-ți spun, destul de caracteristice.
In orice caz viu singur fără coadă după mine.

CXXX

Berlin, 8 August 1907.

Stimate D-le Doctor, în momentul când îţi scriu acestea, Gherestii, cu cari am petrecut eri, mercuri, o zi întreagă minunat de bine, sunt pe drumul Sassnitzului. Erau toţi foarte bine dispuşi — de mult n'am văzut pe d. Costică aşa de vesel! Imi promiţi că vei veni zilele astea la Berlin « dacă voiu avea poftă într'o zi de palavre ». Mă rog să pofteşti: când n'am eu poftă de palavre, mai ales *soprafine* — cum e cazul să zicem — ?

— Bag seama, aţi renunţat la vilegiatură.

Şi eu am renunţat: e aşa de frumos şi răcoare, că ar fi adevărată prostie să-mi schimb culcuşul. Aşteptând o vorbă bună, vă trimit dela toţi tuturor multă sănătate

Car.

In curând vom avea plăcerea să primim aci pe d. M. Dragomirescu « Convorbiri ». Ne putem promite câteva momente de bună petrecere. Valete!

CXXXI

Berlin, 9 August 1907.

Stimate d-le doctor, scrisoarea d-tale şi a lui Racovsky s'a 'ncrucişat pe drum cu carta mea. Regret că nu l-am putut vedea pe acest cavaler rătăcitor — îi puteam da vreo povaţă asupra situaţiei lui faţă cu *prietenii generoşi*. — D. Costică nu mi-a spus nimica despre motivele cari l-au hotărît să părăsească Lipsca. Aşadar rămâne să le aflu dela d-ta. De aseară joi, el se află la Sassnitz, dacă nu cumva în ultimul moment şi-o fi schimbat gândul; despărţindu-ne mercuri seara, m'a întrebat încă odată dacă nu cred eu că ar fi mai bine să renunţe la Baltica pentru Adriatica: te pomeneşti că a nemerit la Abazzia. In fine, cum mi-a promis să-mi scrie îndată o vorbă, o să aflăm curând cine a biruit: nordul sau sudul. — Când te aştept? Aici, răcoare destul — chiar prea. — Grigorescu, ilustrul pictor, a murit la Câmpina: 69 de ani, pneumonie masivă şi doctorul Costică Istrati: — Que vouliez-vous qu'il fît. . . ? — Nimic pân' acuma dela d. dr. Gusti despre moştenirea moscovită. —

In Oltenia, oarecare neliniște — așa că oștirea se cam plimbă pe la țară, ca școlerii diligenți în vacațiugne. — St. Șendrea, blacbulat de frații liberali la alegerile din urmă, e foarte bolnav: de două ori a 'ncercat să se sinucidă. — Încă o victimă a generoșilor! — bătrân eliminat și suprimat. — Te aștept. La revedere. Fiți toți sănătoși.

Al dv.

Car.

Rog anunță-mă din vreme când sosești, să te prind îndată.

CXXXII

Berlin W., 21 August 1907.

Stimate domnule Doctor, d. Costică îmi scrie, în fine! Că este indignat acolo de vreme, de oteluri, de mâncare (etc.), de serviciu, de toate cele: le-a dat nordul prin pele, așa că 'n curând vor trece pe aici cătră sud. Il aștept și sper că pân' atunci vei birui guturaiul și voiu avea plăcerea să ne vedem cu toții.

La noi, tusea este ca și biruită, slava Domnului! Avem aci în gazdă pe cumnată-mea Caterina cu copilul, venind din Karlsbad.

Din țară se svonește că se va porni o goană extremă contra socialiștilor și sindicaliștilor străini și români. Zilele trecute au expulsat iar câțiva, între cari și un român get-beget. La gară au fost turburări; sindicaliștii au vrut să conducă în corpore pe expulsați; poliția și gendarmii i-au bătut și maltratat. Se zice că prefecții de județe au decrete de expulsare în alb (un nou soiu de lettres de cachet); e foc!

Mi se pare că nihiliștilor noștri o să li se facă dor de oblăduirea rosiană, de focul generoșilor.

Dela toți tutulor multă sănătate.

Al dv. stimatoriu,

Caragiale

Astăzi 8/21 Aug. se 'mplinesc 37 de ani dela Republica din Ploești. La ceasul când îți scriu aceste rânduri, tămbălăul dela grădina Lipănesculuí era pe drojdii.

Simt picurându-mi o lacrimă de duioasă amintire: eram de optsprezece roze! O! scumpa mea Republică! Par'că n'a mai fost de când lumea!

Cc. Bogdan-Petriceicu e pe ducă.

Sindicaliştilor bătuţi la gară vor generoşii să le facă proces de rebeliune — crimă contra siguranţei Statului.

Citeşti gazete nemţeşti: văzut-ai ceva despre o cometă care, spune «Adevĕrul», că apare dimineaţa precedând la răsăritul soarelui între 3—4 pe orizontul Bucureştilor? De aci nu se vede nimica. Trei nopţi pe rând m'am păcălit — şi era cerul destul de senin. Am să cercetez la Observatorul dela Treptow.

Fiţi sănătoşi,

Car.

CXXXIII

Berlin, 28 August 1907.

Stimate Domnule Doctor, mai întâiu nu lipsesc a cerceta despre scumpa dv. sănătate, căci noi, dela mila Proniei, ne aflăm sănătoşi. Vă rugăm apoi să ne spuneţi ce e cu Costică, care până acuma nu s'a arătat pe aici: tot la Sassnitz stăruie, ori a sburat peste Berlin cătră miazăzi? Dacă-i aşa, lucru regretabil pentru mine, scrieţi-le că în împrejurimile Abazziei s'au ivit rechini — fără nicio glumă — cari au jertfit până acuma pescari şi înnotători destui. Aici astăzi vreme plăcută; dar hotărîtă toamnă: se arată a frumoasă. Când ne mai videm? Tare m'aş da cu d-ta la un pilsnişor la Sachsenhof. Dacă ţi-a trecut mahmureala, spune-mi o vorbuşoară bună. Multă sănătate dela toţi tutulor.

Al d-tale,

Car.

Regele a amnestiat pe ţăranii răsculaţi.

P. S. — Dragomirescu, întremat, tot vine, peste câteva zile.

CXXXIV

Berlin W., 2 Septemvrie 1907.

Stimate D-le Doctor,

Ce mai faceţi? Pe aici pe la noi e o vreme împărătească. Ce ştiţi dela Abazzia? Eu pe la sfârşitul săptămânii poate să mă repez

spre Bavaria pentru vreo două trei zile. Dacă e să trec prin Lipsca, n'ar fi rău să ne putem vedea măcar la gară. Aș vrea să știu dela Mormoceanu pentru ce «l'Indépendance roumaine» îi dă numele de Stanciof[1]). Cum vine asta? — Indată ce citim aci acest ziar, vi-l expediez — deseară: e un entrefilet prea lung ca să-l copiez.

Când pleacă Frau Doctor? — Dacă Dragomirescu vine, ai vrea să-i faci cunoștința? Atunci, dacă da, aș veni cu el pentru o zi două la Leipzig-Halle.

Din țară n'am nicio știre decât cele din gazete: cald teribil și secetă grozavă. Tutulor multă sănătate.

Al dv.,

Car.

Am primit acu Viitorul Social. Mulțumesc.

Luni dim.

CXXXV

Berlin, 6 Septemvrie 1907.

Stimate d-le Dr., peste două-trei zile poate să trec cu Dragomirescu prin Lipsca. Te anunț telegrafic în ce gară și la ce oră sosim. Eu cred, neștiind încă în ce apă s'adapă acel tatar, că ar fi bine dacă vrei să ne întâmpini; să vii singur — și pe urmă om vedea de putem face un cadril fără teamă de inconveniente. Așadar pe luni așteaptă telegrama mea: bine mi-ar părea să ne vedem. — După câte pricep eu, Costică a plecat și din Abazzia. Unde? — de aceea nu mai pleacă Frau Doctor. — Despre impresia ce mi-o face Viitorul subliniat, prin viu graiu. Mă rog nu uita să-mi spui cine este incomparabilul d-tale concetățean Herovan? Aproposito de Iași, bunul nostru prietin Leonardescu a murit subit la Slănic alaltăieri. 62 ani. — Dacă poți, vino, te rog, la chemare, poimâne.

Tutulor multă sănătate.

Al d-tale,

Car.

---

[1]) D-rului Chr. Racovski.

CXXXVI

Berlin, 17 Septemvrie 1907.

Stimate d-le doctor, ce mai faceţi? Cum mai petreceţi? Noi aicea vegetăm. Sunt într'o stare de impotenţă mentală cum rareori mi s'a 'ntâmplat, — incapabil să scriu o replică, ne-mi-te o scenă şi asta mă afectează grozav. Imi place să atribuesc starea asta a spiritului meu lipsei de petrecere şi de distracţie, şi dacă n'aş aştepta ştiri de afaceri din ţară, ce trebuesc să sosească din zi în zi, iar m'aş repezi la Lipsca să mai stăm puţin de vorbă — mi-e aşa de greu să lucrez călugăreşte. — Ce veşti dela Costică? — Vă trimit *Opinia* cu mica reproducere după « Viaţa rom. »

Aştept o vorbă bună şi vă trimit tutulor dela toţi multă sănătate.

Al dv.

Car.

Indiferentistul Mihalache este acum în patrie. La plecare mi-a lăsat pentru dv. amândoi multe complimente: i-a plăcut tare petrecerea dela Lipsca — orcând, îl aveţi bun prietin.

Din cronica ilustrului nostru Herovanu vei vedea că Hasdeu a murit şi l-au şi îngropat. La înmormântarea lui au fost, număraţi, 27 de asistenţi, afară bine înţeles de babele şi moşnegii ohavnici ai cimitirului. Acu am înţeles eu vorba lui V. Hugo: « Grands hommes, sachez mourir à temps! » adică să nu moară în la saison morte, când nu e nimini în Bucureşti.

CXXXVII

Berlin W., 25 Septemvrie 1907.

Plec Bucureşti silit absolut. Scrieţi-mi recomandat daca aveţi ceva deosebit. Adresa: *Otel de France.* De aminteri mă ocup de afacere şi fără asta. Fiţi sănătoşi. Iată după caligrafia mea în ce stare de nervositate m'a pus obligaţia de a-mi revedea patria. Să ne vedem sănătoşi.

Car.

Cărţile ţi le expediază Luki mâne.

CXXXVIII

Berlin, 3 Octomvrie 1907.

Stimate D-le Doctor, o mie de ani, pace! Dacă n'aud măcar de două ori Ifigenia şi a Patra, mă împuşc! eu, care

(tăetură de jurnal):

« vorba poetului: « nu de moarte mă cutremur, *ci de vecinicia ei !* » « Gh. Ghibănescu ».

Rog dar îngrijeşte-mă de câte două bilete: (viu cu Luki — la mine, după plecarea cumnate-mii, e scuturătură generală) pentru probă şi pentru Conzert.

La revedere marţi seara. Potriveşte aşa lucrurile, ca să petrecem seara undeva. Fiţi sănătoşi!

Car.

In caz că nu primeşti telegramă, rendez-vous general la Sachsenhof, locul cunoscut, marţi seara $7^1/_2$—$7^3/_4$. Dela toţi tutulor herzlichste Grüsse

Gl. Director, *Car.*

CXXXIX

Berlin, 6 Noemvrie 1907.

Stimate Dle Dr. Mulţumesc de grija ce-mi porţi şi te rog fă-mi rost şi mie de *un* locşor bun la Städt. Kaufhaus[1]) pentru luni seara. Despre sosirea mea, dacă nu te anunţ din vreme, nu purta grijă. Spre mai sigură rânduială, te rog lasă biletul la portarul dela Sachsenhof. Aici vreme frumoasă — dar cam răşe.

Fiţi sănătoşi.

La revedere luni.

Al d-tale devotat,

Car.

Dacă poţi, află până atunci unde găsim pe tipograful Aug. Pries; poate cu el să am mai mult noroc.

---

[1]) Städtisches Kaufhaus, sală de concert din Lipsca.

CXL

f. d. [cu o zi-două înainte de 12 Noemvrie 1907].

Mângâiăre [1])

Fabulă

O babă chioară-aşază tingirea cu păsat
Pe-o pirostrie şchioapă... Hiertura 'n foc a dat
... Şi scuipă biata babă, şi blestemă, se 'nchină:
« Spurcatu!.. Necuratu!.. » (El singur e de vină!)

Morala:

Spre mângâiăre-adeseori,
Ne trebuesc... instigatori.

1907

Sâmbătă dejunez la C-nul Iancu — Dresda... Oi, mamă!

CXLI

Berlin, 12 Noemvrie 1907.

Stimaţilor, e ceva nou sub soare prin Lipsca? Vă rog comunicaţi-mi şi mie. Ce mai faceţi? Cum petreceţi? Sunt doritor de veşti bune. Eu în zilele astea sunt dator a merge la un dejun daco-roman, în Dresda, la Conul Iancu Manliu. Mare plăcere, sunt sigur că i-ar face, să mă vază sosind împreună cu d. doctor Zarifopol. Ce zici? Până sâmbătă ne-am putea concerta cum să ne ajungem unul pe altul la Hauptbhf. în Dresda. Am avea pe lângă un bun dejun şi un frumos taifas filo-român. Aştept, doritor, răspuns amabil.

In momentul când scriu, la Bucureşti se trage la maşină broşura mea [2]), pe care Urechia şi Pauker o cred genială. Mi-au prorocit enorm succes de vânzare. Să vedem! Peste două zile Patria o să fie inundată de proza mea revoluţionaro-reacţionară.

---

[1]) Fabula a apărut în *Convorbiri* de la 15 Noemvrie 1907, nesemnată, — la sumar, indicarea autorului: *Un mare anonim.*

[2]) *1907, din primăvară până'n toamnă.*

Ce e joi seara la Gewandhs? Când mai avem ceva la Städtisches Kaufhaus?

In fine, vii sâmbătă la Dresda? — Responde la-mine! Fiți toți sănătoși.

devotat,

Car.

CXLII

Berlin, 15 Noemvrie 1907.

Stimate Domnule și stimată Doamnă Doctor!

Duminică ne poftim la dejun la dv. toată familia subscrisului. V'o surâde, ori nu, propunerea noastră — trebue s'o primiți. Venim din Dresda. Telegrafiem exact ceasul sosirii.

Cu frățească dragoste,

Carageleștii

CXLIII

Berlin, 20 Noemvrie 1907.

Stimate D-le Doctor, am sosit cu bine și am găsit acasă o plăcută surpriză daco-română: primul exemplar din broșurica mea plin de greșeli, nu de ortografie, sau de punctuație, acelea sunt numai sosul; plin de enorme greșeli de text; în 32 de pagini, 43 de greșeli, dintre cari 12 fundamentale; de ex.: *întrebuințată* în loc de *întreținută*, și pe urmă fraze cu propoziții sărite dintr'o parte într'alta, șcl. șcl.

Am alergat noaptea la un birou central de poștă; am telegrafiat să se oprească vânzarea și, cu scrisoare recomandată, am trimis *errata;* azi am trimis a doua. (Când îți spun eu dumitale că daco-românul e dușmanul slovei!). Un adevărat desastru, după atâta reclamă! Bravos domle Iancule!

Fiți sănătoși. Nu publica nimica în Daco-România.

Devotat,

Car.

Primit adresa dorită.

(Pe recto al c. p. ilustrate, reprezentând o vedere de la Expoziția Generală Română din 1906, « Water-Chut și Toboggan american », Caragiale a adnotat:)

Pentru dc ce să nu ma dau în tobogan? parcă nu e ceva amerăcan? Așa să fiu sănătos!

CXLIV

Berlin, 24 Noemvrie 1907.

Stimate d-le Dr., iată broșura corijată; ediția I dc 3000 e epuizată; astăzi trebue să se vânză a doua: aștept un transport ca să-ți trimit una curată. Am trimis și lui R[acovski] la Viena. Mi-a scris: vrea să facă o dare de seamă la Rom[ânia] Muncitoare și la Viitorul social. — Eu sunt suferind de foale și stau la regim. — Vremea e aspră. Ninge cu temeiu. — Ce veşti? — Când vii? D. Dr. Gusti e scump la vedere. — Tare aș vrea, cum sunt suferind, să mă reped la Sachsenhof prendre mes eaux. Ce bine mi-ar face o cură! Dar nu pot — am treabă ș'aștept veşti de daraveri din țară. Numai de n'aș fi obligat iar să vizitez scumpii mei Bucureşti! Să sperăm că voiu scăpa deocamdată. Fiți sănătoși.

Al d-tale,

Caragiale

CXLV

Berlin, 26 Noemvrie 1907.

Stimate domnule Doctor, « a aproape cinci milioane etc. » stă în genitiv; subiectul la « clocotesc » este « sufletele etc. ». Vezi dar că *a* cel moldovinesc ne face uneori încurcătură. Dacă puneam « *ale* aproape... » nu mai încăpea ne'nțelegere, cu toată răsturnarea cam prea violentă, ce-i drept, a membrelor propoziției; și de răsturnare aveam neapărată nevoe, cum sunt de lungi complementele și al nominativului și al genitivului. Nu face nimic! puțină obscuritate dă oarecare prestigiu unui publicist. — Lui d. profesor Weigand o să-i trimit un exemplar din ediția II, care trebue să-mi sosească 'n curând. — N'am din țară multe veşti. Parcă guvernul liberal stă să nu mai stea. Ii frământă disensiuni intestine foarte adânci.

Carp ar fi declarat (conservatorii s'au împăcat între ei) că e gata să ia puterea; așa e Exc. Sa: în opoziție, e gata să ia puterea; și la putere, e gata s'o dea. Toane redzeșo-iuncărești. — O veste tristă. Incă o figură clasică a Ieșilor... a dispărut, cea mai dulce fără 'ndoială — Georges, confizerul. — D-ta ce mai știi?

— Fiți sănătoși! Tutulor dela toți multe complimente.

Devotat

Caragiale

CXLVI

Berlin, 27 Noemvrie 1907.

Stimate d-le Doctor, am primit, citit și expediat pachetul dacoroman. Ce presă, Dumnezeu al strămbunilor noștri! R[acovski] mi-a scris. Fericitul surgunit, de Crăciun, are să se ducă la Roma. Inchipue-ți, dacă nu-l expulsau, unde era să petreacă sfintele sărbători: la Ghelengic!! în mijlocul muncitorimii tătărăști! — Iți mulțumesc de grija bună ce-mi porți în privința hranei spirituale și te salut cu toată dragostea.

Car.

Dela toți d'aci la toți d'acolo, herzlichste Grüsse.

CXLVII

Berlin, 29 Noemvrie 1907.

Iubite Cc. Păvălucă,

La acela rătăcit carele, pentru a sale împotriva otcârmuirii și obșteștii rândueli grele abateri, în surgun se află necăit, și d'apururi, precum de soartă-i este scris, ahotnic de politicale și, cu toate că d'a dreptul, acolo unde stăruiește acuma, de către duvarosi îndestul îndopat, vecinic chinuit de nesațiul acelora și de nepotolită lacomă foame a havadișurilor se găsește, din vreme gândindu-mă, i-am și, până chiar a d-tale prea dorite rânduri la cunoaștere să-mi cadă, cu cea de întâia la 'ndemână ștafetă, după cum întocmai primit, întreg vraful de gazete, pornit.

După care, precum, printr'un adineaori picat răvășel dela însuși Cc. Iancu Manliu, aflu că va fi lunea viitoare, în 2 ale lui Dechemvrie

evropienești, cu acest loghiotatos, în Wilmersdorf-Hohenzollernpl. 4, împreună să dejunăm, alta nu mai pot zice decât că, de a lipsi dumneta dintre noi, prin aceasta multă pricinuindu-ne împuținare pitrecerii, mare păcat ar fi, Coane!

Cu frățească dragoste mă 'nchin întru așteptarea unui întocmai răspuns.

A d-tale slugă

Car.

P. S. — Aștept «ideile mari».

Fiți sănătoși!

(Pe fața c. p. ilustrate, reprezentând Wilmersdorf, Hohenzollernplatz, cu tricolorul românesc zugrăvit de Caragiale pe turnulețul clădirii în care locuia, — următoarele cuvinte:)

D. Doctor Gusti șerbe ca un samovariu.

CXLVIII

Berlin, 4 Decemvrie 1907.

Iubite Cc. Pavalachi,

Una singură greșală de tipar (mică) s'a strecurat în Cronică. Apoi să nu dzîc eu că-s mai deștepți jădanii dela Ieși și mai dați la slovă decât bucureștenii noștri?

Iată, în coloana III, rândul 49, în loc de *avea*, citește *avem*.

Cum a fost concertul dela Kaufhaus?

Era peste poate să viu; am avut aici luni și marți pe nenea Iancu Manliu, cu care am petrecut frumos.

Aici am avut câteva zile splendide: geruleț și soare. De azi s'a stricat. Moină, barometrul cade repede, burniță, întunecos.

Aflu că broșura a trecut de 10.000 (dzăși mii, bri omule! Și socoți mata, coani?)

Când te hotărăști să ne onorezi?

Fiți sănătoși. La revedere.

A matali plecată slugă

Car.

Mittwoch

CXLIX

Berlin, 9 Decemvrie 1907.

Spectate Domnule Doctor, vă rog frumos să reflectați la aceea că, dacă posibile, voiți a merge zilele sequente la Praga Bohemiei, unde să convenim cu doctorul nefilistrul. Eu voiu veni să vă iau dacă vă lasă — nu onorata matroană doamna doctor — ci pigritia. Scoposit, am onoarea a vă aminti vorba lătinească, pe cum că *Tres faciunt collegium.*

Cu aceasta apoi, mă rog frumos, la onoratul domn doctor, sunt și rămân al Dv. stimatoriu,

Car.

Sănătate multă tutulor dela toți.

CL

Berlin.

Să trăești, d-le doctor! Am primit dela d. A. Twietmayer minunatul volum al lui Maspero. Halal să le fie, și autorului și editorului! Ca conținut — o bunătate! ca aparență, o frumusețe! ca preț, o bagatelă!... Am făcut îndată, sosind, o baie să mă curăț de vermina cehească. A doua zi, am stat până la 7 seara în pat. Apoi mi-am terminat Cronica de Crăciun, care, sper, o să-ți placă. Pe aici, vreme frumoasă și uscată; dar cam răcoroasă și foarte întunecoasă. Ce idei aveți de Weihnacht?

— Partidele *istorice* s'au împăcat și lucrează împreună la reforme: Regele i-a conjurat să nu-i amărască ultimele zile. Dacă ai gazete, rogu-te, mână-le încoace. Fiți sănătoși.

Tutulor dela toți multe complimente,

Al d-tale

Car.

Marți 4/17 Dec. [1907].

CLI

Berlin W., 24 Decemvrie 1907.

Stimate d-le doctor, iartă-mă că nu ți-am scris îndată după primirea volumelor lui Heine, ca să-ți mulțumesc. Am fost foarte

zăpăcit. Am primit o telegramă că Ronetti Roman e tare bolnav și că trebue să expediez urgent pe băiatul lui acasă. A fost rău de tot bietul om. Acuma pare că e scăpat de primejdie. Nu mi s'a spus ce boală; dar desigur a fost pneumonie moldovinească. Știrea asta m'a răsturnat. Fiți sănătoși. Sărbători fericite. Ce mai nou? Stau închis de sărbători. Poate mai târziu vă surprinz. Incă odată petrecere bună vă urăm tutulor toți,

Car.

CLII

Berlin W., 24 Decemvrie 1907.

La mulți ani cu fericire!

Car.

CLIII

Berlin W., 27 Decemvrie 1907.

Stimate d-le doctor,

Știrea despre d. Costică ne încântă. Fireşte ne-aduce o ploscă plină de novitale politice și sociale. Ronetti merge mai bine. Ultima depeşe îmi spune că pericolul iminent e înlăturat; dar că va rămânea cardiac. Va să zică a avut un acces de inimă, iar nu plivmonie — aşa se zice pe la noi. — Heine e foarte plăcut; dar nu ți se pare cam prea... şcoală romantică liberală (o idee ma'e!). Ori noi suntem prea lepădați de ideile generoase libegtate, egalitate şi fgategnitate! Insă oricum, îl gust foarte mult. Cu tot liberalismul lui, spiritul îi rămâne şi este pe partea asta în adevăr preţios. — Rogu-te anunţă-mă, când vine Costică, din vreme. — Pe aici frig şi zăpadă sburată: nu-i de eşit. Gazetele le voiu înainta cui de drept.. Fiți sănătoși! petrecere bună. Tutulor dela toți complimente.

A d-tale slugă,

Car.

Nici vorbă să merg în Dacoromania.

CLIV

Berlin W., 27 Decemvrie 1907.

Iar:

(Tăetură de ziar:

Și după cum poetul zice în frumoasele versuri că « *nu de moarte mă cutremur, ci de veșnicia ei* ».

Gh. Ghibănescu)

CLV

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Ianuarie 1908.

Iți scrisei adineaori și am uitat să te 'ntreb ce e cu d. Costică. Vine? când? Am nerăbdare să-l văd. Voi trebue să organizați așa ca să ne putem vedea cât mai iute. Eu de poimâine duminică, sunt liber de musafiri. Oricum, mai cuminte ar fi, să veniți voi aici — nu atât ca să mă scutesc eu de drum — cât să mai pitrecem în capitalie, că foarte demult n'am mai pominit de pitrecere.

Cu dragoste,

Car.

CLVI

Berlin W., 8 Ianuarie 1908.

Stimate d-le doctor,

Mai întâiu, rog transmite d-lui Costică o salutare frățească de bună sosire. Apoi, te mai rog să-mi spuneți când vă aștept, anunțându-mă cu o zi înainte, căci până pleacă Missir sunt legat oarecum.

Vestea despre biata Emmy[1]) m'a mâhnit destul. Sărmana! Aștept vorbe bune și mai ales vă aștept în persoană. Fiți sănătoși, petreceți bine. Tutulor toți multe complimente,

Car.

Programul cu Ciaicovski și St-Saëns nu-l votez nici de hatârul lui Ysaye[2]) și al lui Bach.

[1]) Servitoare la familia Zarifopol; cf. scr. către Gherea (VIII).

[2]) Mare violonist belgian.

CLVII

Berlin W.

La mulţi ani! Noroc! sănătate! bucurie!

Toţi *Carageleştii*

27 Dec. st. v. 1907.

CLVIII

Berlin.

Stimate d-le Doctor,

Incă odată, Sf. Stefania la mulţi ani cu cele dorite! Venit-a d. Costică? Bine-a venit! Daca n'a venit, să vie sănătos şi cu inimă bună. — Iţi expediez două mici cadonuri daco-romane de anul nou: Calendarul «Minervei» şi o *Cronică de Crăciun.* Aştept, potrivit celor ce v'am mai scris, vorbe bune dela dv. şi mă iscălesc,

al Dv. slugă

Car.

Donnerstag, d. 9-en. I. 1908.

Dela toţi tutulor multe Grüsse

Car.

CLIX

Berlin W., 15 Ianuarie 1908.

Stimate d-le doctor, ce mai faceţi dv.? Eu am pătimit zilele astea de dinţi, aşa că n'am putut nici să citesc, nemite să scriu. Acu, slava Domnului! parcă mi-e mai bine. La concerte nu pot veni — mi-e frică de răceală; stau închis ca un urs care iernează, şi beau punciuri călduţe. Vremea este infamă: ger cu soare; azi noapte am avut 8 sub 0 şi dimineaţa s'a arătat un soare cât o roată de vagon, *roşă* ca focul — asta e semn! să ştii că se 'ntâmplă răsboiu! D. Costică e pe semne supărat pe mine, că la salutările mele nu răspunde măcar: «ai sictir!» Ce să fie asta? Când vine să mă mângâie de atâta uitare? Am primit dela Ristaki vorbe bune. — Bietul

Ronetti Roman s'a sculat odată din pat; i s'au suprimat brusc doctoriile şi i s'a permis să mănânce mai substanţial; a avut îndată un acces de intermitenţe cu aritmie; l-au pus iar în pat şi la doctorii. Acuma, îmi scrie băiatul lui că merge iar mai bine; dar că sunt toţi prăpădiţi de osteneala şi emoţiile prin cari au trecut. — Unde şade ilustrul meu criticant, junele Horia? Mi-a trimis felicitări de sărbători, şi nu-i ştiu adresa, să-i mulţumesc. Daca nu o ştii, îi voiu scrie la Zeminariu. Mai fericiţi-ne cu câte o vorbă bună şi primiţi călduroase complimente. Vremea asta mă oripilează, mă face stupid. Fiţi sănătoşi!

Speciale salutări dela Frau Director pentru Frau Doctor.

Devotat,

Car.

Ce mai face Emmy?

Mittwoch, 2/15.XII (sic).

CLX

Berlin, 20 Ianuarie 1908.

Stimaţilor,

Când vine d. Costică?

Mercuri, 3—5 p. m. este înscris la dr. Ewald. Ce mai faceţi? Ce mai ştiţi din patrie? Mai onoraţi-mă cu un cuvinţel.

Tutulor dela toţi viele herzlichste Grüsse.

Car.

Delavrancea, cand'dat conservator al partidului lib'ral, ales la Focşani col. II Cameră. Hoch!

CLXI

Berlin W., 21 Ianuarie, 1908.

Stimate D-le Doctor,

Iţi scriu foarte mâhnit; azi dimineaţă, marţi, am primit din Iaşi o veste grozavă, — bietul Ronetti Roman a murit aseară luni. Păcat de el! Bietul meu prietin! cât era el de bun!

Aştept din moment în moment pe Costică. Mi-ar face multă mângâiere.

Fiţi sănătoşi şi veseli.

Al d-tale

Car.

CLXII

Berlin W., 29 Ianuarie 1908.

Stimate d-le doctor, îmi pare şi mie destul de rău că nu m'am putut bucura de atâtea bunătăţi la care mă pofteai: o seanţă de Kammermusik şi apoi una de Hannes[1]). N'aveam inimă de petrecere. D. Costică, grăbit ca de obiceiu să «schimbe cerul», a plecat cu ipohondriile dumnelui şi m'a lăsat cu ale mele; apoi s'a stricat vremea; pe urmă s'a stricat şi grătarul dela soba din salon şi felde-fel de eţeterale. Să sperăm ca grătarul şi vremea se vor drege, după care să se risipească şi ipohondriile. Până atunci, vă salutăm toţi pe toţi cu frăţească dragoste.

Al d-tale

Car.

Vânt, ploaie, ninsoare, zloată, ca la Crăciunul lui Caracudi[2]). M'am sculat prea de dimineaţă — mă pun iar în pat. Te povăţuesc să-mi urmezi exemplul, dacă şi p'acolo aveţi tot aşa vreme plăcută.

CLXIII

Berlin W., 7 Februarie 1908.

Stimate D-le Doctor, nu simt aplecare pentru muzică până nu se mai milostiveşte vremea. Mare dorinţă aş avea să mai stăm oleacă de taifas; dar mi-e frică de răceală; pe aici bântue straşnic influenza. Să aşteptăm pe Cehi[3]); poate mai dăm în primăvară. — «Adevĕrul» nu mi-l mai trimite; îţi mulţumesc; îmi vine acuma şi mie direct din Bucureşti împreună cu ediţia de dimineaţă. Fiul lui Belzebut[4]) a întors lumea cu josu 'n sus; şi el, graţie prostiei

[1]) Restaurant la Lipsca, în faţa sălii de concert, Gewandhaus.

[2]) *O cronică de Crăciun, în Opinia, Iaşi*, 25 Decemvrie 1907 (*Opere*, II).

[3]) Quartetul ceh.

[4]) Take Ionescu.

lui Carp-Filipescu-Marghiloman, a ajuns tocmai în vârf. I-au scurtat drumul la șefie cu zece ani, ba poate i-au dat șefia la care nici el nu spera pentru vreodată. Halal să le fie ciocoilor și gogomanilor lor! — Adică d-ta, ca mai tânăr și mai voinic, de ce nu te repezi prin capitalia împărătească?

Fiți sănătoși!

Al matali

Car.

Mă mir că d. Costică nu mai crede în mișcare. Ce este această schimbare? Aștept dela Ristaki cărți postale ilustrate din bella Italia. Ți-a trimis vreuna?

CLXIV

Berlin W., 7 Februarie 1908.

Frau Doctor și Dom Doctor,

Am plecatără. Incă odată, la mulți ani cu toate fericirile! Vă mulțumim cordial de ospitalitate, și contăm negreșit pe visita D-nei Doctor și D-rei Doctor, cât se poate mai curând. Rămâneți sănătoși și la revedere.

Pâne și sare nu mai mâncăm împreună, dacă D-na Doctor nu se ține de vorbă.

Ai d-voastră îndatorați

musafiri

Caragieleștii

toți.

CLXV

Berlin W., 10 Februarie 1908.

Stimate domnule Doctor, am onoarea a vă anunța că am intrat în starea de beatitudine — sunt complet ramolit. Bucata muzicală care te tachinează (o gavotă, desigur) o știu toată cu toate cele trei părți ale ei și cu toate detaliile de desen. Dar mi-este peste putință să-mi aduc aminte de cine este. Inclin a crede că e de Haendel; dar nu m'aș prinde. Am răscolit toate caetele pe care le am aici — nu se află. De ieri, nu mai am moment de pace; o fluier mereu

întreagă şi nu pot prin asociaţie de gândiri s'o atribui sigur unui anumit autor. Parcă dela Dimitriu am auzit-o întâiu; apoi, par'că chiar dela d-ta. Şi tot mă 'ntorc la Haendel... ori Gluck... ori Scarlatti... ori Scărlătescu — Dumnezeu să ştie, că eu nu mai pot şti. Imi pare rău acu mai mult ca totdeauna că nu pot scrie notele muzicale — ţi-aş transcrie-o întreagă. Ia vezi rogu-te în Gluck, Ifigenia, ori Alcest ori Orfeu.

Fiţi sănătoşi.

Al d-tale beät

Car.

Şi iar o fluer d'a capo al fine. De geaba.

Daca cumva dai prin vreun caet de Haendel, ori de Gluck, ori poate de altul, peste această gavotă, fă-ţi pomană şi cu mine; denunţă-mi pe autorul ei, pe care-l înjur de ieri într'una. Şi tot Haendel cred că e, tot puişorul săsesc — bisserica din Halle!

Duminica viitoare se ţine la Bucureşti marele Congres al partidului conservator democrat sub preşedinţia lui Take.

Mergem? Ce zici? Ar fi o idee — mare.

Astăzi a fost aci o vreme ca la Nizza, şi barometrul promite o serie întreagă.

CLXVI

Berlin W., 5 Februarie 1908.

Stimate d-le Dr., nu ştiu cine a rămas dator cu un răspuns — eu or d-ta? Asta nu mă 'mpedică să vă trimit un călduros salut dacoroman, declarându-vă tot odată că tare mi s'a făcut dor de un pahar de Pilsner în preţioasa Dv. companie. Dv. ce mai faceţi? cum mai pitreceţi pe această urîtă vreme de iarnă? Ce ştiţi dela d. Costică? De când a plecat nu s'a 'ndurat să-mi dea cea mai mică dovadă de consideraţie. — In ţară, mari evenimente politice: ruptura conservatorilor — Take proclamat şef al partidului conservator-democrat à l'anglaise. La 2 febr. st. v. mare Congres la Bucureşti. După semne, Carp-Nababul-Filipescu stau rău de tot. Nu se aşteptau la atâta succes al lui Take. Urmăreşte gazetele — sunt foarte interesante.

Aşteptăm vorbe bune dela Dv. şi toţi tutulor vă trimitem multă sănătate.

Devotatul dv.

Car.

CLXVII

Berlin, 12 Februarie 1908.

Care va să zică, stimate domnule doctor, nu sunt încă beät complet, de vreme ce tot pe saxon îl bănuiam mai cu stăruință. Cât despre d. dr. Niemann, ai tot dreptul să-l dai în gazetă, fiindcă bucata are un parfum destul de caracteristic, că să nu bănuie cineva pe orișicine; și, dacă acelaș dr. Niemann este cel care critica, precum mi-ai spus, acu câtva timp, sinfonia IV, atunci, nu-l mai da în gazetă — dă-l mai bine în — alta.

Pe aici, după o zi frumoasă, s'a stricat iar vremea: ieri ploaie și 'ntuneric; azi, tij. Și tare mi-e teamă că va trebui să mă execut, să revăd patria; în orice caz nu acu îndată. Le-am trimis pentru congres blagoslovenia mea.

Nu cumva, pe la concerte sau pe stradă, ai dat cu ochii de grațioasă mea amică Miss Skinner? De opt zile stăruie în Lipsca și nu dă semne de viață. Nici chiar d. dr. Gustea nu ne poate da nicio informație. Dumnealui ferbe în focul tipăriturilor — e lucru mare!

Ce mai știți de d. Costică? Când îi mai scrieți, spuneți-i, și dela mine multă sănătate. À propos: ți-am trimis o rețetă pe care a cumpărat-o dela un profesor d'aci cu 20 M și pe urmă a uitat-o la mine. I-ai expediat-o?

Dela Missir și dela Barbu am primit jalnice rânduri asupra rupturii conservatoare, din care se confirmă seriositatea aventurii lui Take. Să nu uit a-ți spune: Barbu ales la Focșani col. II, a fost candidat conservator al partidului liberal; și 'n această calitate, a ținut pe malurile Milcovului, *o conferență despre Doină*, dinaintea alegătorilor putneni [1]).

Fiți sănătoși și veseli.

Al Dv.,

Car.

Vă salută toți pe toți.

P. S. — Rogu-te mai ai ceva în franțuzește de Heine? Tare m'ai îndatora. De l'Allemagne mi-a plăcut tare. Degeaba, romanticii au fost foiletoniști clasici; modernii nu înțeleg ce e foiletonul.

---

[1]) Firește cu mult succes (n. a.).

CLXVIII

Berlin W., 16 Februarie 1908.

Dela o întrunire din coloarea de Albastru din Capitală — textual: « ...Intr'o fericită figură oratorică, d. J. Th. Florescu compară pe ilustrul nostru Şef (Take) cu *mama răniţilor, căci* a venit în coloarea de Albastru, cea mai mult lovită de reacţionari ca să vindece rănile sufleteşti ale cetăţenilor... ».

Mă rog, destul!

t. s. v. p.[1])

Apa, dac'o vreai curată,
Cana să-ţi hie spălată —
Şi zî, când ke-ai adăpat,
Bogdaproste cui o dat!...
Apa spală toate şeale,
Fără doar ghe voarbe reale.

(Catrenul scris pe recto al c. p., reprez[illegible]nd Fântâna Slugilor, Mägdebrunnen din Lipsca, — în stânga inscripţiei arhaice de pe fântână, reprodusă în colţul din dreapta:

Wer rein Wasser will,
Muss reine Kannen han.
Wer mit will trinken,
Muss mit klinken.
Wasser nimmt alles weg,
Nur schlechte Reden nit.)

CLXIX

Berlin W., 16 Februarie 1908.

Stimate d-le Doctor, de Heine am numai cele două volume *de l'Allemagne*, Calmann Lévy, pe cari mi le-ai dat. Aş dori deocamdată *de la France* şi *Allemands et Français*, aceeaşi ediţie. — Congresul democrat-conservator se ţine astăzi 3/16 Febr.: o să fie lată

[1]) Tournez, s'il vous plaît.

de tot. — Știrea despre dr. I. Radovici am văzut-o și'n ziare[1]): Alexandru a fost chemat telegrafic; după căsătorie, politică-i mai trebuia lui bietul Iancu! — Pe aici primăvara, cu toate grațiile și disgrațiile ei, și nevralgii și influenza. Până și cancelarul împărăției a căzut la pat. — Peste vreo două săptămâni gândesc să merg în țară cu familia, să stau vreo lună-două; să vedem, nu o da Dumnezeu să lichidez odată și să scap de daraveri. Poți să mă 'nsărcinezi din vreme cu orice comisiune ai. — Aproposito de țară; d-ta știi, ca bărbat învățat ce te cunosc, vorba strămbunilor noștri Romani: «nu-i departe dela Capitoliu la râpa Tarpeia!». Dar să te mai învăț eu una, a strănepoților strămbunilor: «nu e departe dela Focșani la Odobești!». Să regretăm în adevăr că n'am fost să auzim Doina și să asistăm la acea vărsare de sânge — al Domnului. — Dela Costică ce mai știți? — Ce ai făcut cu d. dr. Niemann al d-tale? l-ai dat? — D. dr. Gustea fierbe, fierbe și iar fierbe: nu-și poate găsi astâmpăr. — Iți trimit o cărțulie *sublimă:* citind-o, îți vei face o idee de mentalitatea corpului nostru profesoral. — X. a scris un articol, pe care, cu foarte mici adausuri, îl voiu pune între capitolele noue ale lui Rostoganu: l-a publicat în «Cultura Română» din Iași — fenomenal.

Fiți sănătoși și petreceți bine.

Cu dragoste al dv.,

Car.

P. S. — Sunt curios să văz cum îți place «O judecată unică».

P. S. — Rogu-te, ce se mai cântă Mercuri-joi la Gewandhaus? Nu cumva ceva Mozart, Haydn, Beethoven? fie măcar Epigoni, dar de-ai noștri: m'aș repezi pe la voi; că sunt tare 'mbâcsit de ibernare, și drept să-ți spun, la concertele d'aici nu-mi place să merg; prea m'am păcălit, de câte ori am încercat.

Noroc și sănătate,

Car.

CLXX

Berlin, 19 Februarie 1908.

Stimate d-le doctor, vremea iar vremuește. Oricâtă dorință aș avea să auz o serenadă, vechea cunoștință așa de grațioasă;

[1]) In drum spre țară de la Marsilia, dr. I. Radovici se sinucisese, aruncându-se în mare.

oricât m'ar îndemna un pilsneraş ori mai multe la Sachsenhof, şi mai presus de toate oricâtă dragoste aş avea de un bun taifas prietinesc cu dv. — frica nevralgiilor mă osândeşte a nu întrerupe ibernarea. Dela plecarea lui Costică n'am mai eşit din casă decât o singură dată până la poştă aici aproape. Mă raz la o săptămână odată şi trimit să-mi aducă pe Figaro acasă.

Am primit astăzi o cartolina postale da Firenze della parte di dottore Ristaqui. Astăzi trebue să fie în Roma. E încântat de primăvara italiană, de monumente şi mai ales de măşci. Ferice de el! Să mulţumească generoşilor — fără stăruinţele lor cine ştie ce altă bătaie mai mânca pe la Constanţa, în loc să mănânce macaroane la Roma. Şi vorba aia: două bătăi strică, da două macaroane nu. — Parcă ţi-am fost scris că mă gătesc să merg în patrie. Ah! Doamne! unde am norocul să l i p i d e z. Parcă aş mai întineri măcar un an!

Dela Costică ce mai ştiţi? — Conservatorii au turbat de când cu ruptura: ambele grupări se blestemă şi se scuipă una pe alta ca orice pravoslavnic adevărat pe Necuratul. — Liberalii sunt bântuiţi de mare nenţelegere asupra Casei Rurale. Sturdza, pe faţă contra Brătienilor, s'a pus în grevă şi nu merge la Cameră. Regele e foarte îngrijat de nenţelegerea austro-rusă şi de răsboiul ruso-turcesc în perspectivă. Numai Pronia să ne ajute! — Ai primit o cartă postală a mea de alaltăieri, în care-ţi spuneam că dacă ai de Heine *De la France* şi *Allemands et Français*, m'ai îndatora mult să mi le 'mprumuţi? Tare bine mi-ar prinde pe drum. — Multe complimente pentru Frau Doctor dela Frau Director şi dela copii şi fireşte şi dela mine. Fiţi sănătoşi toţi: petreceţi bine!

Păziţi-vă de gutunar!

Al d-tale,

Car.

CLXXI

Berlin, 25 Februarie 1908.

Stimate d-le doctor, am primit şi carta matali şi cărţile dela Thielmayer, două volume de Heine: îţi mulţumesc, şi te rog să-mi spui *cât* şi *cui* datoresc. Eu am pus de gând să plec spre Dacia felix

peste vreo zece-douăsprezece zile — până s'o mai limpezi vremea. Fireşte că înainte de plecare, nu voiu lipsi a-mi lua rămas bun dela d-ta şi dela familia d-tale. Pusesem de gând să viu astăzi cu gândul să dau de vr'o probă mâne la Gewandhaus. Dar când m'am sculat la 6 dim. am crezut că mă aflu într'un Luftschiff[1]) perdut în nori: e o ceaţă aşa de groasă că nu se vede trecând jos pe stradă; se aude numai pasul calului. N'am văzut până acuma fenomenul acesta nordic. Acum la 10 dim. când îţi scriu, parcă e şi mai întunecos ca azi dimineaţă. Ce plăceri trebue să fie pe marea Nordului! Şi când mă gândesc că Ristaki e la Roma! Mi-a scris. Mai stă acolo, după cum spune, de azi încolo vreo cinci-şase zile. Iţi comunic adresa lui: *Vella Arturo per Rakovski — Via Alissandria 153, Roma.* Ce mai se cântă săptămâna asta pe la dv.? Ce program are Crystalpalast? [2]) Dacă s'ar ridica ceaţa, poate m'aş da la un pilsner autentic. Până atunci şi în aşteptarea unui răspuns, sunt a matali slugă,

Car.

Toţi salută pe toţi.
Sănătate şi bucurie să vă dea Pronia!

In momentul când termin, se produce pe cer un extraordinar fenomen. Jos nu se vede omul la doi paşi şi sus pe cer se vede soarele portocaliu absolut rotund, când mai strălucitor când mai opac. Vreo zece minute l-am putut privi fără nicio supărare; acum însă nu se mai poate; a 'nceput să strălucească. Bucătăreasa îmi spune că tramvaiele, droşcile, căruţele, automobilele, toate rotatele merg la pas. Oamenii merg cu mâinile întinse şi vorbesc tare de teamă să nu se lovească pept în pept. — Pela $10^1/_2$ încep să se zărească siluetele caselor de peste drum în piaţă. Pân piaţă se vede bine norul cum umblă de colo până colo şi pe urmă se ridică 'n sus încet. Aşa ciudat lucru n'am văzut niciodată. Barometrul scrie — soare pe cer; o s'avem o zi de primăvară. Soarele e roşu ca o ghiulea de fer aprinsă, şi cerul e trandafiriu. Asupra acestora voiu să meditez în linişte: mare e puterea lui Dumnezeu! Să ne vârâm sub plapomă. Nu e vreme de plimbare: mi-e frică să nu calc vreun tramvaiu, să dau de belea cu neamţul. Fii cuminte: fă şi d-ta ca mine.

---

[1]) Balon dirijabil (germ.).
[2]) Teatru de varietăţi la Lipsca.

CLXXII

Berlin W., 27 Februarie 1908.

CHRONIQUE MONDAINE

Cum se pitrece la noi.

(Tăetură de jurnal:

Berlin, 11 Februarie. — Din *Dins*burg [1]) se comunică, că poliţia a surprins noaptea trecută o societate de 40 de bărbaţi, într'o atitudine cu totul imorală. Intreaga societate aparţine cercurilor bunei societăţi din *Dins*burg, Essen şi *Bonic. (?)*. Ei organizaseră regulat întâlniri nocturne la care parte din participanţi se presentau în costume femeeşti.

In momentul sosirei poliţiei, societatea era foarte animată şi se delecta în sunetele unei capele *muzicale*).

CLXXIII

Berlin W., 28 Februarie 1908.

(Tăetură de ziar, cu sublinierile lui Caragiale:

Isprava unui satir

Focşani, 12 Februarie. — Individul N. Dinache, în etate de *72* de ani, cunoscut proprietar, condamnat de mai multe ori pentru falş în acte publice şi alte delicte, *a sedus prin ademenire* şi a deflorat pe copila Raşela Bercu, în vârstă de *12* ani.

Părintele copilei a denunţat pe satir Parchetului. D. substitut Dimitriu a făcut *largi* cercetări.

Instrucţia a continuat *până târziu noaptea.*

Monstrul a fost depus. Faptul a produs *mare senzaţie. Amănunte urmează.—R*).

CLXXIV

Berlin.

Stimate d-le doctor, fiindcă am bănuială că, din pricina răspunsului telegrafic ce aştept mâne, mercuri spre amiazi din Krakau, în privinţa reţinerii locurilor la Wagon-lits, poate să scap zugul dela 1 d. a., care soseşte în Bayrbhf la 4. 3 şi că voiu fi silit să plec la 3.20 şi să sosesc prin Halle la 6.11 în Berlinerbhf, cred că e

[1]) Duisburg. Mai jos, *Bonn.*

(Nota, sublinierile şi semnul de întrebare, ale lui Caragiale).

bine să nu te mai deranjezi a veni la gară, ci să laşi *biletul* şi *indicarea locului* unde se dă concertul la *portarul dela Sachsenhof*. Viu absolut fără bagaje; aşa că dela hotel, după ce beau un adălmaş-pilsner, viu de-a dreptul cu Albalat[1]) la concert. Pentru Albalat nu trebue să iei bilet; îl las să m'aştepte la garderobă şi să-mi îngrijească de blană. — Dacă poţi, aranjază aşa ca să mergem cu Frau Doctor la Sachsenhof ori în altă parte după concert. — Inainte de a pleca din Germania, voiu să avem o mică conzultaţiune. Pregătiţi-vă lista comisiunilor.

La revedere la fartet.

Al dv. devotat,

Caragiale

3 Martie [1908] Marţi d. a.

CLXXV

Berlin, 4 Martie 1908.

Stimate d-le doctor, nu-ţi poţi face idee cât de contrariat am fost că pe de o parte vremea, pe de alta întârzierea răspunsului dela Cracovia, m'au împedecat a pleca astăzi. Am suduit şi eu de necaz ca d. Dutzu. — Aici a nins şi a viscolit toată noaptea; acu e lapoviţă şi vânt — o vreme cânească. — Indată ce primeşti aceasta mâne joi, scrie-mi cu ce mă pot folosi în ţară: mai e vreme să primesc răspunsul d-tale. — Iţi trimit amândouă volumele lui Albalat, care sunt aci. — Nu te supăra că iau pe Heine cu mine pe drum. Ţi le înapoez cele două volume, din Bucureşti. Iţi voiu scrie regulat d'acolo, şi te rog să mă onorezi şi d-ta cu câte un răspuns. Pe partea din faţă îţi dau de pe acum adresa mea; poate înainte de a-ţi scrie eu să ai nevoe de ceva. Nădăjduesc să ne revedem, cu ajutorul Proniei peste cel mult două luni, când să-i tragem un chef la Sachsenhof să-i meargă pomina. Merg la muncă pe brânci, să dea Dumnezeu să-mi meargă în plin; încai să nu fi[e] alergătura şi munca degeaba. O să mă dau şi la olecuţă de politică: suntem datori să ne jertfim pentru patrie! Poate o ieşi şi de acolo vreun bine.

---

[1]) Cu o carte de Albalat, scriitor francez, — autor de lucrări didactice asupra stilului literar.

Aştept îndată un răspuns cu vorbe bune. Incă odată, rămâneţi sănătoşi, nu vă 'ncredeţi în babele nemţeşti; petreceţi bine. Să ne vedem cu noroc şi veselie!

Ai d-voastre

Toţi *Car.*

Adresa:
Bukarest.
Str. Ţepeş-Vodă 1.
O specială salutare din partea lui Frau Director şi a copiilor pentru Frau Doktor şi pentru copiii dv.

CLXXVI

Bucureşti, 30 Martie 1908.

Stimate domnule Doctor,

Dela toţi tutulor multe călduroase complimente! Fiţi sănătoşi! Să ne vedem cu bine! Cu voia Proniei cât mai curând! Beţi un pilsneraş ori un pfundstaedteraş şi în sănătatea exilatului vostru amic devotat

Car.

Pe aici am degerat: Africa × Siberia = Dacoromania.

(Pe c. p., la formularul de expediţie):

Caragiale
Bucureşti
Strada Ţepeş-Vodă No. 1.

CLXXVII

Bucureşti, 4 Aprilie 1908.

Stimate domnule Doctor, prin ce trec şi cum petrec vor face obiectul unei ample povestiri senzzaţionale când, cu ajutorul Domnului, ne vom revedea teferi. Până atunci, nu sunt în stare, aducându-mi aminte cu mare dor de Dv. şi de locurile pe unde stăruiţi, decât a vă saluta călduros, — ridicând fierbinţi rugăciuni la Ceriŭ ca să nu-mi rămână oasele pe aicea — şi-a vă zice din toată

inima: fiți sănătoși și veseli, o! voi, cei departe de aici! La revedere cu bine cât s'ar putè mai degrabă. Rugați-vă și pentru noi A-tot Țiitorului!

Al Dv. cu toată dragostea și
nerăbdarea de revedere

Car.

CLXXVIII

București, 28 Aprilie 1908.

La mulți ani!

Car.

CLXXIX

București, 30 Aprilie 1908.

Stimate d-le Doctor, mult a fost, puțin a rămas. Cu ajutorul Proniei, nădăjduesc să ne vedem peste vreo 15 zile. Uf! Multe am să-ți spun și tare mă tem că n'ai să le crezi pe toate. — Pe d. Costică l-am văzut și-l văd adesea; este în toane foarte pesimiste. Arzând de dorința unei întâlniri la Sachsenhof, toți vă salutăm pe toți cu toată stima și dragostea.

Al Dv.,

Car.

CLXXX

Piatra, 1 Mai 1908.

Stimate d-le Doctor, vă salut din Kiatra Neamțu și vă anunț cu bucurie că în curând ne vom vidè: termenul exilului s'a scurtat. Uf! In dzeși dzili mă pornesc. Să vă găsim sănătoși și cu voie bună.

Cu toată dragostea,

Car.

CLXXXI

Ploeşti, 6 Mai 1908.

Stimate D-le Doctor, îţi scriu câteva rânduri daco-romane din Ploieşti, sub copleşirea celui mai greu pesimism — o foarte macabră atmosferă mai cu seamă în urma morţii năprasnice a lui bietul I. Radovici doctorul. — Cu voia Domnului, sper să scap foarte curând de sub cerul acesta. Lunea viitoare (11 mai st. n.) ne călătorim. Uf! uf!! uf!!! Să ne vedem cu bine. Fiţi veseli!

Al Dv. devotat,

Car.

Cum sosesc Berlin, viu Lipsca.
La revedere la Sachsenhof! of! of! of!

CLXXXII

Piteşti, 25 Mai 1908.

In curând la revedere.
Fiţi sănătoşi!

Car.

CLXXXIII

Buzău, 31 Mai 1908.

Şi amù din Budzău, c'coane! multă sănătate!

Car.

(**Contrasemnează**) *Ştefan Zarifopol*

CLXXXIV

Sinaia, 5 Iunie 1908.

Stimate d-le Dr., un poporr carre se respectă trebuie să lupte pentru progres: a lupta — a birrui.

Am luptat — am birruit!

Urrra!

Peste câteva dzîli ne-om vidè și daca nu ț'a plăcè ce ți-oiu povesti — să-mi dzici mie cuțu.

Al matali,

Car.

Mai am Tîrgoiișteși Severin, — apoi Berlin-Leipzig.

CLXXXV

Sinaia, Iunie 1908.

Stimate d-le doctor, cine ți-a spus că sunt mai fericit decât mi-e permis să fiu? — că sunt *deja* în Berlin? — Nu! sunt în Sinaia, legat să rămân în țară până la 10 Iunie st. v., când se isprăvește campania takistă. Șarpele vanității m'a mușcat de sfârcul inimii mele de patriot daco-român: voiu să sdrobesc idra reacțiunii în calitatea mea de democrat. Până să mi-i pună pe cap — i-am mâncat laurii!

Fiți sănătoși! Vă dorim mult. In curând la revedere. Uf!

Al dv. devotat,

Caragiale

Am fugit din capitală de groaza căldurii. 40° la umbră: ceva ne mai pomenit.

Frau Director și copiii salută călduros pe Frau Doctor și pe copii.

CLXXXVI

Sinaia, 9 Iunie 1908.

Raport.

Stimate d-le Dr., Mercuri 21 maiu st. v. R. Vâlcii; Duminică, 25 maiu st. v. Târgul-Vestei.

Căldura în toată țara de vale și deal a variat între 55° și 57° la soare, și 39—41 la umbră. Noaptea, în odăi, temperatura s'a coborît până la 35° — o bunătate! — sans blague.

Duminică, 1 iunie, ultimul concert democrat-conserv. la T. Severin. Să sperăm că temperatura va rămânè staționară.

Mercurea viitoare, 3 iunie st. v., pornim spre Teutonia, via Arad. Joi 4 iunie, Berlin — vineri, 5, Leipzig-Sachsenhof-Fichtestr. etc. etc.

Până atunci, cele mai călduroase salutaţiuni tutulor dela toţi.

Suntem în Sinaia până Sâmbătă, când plec la T. Severin; de-acolo, mă 'ntorc luni seară; mă hòdin puţin, şi mercuri, cu voia Proniei, o luăm în sus la deal. Uf!

Să ne vedem sănătoşi.

Al matale,

Car.

Prin viu graiu, multe şi mărunte.

Adu-ţi cu pietate aminte de străbuna acestor inocente — de ilustra Gnioriţa laie, laie bucălaie!

(Aceste rânduri finale, pe faţa c. p. ilustrate: Sinaia, Turmă de oi la *Varfu en Dor;* cele din urmă trei cuvinte, în ortografie specială, subliniate de Caragiale).

CLXXXVII

T.-Severin, 15 Iunie 1908.

O salutaţiune daco-romană dela picioarele bustului divului Traian drăguţul.

La revedere foarte curând.

Fiţi sănătoşi!

Car.

CLXXXVIII

Berlin, 23 Iunie 1908.

Domnule Doctor, ian priveşte, mă rog matali frumos, ce s'a întâmplat — la spate, pe partea din dos.

Aşa să am noroc!

Vântul iresistibil al civilizaţiei occidentale a trecut la popoarele balcanice:

(Tăetură din ziar:

Un proces urît

Bucureşti. — Inaintea secţiei I-a a tribunalului, s'a judecat eri un proces de homosexualitate.

Pe banca acuzaților ședeau doui băeți, unul de 13 și altul de 15 ani, fii d-lui Paul Rosnel, care erau acuzați de atentat la bunele moravuri.

Au fost ascultați ca martori, vre'o 10 copii, între 8 și 12 ani, care au declarat că de mai mult timp, într'o grădină de lângă Filaret, acuzații practicau reciproc homosexualitatea.

Tribunalul a condamnat pe cei doui copii, pe cel de 12 ani la 20 zile închisoare iar pe cel de 15 ani la 25 zile).

Ghe jaba! dă-le numa pace bună!

CLXXXIX

Berlin, 26 Iunie 1908.

Stimaților, mai întâiu: Bine ați venit! pentru d. Costică și familia. Apoi, vă anunț că datoria mă calcă să plec mercuri d. a. spre Daco-România; așa că, dacă are cineva să-mi dee vreun *commission* pentru patrie, apoi să se grăbească. Mă 'ntorc peste 9—10 zile. — Aici e răcoare; azi, aproape frig. In țară, pe cât spun gazetele, plouă și s'au (sic) mai potolit zăduful. Să vedem ce voiu constata cu biata bătrâna mea piele.

Până la revedere, sunt devotat al dv. al tutulor, pe cari toți d'aici vă salută călduros,

Car.

« L'assiette »[1]) mi s'a părut mai infamă decât chiar infamia de care vrea să-și bată joc. Multe ticăloșii am văzut în viața mea, dar ca asta, mai rar... Pfui!

CXC

Budapesta, 2 Iulie 1908.

La revedere cu sănătate și voie bună!

Car.

CXCI

Budapesta, 7 Iulie 1908.

Uf!

Bine v'am găsit!

C.

[1]) Probabil un număr din revista-pamflet, *l'Assiette au beurre.*

CXCII

Berlin.

In fine, iată-mă iar, stimaţii mei amici, în exiliu! Nu mă voiu plânge, nu voiu profera blesteme în contra soartei şi a oamenilor! voiu fi tare! mă voiu resemna ca oricare demn martir, cu speranţa că voiu primi foarte curând o vizită de demult promisă. Casa este complet reinstalată; avem bucătăreasă bună; răcitoarea funcţionează tadllos (sic); afară de asta, am chef mare de a vă face o dare de seamă asupra ultimelor evenimente daco-romane. Aştept nerăbdător o eclatantă confirmare a primirii acestor rânduri şi vă salut cu

toată dragostea

ergebenst

Car.

Mittag, 8/VII [1908].

Complimente dela G. Mateescu — Coloniale Sinaia.

CXCIII

Berlin W., 14 Iulie 1908.

Mă rog să mă ertaţi că m'a zăpăcit călindarul papistăşesc şi am trecut cu vederea să vă felicit de sf. Petre şi Pavel 12 iulie stil n. — 29 iunie st. v.

Să trăiţi la mulţi ani cu cele dorite!

Noroc şi sănătate!

Al dv.,

Car.

Când vă arătaţi?

CXCIV

Travemünde, 16 Iulie 1908.

Stimate d-le doctor,

Vă trimit tutulor o salutare dela mare.

Mă 'ntorc îndată acasă, unde vă aştept.

Cu dragoste frăţească,

Car.

Joi.

CXCV

21 Iulie 1908.

Mult stimate domnule Doctor, îmi pare rău că nu ne-am putut vedè olecuță înainte de a ne asvârli ca Glaucus în brațele blondei Amfitrite. Înțeleg că ți-era nu greu, ci chiar imposibil. Dar nu face nimica! n'au intrat zilele 'n sac. — Mâne seara, mercuri, noi suntem în Lübeck; iar vineri seara, în Travemünde. Să dee Pronia să pot isprăvi în sfârșit piesa mea, de care (să zic într'un ceas bun!) am destulă poftă. Am, slava Domnului, la Tr.-münde, o atmosferă destul de artistică: o orchestră curățică — de *trei ori* pe zi! — ce zici d-ta?... nu ți se pare cam mult? — In zăstîmpuri, când vă vor da răgaz variile sporturi nautice, vom primi, sper, câte o vorbușoară dela Dv., să știm cum petreceți, la care, firește, nu vom lipsi a da numai decât răspunsul aghecvat. Până atunci, vă trimitem tutulor multe salutări. Să ne vedem sănătoși cu bine.

Ergebenst,

Car.

Adresa:
Travemünde Strand (Lübeck)
Villa Iris

CXCVI

Travemünde, 26 Iulie 1908.

Tricolorul daco-roman din Travemünde salută pe fratele său din Binz[1]). Să fâlfâe cu mândrie ambii, că'z doară:

Din Carpați și pân 'la Mare,
Dela Mare la Carpați,
Ori din câtă depărtare
Toți Românii suntem frați!

Al dv. stimatoriu

Car.

[1]) **Familiile Zarifopol și Gherea se aflau la Binz, în insula Rügen, din marea Baltică.**

Tutulor, toţi, multă sănătate.

(Pe faţa c. p. ilustr. în colori, Caragiale a desenat cu cerneală, deasupra vilei unde locuia, un tricolor, cu literele a, r şi g înscrise pe secţiunile verticale; jos, a notat):

a = albastru
r = roşu
g = galben

CXCVII

Travemünde, 30 Iulie 1908.

Una salutaţiugne daco-romană celor ghe sub umbra tricolorului daco-roman ghela Binz, mă rog frumos!

CXCVIII

f. d. Lübeck, [Iulie-August 1908].

Viele herzlichste Grüsse

Car. und Familie

CXCIX

Travemünde, 8 August 1908.

Stimate d-le Doctor,

Ce mai faceţi dv. la Binz? cum petreceţi? D. Costică, dacă nu găseşte cerneală pe acolo, îmi poate trimite o salutare cu condeiul de plumb: mă ştie că nu ţin mult la deşarte etichete. Ce vreme aveţi pe acolo? Aici, o avem foarte frumoasă. — Ce mă plictiseşte grozav, — căci îmi turbură liniştea de care aş avea mare nevoe pentru lucru — e că soacră-mea este greu bolnavă de intestine, complicate cu 73 de ani; aşa că apucăturile mele stilistice se cheltuesc în redigere de telegrame cu răspuns plătit (o cură foarte asiduă) iar talentele mele retorice, în a demonstra nevestii că, faţă cu eternitatea, adesea 73 ani plus încă o săptămână au o imensă valoare. Asta, matema-

ticește poate fi absurd — eu însă continuu a crede — quia absurdum...

Mă știi ce bun creștin sunt.

Vă rog pe toți, pe cari toți d'aci vă salută, trimiteți-mi când puteți, câte o veste, bună.

Fiți sănătoși! petreceți bine! La revedere.

Devotatul vostru

Car.

P. S. — La sfârșitul lunii se săvârșește la Leipzig ceremonia după care Miss Skinner devine Frau Jäger (Emil). Grațioasa noastră amică ne invită să mergem negreșit la cununie — «aminteri, fără bunii ei prietini (noi și Mister Giusti) toată ceremonia would have nosense» — adică pe românește: n'ar avea niciun chichirez. Ce zici? să merg și eu? Adică Giusti singur să nu fie destul? — Tout à vous,

C.

CC

14 August 1908.

Prea stimaților, peste câteva momente plecăm din Tr[avemünde]. Astă seară, vineri, suntem la Berlin. Mâne sau poimâne, nevastă-mea cu fata pornesc spre Buc. să asiste pe cocoana Agata, care cam scârțâie. Eu cu sohnul, rămânem încă o zi în Berlin; pe urmă ne luăm lumea 'n cap. Merg undeva la un loc călduros, unde să lucru în liniște, măcar o lună. Vă voiu comunica, îndată ce sosesc undeva, multe complimente.

Fiți sănătoși și veseli. Pronia să vă dea bine.

Devotat,

Caragiale

Uf! scap măcar câteva săptămâni de atmosfera macabră și de melancolica Baltică.

(Pe fața c. p., cu creionul):

Uike, mă rog, ghezolățiugne! Și un vânt, și aproape ger.

CCI

Berlin, 19 Septemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor, după carta din Heringsdorf, aruncată în cutia zugului, îmi vine a crede că aţi şi ajuns, cu voia Proniei, în lăcaşul dv. din Lipsca. Pe noi, după multe drumuri şi greutăţi, ne-a ajutat să ne vedem iar acasă de acum patru zile. Când ne-om vedea, ţi-oiu povesti prin câte am trecut dela 1 aug. stil nou şi până zilele trecute. Despre lucru — nici vorbă! Poate o da Dumnezeu de-acu încolo, căci până acuma şi casa şi viaţa mi-au fost răsturnate cu josu 'n sus. Pricina? — boala şi moartea soacrii-mi. Dumnezeu s'o odihnească. Ce să mai zicem? Toţi suntem nişte păcătoşi muritori! Ba, zău! Măcar de-aş trăi şi eu 73 de ani!

Aş dori ştiri dela dv. toţi. Nu mi-ar părea rău să ne vedem câteva momente, să mai mă scutur de presiunea sub care am fost atâta vreme copleşit. Cred c'aţi petrecut frumos la Binz.

Aştept vorbe bune şi sunt al dv.

devotat

Car.

Când pleacă Gherea? Ne mai vedem? Cum şi unde?

CCII

Berlin, 28 Septemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor, tot aştept o vorbă din partea d-tale; ba pot merge mai departe: te aştept chiar pe d-ta; şi văd că aştept degeaba. Multe şi mărunte am avea de taifas. Veneam eu la Lipsia; dar a trebuit negreşit să merg la Viena, pentru o zi. Tare aş bè un pahar îndelete cu d-ta. Ce zici? Nu s'ar putea să mă anunţi electric când trebue să viu la Anhalter Bhf. întru întâmpinarea d-tale? Aici vreme imperială; adevărată binefacere a Ziditorului. — Gherestii probabil sunt acuma la Ploieşti. Ştii ceva nou afară de catastrofa Hochbahnului?

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Al dv. cu dragoste frăţească,

Car.

CCIII

Berlin, 4 Octomvrie 1908.

Stimate d-le Dr., sunt încântat de efectul Marșului [1]) și istoricului respectiv. Firește, orice succes al Democrației române trebue să mă umple de mulțumire. Nu sunt și eu democrat? nu sunt și eu Român? D'abia aștept momentul să te pot auzi pe d-ta, care ești român și democrat ca noi toți, executându-mi această perlă a genului eroico-triumfal: rogu-te, prepară-te pentru asta cu sfințenie.

Carta d-tale și gazetele le-am primit. Gazete dacă mai ai, bine ar fi să-mi mai trimiți. Prin Daco-România se sună de răsboiu. Căpățînoșii connaționali ai lui Ristaki [2]) vor să facă tărăboiu, și mi-e teamă să nu ne 'ncurce și pe noi. A ajuns bietul turc de bătaia de joc a gianabeților și a capsomanilor.

— Ce mai știi dela Costică? Când isprăvești cu pricinile și cu aucații? Când te hotărăști a te repezi pe aici?

— Noi tot am așteptat pe Frau Doctor, care ne promisese o vizită apropiată. Cu părere de rău trebue să constatăm că ne-a dat uitării. — Pe aici, de aproape o lună secetă, senin desperant și călduri nesuferite; azi dim., 38 în soare. In curând, d. dr. Gusti ne părăsește. — A propos, Frau Emil Jäger se află acum în Port Natal (Durban) [3]).

Fiți sănătoși. Tutulor dela toți multe salutări.

Devotatul dv.

Car.

Nu mă uita de gazete.

CCIV

Budapesta, 29 Octomvrie 1908.

O salutare ghe pe malul bătrânului Istru, drăguțul.

Car.

Mai multe — ghe pe malurile Dâmboviței, mâne — poimâne.

---

[1]) Marșul partidului conservator-democrat, compus de A. Kratokvil.

[2]) Bulgarii.

[3]) In Africa de Sud, pe malurile Oceanului Indian.

CCV

București, 3 Noemvrie 1908.

Multe salutări de pe malurile râului cu « apă dulce ».

Car.

Raport verbal la vreme.

CCVI

Berlin W.

Iată, stimate domnule Doctor, tot ce pot scoate din Larousse al meu spre serviciul d-tale, dorind să-ți poată fi de vreun folos [1]). — Carta d-tale primită astăzi dim. s'a încrucișat pe drum cu prea grațioasa noastră prințesă Maria (Nu-i așa că este foarte-prea grațioasă?). — *Le drame des poisons* este o lucrare minunată; în câteva ceasuri am dat-o gata. Păcat numai că se sfârșește așa degrabă. Bietul Brentano, ce agiamiu! (Unde este ilustrul nostru amic Neculai Iorga? Câte tomuri ar fi durat el dintr'atâta calabalîc de documente!) Dacă mai ai ceva de el — nu de Neculai! — și mai ales *Légendes et Archives de la Bastille*, rogu-te dă-mi-le și mie. — Ce să fac? să-ți trimit *le Drame des P.*? ori, cui să plătesc costul — lui Gamber sau dumitale? — Eu am comandat lui Gamber (i-am scris românește, fiindcă mi-ai spus d-ta odată, că și el este nepotul divului Traian) niște cărți în valoare de 154 frs. cu Nachnahme. Sper că are să mi le trimită. Totuși n'ar fi rău să-i scrii și d-ta o vorbă arătându-i că va avea în mine un bun mușteriu, și bun platnic.

Fiți sănătoși și petreceți frumos.

Sluga dumitale credincioasă,

Car.

Dienstag d. 17-en XI [1908].

CCVII

Berlin, 18 Noemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor, am primit carta d-tale postală; mulțumesc; asemenea mulțumesc și pentru *le Drame des Poisons*, care mi-a

[1]) Trei pagini de note biografice, despre *Massieu (Guillaume)* și *(Jean-Baptiste)*, și *Mervesin (Joseph)*.

sosit dela Gamber. Excelente studii! Nu cumva ai *Légendes et Archives de la Bastille*, tot de Brentano? Tare aş vrea să le văd. — Aici după trei zile de uragan, s'a aşezat pe ger uscat şi senin sticlă. — Din ţară ce mai ştii? Din gazete nu văd nimica. — Cumnată-mea pleacă poimâine, mercuri, dimineaţă. Mă pun pe lucru iar. Asta nu înseamnă că n'aş primi cu dragoste oarecare *vizite plăcute*. — Cum petreceţi? Ce mai nou pe la conţerturi? — Tare bine am petrecut cu Dv. şi tare aş reîncepe peste vreo câteva zile, când aş vedea lucrul meu urnit bine din loc. Aşteptând vorbe bune, vă trimit din partea tutulor la toţi multă sănătate.

Devotat

Car.

Să-ţi trimit «le Drame des Poisons»?

CCVIII

Berlin, 19 Noemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor, rău îmi pare că nu pot veni sâmbătă — sunt rebegit de vremea asta în doi peri. Ieri dimineaţa, la $7^1/_2$, am îmbarcat pe cumnată-mea şi mi-am stricat odihna pe o săptămână întreagă. Mă simt nevoit să nu ies câteva zile din halat. — Aşa dar îmi reserv să petrecem altădată, — până când, vă trimitem la toţi multe salutări distinse. — Aflu din ţară că p'acolo bântuie ger straşnic şi sărăcie grozavnică. Numai Dumnezeu drăguţul să ne păzească de mai rele! — Fiţi sănătoşi şi petreceţi bine.

Devotatul Dv.,

Car.

CCIX

Berlin, 23 Noemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor, îmi pare rău că nu te pot sluji cu nimica: «Dimineaţa» nu o capăt şi despre d. dr. Gusti nu ştiu alta decât că a dispărut ca un meteor d'acum aproape două luni şi d'atunci n'a mai dat semne de viaţă. Am să cercetez zilele astea la ultima-i locuinţă şi am să-ţi comunic tot ce voiu afla.

Şi pe la noi, slava Domnului, bună pace; numai atâta prost, că lucrul meu nu merge deloc sau aproape deloc. Să avem răbdare! Fiţi sănătoşi şi cu voie bună. Tutulor dela toţi multe complimente.

Sluga dv.,

Car.

CCX

Berlin W., 30 Noemvrie 1908.

Stimate domnule Doctor, mă grăbesc a răspunde la onorata d-tale din Leipzig 29/11/08:

1°. La concertul de sâmbătă 5 Dez., nu pot veni, (s'thut mir leid!) deoarece, în aceeaşi zi şi a doua zi, eu însumi sunt, prin înaltă poroncă, chemat să iau parte, ca solist *obligato*, la două concerte — unde, crezi? — Poftim, mă rog:

(Două tăeturi de jurnal lipite, cu rândurile cursive subliniate de Caragiale:

Intrunirea conservatorilor-democraţi

Botoşani, 10. — Clubul conservator-democrat a hotărît să facă o primire impunătoare d-lui Take Ionescu, care va fi găzduit la d. Teodor Silion, fost prefect.

In seara sosirei (corectat de Caragiale: sosirii), la *22 Noemvrie*, (adăugat de Caragiale în margine: — *(5 Dezember)*) comitetul organizator va da un banchet de 160 tacâmuri în sala teatrului Popovici.

După banchet va urma o consfătuire la club, iar *a doua zi* se va ţine întrunirea la care vor vorbi (adăugat de Caragiale:... *(aud?)*).

2°. « Convorbiri critice ».

Director Mihail Dragomirescu.

Singura revistă pur literară şi critică din ţară (critică subliniat de două ori), abonamentul 18 lei pe an.

Ediţie ordinară 12 lei. — Ediţie populară pentru învăţători, preoţi elevi de liceu, pe un an plătit înainte, 6 lei. — *Redacţia şi Administraţia, Gramont 11*).

3°. Adevărat c'a fost aici o furtună straşnică cu donnere şi blitzuri [1]) ca în luna lui Cuptor. Despre fetele dela telefon, ce să zic?

[1]) Tunete şi fulgere (germ.).

Așa e electricitatea: o fată care se tot joacă cu gâdilitul, se poate uneori pârli.

Patria mă cheamă!... Nu mai pot sta un moment!!... Plec!!! La revedere! Să vă găsesc sănătoși și cu voie bună.

Plecată slugă,

Car.

P. S. — Plec joi dim. Pân'atunci pot primi cu dragă inimă orici comisiune pentru 'n țară.

2. P. S. — Inchipuiți-vă ce bucurie ar fi pe familia mea, în lipsa tatălui său, să primească vizita lui Frau Doktor. Dar la așa favoare, poate o familie sărmană să aspire? Gândiți-vă la Crăciun... Donnant-donnant. Fiți sănătoși.

Car.

CCXI

Vereşti Gara, 4 Decemvrie 1908 (?).

Vineri, 3 Decemvrie.

Stimate Domnule Doctor,

Din Vereşti, în aşteptarea de $5^1/_2$ ore a trenului spre Botşăni, am onoarea a vă ruga să primiți salutările mele distinse.

Al dv. devotat,

Car.

In Burdujeni am dat de urma d-lui Dr. Gustea: acum o lună şi mai bine, a trecut spre Ieşi.

(Pe recto al c. p. ilustrate, reprezentând: *Schottische Landschaft*, Caragiale a scris):

(Atâta videre din Țara di sus am găsit p'aici...).

CCXII

Berlin, 11 Decemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor,

Bine v'am găsit!

Mai de vale de târgul Romanului nu m'am coborît, dar, de pitreşere, slava Domnului! *) Multă vreme n'am s'o uit! — Aşteptăm vorbe bune dela dv. Nu cumva ar fi chip de vre-o combinaţie pentru Crăciunul nemţesc?

Cu multă dragoste

devotat,

Car.

*).....
Oh, Moldovă, ţara mè,
Cine pleacă şi te lasă,
E pătruns di jali gră!

P. S. — Complimenturi dila fratele matali Georges, cu care am pitrecut, în tren, două frumoase ceasuri. Ăra! coani!

Adresa nouă (tot la casa vechiă):

Wilmersdorf/Berlin

Hohenzollerndamm, 12.

P. S. — Frau Direktor tot aşteaptă un răspuns dela Frau Doktor.

CCXIII

Berlin, 18 Decemvrie 1908.

Coana Didina, slava Domnului! merge bine, dar încet. Doctorul este mulţumit; însă i-a spus că nu-i *lucru de glumit* cazul dumneei; aşa că, pentru cel puţin două săptămâni de astăzi, nu poate fi vorba de dat jos din pat — necum de vreo partidă de plăcere afară din odaie — necum afară din capitală. Păcat! dar ce să facem? Iar bine că n'a fost mai rău! Helbet! i-o trece dumneei; şi, cu cât mai târziu, cu atât cheful ce-l vom face va fi mai straşnic.

Până atunci, fiți sănătoși și veseli! După frica prin care am trecut, mă'ntorc la vorba bătrânească: sănătate, că-i mai bună decât toate! Încă odată dar, fiți sănătoși!

Cu dragoste,

Car.

La noapte sper să dorm bine. Sunt, după asigurările doctorului, care acum a plecat, foarte liniștit; pacienta e asemenea. Vă salută.

CCXIV

Berlin, 24 Decemvrie 1908.

Stimate d-le Doctor, merge bine de tot, slava Domnului! dar de eșit din casă, nici pomeneală până peste trei săptămâni. — Sper că n'o să aveți vreun necaz din pricina vecinătății de care mi-ai scris; desigur medicii vă vor fi dat ample instrucții pentru pază. Oricum, înțeleg cât e de neplăcută o așa vecinătate. Pe aici e o vreme tocmai cum îmi place mie — posomorîtă. Tare bine aș fi petrecut să fi putut veni la Lipsca; dar dacă nu s'a putut, n'avem ce face. Am să trag și eu de sărbători niște soamne de urs ursuz. Bine c'am scăpat de grija cocoanii! — Dacă nu bănuești că-mi aduci microbi patogeni dela Lipsca, abate-te odată și pe la noi — am unde să te sălășluesc. O noapte de taifas e cea mai potrivită petrecere la solstițiul de iarnă.

Fiți sănătoși! La mulți ani!

ergebenst,

Car.

CCXV

Berlin O., 25 Decemvrie 1908.

Plec astăseară, vineri 12/25 dec., spre București. Rămâneți sănătoși! Să ne vedem cu bine!

Car.

CCXVI

3 Ianuarie 1909.

Basme am să vă spun, stimate D-le Doctor. Până atunci pornind spre casă vă zic: bine v'am găsit!

Devotat,

Car.

Budapesta.

CCXVII

Berlin, 7 Ianuarie 1909.

Stimate domnule Doctor, sunt trei săptămâni de când nu m'am învrednicit să dorm o noapte ca lumea; m'am hodorogit, şi trebue să stau la reparat măcar o săptămână. Prin ce am trecut, îţi voiu povesti. Mi-ar părea tare bine să ascult un aşa frumos concert ca acela; dar zău! n'am curaj să ies din halat. — Frau Director să repară şi dumneei încet-încet. — Până la revedere, vă urăm sărbători fericite! Mâine este Sf. Ştefan. La mulţi ani cu tot ce doriţi — şi cinstiţi socri! Mâine îţi expediez «Calendarul Minervei» pe 909 şi «Amintiri din Junimea» de G. Panu. — Gamber nu vrea să răspundă; nu 'nţeleg pentru de ce.

Incă odată: vivat Frau Doktor cu întreaga familie!

La mulţi ani.

Cu frăţească dragoste,

Car.

CCXVIII

Berlin, 13 Ianuarie 1909.

Stimate Coane Păvălucă,

Foarte doritoriu te aştept. Fă rost să stai măcar două zile aici. Am mare poftă de un bun taifas moldovinesc. Telegrafiază-mi când te aştept.

Tutulor, dela ai noştri, multă sănătate.

Ergebenst,

Car.

Astăsară n'am avut cu cine face chef de reveillon. Gătește-te, să-l facem împreună. Ce sunt două zile de 'ntârziere într'o eternitate? — Ba, pot pentru ca să zic, din contra.

CCXIX

Berlin, 19 Ianuarie 1909.

Stimate Domnule Doctor,

După ce am petrecut în zug minunat cu fărmecătorul nostru amic Duilică, am ajuns acasă, slavă Proniei! sdravăn, și am găsit aici pe toți bine. Incă odată, vă mulțumesc pentru neuitata pitrecere la Dv. Rogu-te, nu mă da uitării în predmetul iughurtului [1]).

Dela toți tutulor multă sănătate.

Al dv. devotat,

Car.

Sf. Ion Botezătorul să vă ajute!

CCXX

Berlin.

Stimate Domnule Doctor, cu ajutorul lui Dumnezeu, l-am dat în sfârșit gata pe Dracu! Kir Ianulea 'i isprăvit: acu, nu-mi mai rămâne decât să-l dichisesc, să-l piepten și să-i dau lustru, ca să-l pot presenta în fața lumii. Chiar astăzi îl iau la frecuș, și sper că peste o săptămână să-i dau drumul — firește mai întâiu are să vie la dv. să vă salute, la dv. care 'l cunoașteți de când era mititel și nețesălat. Până atuncea, vă rog să citiți pe aci alăturatul « Le Démon marié », ca să puteți la ocazie compara pe Kir Ianulea cu originalul.

Gamber îmi trimite cărțile câte le-a putut găsi. Aștept, — după carta d-tale pe lângă care ai avut bunătatea să-mi trimiți și « Roma învinsă » — informații despre iaurt.

Gusti scrie lui Luchi că vine peste câteva săptămâni — câte? nu spune.

---

[1]) In privința iaurtului.

Frau Direktor, care acuma merge bine, aşteaptă cu multă dragoste pe Frau Doktor.

Până la revedere, pe toţi vă salută toţi.

Al d-tale,

Car.

8/21/I 1909.

Mulţumesc pentru telegrama de felicitare.

Stimate Domnule Doctor, rogu-te când ai vreme, aruncă-ţi ochii pe această frumoasă poveste a nemuritorului nostru Nicolaki Machiavellis, ca, pe urmă, să vedem daca nu l-am necinstit cu povestea lui Kir Ianulea al meu.

Ergebenst,

Car.

CCXXI

Berlin, 29 Ianuarie 1909.

Ţiganii:

1. Statului, 1843—44 (Mihaiu Sturdza, Moldova — G. Bibescu Valahia).

2. Mânăstireşti, 1847 (aceiaşi hospodari).

3. Particulari, 1855—56 (Mihaiu Sturdza, Moldova — Barbu Ştirbeiu, Valahia).

Pentru mânăstireşti şi particulari, Statul a plătit despăgubire 10 galbeni de cap.

Despre vreme, să nu mai vorbim! Aznoapte $7^1/_2$ unter Null[1]); acum, Soarele zâmbeşte printre nori, iar eu, emancipat la rândul meu de orice pietate faţă cu Apoline, înjur ţigăneşte.

Ei fi primit carta mea de aseară.

Dorim sănătate tutulor ai Dv.

Devotat,

Caragiale

[1]) Sub zero (germ.).

CCXXII

Berlin, 24 Ianuarie 1909.

Stimate domnule Doctor, Kir Ianulea, după ce m'a chinuit destul cu găteala d-sale, vrea numaidecât să vie cu mine la Lipsca, să-l prezint la lume învățată. — In acest moment, îi scriu câteva cuvinte și d-lui Profesor Dr. Weigand. — Vezi-l, rogu-te și dacă se poate, organizați, ori la Deminarium, ori altundeva, o *ședătoare*, dela care rog să nu lipsească tânărul meu protector, poetul Horica [1]); și, fiindcă *sans raison* mai poate un poet, dar *sans rime* nu, neapărat, că, lângă Horica, trebuie minken și Florica [2]), firește!

I-am scris și lui Horica...
Vorbește cu Florica!

Kir Ianulea sosește *cu mine deseară luni*, 12/25 I, üb. Halle, la 6.10, în Berlinerbhf [3]).

Tutulor dela toți, multă sănătate. La revedere! Să vă găsesc bucuroși la oaspeți.

Devotat,

Car.

P. S. — Asigură, te rog, pe toți, că citirea povestei nu poate dura nici un ceas întreg.

CCXXIII

Berlin, 28 Ianuarie 1909.

Stimate Domnule Doctor, lucrez pe brânci la ceva nou, tot în janrul lejer — așa să am noroc!

Așteptăm cu multă dragoste pe Frau Doctor.

Să ne mai vedem cu bine și cu chef de pitrecere!

Tuturor, multă sănătate!

Devotat,

Caragiale

P. S. — Aștept iaurtul și tot ce poți (pe scurt) aduna despre Belfegor pe jermăgnește!

---

[1]) D. Horia Petra-Petrescu.

[2]) D-șoara Florica Muzicescu.

[3]) **Rog îngrijește din vreme de un Auto (n. a.).**

La ocazie, salută din parte-mi pe toți câți au fost la citire. Ierte-mă; n'am vreme să le scriu — mai bine le-oiu mai ceti cumva ceva cândva.

CCXXIV

Berlin.

Stimate Domnule Doctor,

Am primit iaurtul! Să trăiți! Dumnezeu să primească și de unde dați să sporească! Vă rog imediat să comandați a mi se trimite regulat la fiecare două zile câte $^1/_2$ duzină cu orice condiții îi convine grecului, rog neapărat. Acuma, recunoscător, știind cât vă plac dulciurile literare, pozitive, mă grăbesc a vă trimite și eu, în schimb «Universul» cu o acadè finisimă a unuia dintre cei mai clasici rahagii daco-romani. Gustați-o, vă rog, și spuneți-mi drept: așa e că știu s'aleg?

Fiți sănătoși. Să ne vedem cu bine. Așteptăm pe Frau Doktor. Până la revedere, tutulor dela toți multe complimente.

Devotatul Dv.

Car.

P. S. — Să nu mai mâniăm pe A-tot-Țiitorul ocărînd iarna nemțească! Uitați-vă, mă rog, la buletinul meteorologic din «Universul» și la știrile din județe — la Roman, 32° minus — zi: Treizeci și două!

— Dacă, isprăvind basmele cele în lucru, suntem bine dispuși — adică în stare a călători — viu cu tot calabalâcul familiei pentru câteva zile la Lipsca — să bem aldămașul. Dacă-i chef, chef să fie!

Sănătate,

Car.

Marți 2 Febr. [1909].

CCXXV

Berlin, 4 Februarie 1909.

Stimate Domnule Doctor, îți trimit de data asta ceva filosofie de Queuqueu-le Grandieux-Jassy. Totdeodată spune-mi ce zici

d-ta: s'ar potrivi în tonul lui « Kir Ianulea », acolo unde, după împăcăciune, e ziafet cu lăutari, să pun pe țigani să cânte, ca un fel de cântec favorit al Coanei Acriviții, următoarele:

Zori de ziuă se revarsă,
Și eu ochii n'am închis.
Cum să-i închid când ei varsă
Pâraie de foc nestins [1])
Și mă bat cu pumnii 'n cap:
Ce să fac și cum să scap,
Of! să mă tămăduiesc
Și să nu mai tot iubesc;
Căci îmi face foarte mare
Și necaz și supărare!

Iar când Kir Ianulea, cam afumat, strigă: « Of! alta, țigane! », îi cântă cântecul lui favorit:

Dela ușă mă repez
Numa 'n papucei și 'n fes [2])
Căci, de grabă foarte mare,
Nu mai pot să am răbdare!

Ce zici? Nu s'ar lumina și mai bine tabloul ziafetului?

Despre celelalte două povești, ce să spun? Pân 'acuma, nu mă pot pronunța. De lucrat, le lucrez pe brânci meșterește, cu mare canon; dar helbet! până'n săptămâna viitoare, cu voia lui Dumnezeu, poate să le gătesc. De când am sosit dela Dv., crede-mă, să te crează Cel-de-sus, că n'am avut pân'acuma moment de odihnă: zi și noapte le tot ciocănesc. De nu mi-ar fi munca degeaba! Indată ce le isprăvesc, nu lipsesc a te anunța, ca să punem la cale a doua ședătoare daco-romană.

Pân'atuncea, multă sănătate vă dorim tutulor toți. Devotat,

Car.

P. S. — Aproposito de « postumele » lui Fleva, ia vezi lipită, alături de « Din viață », o bucățică din « Opinia » — jos.

Despre d. dr. Giusti nu știu nici cât știi d-ta.

---

[1]) Pân'aici de Log. Konaki — le știi, firește (n. a.).

[2]) Vechi (n. a.).

CCXXVI

Berlin, 17 Februarie 1909.

Stimate d-le Doctor,

Am găsit cam prost acasă. D. Luki cam bolnav de istericale cu palpitaţii — cauza, zice doctorul: prea multă mâncare grea şi prea puţină mişcare — la aşa vrâstă şi cu aşa cherestea, trebue mai multă muncă materială decât citire. Dietă: Sport, gimnastică, umblet, băi, comprese reci şcl., vegetarianism cu foarte puţină carne albă. Azi deja e mai bine. Să vedem la noapte, dacă va dormi mai bine.

Fiţi sănătoşi. La revedere cu bine.

Car.

Luni seara, alaltăeri, s'a jucat « Apus de soare » la Teatrul Naţional-Bucureşti. Aştept dări de seamă. Ţi le comunic.

CCXXVII

Wilmersdorf bei Berlin, 19 Februarie 1909.

Stimate d-le Doktor, Slava Domnului! mergem bine. Iţi trimit *Bazul* lui Anton Pan pentru d-ta şi *la Rôtisserie* pentru d-ra Florica. La concertul din săptămâna viitoare nu pot veni, păcat! Am de lucru până peste cap. Sper că am găsit un *J. Tournebroche* prima ediţie. *Apus de soare* s'a jucat: după primele notiţe din « Universul » şi « Ordinea », pare că am păţit-o mai rău *ca cu* Barlaboiu. Aştept detalii. Scrie şi d-ta să-ţi trimită « Adevărul » cu cronica teatrală respectivă. — Fiţi sănătoşi!

Pe toţi vă salutăm toţi!

Devotat,

Car.

Cu multă plăcere am recitit pe Jac Negruţiganul, cum îi zicea răposatul Cc. Vasilică, D-zeu să-l odihnească!

CCXXVIII

Berlin, 22 Februarie 1909.

Stimate d-le Doctor, suntem slava Domnului, bine de tot. Eu lucru; am început a expedia transporturi de caşcaval de Penteleu

proaspăt « Universului », și din două câte am trimes, sper că măcar unul o să ți se pară destul de sărat. Acuma, rogu-te de un lucru. Daca mai ai cumva « Universurile » cu articolele lui Vlăhuță, *Scrisoarea către Culiță* și *Spovedania* cu urmarea: *Din acelaș carnet*, te rog îndată trimite-mi-le, să mă scutești de a mai căuta o idee — o parafrazare m'ar sluji grozav. Ai primit cărțile? *(Bazul* și *A. France)* Grozav m'aș repezi până la voi, dar datoria către patrie înainte de toate. Ce tot face Frau Doktor, și nu catadicsește să se arate prin capitala noastră?

Ce mai nou?

Știi că avem Mitropoliți noi?

Fă-ți cruce!

Dela toți tutulor multă sănătate.

Devotat,

Car.

In țară a bântuit alaltăeri niște viscole îngrozitoare. Circulația aproape general întreruptă. Ieșii blocați complet. Ara! coane!

CCXXIX

Wilmersdorf bei Berlin, 24 Februarie 1909.

Stimate Domnule Doctor,

Dacă nici eu nu ți-oiu crede, apoi nu mai știu cine altul.

De prisos cred să te povățuesc a o erta pe Frau Doktor de imprudențele dumneei, dar totuși te 'ndemn a fi sever în privința executării punctuale a prescripțiilor medicale.

Doresc s'o găsesc voinică săptămâna viitoare, când voiu trece un moment pela Dv., având o mică daraveră la Spamer. Până atunci, vă dorim multă sănătate, că-i mai bună decât toate.

In privința « fenomenelor naturale », eu zic că tot mai bine puțin mai târziu cu o anemie oarecare, decât foarte târziu cu lapte dulce.

Să ne vedem cu bine, să dea Dumnezeu!

Al Dv. devotat,

Caragiale

Articolele ți le păstrez, n'ai grije.

CCXXX

Berlin, 27 Februarie 1909.

Stimate domnule Doktor,

Dorim ştiri bune dela Dv. Ce faceţi? De trei zile nu ne-aţi mai spus nimica. Sperăm că pas de nouvelle, bonne nouvelle.

Aici am avut o nouă ediţie de iarnă, revăzută şi considerabil augmentată. M'a plictisit, drept să-ţi spun.

In ţară a fost zilele din urmă grozăvie de ger şi viscol. Patru zile Iaşii au fost blocaţi, nici tren nici poştă, şi în oraş circulaţia imposibilă chiar cu sania.

O să ne 'mbătrânească iarna asta ca trei la un loc.

Incă odată, aşteptăm veşti bune dela Dv.

Fiţi sănătoşi.

La revedere

devotat,

Car.

Dr. Gusti mi-a trimis din Iaşi o cartă şi o carte:

« Die Grundbegriffe des Presserechts » von Dr. phil. et jur. D. G.

CCXXXI

Berlin, 1 Martie 1909.

Stimate d-le Doctor, după atâta tăcere din partea d-tale, carta de astăzi cu ştiri bune despre sănătate mi-a făcut deosebită bucurie.

Iţi trimit, totodată cu aceste rânduri, notele lui Vlahuţă şi două bucăţi despre « Apus de soare ». Sper că te vor face să petreci câteva minunte.

Ziarele spun că în Iaşi acu o săptămână, când cu viscolul cel mare, a intrat prin bariera Sărăriei o potaie de lupi — ziua, adică pe seară — oi mamă!

Şi mie d. dr. Giusti îmi promite că ne vom vedea prin Aprilie.

Ce zici de *Bazul* lui Anton Pan? Nu cumva poţi înţelege ceva din psaltichie. Ia uite-te bine. Ştii ceva din ţară? Când îţi vin gazete şi e ceva interesant, te rog, nu mă uita. Aş veni, dar am treabă. M'am încurcat rău cu « Universul », şi vreau să fac un stoc mai

mare de articole, ca să-mi menajez timp și pentru basmele mele, care așteaptă în carton.

Tutulor dela toți sănătate multă.

Devotat,

Car.

Frau Doktor a 'nceput să iasă?

Frau Doktor Urechia a primit andantele. Îți mulțumesc.

CCXXXII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Martie 1909.

Stimate d-le Doktor, ce vreme-i pe la Dv.? că pe-aici este ceva care nu pot pentru ca să mai spun. De 24 de ceasuri ninge 'ntr'una — ninsoare deasă, ninsoare repede, ninsoare grea, ninsoare bogată, stăruitoare, nentreruptă, din plin, din dăstul! iar barometrul s'a 'ntors pe dos, aproape să nu mai aibă unde merge d'a 'ndăratele: dacă mai coboară două milimetre, plesnește — se rupe ața! și pe urmă, ustură.

Marele Berlin, ca o nobilă și tânără inoțentă mireasă din poveşti, adormită prin vraja baghetei unei vrăjitoare, dacă putem pentru ca să ne exprimăm astfel, doarme învălit într'un linţoliu alb, *dar* rece, visând cu dor pe Făt-frumos April sau pe frate-său Maiu și mai june, care, șagalnici, să vie, ca miri adoraţi și adorabili, să o deştepte molcom din adâncu-i somn, în care, aşteptându-i, este aşa de profund cufundată, pentru că aminteri nu s'ar mai deştepta niciodată — ar aştepta mireasa, în somnul ei, inconştientă, încă multă vreme, dacă ei n'ar veni să bată cu delicatele lor degete la poarta orizontului, care, în fine, trebue să li se deschidă din porunca strălucitului Phoebus, care deja trebue să-şi pregătească săgeţile ferbinţi, cu care să gonească pe urîciosul Achilone, chemând la domnie pe graţiosul copil care, se numeşte Zefir... Ah! Zefirul! unde-i? să vie! să vie tânărul copil!

En attendant, eu am un gutunar de chept, pe care-l combat — cu bravură — cu toate armele din arsenalul meu; luptă pe față, luptă francă, luptă leală: bere rece, cafea ferbinte, jamaică de Jüterbog, adevărat care este! — o Gumbenace [1])!

[1]) Combinație.

Astă seară sunt liber; n'am treabă. Straşnic aş fi tras un chef cu d-ta; dar mi-a fost frică să plec: nu ştiu, cu aşa vreme, dacă şi carta asta are să ajungă la timp până la Lipsca. Nu ştii ce potop este! o teribilitate, dacă pot pentru...

Ţi-am trimis eri Drucksache şi o cartă.

Mai scrie-mi o vorbă. Are haz, pe vremea asta, să primeşti dimineaţa o vorbă prietinească din depărtare.

Fiţi sănătoşi.

Devotat,

Car.

Aici, se zirculă cu sănii aduse de pe la laptagiii de p'împrejur.

Parcă sunt în patrie! Dacă n'aş tuşi de gutunar, aş fi complet fericit — în pat. Je m'y bague.

Vale te

CCXXXIII

Berlin, 3 Martie 1909.

Stimate D-le Doktor, nos vœux sont exaucés! Adineaori, la 5 d. a., am primit două exemplare; te rog, primeşte unul, comandat înadins pentru matale.

Citeşte-l sănătos! şi varsă şi mata, ca orice moldovan adivarat, câteva lacrimi.

La revedere,

Car.

Iarnă la toartă. Umblăm cu târlia.

Pentru « Universul » fac Cronici, Momente, Schiţe — după vechiul calapod. Mâne trimit pe a şasea. La vreme fireşte nu voiu lipsi la datoria de a vi le comunica.

Tout à vous de cœur,

Car.

CCXXXIV

F. d. [între 3 şi 7 Martie 1909].

Stimate domnule Doktor, mă 'ntrebaşi mai alaltăieri ce spanac dau « Universului ». Iţi trimit, als Muster ohne Werth [1]), porţia întâia, ca să judeci d-ta însuţi; te rog numai, nu fi prea aspru cu

[1]) Ca mostră fără valoare (germ.).

mine ca *Domnul X...*[1]), luând sama că-mi dau toate silinţele să amestec în spanacul meu şi olecuţă de măcriş, ca de poftă. Pe rând ce-mi vor sosi porţiile următoare, ţi le voiu comunica. Poimâine, sâmbătă, îl căpătăm pe al doilea[2]), un capitol ca din « Momente ». Să vedem. Ţi-am făcut şi câteva « poeme în proză[3]) » de gen strict naţional-poporanist, ca fond; ca formă, de şcoală maeterlinckă. Pe urmă, ţi-am mai făcut şi două băsmuşoare[4]), care vor putea, cred (să văz ce zici şi d-ta) trece în volum cu celelalte. Dacă mi-ajută Ziditoriul să-mi meargă peana tot aşa cum s'a pornit, apoi îmi menajez vreme să isprăvesc şi pe Ler[5]), din care am note gata destule.

Fă-mi, rogu-te, într'un moment de chef, o dare de seamă despre opiniile lui Horică în privinţa « Apusului de Soare »? Ce gândeşte el despre scienza di quello porco di signor dottore Ieronimo (sic)[6]) da Cesena e di tutti quanti? A, briconi!

Dar despre acest « Apus », a opta minune a lumii, mai pe larg când ne-om vedea. Ca să-i înţelegi gustul, d-ta care n'ai fost sufler, trebue să te ajut şi eu puţintel — care am fost. Sunt înăuntru comori teatrale.

Aici, Phoebus dentatus. Apoi să nu... templul mă-sii? Fiţi voinici şi veseli! Noi bine, slava Tatălui! Despre guturaiu şi tuse, n'avem ce zice: destule.

Devotat,

Car.

Adu-mi aminte, când ne vedem, să-ţi spun ceva de Alecu Vlahuţă.

CCXXXV

Berlin, 7 Martie 1909.

Stimate d-le Dr., ce vreme pe la dv. şi cum o mai duci cu troahna matale? că pe la noi, slava Domnului, a 'nceput iarna cu temeiu,

---

[1]) *Universul*, 16 Februarie 1909, apoi în *Reminiscenţe* şi în *Opere*, IV.

[2]) *Conferenţă — Dare de seamă*, în *Universul*, **20 Febr. 1909.**

[3]) *Poeme în proză*, *Universul*, 27 Februarie 1909 şi în *Opere*, IV.

[4]) Poate *Florea-Voevod* (*Universul*, 6 Martie 1909) — *Mamă*, în *Schiţe nouă* şi *Ion*, în *Universul*, 9 Martie 1909 şi în *Schiţe nouă*.

[5]) *Poveste*, tipărită prima oară de Luca I. Caragiale, în volumul îngrijit de el, *Reminiscenţe*, apoi în *Opere*, II, de Paul Zarifopol, cu variante după alte manuscrise.

[6]) Caragiale a notat cu *sic*, eroarea lui Delavrancea: Ieronimo, în loc de Girolamo.

aşa că stau închis în casă ca o nenorocită cartoafă degerată en robe de chambre; şi sobele nu au nicio putere. Dacă te-aş şti bine dispus, parcă m'aş repezi pe mercuri să mai stăm de taifas, că m'am ruginit de tot. Să vedem, cum ţi-este şi mi-este cheful. Aştept ştiri din Bucureşti, pe care nu voiu lipsi a ţi le împărtăşi. Spune-mi o vorbuşoară bună şi primeşte salutaţiunile mele şi ale tutulor de aici pentru toţi ai Dv.

Devotat,

Caragiale

CCXXXVI

Berlin W., 13 Martie 1909.

Stimate domnule Doctor, ţi-am expediat « Verzi şi Uscate [1] »; citeşte-le sănătos! — e o lectură lejeră. Poţi păstra exemplarul, e al d-tale. — Ştirea din gazeta lipscană era, din păcate, (păcatele noastre!) adevărată. A fost în ţară potop. După inundaţii (Iaşul e în plin desastru), a pornit un viscol turbat, care a ţinut trei zile (reglementar); a rupt copaci, poduri, pari de telegraf; a desvălit şi dărâmat case; în Bucureşti, a smuls despre ziuă firme mari de pe la dughene. In sfârşit, prăpăd schito-sarmatic. — Aici la noi, vreme mai moale, dar mai urîtă, nu se poate: din toate părţile mă dogoreşte a umed şi a frig. Mocnesc în halat. Ce să fac? « Stau în loc şi mă gândesc, cum să fac să mă 'ncălzesc! » — Am primit răspuns dela Vlahuţă: foarte nostim! — mare şoltic!, bine l-ai cunoscut. La ocazie, îţi voiu arăta proba irefutabilă. — Scriu la articolul pentru « Apus » [2]), adică pentru « Orient ». Crez că o să-ţi convină.

Multă sănătate vă dorim tutulor toţi

Car.

P. S. — Iţi trimit « Opinia » cu de toate şi cu un Queu-queu! [3]) Atenţiugne! mă rog frumos.

---

[1]) De d. dr. Alceu Urechia.

[2]) « *Apus de soare* », *Câteva note*, în *Universul* dela 13 şi 14 Martie 1909 (*Opere*, V).

[3]) C. Dimitrescu-Iaşi, filosoful: *Din ale zilei* (*Opinia*, 24 Februarie 1909); *Queu-queu* pentru *Coco*.

Complimente cocoanelor dela toți ai mei și dela mine. La revedere în curând.

Cu toată dragostea.

Stimatoriu,

Car.

CCXLVIII

Berlin

Stimate d-le Doktor, am primit monografia despre Universitatea Lipsca; mulțumesc. Dacă ai zor de ea, scrie îndată chiar, să ți-o expediez; căci poimâine, vineri, la 4 d. a., plec spre Dacoromânia prin B-pest. N'am ce face! Sper să nu stau mult deocamdată. Daca aveți vreo comisiune pe lângă d. Costică, scrieți îndată. Am vreme să primesc cartea dv. vineri dimineața. Nu te 'ndoi că-ți aduc acadele literare naționale. Dacă, în curs de patru-cinci zile, ai să-mi comunici ceva, scrie-mi, în plic închis, la adresa: *D-lui Caragiale, la d. Vlăhuță, București, Palatul Funcționarilor, Piața Victoriei.* — Frau Doktor e așteptată aci cu dragoste: negreșit e poftită. Vremea e plăcută; or să petreacă bine cocoanele împreună. — D. Dr. Gusti parcă a intrat în pământ de când planează prin sferele înalte. — N'am ce să-ți mai scriu alta decât că, îndată ce mă'ntorc, cu de-a sila am să te fac să citești ceva din Părintele Literaturii Române, Heliade — e fenomenal! D-ta încă nu-ți poți da seama bine de calitățile fiicei, dacă nu cunoști de aproape pe părintele ei — geaba! — Rămâneți sănătoși! să ne vedem cu bine și cu veselie, cât mai curând!

Ganz ergebenst,

Caragiale

Frau Doktor e așteptată din moment în moment.

22 Apr./5 Maiu [1909] Mercuri seara.

CCXLIX

Budapesta, 8 Mai 1909.

Stimate Domnule Doktor, că-z nu ghe jaba s'a zis că poetul este, mă rog frumos, ca și un prooroc; pe lekineșke cum spune

străbunul nost: poeta vates. Poetul liric cel mai ghe seama, Poporul, a cântat dă dămult moda de pălării de damă din zezonul actual[1]), în neuitatele sale versuri:

« Pupă-mă, bade Ilie!
— Da nu pot de părălie
— Da dă părălia jos
Şi mă pupă mânios! ».

Vă trimit un salut din Budapesta.
Să ne vedem cu bine cât mai curând!

Al dv. ergebenst,
Car.

CCL

Berlin, 23 Mai 1909.

Stimate Domnule Doktor, aştept mereu ştiri bune dela d-ta. Sper că te-ai pus pe întremare. Am uitat să-ţi spun alaltăieri seară că *Sanatogenul* este un minunat aliment pentru convalescenţii prea slăbiţi, care nu pot mânca şi bea orice. Ia întreabă pe medicul d-tale. Rugăm pe Frau Doktor, în caz că osteneşti a scrie d-ta însuţi, să ne comunice ştiri vesele.

Pe aici au început căldurile de vară. Până pe joi, nu mă pot mişca de aici; sunt încărcat de treabă. Aşteptăm răspuns şi vă salutăm cu dragoste frăţească.

Al dv.,
Car.

CCLI

Berlin W., 30 Mai 1909.

Stimate Domnule Doktor, era să venim de Rusalii pe la Lipsca; dar am înţeles că e năvală mare la zuguri, şi am lăsat-o pe după toiul sărbătorilor. Sper că te-ai scăpat de tot de năjit şi că te-ai

[1]) (C. p. ilustrată şi cu semnătura Max Aurél, Paris 1908, reprezintă o pereche de îndrăgostiţi pe bancă, ascunşi după uriaşa pălărie de damă).

și pus pe hrană regulată. Mă rog anunță-mă, când e să vii pentru pașuș [1]), cu două zile înainte, ca să mă aranjez, să fiu și eu liber, să ne mai plimbăm oleacă. De când am venit din Lipsca, n'am mai eșit din halat; mi-e lene să mă 'mbrac nemțește. — Ce mai știi din țară? — P'aici, după trei zile de ploaie frumoasă, avem zile de vară foarte plăcută, fără praf și fără vânt.

Aștept răspuns bun și vă trimit tutulor dela toți multe complimente.

Devotat,

Car.

À propos, să nu uit. O să-ți trebuiască curând romanele grecești și Le paysan al lui Marivaux?

CCLII

Hamburg, 3 Iunie 1909.

Viele herzlichste Grüsse.

Car.

CCLIII

Berlin W., 18 Iunie 1909.

Stimate D-le Doktor,

Binevoiți, mă rog, a aranja toate așa ca duminică, 7/20 iunie, să vă prezentați, împreună cu grațioasa d-tale Frau Doktor și cu gentilele domnișoare Florica Muzicescu și Musa Ghermani, la Sachsenhof, la dejun, la orele $1^1/_2$—$1^3/_4$ d. a. Noi vom fi sosit cu unul din zugurile matinale.

Până la revedere, multe complimente tuturor dela toți.

Caragieleștii

---

[1]) Pașaport.

CCLIV

Berlin

Drăguţilor, am plecat spre Ibraila, unde mă chiamă datoria sfântă. Fiţi sănătoşi! să umblaţi sănătoşi! Să ne revedem sănătoşi.

Al D-voastre devotat,

Car.

Dela toţi tutulor complimente.

Joi 11/24 Juni [1909].

CCLV

Travemünde, 27 Iunie 1909.

Stimată doamnă,

Stimate domn, se găseşte aici pe ţermurile Balticei, un fel de cerevisia, vulgo bericică blondină, care, cu un hering sărăţel, resolvă în acord perfect orice disonanţă şap'panică: ceva clasic — o bunătate! Sunt dres. O importantă descoperire! Am găsit în fine de ce e marea sărată — fiindcă e plină de heringi. Putem zice iarăşi — oul lui Columb. Până plecaţi, rugăm pentru o salutare. Fiţi sănătoşi, umblaţi sănătoşi, să ne vedem sănătoşi! Complimente călduroase celor dela Ploeşti. Viele Grüsse dela toţi la toţi.

Devotat,

Car.

Aici, vreme tadelos (sic). Adio! mă arunc în braţele Amfitritei cu Luki împreună.

CCLVI

Bucureşti-Predeal, 4 Iulie 1909.

Plecând din creerii Carpaţilor cătră Capitală, creerul Naţiunii, am onoarea a vă trimite o salutaţiune dacoromană.

Un ficior de-a lui Trajan

CCLVII

6 Iulie 1909.

Viele herzlichste Grüsse.
Tutulor dela toți.

Car.

Travemünde Strand
Villa Maris

CCLVIII

Stimate domnule Doctor, dv., care vă proslăviți în înaltele sfere kesarokrăiești austromaghiarodacoromane, ne-ați dat pe noi, republicanii hanseați, uitării, și nu știți cât de doritori suntem a avea știri bune din creerii Carpaților. Ce mai nou pe la dv.? Cum petreceți? Noi, slava Domnului! trăim aicea la Baltica destul de liniștit; atâta supărare am, că Melpomene și soră-sa Talia fac nazuri; iar eu altă putere n'am decât să le ridic templul tată-său și mâni-sii. Daca ar începe peana mea să scârțâie câtuș de cât, mai că ți-aș face o surpriză — să te comand la Budapesta cu Aradul, și de acolo s'o luăm pentru trei-patru zile spre Vindobonna [1]) (dacă am pus un n de prisos, să mă erți; așa sunt eu, galantom; mai bine las să treacă dela mine). Ce zici? — Aș avea un plan ingenios! Dar să-l mai lăsăm pentru peste vreo două-trei săptămâni. Până atunci, rogu-te, îndură-te cu o scrisoare, în care pe larg să-mi arăți impresiile d-tale din patrie: trebuie să le ai bogate. Ce face d. Costică? lucră? Ce vreme *face* pe la dv.? La noi aicea *face* cam răcoare, cam prea — lucru care mie nu-mi displace; ba, pot pentru ca să zic, din contra. Incă odată, dorim știri bune dela dv. și toți pe toți vă salutăm frățește.

Ergebenst,

Caragiale

2/15 Iulie 1909.

Am găsit aici excelent iaurt — et je m'en donne; îi zic: maya Yogurth.

Vezi adresa pe partea ilustrată.
Ostseebad Travemünde
Villa Maris. — Germania

[1]) Viena (lat.).

CCLIX

17 Iulie 1909.

Stimate Domnule Doctor, eartă-mă că te deranjez prea mult: ce ştii despre ofensarea unui drapel maghiar, la Sinaia, în timpul visitei Arhiducelui [1]), sau mai nainte? Ce a fost în realitate? Unde şi cum s'a petrecut lucrul? Rogu-te, comunică-mi toate amănuntele de care poţi dispune: am neapărată şi urgentă nevoie să fiu cât mai amplu şi mai fidel informat. — Ţi-am mai scris alaltăieri, sper că ai primit carta mea.

Aşteptând răspunsul d-tale, îţi trimit pentru toţi ai voştri multe salutări dela toţi ai noştri.

Al d-tale,

Caragiale

Ostseebad Travemünde.
Villa Maris.

CCLX

Travemünde, 28 Iulie 1909.

Stimate domnule Doctor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu mă călătoresc înapoi, spre casă, în Wilmersdorf, sătul de frumuseţile naturii, ale cărei farmece nu le pot pricepe, dar ale cărei lacrimi celeste m'au răsbit până la măduva oaselor; aşa ploi, cred că nici patriarhul, care de focul apei a născocit altă băutură, n'a pomenit. Mă întorc în atelier, la halatul meu: acolo, desigur, mă aşteaptă musa mea inspiratoare — Emma, cu minunatele ei zupe, cărora le-am dus o lună dorul. Tot acolo aştept vorbe plăcute dela dv. Până atunci, vă trimitem tutulor dela toţi de aici, multă sănătate. Să ne mai vedem cu bine, să dea Dumnezeu!

Al dv. ergebenst,

Car.

La Lipsia nu mă duc. Ce să fac singur acolo? Daca eraţi şi dv., firește că nu *lipsi*am... (aud?).

t. s. v. p.

[1]) Franz-Ferdinand, moştenitorul tronului.

(Pe c. p. ilustrată, cu o vedere de corăbii din *Ostseebad Travemünde*, rândurile:)

Această corabie este încărcată cu complimente pentru amicul nostru G. Matheescu: conține mai mult decât «18 vagoane». — Ii voiu scrie în deosebi peste câteva zile.

CCLXI

Travemünde, 31 Iulie 1909.

Dela toți tuturor multă sănătate! Pronia cu dv.! Cu regret părăsind serenissima Republică Lübeckană, vă trimit un salut frățesc. Mă rentorc în welthauptstadtul[1]) imperial, unde e, după ultimele informațiuni, răcoare și vreme frumoasă, și unde așteptăm vești plăcute din creerii Carpaților.

Al dv., ergebenst,

Car.

(C. p. ilustrată, în colori, reprezentând «Deutsche Kriegsflagge», Caragiale a însemnat de două ori, pe steag și sub inscripție):

Hoch! Hoch!! Hoch!!!.

CCLXII

Berlin W., 3 Octomvrie 1909.

Stimate d-le Doctor, nu te mira că nu ți-am mai dat semn de viață: nevastă-mea d'abia acuma a scăpat de o foarte grea boală; de care am găstit-o trântită la pat când m'am întors acasă acu vreo trei săptămâni. Pân ce-am trecut cu toții și mai ales pân ce-a trecut ea, numa Dumnezeu știe. Acu slavă Lui, mergem spre bine. Vă dorim și vă salutăm pe toți. Până la revedere, vă urăm sănătate și veselie la toți.

Devotat,

Caragiale

[1]) Capitala mondială (germ.).

CCLXIII

Berlin W., 12 Octomvrie 1909.

Stimate domnule Doctor, am primit carta postală şi cărţile, pentru care foarte mulţumim. Pe la noi, acuma, slava Domnului! mergem mai bine. Frau Director, deşi încă slabă, mai ales de nervi, poate umbla în trăsură şi pe jos câte o jumătate de ceas; atâta numai că, dacă osteneşte, cade la melancholie şi la fel de fel de idei pesimiste. Să sperăm că încet-încet are să treacă şi faza asta a convalescenţei. — Vă dorim şi v'aşteptăm cu multă dragoste. Mare bine mi-ar face un taifas de seară târzie, după atâtea necazuri! A filozofa e, de bine de rău, o mare mângâiere, şi mare nevoie am de puţină mângâiere. N'am lucrat până acuma nimic alta, decât am aranjat un volumaş de poveşti [1]), pe care sper să-l public în tovărăşie cu Administraţia « Adevărului ». Dacă aş putea veni pe o săptămână în ţară, ar merge uşor; dar nu pot lăsa casa pe grija copiilor, Frau Director având încă nevoie de congediu dela grijile administraţiei casnice. — Multe salutări dela toţi tutulor. Fiţi sănătoşi şi veseli!

Al dv. devotat şi vechiu prietin,

Caragiale

P. S. — Nu-i aşa că'n prost hal a ajuns biata slovă românească? Ori eu m'am ramolit? — E prea-prea! Ce zici şi d-ta? Ce grozave testimoniuri de paupertate mentală! şi cu ce sfinţenie le înregistrează amicul d-tale S.! Traurig [2])!

D. Gusti — dispărut iar.

Aici, vreme splendidisimă! Tocmai bine de plimbat pentru Frau Direktor.

CCLXIV

Berlin W., 16 Octomvrie 1909.

Stimate d-le Doctor, mulţumim Proniei că mergem tot spre bine. Iţi scriu astăzi pentru a te ruga să aduci negreşit: 1°. Criticile lui Costică, daca nu toate, măcar volumul cu « Pesimistul dela Soleni »;

[1]) « Schiţe nouă ».

[2]) Trist (germ.).

2°. « Indrumări » de Zuiliu Dampfirescu; și 3°. daca a apărut cât ești d-ta acolo piesa cea nouă a lui Barbu, « Viforul ».

Complimente tutulor.

Pe aici, vreme nu se poate mai frumoasă. Te aștept cu mare nerăbdare, rămânând

Al d-tale ergebenst,

Car.

Ai aflat, desigur, că amicul nostru Anatole [1]) se însoară cu o actriță tinerică. L-au ajuns blestemele lui frère Ange.

CCLXV

Berlin W.

Stimate domnule Doctor, Slava Domnului! la noi acuma totul e bine de tot. Cu voia Proniei, eu sosesc joi 15/28 Oct. la 5.40 seara cu Expresul-Orient în capitala română, și, dela gară, merg d'a dreptul la Vlahuță în gazdă. Acolo, rămân de joi seara până sâmbătă seara sau duminică dimineața, când mă pornesc spre Roman, de unde, după o zi de repaos, plec spre casă la Wilmersdorf. Daca ești dispus, n'ai vrea să vii să petrecem împreună câteva ore în București? In orice cas, aștept la Vlahuță (Palatul Funcționarilor, Piața Victoriei) o vorbă bună dela d-ta, chiar joi seara, dacă-i posibil. — Fiți sănătoși și veseli toți!

Ergebenst,

Caragiale

Nu 'ndrăsnesc să-ți spun ce bucurie mi-ar face să te văz pe peronul gării de Nord joi, ca după buna noastră datină în Bayrischerbahnhof.

Dela toți tutulor multe salutări.

10/23 Oct. [1909], Sâmbătă.

---

[1]) Anatole France se îndrăgostise în timpul turneului de conferințe din Argentina. Frère Ange, personaj din *la Rôtisserie de la Reine Pédauque.*

CCLXVI

Berlin W.

Stimate domnule Doktor, adineaori, cu voia Proniei, am sosit în Penaţii mei, unde, mulţumesc Domnului, am găsit toţ bine. Ştiu că te afli în Leipzig. Mă grăbesc a te saluta şi a-ţi spune că te doresc foarte. Când ne vom revedea, îţi voiu explica de ce şi cum n'am putut merge să-ţi văd familia la Sinaia — asta, spre părerea mea de rău. In ţară, aflu că, după plecarea mea, s'a făcut revoluţie pentru Ristache, care stă călare pe Carpaţi şi nu poate descăleca nici spre nord nici spre sud. Eri, marţi, în Budapesta, au sosit pe urma mea, plecat de luni seara, depeşi în care se spune că noaptea trecută au fost vărsări de sânge în Bucureşti şi mari turburări la Galaţi şi Brăila — după întruniri-monstre socialiste. Aflat-ai şi d-ta ceva? — Multe avem de vorbit. Când? In aşteptarea unor vorbe frumoase dela d-ta, îţi trimit multă sănătate. — Nu mă mai mişc de acasă; am mult de lucru.

Ergebenst,

Car.

Mittwoch, 3 Noemvrie [1909] amiazi.

CCLXVII

Berlin W., 31 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor,

Nu ştiu daca mi-am exprimat îndestul de exact, prin carta mea *de* azi dimineaţă, dorinţa ce am *de* a ne vedea, fiind totuşi împiedecat prin daraveri *de* a mă mişca din loc.

Prin urmare îţi mai adaog aceste rânduri, convins că lipsurile expresiei mele vor fi covârşite cu prisos de înţelegerea d-tale, a cărei putere *de* pătrundere am plăcerea *de* a o cunoaşte.

Rugându-te a constata însuţi *de* câte ori, într'o proză română *de* primă aruncătură, nu poţi scăpa de *de*, te rog să mă anunţi îndată când să te aştept.

Ergebenst.

Car.

Mercuri seara

Te aştept negreşit.

CCLXVIII

Berlin W.

Stimate domnule Doktor, ard de dorința să ne vedem. Daca nu eram legat acasă așteptând din moment în moment corecturi, te-aș fi călcat mâine, sâmbătă. Luni, am neapărată treabă acasă. Așadar, imposibil să viu zilele astea. Celebrul Ristache a fost predat Austro-Ungariei sain et sauf. In schimb, frații sindicaliști au fost stâlciți la București, după ce și ei au sdrelit destui polițiști. Când ne vom vedea, îți voiu demonstra că țiu recordul mișeliei eu — nu d-ta, cum te lauzi. Să scapi prin noroc este una; să fugi prin calcul este alta. Și nu știi cât m'am aplaudat marți la B-pesta, aflând telegrafic cele petrecute în ajun seara la Buc., după plecarea mea — via Vârciorova... Dar, rogu-te, încă odată, să ne vedem, cât de curând: două nopți n'or să ne-ajungă pentru importantissime comunicări. — Când îți vin ai dumitale? Dă-le zor! Să ne vedem sănătoși! Dela toți de aici pentru d-ta și toți ai d-tale multe complimente.

Ergebenst,

Car.

S'a zis odată de către poeți că «lumea aceasta tiranilor s'a dat!» eu zic: *caraghiojilor*! Trăiască dar caraghiojii — naționali și internaționali!

5.XI.[1909].

P. S. — Daca mâine primesc de dimineață corecturi, nu e exclusă posibilitatea de a ne vedea, de seara până a doua zi duminică, la 2. Te anunț din vreme telegrafic.

CCLXIX

Berlin W., 6 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, cu bucurie aflu că foarte curând ai d-tale iubiți vor fi lângă d-ta. Doresc întâiu să ajungă acasă bine dispuși și voinici: meritați asta după sacrificiul îndelung al exilului voluntar; și al doilea, doresc să am îndată știri despre fericita lor sosire — pentru ca apoi, după ce vă liniștiți bine și vă așezați frumos,

să punem la cale o convenire în toată regula, pe 'ndelete, ca niște lași burghezi ce suntem, convinși că noi nu suntem, ca alții, chemați a reforma soțietatea și a ne amărî existența cu grija veacului viitor și cu ura veacului nostru. Și de aceea, ți-am trimis astăzi un Calendar românesc pe 1910, știind că pe masa de scris a unui bun burghez, care mai des are nevoie a socoti cu zilele viața lui, decât cu veacurile progresul umanității, trebuie să se afle totdeauna o astfel de cărticică. Rog pe Dumnezeu să n'ai a însemna niciuna din zilele socotite acolo cu vreo supărare, fie cât de ușoară, și tot așa la anul și la mulți ani! Așteptând, la potrivită vreme, vorbe frumoase dela dv. toți, vă sunt, cu toată frățeasca dragoste, ce crez că mi-o cunoașteți,

Ergebenst,

Car.

P. S. — Am primit gazetele și extractele asupra marelui incident bulgaro-daco-roman. Să iei pe unii și să dai în alții — lucru care l-au și făcut acei caraghioji. La așa cap, așa chiulaf!

CCLXX

Berlin W.

Stimate d-le Doktor,

Ai primit desigur și telegrama mea a doua, prin care te rugam să iei 3, nu 2, bilete. Daca le-ai putut căpăta, răspunde-mi, te rog, la *ce ceas* e concertul. Daca e seara, atunci venim cu un zug de peste zi, duminică. Venim trei bărbați. Nu te gândi cum să ne găsduești. Am o conditio sine qua non: merg la Sachsenhof. Am, după concert, tabiet. Of! și de mult nu m'am dat la un pilsneraș cu eșeterale! Și n'am să te las să mergi la culcare decât la ultima extremitate. — Aștept răspunsul d-tale cu *ora precisă* a concertului. Te anunț prealabil de sosire.

Dela toți de-aci tutulor dela Dv. multe complimente.

Ergebenst,

Car.

Marți XI 9/27 X. [1909].

CCLXXI

Berlin W., 10 Noemvrie 1909.

Un docoment.

« Iași 6/11 Octomvrie 1909.

« Iubite Caragiale,

« Iți trimit volumul de poezii *al* Ririei, *pe-care* dacă-l vei citi, cred că *te* vei « convinge că este productul unui mare talent. Ca toate talentele, Riria *însă* « întâlnește *o opoziție* înverșunată mai ales între piticii care nu pot îngădui ca « mărimile să le arunce umbră. Oamenii de valoare ca Gion (cel mort prea « timpuriu), Rădulescu-Motru, G. Panu, *deși din taberile cele mai deosebite*, « recunosc *întâietatea minții* Ririei. Te-aș ruga și pe tine [1]) să-ți spui cuvântul « care va cădea ca o *boa*mbă pe capetele pigmeilor.

« Amic,
« A. D. X.... »

Pentru copie conformă

Ergebenst,
Car.

Iți aduc și d-tale volumul, pe care cred că te vei convinge... La revedere cu bine!

Car.

Ristache se agită și agită pentru moment în Budapesta. I s'a urît se-vede ș'acolo.

CCI XXII

Berlin W., 10 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor,

Ți-am depeșat în rândul al doilea să-mi prinzi 3 locuri pentru duminică la Kammermusik Gewandhs.

Contez pe ele și, până la revedere, sâmbătă seara sau duminică dimineața, am onorul să vă salut cu speranța că nu v'am supărat prea mult. Eu nu-ți voiu telegrafia de sosire. Dar, oricum, duminică dim. la 10—11 te calc. Ingrijește de *belete*.

Să dea Dumnezeu să ne vedem cu bine și să pitreșem frumos, coane!

Al matali,
Car.

[1]) In cauda venenum (n. a.).

CCLXXIII

Berlin W., 11 Noemvrie 1909.

Stimate domnule Doktor,

Noi sosim sâmbătă seara în Bayrbhf. la 6.49. Al treilea este d. Cerna, tânărul poet-filosof, distins matematic şi mare meloman, care, aflându-se pe doi ani la Berlin, a binevoit, spre bucuria noastră să se 'nsărcineze cu educaţia ştiinţifică a lui Luki. — Cum eşti d-ta acuma încă fără stăpân, o să putem sta mai târzior într'un colţişor călduţ şi discret luminat la Sachsenhof, pe care de atâta timp îl doresc. D-ta ştii, mi se pare, că, en fait de paysage, mie nu-mi pare altul mai frumos pe lume decât o Stammtisch[1]) burgheză. — Să ne vedem sănătoşi şi cu bună dispoziţie împrejurul ei sâmbătă seara! Ergebenst,

Car.

Am primit gazetele. Iţi mulţumesc. Până la sosirea mea, nu mai trimite. Pe unele le am — « Adevĕrul », « Ordinea » şi altele. La revedere cu sănătate.

CCLXXIV

Berlin W., 17 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, mulţumesc pentru carte. Rogu-te, nu uita ce am vorbitără. Gusti pleacă, mâne joi dim., prin Cerveneţ-Bordijeni, pe (sic) Bucureşti. Cerna e încântat de petrecerea dela Lipsca. Eu am un guturaiu tătăresc. Aici vremuieşte: omăt cu aşezare, dar nu ger. Aştept nerăbdător o vorbă înţeleaptă dela matale: nu ştii ce vreme de stat în casă la taifas avem aci. Fiţi sănătoşi d-ta şi toţi ai d-tale! Tuturor dela toţi, viele Grüsse. Ergebenst,

Car.

P. S. — Rogu-te, când vii, nu uita să aduci fartetul *cu pricina* de alaltăseară — să vedem: nu-i dăm de 'ncheiături pe 'ndelete?

(Pe recto, c. p. ilustr.: *Salutări din Roman, Gimnasiul Roman-Vodă,* Caragiale a adnotat:)

« Ştiinţa baza Veritătii! ».

[1]) Masă permanentă la cafenea sau berărie (germ.).

CCLXXV

Berlin W., 22 Noemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, îți spedez un mic transport de zaharicale, dorind să le guști sănătos și să-ți placă și d-tale cum mi-au plăcut mie. Vei recunoaște, de sigur, că bonbonul generalului ministru de răsboiu este, între toate delicatisim. — Eu zac de guturaiu; nu sunt în stare să fac nimica, așa mă necăjește. Așa troahnă tătărască, de mult n'am mai pătimit. — Straşnic mi-ar prinde bine un taïfas prelungit. D. dr. Gustea a plecat de joi dim.; pân'acuma n'am dela dumnealui nicio știre. Bănuesc că se află în București, alergând pela 'nnaltele locuri. Aici vreme urîtă — cu soare. Dar pe la dv.? — Când vii, găsești aici toată colecția «Vieței Rumânești», minus două numere, ce nu se mai găsesc. Să ne vedem cu bine. La toți, dela toți, călduroase salutări.

Ergebenst,

Car.

CCLXXVI

Berlin W., 3 Decemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, mi-au făcut mare bucurie știrile ce mi-ai trimis; atâta numa mă mâhnește că vizita dv. nu va ține decât câteva ceasuri, pe când eu gândeam să facem o privighere în regulă, ca niște adevărați christiani ce suntem. Orcum, văd că-mi dai speranța că vom putea pune la cale ceva mai fundamental. Când veniți, vom desbate împreună asupra problemei de itinerariu. Până atunci, mă prepar: mi-am cumpărat Reichskursbuchul[1]) cel nou. — Multe, multe foarte avem de depănat. — Vă așteptăm cu nerăbdare și cu frățească dragoste.

Să ne vedem cu bine! Fiți sănătoși și veseli!

Ergebenst,

Car.

De scris, nici pomeneală. Cheful mi-e mai întunecat ca vremea, care mai întunecată nu se poate. De șase ani de când sunt p'aici, așa jos n'am mai pomenit barometrul — 730!!

D. Dr. Gusti e în Iași. Să nu uităm a vorbi despre d-sa.

[1]) Mersul trenurilor cu legături pentru Europa întreagă (germ.).

CCLXXVII

Berlin W., 8 Decemvrie 1909.

Stimate domnule Doktor,

Ne-aţi desperat! nu pot întrebuinţa un cuvânt mai potrivit pentru a vă arăta starea în care ne aflăm de alaltăieri aşteptându-vă din moment în moment.

Când? când? când vom avea onoarea?

Te rog, spune o vorbă categorică, bri omule! Pâră când să mai suferim, coane?

Iţi păstrez pentru citit una perlă daco-romană finissisimă: O minune 'ntre minuni! Mai presus decât chiar cele «4 zile în Ardeal»[1]). Rogu-te, le ştii?

Spune o vorbă. Noi vă aşteptăm mereu.

Ergebenst,

Car.

CCLXXVIII

Berlin W., 11 Decemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, am primit telegrama, care desigur s'a 'ncrucişat pe drum cu a mea. Aceste rânduri ţi le scriu ca să-ţi declar că noi considerăm termenul de luni ca unwiderruflich[2]). — Vă aşteptăm cu un dejun dacoromân, adevărat care este. După masă, am pentru d-ta dulciuri literare finisime. — Adu-mi, nu uita, pe Duilă şi pe Gherea.

La revedere cu bucurie!

Ergebenst,

Car.

Sâmbătă seara.

---

[1]) De C. Stere, în *Viaţa românească*, 1906—1907.

[2]) Irevocabil (germ.).

CCLXXIX

Berlin W.

Stimate domnule Doktor,

Daca nu biruiesc cu masa şi cu o altă trebuşoară până la vreme, nu vă supăraţi că nu vă 'ntâmpin la gară, vă rog frumos. Urcaţi-vă îndată într'un Bedag[1]) şi poftiţi la noi, unde sunteţi aşteptaţi cu multă, foarte multă frăţească dragoste de toată lumea d'aici. Veniţi sănătoşi!

Ergebenst,

Car.

Sâmbătă 11/XII.[1909].

CCLXXX

Berlin W., 15 Decemvrie 1909.

Stimate d-le Doktor, îţi mulţumesc pentru cele *Două măsuri.* Imi pare bine că ai găsit acasă toate bune. Aici am primit îndată după plecarea d-tale o cartă dela Frau Doktor, care te vestea că nu trebuie să ai grijă de acasă şi că mai poţi rămânea. Nu mai era vreme, că mă suiam într'un auto şi te 'ntorceam înapoi dela gară.

Universul de astăzi, afară de urmarea « Viforului », mai conţine şi o altă minune — ţi-o păstrez. — Ce organizăm de sărbători? N'ai fi de părere să pitrecem olecuţă? Am pornit la stricare de hârtie. De m'o ţinè tot aşa ca azi, apoi într'o săptămână, scap de grije pe cinci. Aşa să am noroc! — Pe cât îmi pare, după scrisorile ce primesc, domnii dela « Viaţa Românească » sunt destul de mulţumiţi de colaborarea mea; îmi cer să le mai dau ceva. Ce zici? Cum înţelegi d-ta asta? — Dela toţi d'aci tutulor dela dv. multe frăţeşti salutări. Fiţi sănătoşi şi cu voie bună!

Ergebenst,

Car.

Aşa-i că zug D. 42 este hel mai fain din tăte?

---

[1]) ?

CCLXXXI

Berlin, 15 Decemvrie 1909.

P. S. — Rog trimite-mi « Minerva » cu darea de seamă despre « Viforul ».

Ergebenst,

Car.

CCLXXXII

Berlin W., 17 Decemvrie 1909.

Stimate domnule Doktor,

De subt sala Blüthner, după un conzert, am onoare să vă declar că Sinfonia IV a Babacului [1]) este, orice s'ar zice şi orice s'ar face, una minune nentrecută; iar d. maestro Sigmund von Hausegger este un mare artist. Aşa conducere de orchestră mai rar.

Fiţi sănătoşi şi veseli.

Ergebenst,

Car.

CCLXXXIII

Berlin W., 22 Decemvrie 1909.

Stimate domnule Doktor,

Cu voia Proniei, sosim vineri după amiazi: ori la 3.[3] în Berliner Bhf. [2]), ori la 4.[3] în Bayr Bhf. Prin urmare, dv. aşteptaţi frumuşel acasă.

Să ne vedem cu sănătate şi voie bună!

Ergebenst,

Car.

P. S. — Pe aici vifor mare cu ploaie şi omăt.

---

[1]) Beethoven.

[2]) Prin Halle (n. a.).

CCLXXXIV

Keckemet, 26 Decemvrie 1909.

Din Kecĭkemet scriu, mă rog frumos, în ţug, la domnu Doktor pentru o gratulăţiugne, respekkive complimenke la familie.

Plecată slugă,

Car.

CCLXXXV

Berlin, 3 Ianuarie 1910.

Stimate domnule Doktor, pentru a mă scuza de tăcerea mea după ce aşa frumos am petrecut împreună, mi-ar trebui o coală de hârtie ministerială, şi tot ar fi lucrul greu de aşternut în proză, fiindcă-i vorba de adânca mea stare psichică. Am fost melancolic şi ursuz ca o vită bătrână obosită. Aşadar, zic, voiu îndrăsni zilele acestea să viu a vă prezenta scuzele mele prin viu graiu. Până atunci, dela toţi la toţi multă sănătate.

Cu toată dragostea,

al dv.

Car.

P. S. — Păstraţi-mi gazetele. Se spune în « Ordinea » că « Viitorul » a publicat o scrisoare deschisă a lui Garabet Ibrăileanu cătră Costică... E cazul să zicem: cine strică! cine i-a dat nas? — vorba răposatului Conul Alecu.

CCLXXXVI

Berlin W., 5 Ianuarie 1910.

Stimate d-le Doktor, am primit « Viitorul » cu articolul lui Arţibur. Incă odată: cine strică? cine le-a dat nas? Eu ori d. Costică? Hei! de când îi tot tocam pe cap că are să se frigă cu băieţii « buni ». Dar, pe semne, aşa e scrisul apostolilor şi prorocilor după Christos. — Rogu-te îngrijeşte-mă de *un* bilet pentru 11 ianuarie, şi

scrie-mi mai dinainte la ce oră fix şi în ce sală se dă concertul. Eu te anunţ la ce ceas vin la d-ta, sau la concert d'a dreptul, daca e seara. — Conservatorii takişti au sdrobit pe liberali şi carpişti cartelaţi, la Bucureşti. — Mai multe din viu graiu. Tutulor dela toţi multe cordiale salutări.

Ergebenst,

Car.

CCLXXXVII

Berlin W., 8 Ianuarie 1910.

Stimate d-le Doktor, ieartă-mă că ţi-am căzut belea cu dorinţa mea de erudiţiune. Şi dumneata eşti un intelectual: trebue să te jertfeşti pentru cultura şi propăşirea neamului! — D. Costică l-a stâlcit pe Garabet. Iţi trimit numărul «Adevĕrului». Bravo, d. Costică! cred că l-a săturat pi arman! Aşa execuţie magistrală, mai rar! Incă odată: bravo, Costică! Bieţii generoşi! dacă le-o mai fi rămas un pic de ruşine! — Fiţi sănătoşi şi veseli! Pentru Frau Doktor, cu ocazia onomasticei, deosebite salutaţiuni. La mulţi ani cu noroc, sănătate şi voie bună!

Ergebenst,

Car.

CCLXXXVIII

Berlin W., 12 Ianuarie 1910.

Stimate domnule Doktor şi stimată doamnă Doktor, ajungând acasă cu bine, nu pot să vă zic decât atâta: mulţumesc de graţioasa dv. ospitalitate şi nu mă 'ndoiesc că mesia mea va fi încoronată de succes. Aşteptăm telegrama dv. şi vă salutăm toţi pe toţi cu frăţească dragoste.

Ergebenst,

Car.

CCLXXXIX

Berlin W., 23 Ianuarie 1910.

Stimate d-le Doktor, cu ajutorul Proniei, nădăjduesc să viu marți la Lipsca, cu rugămintea să mă găzduiți pe o noapte, după ce mă veți ajuta într'o daraveră mică la stabilimentul tipografic al lui Spammer. Pe aici, soare și ger — foarte neplăcut lucru pentru mine, amator de moină și de lumină moderată. M'a mișcat mult vestea despre simfonia boerului [1]). Criticul e un moftangiu care vrea să-și dea aere de om priceput. Pariez că o să plângem amândoi când om auzi această a zecea minune. Nu cumva se găsește deja pentru piano? Ia cercetează. Ce ar mai fi să te găsesc cu caetul dinainte! La revedere marți.

Fiți sănătoși și veseli toți.

Ergebenst,

Car.

Dela Costică am știri. Ți le aduc.

CCXC

Berlin W., 2 Februarie 1910.

Gând la gând cu bucurie — zice o vorbă vechiă, d-le Doktor. Parcă vorbirăm noi alaltăseară de «Eroii» lui Carlyle. Pe când vorbeam noi, iată, aci alăturat, ce apărea în «Universul» [2]).

Ne aflăm în dârdora mutatului. Frau Direktor mă tot gonește la Lipsca. Ce să fac? Mă primiți pentru o seară-două?

Ți-am trimis azi dim. pe Pătrășcanu și pe Le Vaillant. Să le citești sănătos! Tuturor dela toți, viele herzlichste Grüsse.

Ergebenst,

Car.

---

[1]) Zarifopol îi comunicase știrea că s'ar fi descoperit o simfonie, atribuită lui Beethoven.

[2]) Recenzia lui Vlahuță, a traducerii *Eroilor*, de către d. Const. Antoniade (19 Ian.).

CCXCI

Berlin W., 4 Februarie 1910.

Stimate domnule Doktor,

Să te ferească Pronia de foc, de cutremur, de înnec şi de mutat! orcâtă voluptate ar afla damele în mijlocul unor atari calamităţi. Mulţumesc din suflet pentru telegrama de ieri şi pentru carta poştală de astăzi. Viu, fără Luchi (însărcinat fiind dumnealui cu transportul cărţilor şi hârtiilor), să vă cad belea pe două trei zile, până mercuri, când Penaţii mei vor fi transportaţi — « fără nervositătĭ » — aud? — din Wilmersdorf în Schöneberg. Neptun, stăpânul talazurilor, şi Eol, starostele vânturilor, aibă grijă de familia şi de tărăbuţele mele! ocrotească-le împotriva oricărei duşmănii a oarbelor elementuri! — că tare mi-e teamă de oscioarele familiei şi de 'ncheiăturile mobilelor... Eu n'am bărbăţia, ca laş ce mă ştii, să asist la aşa încercare supremă, şi deci viu să mă pun sub adăpostul prietinesc din Fichtestr. 13, todeuna aşa de graţios primitor. — Plec poimâine, *duminică* 6 Febr. st. n. la 1 d. a. şi sosesc în Bayrbhf. la 4. d. a. — care, multă aplecare aş avè pentru ceva de clavir, în bună căldurică — ceva de papa Joseph[1]). Tot la el mi-e gândul din zilele trecute. Că, drept să-ţi spun, stimate domnule Doktor, multe lucruri bune mi-ar fi plăcut şi mie, ca oricărui muritor, pe lumea asta, însă niciunul mai mult ca vorba pe d'asupra limpede, dar adâncă la înţeles.

Să ne vedem cu bine luni!

Ganz ergebenst,

Car.

Ţi-aduc ceva de citit — bun.

De mercuri încolo, cu voia Tatălui ceresc:

(Cartă de vizită imprimată, cu noua adresă şi lipită pe scrisoare):

I. L. Caragiale
Schöneberg
bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

---

[1]) Haydn.

CCXCII

Berlin, 6/2 1910.

Renunț ghiveciul muzical. Costică telegrafieze sosirea. Salutări

Caragiale

CCXCIII

Schöneberg b. Berlin, 11 Februarie 1910.

Călduroase mulțumiri și salutări din Schöneberg Innsbruckerstr. 1... Atâta mai pot spune! îmi vîjiie creerul de ciocănituri, de hîrîieli, de scîrțîituri de... etc.

Fiți sănătoși și veseli!

Dela toți d'aici, tuturor de acolo, multe salutări.

Mult îndatorat,

Car.

Vă trimit un pachet cu exquisite dulcețuri literare. Gustați-le sănătoși!

CCXCIV

Berlin W., 12 Februarie 1910.

Stimate domnule Doktor, v'am eșpedat adineaori un pachet de bunătăți. Citiți-le sănătoși! — Pe aici e o vreme regretabilă, daca ne putem exprima așa. A nins, și s'a fleșcăit după două ceasuri. Ți-e milă de ciubote să le scoți afară din casă. — Când să vă așteptăm săptămâna ce vine? Am loc de găsduit fără necaz două persoane de familie. — Așteptându-vă cu dragoste, batem cuie cu furie. — Fiți sănătoși!

Ganz ergebenst,

Car.

Ce ziceți de dezastrul « Generalului Chanzy »[1])?

[1]) Transatlantic francez, eșuat la 9 Februarie, pe coasta insulei Minorca.

CCXCV

Berlin W., 23 Februarie 1910.

Stimate d-le Doktor, coada Comeatei[1]) a ajuns şi pe la noi de vreo două zile, pricinuindu-ne multă supărare cu călduri şi pâclă; s'a milostivit însă Pronia de noi păcătoşii robii ei şi ne-a trimis astăseară o ploaie sdravănă să stingă pojarul; şi aşa, cum plouă afară şi bate vântul, eu cu perdelele lăsate, stau la masa me di brad, şi zic în gândul meu: unde e acuma d. Doktor aici, să-i tragem un taifas în halat şi 'n papuci — călugăreşte! Am să mă pun la poliţă şi să citesc viaţa şi operele lui Budapeştaloţiu, în speranţa că trebue să găsesc un rând-două vrednice de subliniat: mă ştii ce pasionat vânător sunt; cu ce răbdare urmăresc, în vastul câmp al publicisticei daco-romane, ceva bun de 'mpuşcat. — Din ţară, nimic deosebit. Dacă aflu, nu voiu lipsi să vă comunic îndată. Dela Mihalache încă nu mi-a sosit scrisoarea anunţată prin telegramă. Iţi fac, în caz de vreo importantă comunicare, o scurtă dare de seamă.— Poate că 'nainte de a pleca în ţară (peste zece zile), să ne mai vedem. — Dela toţi tutulor multă sănătate.

Cu frăţească dragoste
al dv.,

Car.

Cum staţi din muzică zilele astea? Comunicaţi, vă rog.

CCXCVI

Schöneberg bei Berlin, 28 Februarie 1910.

Stimate d-le Doktor, rog:

1. Un taifas mâine seară marţi; vreau să aud soluţia chestiunii etico-estetice;
2. Un loc tocma 'n fund la Gewandhs. pentru General-probe;
3. O primire cordială a paltonului meu la Hannes;
4. O pereche pantaloni dela jădanul din colţ;

---

[1]) Ca şi în scrisorile următoare, e vorba de cometa Halley.

5. O pereche ori două di colțuni di lână prima pentru călătorie;
6. O mică seanță mudicală acasă — pe alese, și
7. Să vă găsesc sănătoși și bucuroși la oaspeți mâne seară marți, (la ora 7 d. a.) sosesc în Berlinerbhf. la 6.10.

Daca-mi poți trimite un auto, ești om di dzahăr.

Ergebenst,

Car.

CCXCVII

Schöneberg bei Berlin 2 sau 3 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor,

Rog studiați alăturatul document uman, și, neatins, păstrați-mi-l până la revedere. Plec poimâine, vineri, tot prin Budapeștaloțiu — n'am ce-ți face; sunt un om cu tabieturi și belaliu la drum — nu-mi place să umblu la șabas pîn Galiția cu scărrrrnăviile di jădani.

Imediat după aceste rânduri, primești « Ziarul » - Coșbuc [1]), și « Viața Românească » cu cele două articole dorite (Verax, Kautsky). Rămâneți cu bine. Să ne vedem sănătoși și veseli.

Al matali,

Car.

Frau Doktor e rugată dela noi toți să nu ne trateze cu refuz în privința vizitei atât de dorite.

Poate veni cu amândoi copiii.

CCXCVIII

Budapesta, 5 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor, în Budapesta este o căldură și o frumusețe de vreme cum numai o comeată poate aduce. Rugați-vă la Dumnezeu să nu vă ocolească acest minunat astru pletos, ca să puteți, peste trei săptămâni mânca fragi și cireșe proaspete.

Să ne vedem cu sănătate.

Al dv. serv,

Caragiale

---

[1]) *Ziarul unui pierde-vară* de G. Coșbuc.

CCXCIX

Budapesta, 14 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor, permiteţi-mi, vă rog, a vă trimite, depe malurile frumoasei Dunări albastre, un pachet de salutări pentru toată lumea din Fichtestr. 13. — Pe aici călduri straşnice, venite de-odată... Pe semne tot Comata: lucrează natura, drăguţă. Mi se pare însă că trebuia să lucreze astă iarnă, mai bine. Dar să nu mâniăm Pronia! Tot e plăcută o comată măcar vara, daca n'a putut veni iarna. Pe aici, lume, lume, lume şi... Destulu-ţi-i atât. Până la revedere în curând, iscălesc al matale îndatorat

cu dragoste multă,

Car.

CCC

Budapesta, 15 Martie 1910.

Stimate d-le Doktor, Salut! Plec împreună cu aceste rânduri spre Teutonia.

Multe minuni îţi aduc şi ţi-am trimis şi istorii.

Să ne vedem cu bine.

Ergebenst,

Car.

CCCI

Schöneberg bei Berlin, 17 Martie 1910.

Stimate D-le Doktor, am salutat eri în faptul zilei, ca orice poet, patria lui Friedrich cel Mare şi a lui Martin Luther. Sunt acasă, slava Domnului! Când ne vedem? Zi o vorbă frumoasă. Primit-ai nişte cărţi dela Bucureşti şi de aici? Şi încă mai am ceva pentru d-ta. Mâine vineri îţi expediezi (sic) 200 M. Aş dori însă să ne vedem. Daca cumva termin până sâmbătă seara ce am de lucru, poate viu duminică la Lipsca. Am văzut pe Costică. Vă trimite multă sănătate pregătindu-se a porni cătră dv. Fiţi sănătoşi şi veseli.

Ergebenst,

Car.

CCCII

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate d-le Doktor, tare mi-a părut bine că d. Costică s'a hotărît în fine să vie a se spăla puțin în aerul nordic de rugina orientală. Să poftească sănătos! Îl așteptăm cu frățească dragoste. — Indată ce am primit carta d-tale astăzi mercuri, ți-am expediat suma reclamată prin mandat telegrafic, așa că desigur până acum ai și primit-o. Eu lucrez; asta însă nu ar împiedeca să stau o noapte întreagă de taifas, înainte de sosirea lui d. Costică. Aud?... À bon entendeur salut. Ați înțelegut? Fiți sănătoși și veseli. Dela toți la toți multe complimenturi.

Ganz ergebenst,

Car.

Mittwoch d. 17/30 III.1910.

Intoarce te rog.

Nu țiu minte ce otel i-am recomandat lui Costică la Viena; în orice caz cred că era pentru a fi mai aproape de o gară oarecare. Dar nu cred să mai țină minte nici el. Prin urmare, mai cu seamă cum îl știm inconstant, să-l așteptăm; desigur, a tras la un otel mai de vază, dacă are să stăruie la Viena mai multe zile. Îl invidiez. Tare mi-ar surâde o mică partidă vieneză; mai ales după doliul lui Lueger, tare lustige Leute [1]) trebuie să fie acolo!

CCCIII

Schöneberg bei Berlin, 7 Aprilie 1910.

Stimate d-le Doktor, am umblat ieri dim. foarte frumos; este un zug excelent. — Birul l-am plătit după cum ne-a fost vorba cu d. Vorsteherul [2]). — Din Arène n'am citit nimica; după atâtea păhărușe, mi s'au părut slovele prea mărunte. — P'aici, bine-pace: vremea e acoperită; dar nu se hotărăște odată să ne stropească. — Eu fac corecturi până deseară și mâine m'apuc de scris. — Aștept cu multă dragoste pe musafirii noștri, pe cari toți ai noștri îi doresc

[1]) Oameni veseli (germ.).

[2]) Perceptorul-șef (germ.).

şi îi salută. — Cuminte ar face dumnealor, dacă nu vor să vie în gazdă la noi, s'o lase măcar pe Frau Doktor. Avem alături staţie de otomobile, cum ştii. — Ţi-am expediat odată cu asta un exemplar « Viforul ». Citeşte-l sănătos.

Ganz ergebenst,

Car.

CCCIV

Schöneberg bei Berlin, 19 Aprilie 1910.

Stimate d-le Doktor, slavă Proniei! am ajuns acasă frumos şi aci le-am găsit toate bune. — Ştiind cât de mult te fac să-ţi perzi somnul şi liniştea marile probleme ale ghumanităţii, mă grăbesc a-ţi expedia cartea teologului Drews. Dee Maica Aceluia despre care vorbeşte atât de puţin respectuos acest eretic să poţi recăpăta somnul şi liniştea d-tale atât de compromise de marea chestiune care agită borghejia teutonă. — Spune-mi, rogu-te, o vorbă plăcută despre cum mai pitreceţi, şi, până la revedere, primiţi toţi dela toţi d'aici multe salutări frăţeşti. Frau Direktor crede ca şi mine că aţi fi foarte detreabă oameni dacă v'aţi repezi, d-ta şi cu Frau Doktor, într'acoace, măcar pe două-trei zile. — Când să v'aşteptăm? Responde la-mine!

Erg.,

Car.

E loc de găzduit convenabil pentru o pereche aşa de graţioasă ca a dv.

CCCV

Schöneberg bei Berlin, 24 Aprilie 1910.

Stimate domnule Doktor, îmi pare deştul de rău că sunteţi necăjiţi. Eu aveam de gând să mă repez săptămâna viitoare să vă mai văd şi să mai umblăm după cărţi vechi; dar acuma ştiu că n'aveţi chef de vizite. Sper că dr. Curschman va da de leac lui d. Costică, şi nu bănuiesc pe coana Sofia, pe care o ştiu femee cuminte, să plece în ţară, pe atâta drum, până nu se tămăduie bine.

Le urez la amândoi grabnică însănătoşire, şi, până la revedere, vă trimitem tutulor toţi multe salutări.

Erg.,

Car.

Mulţumesc pentru Posthandbuch. E o preţioasă publicaţie instructivă. — Pe *Domnina*[1]) o citesc săptămâna viitoare. Am citit pe Turghenef. Mare meşter! mare de tot. — Critica literară a lui Panu este elegantisimă. Aşa-mi place mie: scurt şi coprinzător. — D. Dr. Prof. Gusti şi-a *citit* lecţia de deschidere: şi dumnealui a fost coprinzător, dar pe cât spun gazetele, nu şi scurt. Vreo 2 ceasuri. Le temps ne fait rien à la chose.

Rog ţine-mă în curent cu progresele convalescenţei pacienţilor noştri.

CCCVI

Schöneberg bei Berlin, 26 Aprilie 1940.

Stimate d-le Doktor, bucurându-mă de cele ce-mi împărtăşiţi prin onorata dv. postală de azi dim., mă grăbesc a vă răspunde că:

1°. Aştept telegrama dv. îndată, cu arătarea ceasului când sosiţi în gară joi;

2°. Veţi avea pregătit culcuş bun şi confortabil, *după tabietul dv.*, la noi;

3°. *Vineri*, prânziţi la noi cu tinerime daco-romană din branşele: ştiinţe, litere, artzi!

4°. După prânz, aranjăm pentru plecare, — ori vineri d. a. la *2.25*, ori sâmbătă la *2.40*.

Vă aştept cu bucurie, veniţi cu voie bună, şi Dumnezeu să ne dee la toţi sănătate.

Aştept telegrama îndată.

Dela toţi tuturor frăţeşti salutări.

Car.

Am pentru partida de plăcere, un plan, pe care, fără să mă laud, cred că-l veţi aproba cu aplauze unanime. Aşa să trăiesc!

---

[1]) Roman de Paul Arène.

CCCVII

Schöneberg bei Berlin, 13 Mai 1910.

Stimate d-le Doktor, am primit 200 M. Mulţumesc. Plec mâine, vineri, prin B-pesta. Să ne revedem cu sănătate şi voie bună. Iţi dau semne de viaţă din Capitala daco-romană. Complimente la toţi dela toţi. Pe aici căldură extraordinară şi pâclă. In fine, cometa începe să fie de ispravă.

La revedere.

Ergebenst,

Car.

Dacă ai vreo comisiune p. Bucureşti, scrie-mi în timp de patrucinci zile, la Vlahuţă, Palatul Funcţionarilor.

CCCVIII

Sinaia, 21 Mai 1910.

Stimate d-le Doktor, când d-ta primeşti aceste rânduri, eu sunt, cu voia Proniei, acasă. Imediat ce sosesc, mă execut cu 200 M.

Am trecut azi dim. sâmbătă, prin gara Ploieşti, unde sunt toate bune. Până la revedere, primiţi, vă rog, toţi cele mai călduroase salutări din partea

devotatului dv. preten,

Car.

Acu, într'un ceas, mă pornesc cu Aradul spre Budapesta. Luni sunt acasă. Şi Dumnezeu cu noi!

CCCIX

Schöneberg bei Berlin, 23 Mai 1910.

Stimate d-le Doktor, graţie Tatălui ceresc, am scăpat de Comeată şi am ajuns teafăr acasă, de unde numai-decât ţi-am expediat suma ştiută. Iţi mulţumesc încă odată că m'ai îndatorat la nevoie, şi te rog să-mi răspunzi cum am face să ne mai vedem. Dece nu

profiți de presența socrilor și nu te repezi cu Frau Doktor măcar pe o zi-două aci? Tare aș dori să petrecem bine înainte de a mă pune la pedeapsa perdelelor lăsate și șederii la masa me di brad.

Aștept o vorbă frumoasă.

Tutulor dela toți călduroase salutări.

Erg.,

Car.

CCCX

Schöneberg bei Berlin, 27 Mai 1910.

Stimate domnule Doktor, cunosc vorba vechiă « când n'ai veste, bine este »; totuș, ce să zic? parcă nu mi-ar displăcea să am o vorbă ș'un cuvânt dela dumiile voastre. Cum pitreceți de când ați rămas singurei? Când ne mai videm? Ce mai nou în Lipsia după cometă? Vă rog dar să vă pronunțați, și în mod categoric: veniți după promisie? Inainte de a mă așterne pe lucru, aș dori să elucidăm împreună câteva cestiuni prealabile, referitoare la Estetica belelelelor-lit're. Aud?

Tutulor dela dv. din partea tutulor dela noi multă sănătate.

Erg.,

Car.

Frau Doktor e foarte dorită aici... dar, — cu părere de rău vedem — degeaba...

CCCXI

Schöneberg bei Berlin, 31 Mai 1910.

Stimate domnule Doktor, când d-ta primești aceste rânduri, eu sunt pe drum, către Moldova: datoria mă calcă. Vineri Sf. Impărați, îi prăsnuim la Roman. Marțea viitoare seara, cu ajutorul Proniei, voiu fi înapoi acasă, unde nădăjduiesc să aflu vești frumoase dela dv. Dacă pot, mă reped un moment pe la Ploiești între două trenuri. In tot cazul, nu voiu uita să heretisesc pe Costică de ziua lui.

Până la revedere, pe care o doresc foarte, vă trimitem tutulor dela dv. toţi dela noi multe cordiale salutări.

Cu frăţească dragoste.

Al d-talc,

Car.

Uitasem: complimente călduroase dela Paul Bujor, pe care l-am văzut la Bucureşti.

CCCXII

Schöneberg bei Berlin, 8 Iunie 1910.

Stimate d-le Doktor,

Am sosit acasă, după multă pătimire de căldură, şi mă grăbesc a vă comunica multe salutări dela d. Costică şi consoarta. Aştept o vorbă dela dv. À bon entendeur salut. Am multe de comunicat. Cum o duceţi cu herbinţeala pe la dv.? Primit-ai o cartă a mea din Roman?

Dela toţi tuturor multă sănătate.

Cu dragoste,

Car.

Am găsit o carte literară vechiă de mare valoare. Vei judeca însuţi. O giuvaerica.

CCCXIII

Friedrichroda, 13 Iunie 1910.

Stimate d-le Doktor, frumoasă o fi Turingia, n'am ce zice; dar inima mă trage tot spre miază-noapte. E frumos popo'anismul, simpetici ţăranii, da; decât tot la cupeţii navigatori am să mă duc. N'am ce-ţi face! sunt viţă de idriot. Te aştept neapărat cătră sfârşitul săptămânii. Depeşază-mi la vreme potrivită.

Sănătate şi bucurie să dea Dumnezeu!

Ergebenst,

Car.

CCCXIV

Berlin-Eisenach Bahnpost, 14 Iunie 1910.

Stimate d-le Doktor, cu drept cuvânt Erfurtul se poate numi Ploeștii Germaniei, și firește trebue să fie mândru de asta. Restaurantul gării de-aici (vezi ilustrația) este ca și al lui d. Costică, precum frumos a spus răposatul Conul Bogdan-Petriceico, «mai presus de orice critice». Merită așadar cu dinadinsul vizitat, ceea ce am făcut între două zuguri. — Nu uita, mă rog, că te aștept spre sfârșitul săptămânii. Multă sănătate la toți.

Erg.,

Car.

La 3 d. a. sunt acasă. De-ar da Dumnezeu să dau de răcoare.

CCCXV

Schöneberg bei Berlin, 26 Iunie 1910.

Stimate d-le Doktor, urăm grațioasei Frau Doktor și odraslelor dv. călătorie bună și petrecere frumoasă în patria daco-română. D-ta, dacă mai stai și nu prea ai treabă grabnică, n'ar fi rău să te hotărăști a face cu mine un mic târcol de două zile pân Harz. Știi că eu nu am obiceiul să mă hurduc când merg la plimbare, și că prin urmare nu te expui la oboseală prè mare. Scrie-mi: când ai fi dispus să facem o mică recunoaștere prin Halberstadt, Gnedlinburg, Thale etc? Pe odihnite, putem vedea tot în două zile. In orice caz, eu, după vorba d-tale, te aștept negreșit săptămâna asta. Fii bun și-mi telegrafiază la vreme ora sosirii.

Pe aici avem, slava Domnului! răcoare plăcută, așa că nădăjduesc să n'am nevoie în curând de vilegiaturare. Aștept o vorbă scurtă, dar frumoasă dela d-ta și iscălesc.

Erg.,

Car.

Dacă aceste rânduri mai prind în Lipsca pe Frau Doktor, o rog să transmită la Ploiești frățești salutări dela toți d'aici la toți d'acolo.

CCCXVI

Thale (Harz), 2 Iulie 1910.

Stimate domnule Doktor,

Până la revedere în Berlin, vă rugăm a primi din Thale multe complimente dela

Caragiale — tatăl şi *fiul*
(fără sf. Duh)

CCCXVII

Schöneberg b. Berlin, 5 Iulie 1910.

Stimate d-le Doktor, poimâine joi, seara la 7, avem lume frumoasă la abendbrot [1]). Eşti rugat să pofteşti negreşit. De bună petrecere garantăm.

Cu perfectă stimă,

Dir. Car.

CCCXVIII

Schöneberg bei Berlin, 10 Iulie 1910.

Ziua S-lor Apostoli Petre şi Pavel la mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie, pentru Paul şi Paulucă Zarifopol! Ura!

Car.

Călătorie bună! Multe complimente acasă.

CCCXIX

Weinbiesnitz, 15 Iulie 1910.

Multe salutări dela toţi tutulor.

G. Erg.,
Caragiale

O specială strângere de mână junelui meu amic Pipifax.

---

[1]) Masa de seară (germ.).

CCCXX

25 Iulie 1910.

Stimate d-le Doktor, carta d-tale mi-a făcut deosebită plăcere, arătându-mi că te-a interesat caietul de marşuri teutonice. Marşul de care ţi-am vorbit zilele trecute (Fehrbeliner) nu există în acest caiet; dar, la pag. 12, îmi pare, găseşti marşul Herzog Braunschweig, pe care adu-ţi aminte bine, l-am auzitără la Hildesheim anţărţ şi care ne-a plăcut atunci foarte mult. Despre ce parfum de loc şi de vreme se degajează din această lucrare, voiu avea plăcerea să mai stau de vorbă cu d-ta la un pahar într'o noapte neguroasă de nord. Până atunci, dela noi toţi d'aici, la voi toţi de-acolo, cele mai frăţeşti salutări. Fiţi sănătoşi şi veseli!

Să ne mai vedem veseli şi sănătoşi!

Ganz erg.,

Car.

Adresa:
Travemünde/Strand-Hotel.

CCCXXI

Travemünde, den 15/28 Juli 1910.

Stimate domnule Doktor,

Cu drept cuvânt, după a mè părere, a comparat poetul Mitică viaţa cu o mare stăpânită de furtuni, iar pe om, cu un corăbier aruncat pe valuri, şi, în sfârşit, idealul, cu un far, a cărui lumină sclipitoare prin negura oceanelor să călăuzească pe sărmanul corăbier. Cunoscând dispoziţiile d-tale de intelectual şi patima ce o ai de frumoasele invenţiuni poetice, îmi permit să-ţi alătur aci un far ideal, în dublu exemplar. Dă-le odraslelor dumitale aceste simbolice jucărele atât de ingenioase; să se joace cu ele în aşteptarea valurilor vieţii; şi spune-le din parte-mi acestor odrasle că le doresc să n'aibă niciodată prilejul a constata cât de apropiat adevăr a spus poetul Mitică aşa de pe departe. Şi aminteri, — eh! nun? — cum mai pitreceţi în creerii Carpaţilor? Tare aş dori ştiri

mai pe larg de pe la dv. Aici la Baltica, după câteva zile de ploi straşnice, avem, însfârşit, vreme strălucitoare; asemenea, după o săptămână de Trompetaşi de Säkingen, am auzit astăzi şi uvertura dela « Zauberflöte ». Zice că o minune nu ţine decât trei zile. De patruzeci de ani auz uvertura asta şi astăzi mi s'a părut mai minune ca oricând. — Iţi alătur asemenea o poezie, care mi se pare c'ar trebui intitulată « Culmea eufemismului ». Citeşte-o şi d-ta şi spune dacă n'am dreptate. Am tăiat-o din « Lupta » dela Budapesta (Nr. 117/7/20 Iulie 1910), părându-mi-se un capodoperă în genul ei.

Doresc să aflu ce face d. Costică în privinţa chefului. Ce face cu publicaţia lui? S'a hotărît în fine să-şi ridice greutatea de pe suflet? — Rogu-te, dă-mi veşti frumoase. Când să sper că ne vom mai revedea în părţile de miazănoapte? — Dacă ştiţi ceva cancanuri, rog nu mă uitaţi; nu că sunt indiscret; dar mă 'nebunesc după cronica delicată. — Ce temp'ratură aveţi p'acolo la munte? Dela vale, mi se scrie că arde lumea.

Ce să te mai întreb? Nu mai am ce deocamdată.

Adăstând răspunsuri la cele de mai sus, rămân al vostru al tutulor, devotat pretin, cu potrivite călduroase salutări după vârstă şi sex la toţi şi toate. Fiţi sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi,

Car.

(Tăetură de jurnal: *Foiletonul « Luptei ».*

Cronică rimată, Noaptea de Iulie (Poetul şi Muza)

Parodie după romanţa lui C. A. Rosetti, cu refrenul:

« Astfel ţi-este sexul
Nu e vina ta! »).

CCCXXII

Travemünde, 3 August 1910.

Stimate d-le Doktor, sperăm că accidentul graţioasei d-tale Doamne nu a avut urmări prea neplăcute, şi aşteptăm să avem dela dv. confirmarea speranţei noastre. Dè! eu todeuna am spus tinerimii neastâmpărate că excursiunile prea îndrăsneţe sunt primejdioase. Dar cine m'ascultă? — Adresa lui Horică eu nu o am aci, şi e foarte complicată ca să ţi-o spun din memorie; dar m'am gândit că o poţi căpăta dela « Luceafărul », revista lui Tăslăuanu

din *Nagy Szeben Ungaria*, cu care poți comunica din Sinaia comod. — Când s'aștept știri mai ample despre cele din Sinaia?

Tutulor dela toți multă sănătate.

Erg.,

Car.

Cred că poți adresa d'a dreptul așa:

Redacției «Luceafărul», pentru d. Horia N. Petrescu-Petra colaboratorul Revistei,

Nagy Szeben

(Ungaria)

CCCXXIII

Travemünde.

Stimați Domni și Doamne,

Cu cele mai distinse salutări, venim a vă comunica, pentru eventualitate, că, dela primirea acesteia din partea dv., noi ne-am restabilit în penații noștri din Schöneberg b. Berlin Innsbruckerstr. 1. — unde am fi încântați să primim vești frumoase dela vila Albuletz.

Să ne vedem sănătoși și cu voie bună.

Al dv.

devotat,

Caragiale

Mercuri $\frac{28 \text{ iul.}}{10 \text{ aug.}}$ 910.

CCCXXIV

Leipzig, 23 August 1910.

Incă o salutare
In fuga mare
Dela Bayrbhf
din depărtare.

Car.

CCCXXV

Bad Elster.

Stimate d-le Doktor,

N'am mai primit de mult veşti dela dv., de cari sunt todeuna doritor. Sâmbata şi duminică fusei prin Austro-Bohemia — Teplitz-Karlsbad — şi aseară m'am oprit să mâiu în Bad-Elster. Să strigăm cu toţii: Vivat Teutonia! Şi de trei ori Hoch!

Primiţi toţi, vă rog, cele mai călduroase salutări dela

Al Dv.

Ganz ergebenst

Caragiale

Bad-Elster (Vogtland), Marţi 23 Aug. [1910].

Când aveţi ceva de comunicat, scrieţi-mi la Schöneberg/Berlin, de unde nu mai mă mişc, având foarte mult de furcă. — Herr Dr. Gusti, Professor an der Universität, a trecut prin Berlin, mergând la Norderney.

Am văzut zilele trecute pe un bun prietin al nostru. Ghici, care? — mă rog spune-mi d-ta, care zici că eşti om învăţat, ce ţi se pare mai nostim: catârul cu potcoave de aur, or nerodul urcat la măriri?

CCCXXVI

1 Septemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, când ai multe de spus, puţin poţi scrie. Mă aflu în aşa caz acuma cu d-ta. Mă mărginesc deci la o tablă de materii cu scurte lămuriri pe de lături. Să procedem metodic.

A) *despre lucruri*

1°. Telegrama cu deslegarea enigmei d-tale muzicale, sper c'ai primit-o. Desigur, ai auzit inevitabila uvertură la un concert simfonic al lui Dinichiş (aşa zice că-l alintă cinevaşilea, care ţine la el).

2°. Iţi trimit « Fulga sau Ideal şi Real » al răposatului meu amic Gr. H. Grandea. Citeşte-o şi fii bun de-mi spune dacă acest clasic nu e absolut modern, tot aşa cum toţi modernii sunt clasici.

3°. Rogu-te, trimite-mi «Facla» cu articolul lui Costică[1]), și, dacă poți, și numerele privitoare la Cuza și Iorga.

4°. Vremea la noi prea bună, adică foarte luminoasă și foarte uscată; prin urmare, de lucrat, nici vorbă: contactul cu Muza cere lumină mai puțin indiscretă și oarecare umezeală.

5°. Aici se svonise cu multă larmă despre câteva cazuri de holeră ivite în Spandau, apoi în Moabit și chiar în Charlottenburg (oi, mamă!). Din fericire, s'a constatat că numa cei d'întâi doi bolnavi din Spandau au avut holeră muscălească autentică. Imediat au fost puși la păstrare, unul chiar bine de tot, mai bine nici că se poate — acolo unde durere nu se află. Ceilalți au avut numai mezelicholeră, provenită din Ham and Eggs[2]) — dà, nu de găină, de muscă, — se 'ntâmplă, la iuțeală. (Cholera a fost adusă la Spandau de niște mosafiri rosieni. Avis lui Costică).

B) *despre persoane*

1°. Dă-i lui Cerna, rogu-te, — nu-i cunosc adresa — alăturata scrisorică. Din greșeala slujnicii, nu i-a sosit omului scrisoarea pe care i-o expediasem la plecarea mea spre Travemünde.

2°. In privința dilemei ce ți-am pus și răspunsului d-tale neadequat, totuși plin de pătrundere (catâr, filosofie etc.) te rog să rămână vorba absolut numa 'ntre noi. Nu e bine să mai știe și altcineva ce gânduri avem noi asupra unor așa delicate chestiuni zoologice, încă nu în destul de elucidate.

3°. Ristache a trecut prin Berlin spre Copenhaga, la Congres. E sănătos și vesel, și tot cum îl știi, apostol infatigabil. Poate să se 'ntoarcă tot p'aici, dacă interesele cauzei sfinte nu-i poruncesc să ia altă cale.

4°. Foarte mulțumesc pentru «Libera Cugetare» a d-rului Thiron. Știi că nu sunt liber-cugetător; totuși nu-l pot îndeajuns admira pe acest mare-om; și o fac asta cu oarecare mândrie, fiindcă — deși, ca om vechiu, cred că efect fără cauză nu se poate, și că același *ce* nu poate fi, în același timp, și efectul lui propriu și cauza lui însuși (aud?) și, astfel, cu părere de rău, nu pot fi monist-haeckelian fiindcă, zic, văd că într'o privință ilustrul d-tale profesor e de

[1]) *Studiu critic asupra socialismului în România*, *Facla*, Nr. 23, 14 August 1910 și urm.

[2]) Ochiuri cu șuncă (engl.).

aceeaşi părere cu mine: « Prin libera-cugetare se cere revizuirea Constituţiei române » (pag. 7). Tocmai acuma îmi explic eu solidele baze ştiinţifice ale culturii dumitale. Se vede că ai avut, din tinereţe fragedă, de unde să sugi laptele ştiinţei. Fii mândru de profesorul d-tale, precum şi el e mândru de d. Prof. Haeckel!

5°. Dacă ţii mult să prinzi pe Sache[1]), te-aş învăţa eu ce să faci; dar te ştiu tabietliu la pat; mi-e teamă că n'ai să poţi urma instrucţiunilor mele. Oricum, iată: trebuie să-l pândeşti, nu seara târziu, ci dis de dimineaţă, când îi dă afară ca să mături cafineaua. Aşa dar ia-ţi într'o zi hotărîrea şi du-te de-l aşteaptă, la ieşire, pe la 6—7 ante meridiane: o să-l vezi, galbăn ca făclia de galbănă ceară, şi, văzându-l, spune-i, rogu-te, numai atâta, dar *în tocmai:* « E *greu* viaţa, domnu' Işpector! » că ştie dumnealui de unde vine, din depărtări, vorba asta. Asemenea spune-i, după aceea, multă sănătate dela mine.

Noi, slava Domnului, suntem bine şi ne bucurăm că şi la dv. merge frumos. Vă trimitem tutulor multe frăţeşti salutări şi dorim să ştim când ne mai vedem, spre marea noastră bucurie.

Ganz ergebenst,

Caragiale

P. S. — Aştept corectura a doua pe cele două coale din urmă. Volumul (« Schiţe nouă ») apare peste vreo lună. Sper că n'are să se prezinte prea urît. Fiţi veseli şi sănătoşi! Dumnezeu cu voi!

In momentul din urmă, « Lokal Anz[eiger]. » de dim. aduce ştirea că, într'o hală din Bucureşti, o precupeaţă a picat trăsnită de holeră; că hala a fost înconjurată de oştire, distrugându-se spre desinfectare toate mărfurile şi luându-se în păstrare toată lumea aflătoare acolo. Imediat apoi, ziarele româneşti mi-au adus veşti despre cazuri bănuite, în Bucureşti, Iaşi şi Ploieşti, precum şi ordonanţele Primăriei, aşa de groaznice, încât cred că multă lume are să moară de spaima lor, înainte de ivirea cholerei. Mă rog, ce-o fi adevărat din toate prăpăstiile gazetelor şi Municipalităţii? lămuriţi-mă şi pe mine. Numa Dumnezeu drăguţul să ne apere de toate relele, şi de molimă, şi de reporteri, şi de municipali! Care, care savant doctor ilustrisim are să descopere odată microbul şi leacul la cea mai vajnică boală ce bântuie umanitatea — furoarea notorietăţii sau turba importanţei?

[1]) I. Suchianu.

CCCXXVII

Schöneberg b. Berlin, 8 Septemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, îți trimit « Luceafărul » cu o notiță asupra volumului II de *Amintiri* al lui Panu. N'ar fi rău dacă ai cumpăra acel volum, care, precum se vede, promite să 'ntreacă pe cel d'întâiu. Ne trebueşte. Vine iearna şi ştii d-ta cât e de plăcut, în nopțile acelea lungi, să ne cufundăm, uneori, până târziu în cercetări asupra literelor, scienţelor şi arţilor daco-române. Nu-ți poți închipui cât doresc o noapte de acelea! iarnă straşnică afară, primăvară blândă în odăiță şi mai ce? ghici!...o carte română... o carte interesantisimă... Adu numai-decât volumul! — Amin-teri, ce mai veste-poveste pela dv.? Aici, slavă Proniei, suntem bine. Dorind o apropiată revedere, vă trimitem la toți viele herzlichste Grüsse.

Erg.,

Caragiale

In momentul acesta primesc carta d-tale, cu Cerna şi Flavian, iscăliți alături. Nu-mi spui dacă ai primit « Fulga », şi scrisoarea recomandată. Nu l-ei fi primit? Sunt paraxin[1]) să aflu.

CCCXXVIII

Schöneberg b. Berlin, 12 Septemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, ori ai primit, ori n'ai primit o scrisoare recomandată prin care te rugam să-mi trimiți revista « Facla » cu articolele lui Costică. Dacă *da*, trebuia să-mi trimiți revista; dacă nu, trebue să mi-o trimiți acuma. Din această dilemă nu poți eşi.

Primit-ai « Fulga » şi « Luceafărul »?

Sănătate şi bucurie.

Ganz ergebenst,

Car.

---

[1]) Curios (neo-grec.).

CCCXXIX

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, am primit cinci numere din « Facla », între cari numărul 25, care mă interesează îndeosebi, nu se află. Nu s'ar putea, prin protecţia d-tale, să-l capăt mai degrabă? — Care va să zică, apreţiezi ca şi mine delicioasa operă a lui Grandea; îmi pare bine că ne potrivim şi de data asta la gusturi. — Nu te potrivi (à propos de potriveală) gazetelor româneşti cu privire la cazurile de holeră din Germania; sunt toate mofturi, fantezii meridionale.

— P'aici vreme admirabilă; după secetă îndelungată, astăzi avem o zi nu se poate mai plăcută; a plouat toată noaptea. Mă bucur că o să ne revedem; v'aşteaptă cu intenţiuni frumoase — o şedinţă solemnă la Sachsenhof, în simpaticul nostru Stammcolţ. — Gusti e în Berlin. L-am văzut de două ori. — Complimente lui Cerna şi lui Sache, dacă ai reuşit a-l prinde. — Multe, multe şi mărunte am să-ţi spun. Rogu-te, vino cu tot atâtea. Pentru toţi din Villa Albuletz cordiale salutări dela toţi ai noştri.

Cu dragoste frăţească

al dv.,

Car.

Marţi 7/20.IX.[1910].

CCCXXX

F. d. [Sept.-Oct. 1910?].

Stimate domnule Doktor,

Am primit colecţia « Faclei ». Bogdaproste! Am primit şi cartele poştale. Aproposito de filosofie, Doamne-iartă-mă! dumneata ţi-ai uitat lătineasca; într'un singur cuvânt, faci trei greşeli: scrii propitius!... In loc de *o*, trebueşte *ae;* în loc de *i* din silaba a doua, trebueşte *u*, şi în loc de *s* final, trebueşte *m;* şi, astfel, philosophiae, stă, nu în dativ, ci, precumu-l indică înţelesul în cazul arătat, în genitiv.

Rogu-te, dă la destinație alăturata fotografie, și spune-mi un cuvințel dulce: când mai mă 'nvrednicesc cu scumpa dv. vedere?

Dela toți tutulor multă sănătate.

Pronia fie-vă întru ajutor!

G. erg.,

Car.

CCCXXXI

Schöneberg bei Berlin, 9 Octomvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, sunt literalemente desesperat de taciturnitudinea d-tale. Un pianino elegant, posedând cea mai simpatică voce de salon, provăzut cu dublă sordină, parcă 'ntr'adins turnat pentru Haydn și pentru atâtea alte venerabile peruci, așteaptă cu nespusă impacientă atingerea unor degete măiestre. — Aud?! — Vremea p'aici splendidisimă.

Așteptând știri frumoase din culmile Carpaților, vă trimitem tutulor cele mai călduroase salutări.

Ganz erg.,

Car.

D. Dr. Prof. Gusti e très affairé cu jubileul centenar al Universității Berolinense, măcar că, printr'o neiertată scăpare din vedere, aranjatorii solemnităților oficiale au uitat să-l invite personal. Inchipuie-ți!

Eu lucru, încet-încet, să aduc și eu micul, modestul meu prinos *la altarul Thaliei naționale.* (tăetură de ziar).

Când s'aștept o veste de bucurie dela Breslau?

CCCXXXII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, tocmai când luasem pana să-ți răspund la scrisoarea dumitale din săptămâna trecută, primii telegrama d-tale din Sinaia (luni seara, ieri). Azi marți dim. am primit și scrisoarea d-tale de duminică 10/23 Oct.; și îndată ți-am îndeplinit poronca. Ți-am telegrafiat la Galbeni și totodată ți-am

expediat 300 lei daco-romani la *Bacău poste restante* (telegrafic); căci, la Galbeni, mandat telegrafic nu se poate, neavând staţiunea depozit de bani. Am calculat cu mersul trenurilor în mână şi am văzut (sper că nu m'am înşelat) că e mai bine la Bacău decât la Roman. In detaliu, îţi voiu explica verbal când voiu avea fericirea să ne revedem. Până atunci, te îndemn, nu te lăsa prea terorizat de fisc: nu un adaos de impozite poate determina de viaţa unui om... In sfârşit, eşti destul de cuminte, ca să n'ai nevoie de nicio povaţă.

Scrie-mi o vorbuşoară, cum staţi din sănătate; când ne mai vedem? Vă dorim destul, şi toţi pe toţi vă salutăm cu frăţească dragoste.

Ganz ergebenst,

Caragiale

Dienstag d. 12/25. 910 [Octomvrie].

Multe, multe am să-ţi spun.

CCCXXXIII

Schöneberg bei Berlin, 27 Decemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor,

Dorim cu nerăbdare ştiri bune, cât pe scurt, dela Dv. toţi — a căror urmă v'am perdut-o.

Cu frăţească dragoste,

Caragiale

Prosit Neujahr 1911!

CCCXXXIV

Schöneberg bei Berlin, 28 Decemvrie 1910.

Stimate domnule Doktor, nu ţi-am mai scris, fiindcă aşteptam zi după zi (cum trebuia să nădăjduiesc după ultima d-tale scrisoare) să aflu că ai pornit spre casă. Nu ştiam unde vă mai găsiţi — la Sinaia, la Ploeşti, la Galbeni, ori pe drum încoace. Alaltăeri, cu o zi înainte de a primi carta d-tale, ţi-am scris câteva rânduri în două exemplare, unul adresat la Costică şi altul la Galbeni, ca doar ţi-oiu da de urmă. — Ştirea d-tale m'a supărat, drept să-ţi

spun. Sunt deplin convins că aţi fost toţi atinşi de aşa numita troahnă ploieştenească, influenza, lucru neprimejdios, dar destul de plicticos. Acum sper că nu va mai trece atâta vreme fără să ne ştim de rost şi că, în curând, voiu afla că sunteţi pe drum către Lipsca, unde pare-mi-se că vă priieşte clima mai bine ca la Ploeşti, care numai reputaţie de oraş sănătos nu are, şi unde se mănâncă prea mult, se respiră prea puţin şi nu se petrece deloc.

— Puţine îţi scriu; multe aş avea să-ţi spune. Pe aici, slavă Proniei, toate bune. Toţi ai noştri salută cu frăţească dragoste pe toţi ai voştri, urându-vă sărbători frumoase, sănătoase şi vesele.

— Aşteptând răspuns plăcut, rămân al d-tale,

Ganz ergebenst,

Caragiale

CCCXXXV

F. d. [8 Februarie 1911].

Stimate Domnule Doctor, rogu-te completează d-ta adresa lui Saşca [1]) pe alăturata carta şi dispune a porni la destinaţie.

Pe aici, frig straşnic şi uscat 785 la Très-sec. Senin. Missir e în Berlin. Sâmbătă prânzeşte la noi. Ai? ce zici?

Sărut mâinile lui Frau Doctor, pe care o dorim toţi. Aşteptăm o vorbă bună. Sunt al d-tale,

Ergebenst,

Director *Car.*

Gioi

CCCXXXVI

Schöneberg bei Berlin, 24 Aprilie 1911.

Christos a 'nviiat!

Stimate domnule Doktor, până să mă'nvrednicesc a primi o vizită a d-tale (pe care cu regret constat că o cam prea întârzii), rogu-te, fă-mi o mare pomană filologică, şi anume:

[1]) Al. Dobrogeanu.

Ce înseamnă cuvântul lătinesc *treuga!* Este un feminin singular, or un neutru plural? In niciunul din dicţionarele mele nu se găseşte. Probabil că e un cuvânt posterior clasicităţii; vorbă călugărească or administrativă medievală: *treuga dei.*

Aşteptând lămurire, mulţumesc anticipat şi te salut cu frăţească dragoste.

Car.

CCCXXXVII

Schöneberg b. Berlin.

Stimate domnule Doktor, rogu-te, spune ceva Sir John Dunlop *(Istoria poveştilor, basmelor, etc.)* despre «O mie şi una de nopţi»? Unde le-o fi fost isvorul? Când şi cum au apărut în limbile europene? şi, în acestea, cari sunt cele mai însemnate versiuni?

Dacă ai câteva momente libere şi lucrul nu cere prea multă muncă, rogu-te, fă bunătatea a-mi da în româneşte tot ce poţi afla, de care am mare şi urgentă nevoie. Ar fi şi mai frumos dacă ai pofti să-mi aduci chiar d-ta în persoană acele dorite notiţe, pentru care aş fi de două ori mulţumitor.

Vă dorim sănătate şi petrecere frumoasă tutulor.

G. ergeb.,

Caragiale

7/V/911.

CCCXXXVIII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, am primit interesanta notiţă, şi mă grăbesc a-ţi mulţumi: e tot ce-mi trebuie. Tot nădăjduiam că o să faci iconomie de 35 de pf. şi să vii în persoană; dar cu un risipitor ca d-ta, nu-i chip.

Cum mergeţi cu sănătatea? Cum vi-i cheful? Eu am de lucru peste cap. Vorba ceea: nu intră şoarecul în bortă, şi-şi mai leagă tigva de coadă! Pe la noi, pâclă cu furtună uscată. Pe la dv.? Dacă până sâmbătă isprăvesc un stoc de lucru, ca să pot răsufla o zi două, poate să viu pe la dv. à la fortune du pot. — Citesc în ziare

că bietul Dr. Petru [1]) este grav bolnav. S'a depeşat după Korolenko şi după d. Costică. —Mai spuneţi-ne ceva plăcut. Aşteptând, vă salutăm pe toţi, toţi.

Cu frăţească dragoste,

Car.

Marţi 8/V [1911].

Unde e d. Costică? Ii mai ştiţi de urmă? Mare bucurie ne-ar face să mai dee pe aici la 'ntoarcere.

CCCXXXIX

Schöneberg bei Berlin.

Christos a 'nviiat!

Stimate domnule Doktor, ce vreme e pe la dv., că pe la noi bântue mare hiţe cu gheviter [2]). Eu sunt la canon în interesul cauzei naţionale: până peste vreo săptămână nici pomeneală să mă pot mişca. Aşa dar, ai face foarte bine să te repezi d-ta pe aici; şi mie mi-ar ajuta foarte mult să stăm oleacă de vorbă. — Cum bănuiesc eu, dv. aveţi în curând să vă retrageţi iar în creerii Carpaţilor şi atunci iar nu ne mai vedem cu lunile. Cu toate astea fiindcă eu o să am oarecare treburi prin Arad, sper că poate la ocazie nu te-aş chema de geaba acolo. Ar fi, cred, interesant pentru d-ta să cunoşti şi acele frumoase locuri. — Ce zici? să te aştept mâine, poimâine? Zi o vorbă frumoasă! fă o faptă laudabilă!

Slava Domnului, suntem aici toţi bine; vă dorim sănătate şi bucurie tutulor.

Al dv.

plecată slugă,

Car.

Duminică 1/14 V [1911].

Ce mai ştiţi despre bietul dr. Petru?

---

[1]) Refugiat rus, cumnatul lui Korolenko; stabilit ca medic la Tulcea.
[2]) Căldură cu furtună (germ.).

CCCXL

Schöneberg b. Berlin, 16 Mai 1911.

Stimate domnule Doktor, când primeşti aceste rânduri sunt orele 9 dim. trecute, mercuri 4/17. Te rog dar, hopa din pat, şi poftim la Bayrbhf., căci te aştept negreşit, fără vorbă. Am mare poftă de pitreşere. Aminteri, jurat, nu mai pot lucra nimic.

Multe complimente la Frau Doktor şi odraslelor dv. din partea tutulor de aici. La revedere.

G. ergeb.,

Car.

Marţi seara.

CCCXLI

Schöneberg bei Berlin, 21 Mai 1911.

Stimate domnule Doktor, am primit caieturile expeduite: îţi mulţumesc foarte. Sunt în dispoziţii destul de urâte de când m'ai părăsit. Mi-e silă şi de lumină şi de sgomot şi de tot. Dacă aş putea lucra or dormi măcar! Dar nu sunt bun nici de una nici de alta.

Fiţi veseli şi sănătoşi. La revedere.

G. ergeb.,

Car.

CCCXLII

Charlottenburg.

Stimate domnule Doktor, sunt foarte doritor să capăt despre cheful dv. veşti frumoase. E cam de mult de când nu mai m'aţi onorat cu o cât de micuţă comunicaţiune. Ce gânduri aveţi? Din gazete aflu că d. Costică s'a şi instalat la Sinaia. — Cumnatu-meu Zlatku se află în Berlin cu familia. El pleacă mâine joi; cocoana cu băiatul mai rămân la noi. — De ce nu vă repeziţi şi dv. până p'aici? D. maëstro Nottara ne stă bucuros la dispoziţie pentru o şedinţă de sonate. — Ai? — Aş fi tare ahotnic să încercăm ceva de Haydn.

De păcăleală, nu avem teamă. Nevastă-mea se plânge că Frau Doktor a uitat-o cu desăvârșire, și mi se pare și mie că are dreptate.— In așteptarea unui răspuns plăcut, vă trimitem tuturor toți multe salutări distinse.

G. erg.,

Car.

7/VI/911.

CCCXLIII

Schönenberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, eu mâine mercuri dim. 9.20 plec, prin Dresda, la Karlsbad. Vrei să fii băiat de zahăr? Urcă-te în zugul direct Leipzig-Karlsbad, 9.30 Uhr früh, la Dresdnerbhf. In Dresda vino deadreptul în Speisewagen[1]), unde mă aflu declarat în permanență. O cură de trei zile la Karlsbad, împreună cu Domnii Dr. Vaida și G. Coșbuc, cred că ne va prii. Nu mă 'ndoiesc că grațioasa Frau Doktor îți va da consimțimântul marital, deoarece aci nu e vorba decât de sănătatea d-tale atât de scumpă familiei și amicilor. Multe complimente tutulor dela toți.

Ganz ergebenst,

Car.

Marți amiazi, 31/V/13/VI.911.

P. S. — In Karlsbad avem probabili sorți să aflăm și alți simbatrioți... Ărra! coane.

CCCXLIV

Berlin 17/6.1911.

Dau consultațiuni gratuite deseară ora 7 la Hannes Pfungstaedterius. Salve

Mitică

---

[1]) Vagon restaurant (germ.).

CCCXLV

Schöneberg b. Berlin, 19 Iulie 1911.

Stimate domnule Doktor, on en revient toujours... şi, aşa, ne-am hotărît să mergem tot la Travemünde. Sperăm să plecăm luni 24 dim. Dv. când vă porniţi? Ne mai vedem? Nu voiţi să vă repeziţi un moment încoace? Tare plăcut ar fi pentru noi. — In orce caz, vă urăm călătorie bună. Umblaţi sănătoşi şi veseli! Multe călduroase salutări frăţeşti tutulor Ghereştilor. Să ne ajute Dumnezeu a ne revedea cu bine!

G. erg.,

Car.

P. S. — Din când în când, un cuvinţel, cu veşti frumoase din creerii Carpaţilor, ar înveseli ţărmii Balticei. Il vom aştepta totdeuna cu multă dragoste. Sănătate!

Car.

Ştii, desigur, ce este «o liră polichromă»; poftim acuma şi *o poliţonie de culori* (tăetură din ziar) etc.

CCCXLVI

Schöneberg bei Berlin.

Ce-mi tot vorbeşti dumneta, stimate domnule Doktor, de civilizaţie şi de victimele ei! Eu am un proverg, mă 'nţelegi: măgarul, să-l potcoveşti cu aur şi să-i pui samar cu diamante, armăsar arăbesc nu se face; el, tot el rămâne şi din ce în ce tot mai el! Şi acum, ai p'ţintică răbdare...

Calevru, i (grecesc) = papuc de strapaţ, pantof de casă grosolan, făcut dintr'o cismă sau gheată, căreia i se taie cât mai jos căputa fără multă grije de simetrie sau estetică.

Isnaf, i (turcesc) = petit bourgeois, negustoraş de mahala, meseriaş.

Trivoga, e (rusesc, probabil) = semnalul de alarmă al trompetei.

Exemplu (ca dintr'o nuvelă poporanistă):

«Cum a auzit trivoga pojarnicilor, şi-a vîrît isnaful labele 'n calevri şi a dat fuga să vază unde e foc».

Poimâine, luni, 24, dim., plecăm cu ajutorul Proniei. De atunci încolo, până la alte comunicări, adresa noastră este:

Ostseebad Travemünde-Strand
Postlagernd.

Umblați sănătoși! petreceți frumos și cuminte! Aduceți-vă câteodată aminte și de noi! Să ne vedem cu bine!

G. erg.,

Car.

Sâmbătă, 9/12/VII/911.

P. S. — Costică primește «Facla». Dacă găsești din când în când numere aruncate, rogu-te, trimite-mi-le; știi cât țiu să mă lămuresc asupra marilor chestiuni cari preocupă umanitatea. Fii sănătos!

CCCXLVII

Travemünde, 11 August 1911.

Stimate domnule Doktor,

Când dv. primiți aceste rânduri, noi suntem întorși acasă în Schöneberg. Am dori știri plăcute din Sinaia, cari ne lipsesc cam de multișor. Am să-ți spun ceva care întrece orce închipuire, și știi că fără docomenturi nu mă pronons niciodată: să vezi purtare de măgar potcovit cu aur! — Ce mai nou prin creierii Carpaților? Multe salutări frățești tutulor d'acolo dela toți de-aici. Fiți veseli și sănătoși! Să ne mai vedem cu bine!

G. erg.,

Car.

CCCXLVIII

Stimate domnule Doktor, ai să te miri văzând de unde primești această cartolină; dar — ai p'țintică răbdare! — ai să te miri și mai mult peste două zile văzând de unde primești încă una.

Am fost, precum ți-am mai spus de multe ori, un copil neastâmpărat, sămânță de idiot, vecinic doritor de alte orizonturi.

Vă salut pe toţi cu frăţească dragoste şi vă doresc foarte. Fiţi veseli şi sănătoşi!

G. erg.,

Car.

Budapesta, Sâmbătă 13/26 August [1911].

CCCXLIX

Stimate domnule Doktor,

Cu mare bucurie vă aşteptăm, cu atât mai mare cu cât, pe cât miros eu, aduceţi cu dv. şi pe Ghereşti. Să poftiţi sănătoşi! P'aici toate bune, slavă Domnului! atâta numa e rău, că eu merg tare greu cu lucrul. Vai de oasele mele! nu-mi găsesc astâmpărul; mă aflu exact în starea în care era Costică (acuma îi crez), când se canonea să fete Neoiobăgia lui. Şi, barem, el a fătat-o viabilă; mie tare mi-e frică să nu scot vreo lepădătură... Apuff!

Aduceţi, mă rog, desaga plină de impresiuni dacomoldoromâne: am să-mi permit a o scotoci până 'n fund; foarte ahotnic sunt. Cu nerăbdare de a vă revidè,

Al dv. g. erg.,

Car.

P. S. — Mulţumesc lui Costică pentru cartea trimisă — Kautsky-Gherea. E excelentă.

Sâmbătă 11/Nov./29 Oct. 991.

CCCL

Schöneberg bei Berlin, 11 Ianuarie 1912.

Anul nou cu bucurie
Şi cu toate ce doriţi!
Mulţi ani Domnul să vă ţie
Todeuna fericiţi!

Car.

1912.

(Tăetură de jurnal lipită pe c. p. cu rândurile cursive subliniate de Caragiale: *Fremde in Berlin.* In der Pension Herzberg sind der Majoratsbesitzer Karst mit Familie aus der Provinz Posen, *der Universitätsprofessor Dr. Gusti mit Gattin aus Mailand*, der Landrat Dr. Weissmüller mit Gattin aus Trier und Konsul Nicoriano mit Familie aus Valparaiso (Chile) abgestiegen.).

CCCLI

Schöneberg bei Berlin, 9 Februarie 1912.

Lieber Herr Doktor,

Doresc mai întâiu să vă găsească rândurile acestea sănătoși și voioși. Alaltăieri, mi-am făcut plăcerea — știindu-te iubitor de marfă proaspătă primisima, — să-ți spedez prin poștă o bunătate, o frumusețe: Disertațiunea junelui Doktor (lipscan) Horică [1]) despre preaumilitul d-tale preten, Herr Direktor. Mă cunoști ce vanitos sunt pe de o parte și pe de alta ce pasionat după critica modernă... Ah! iubește-mă, dar nu intra, mă rog frumos, ca într'un dulap de lemn, în sertarele unde se ascund măruntaiele mele, căci asta mă rog frumos, mă doare. — Te doresc mult, lieber Herr Doktor. Când? când ne mai vedem? In această epocă de analiză științifică, mă simt tare ahotnic de a face cu d-ta o bună promenadă aristotelică — ai p'țintică răbdare! — nu în grădinile lui Akademos, ci într'un călduț gemütlich colțișor la Sachsenhof! of! of! și iar of!.. Iartă-mi acest acces sentimental! Nu știi cât de emoționat sunt, cât sufer de palpitațiuni în preajma aniversării mele. La potrivită vreme vom vorbi despre acest eveniment « cultural », și d-ta știi că eu când vorbesc, vorbesc cu documente... Le am, sistematic aranjate în dosar: or să-ți placă, sunt sigur. — Tare m'a fript Vlahuță scriindu-mi cum ați petrecut împreună fără mine. — Vă îmbrățișăm frățește toți pe toți.

Al d-tale g. ergebenst,

Car.

P. S. — Să nu uit, fă-ți pomană, trimite-mi dela Gh. Mateescu (să se 'nsărcineze firește el cu expediarea) 3 kilo (zi trei) de *halva* prima primisima, — cât se poate mai bine împachetată și mai degrabă. Il salut din depărtare pe bravul marinar călare.

freitag d. 9-en febr. (27-en ian.) 1911 (*sic*).

(Pe verso, tăietură de ziar:
W. K. *Philharmonie*, recenzie muzicală din *Lokal Anzeiger*, Freitag Febr.).

---

[1]) Teza de doctorat a d-lui Horia Petra-Petrescu despre viața și opera lui Ion Luca Caragiale, apărută în *Siebzehnter und achtzehnter Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig*, sub conducerea prof. Gustav Weigand, 1911, pag. 241—360.

CCCLII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, scrisoarea d-tale de alaltăieri, mercuri, pe care o primii acuşica, vineri, d. a., m'a încântat superlativ, aşa că n'am mai avut răbdare să vă ştiu sosiţi acasă, şi am întrebuinţat scânteia electrică, — robită de geniul uman (o! Prometoïs!) după atâtea mileno-seculare *năzuinţe* (puah!) — pentru a vă saluta pe drum la pornirea dv. din Nordwestbhf. Salut pe binefăcătorii! pe eroii umanităţii! pe născocitorii zugului şi telegrafiei! Onoare lor. — Dar numai cu o telegramă nu mă pot mulţumi. Viu dar printr'aceasta a vă saluta, eu cel d'intâiu, după Hausmeisterul[1]) dv., la intrarea voastră triumfală în Penaţi, — pe cari bănuiesc cât i-aţi dorit atâta îndelungă vreme — ca nişte dacoromâni denaturaţi, ce vă cunosc.

Rog Pronia, dle Doctor, să vă abată din calea oricărui necaz şi să reverse asupra casei dv. toate bunătăţile şi harurile sale!

Stimate Domnule Doctor, mare bucurie e la noi, că iarăşi în sfârşit ne aflăm cu toţii mai aproape, şi iar o să ne vedem. Timpul şi spaţiul sunt nemărginite; pentru aceasta, multe spirite înalte au tăgăduit că timp şi spaţiu ar exista în realitate, nefiind mensurabile şi pipăibile; că sunt aşadar numai un mod de pricepere al minţii omeneşti, că sunt adică nişte idei înainte de orce experienţă. Eu, nefiind dat la carte, nu ştiu ce să zic despre timp şi despre spaţiu, despre aceşti doi fraţi gemeni, fără mamă creaţi. Mă mulţumesc a zice că aşa a vrut Dumnezeu A-tot-Ţiitorul. Dar cât despre cheful meu, când e vorba să revăz pe un prietin, fără pereche nici preţ ca d-ta, te pot asigura că este incomensurabil, dar pipăit. Te poftesc aşadar ca numai decât să laşi în pace pe iubita d-tale şi a noastră Frau Doktor, să-ţi vază de dereticat şi să pofteşti aici, unde avem de vorbit multe — am docomente!

Aşteptând telegrama d-tale, te anunţ că nu viu să te 'ntâmpin la gară. Iţi explic atunci de ce. Vino d'a dreptul orcând. Te aşteptăm cu mare plăcere şi cu mult dor.

Al d-tale vechiu şi devotat preten,

Caragiale

Nici o scuză nu se admite decât comunicată verbal.

Multă sănătate dela toţi pentru Frau Doktor şi pentru odrasle.

Vineri seara 10/23 Febr. 1912.

[1]) Portar (germ.).

CCCLIII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, ieri am primit din partea Domnului Costică două pachete pline — unul cu toate felurile de bosmagi, și altul cu o bucată de halva primisima, de dimensiuni gargantuești. M'am grăbit a-i mulțumi; dar, fiindcă d-tale îi datoresc inspirațiunea lui d. Gherea, iată nu lipsesc a-ți aduce printr'aceste rânduri cuvenitele cordiale mulțumiri. — Ce mai veste dela ai d-tale? când îți pică? — Aici se află d. profesor D. Gusti cu familia, cu care ne vedem; asemene se află și d. Tzigara Samurcasiu. Când vii, ți-i pot comanda. Avem vreme plăcută — tocmai bine de stat în casă, la taifas. Un teanc de publicațiuni pline cu minuni te așteaptă — vom spicui în această grădină mirifică spre a compune un buchet demn de a sta pe altarul muzelor dacoromane, drăguțele!

Cum vezi pe Frau Doktor și pe d. Koki, comunică-le, rogu-te, din partea noastră cele mai distinse salutări.

La revedere.

G. erg.,

Caragiale

14/27/II.1912.

P. S. — Când vii, adu-mi, te rog, dacă-ți pică sub mână, fără multă bătaie de cap să le cauți, toate numerele din *Viața românească*; mai ales de cele patru cu povestirile lui Hogaș, aș avea nevoie — dar nu urgentă.

CCCLIV

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Am intrat la grijă: ce-i cu tăcerea d-tale? Sositu-ți-au ai d-tale iubiți? Sunteți voinici? Mă rog matale, răspunde-mi printr'un cuvințel, că am mare neastâmpăr.

Am mai căpătat docomente nouă — ai p'țintică răbdare!

Aștept un semn bun și sunt

Al dv.

G. erg., *Caragiale*

4/III/1912.

CCCLV

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor, mai întâiu multe distinse cordiale salutări pentru Frau Doktor şi pentru Herr Koki, despre a căror fericită sosire ne-a bucurat foarte. De joi d. a. încep să te aştept. Socrat Barozzi este aici: cât e Luki la şcoală, Socrat cântă din vioară; când vine Luki, joacă amândoi table, ca doi juni ellini ce sunt. Cerna a fost pe la noi când eram la Lipsca, dar n'a vrut să intre — fiindcă nu poate suferi lumea care vorbeşte franţuzeşte — slăbiciune de intelectual-cultural. Cât o sta aici Barozzi, n'are să vie. — Ale lumii!

Dela noi toţi la dv. toţi, multă sănătate.

G. erg.,

Caragiale

Marţi 21 Febr./5 Martie 1912.

CCCLVI [1])

Schöneberg Berlin, 21.3.1912.

Veniţi lua Herr Doktor aminteri oprim aci rugăm nu refuzaţi onoarea aşteptăm negreşit Mittagstisch telegrafiaţi îndată ora plecării. Sărumâna

Caragiale

CCCLVII

Wilmersdorf bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Iată, aci alăturat, răspunsul pe care, după multă chibzuială, l-am turnat lui Motru. Vezi-l de aproape, şi, dacă ţi se pare potrivit, lipeşte, rogu-te, plicul şi dă-i drumul la postă, einschreiben [2]); —

[1]) Telegramă.

[2]) Recomandat (germ.).

dacă ai de făcut vreo observație, trimite-mi-l înapoi cu amendamentele d-tale.

La revedere săptămâna viitoare, cu sănătate și voie bună.

G. Erg.,

Caragiale

Duminică 11/24/III/ [1912].

CCCLVIII

Schöneberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Iți trimit Revista psihologului[1]). Uite cum a 'nceput să mă lucreze. Ce-i de făcut? Primit-ai vreun răspuns dela Gherea? Ai expediat scrisoarea mea către d. psiholog? Sunt în adevăr plictisit până peste urechi. Ce să fac, nu știu. Cum să scap de protectori? Spune-mi o vorbă.

Al d-tale,

Caragiale

Luni 12/25 III [1912].

CCCLIX

Schönberg bei Berlin.

Stimate domnule Doktor,

Am primit: carta d-tale poștală — pachetul cu bunătăți gherești — « Port-Tarascon » și volumul lui P. Arène. — Bogdaproste! Dumnezeu să primească! de unde dați, să isvorească și să sporească!

Rogu-te, îngrijește la Sachsenhof de pe acuma de: două odăi cu câte două paturi și cu ușă de comunicare, pentru: de vineri, 5 aprilie, seara, până marți, 9 aprilie, dimineața. O să venim,

---

[1]) *Noua revistă Română.*

probabil, cu zugul dela 6.49 seara în Bayrbhf. In orce caz, telegrafiăm prealabil ora sosirii.

Să ne vedem sănătoşi şi voioşi, cu voia Proniei!

G. ergebenst,

Car.

Mercuri 27/III [1912].

Iţi trimit « Facla », numărul din urmă. Primele două articole fulminante [1]) or să-ţi placă. Ai să-ţi faci cruce când ţi-oiu spune din a cui călămară au ieşit.

CCCLX

Schöneberg bei Berlin, 30 Martie 1912.

Stimate domnule Doktor,

M'aş fi mirat, în adevăr, să se poată face ceva în aşa vremuri turburi — şi e chiar bine (dacă e posibil a se face ceva) să nu se facă în fuga mare. In ţară e astăzi aşa frământare (cum nu ţiu minte să fi fost dela 1889 [2]), — când cu răsturnarea « viziriatului » lui Brătianu răposatul), că nu crez să mai fie minte dacoromână în stare normală de limpiditate: nu pot în scris să-ţi dau imaginea stării din ţărişoara noastră; mă mărginesc, până să ţi-o povestesc, a ţi-o caracterisa cu puţine cuvinte: febră acută cu accese continue — frenetice şi tetanice alternante — iar « Doctorul », bolnav el însuşi, sub paza lui Mamulea! Numai Dumnezeu poate ajuta la aşa cazuri grave: Nihil sine Deo! Incât îmi explic, mai bine ca d-ta, din textul atât de laconic al lui Saşca, cum stăm cu afacerea noastră. Dar asta nu ne 'mpiedică pe noi, sper, a ne pregăti să prăsnuim împreună sfintele serbători ale Invierii Aceluia care s'a pogorât pe pământ ca să răscumpere pe om de păcatul — pardon! — Rog să mi se pregătească ouă roşii: voiu să ciocnesc cu Koki: să mă las biruit, ca o teorie reacţionară de ultimele moderne credinţe. Jos

[1]) Probabil n-rul 8, dela 10 Martie st. v. 1912; articolele respective, cu semnătură redacţională: *Facla* şi *F.*

[2]) 1888, după guvernarea de 12 ani a lui I. C. Brătianu.

Reacțiunea! La revedere vineri; rog îngrijește de odăi la Sachsenhof. Telegrafiăm despre sosire. Până atunci rămân al d-tale,

G. erg.,

Car.

P. S. — Rog, în timpul sfintelor sărbători, să nu mi se facă teorii antialcolololice; nu de altăceva, dar mi se vor face degeaba! nu sunt dispus să le ascult. Am un șpurius [1]!

CCCLXI

Schöneberg b. Berlin, 31 Martie 1912.

Nu uita, rogu-te, stimate domnule Doktor, să mă înscrii la Sachsenhof pentru două odăi cu ușă de comunicare (4 paturi) de vineri seara până marți dimineața. Știi că vin iar mesele [2].

Multă sănătate la toți ai dv. dela toți ai noștri.

G. erg.,

Caragiale

Duminică.

La Offenbach n'am să merg, fiindcă este imoral: eu sunt de școala lui d. Dr. Horică.

CCCLXII

Berlin, 10 Aprilie 1912.

Christos a înviiat!

Sosit acasă sănătoși. Vă salutăm adânc recunoscători pentru neuitatele patru zile de sărbători ce le-am petrecut cu voi.

Fiți sănătoși și veseli!

Dumnezeu cu voi și cu ai voștri!

G. erg.,

Carageleștii

---

[1]) Bănuială, presentiment.

[2]) Bâlciul (germ.).

CCCLXIII

Berlin-Schöneberg.

Stimate domnule Doktor,

Mai întâiu, săru' mâinile la Frau Doktor pentru marinata rosiană, din care am să mă 'nfrupt chiar acu la masă. Bogdaproste! căci cine are să mă 'ngrijească pe mine la bătrâneţe decât copiii mei!? Să-mi trăiască şi să aibă milă de mine!

Iar apoi zic: ce pot eu să trimit în schimb decât hrană spirituală? Iată: căpătaţi prin acelaş curier un pachet de bunătăţi intelectuale — şi politice, şi literare, şi ştiinţifice, şi artistice, şi...

Aici a fost vreme foarte rea toate zilele Paştilor: azi noapte a viforît şi a nins; avem la amiaz 4 grade plus, Celsius; azi dimineaţă, pe la 5, era ger subt zero — toate, pentru păcatele noastre — şi soare, pentru ale mele!

Toţi d'aci pe toţi vă salută cu mare dragoste.

Fiţi sănătoşi şi veseli! Dumnezeu cu voi!

G. erg.,

Dir. *Car.*

Joi, 29 Martie/11 Aprilie 1912.

Şi încă odată, mersâm din parte-ne pentru cât de frumos am petrecut cu voi sfintele sărbători! Să trăiţi.

P. S. — Ia aminte la « Opinia » pag. 2-a, unde e însemnat cu roşu.

(Tăetură din *Lokal Anzeiger*, Donnerstag, 11 Apr., Morgenblatt, despre schimbarea ministerială din România, cu nota: *Toderiţă minciună!* în dreptul lui Rosetti şi cu jocul de cuvinte: cabinet pur *ma-junimist*).

CCCLXIV

Berlin-Schöneberg, 12 Aprilie 1912.

Stimate domnule Doktor,

Ai primit, sper, telegrama mea de astăzi vineri. Iţi mai scriu şi aceste rânduri, ca să te rog stăruitor a hotărî pe Frau Doktor să vie şi dumneei. Avem sigur pe d. şi d-na Dr. Gusti, şi, poate, şi

pe micul M-ro Nottara. Pe aici e frig: îmbrăcați-vă ca de iarnă. Ți-am pregătit ceva bun de citit. Clavirul te așteaptă să te primească în brațe, dacă mă pot exprima așa. N'ar fi rău să-mi telegrafiezi îndată după primirea acesteia, că primiți a ne face onoarea promisă, ca astfel să adorm mâine seara sâmbătă în vise plăcute.

Cu frățească dragoste,

Car.

CCCLXV

Berlin, 14 Aprilie 1912.

Stimate domnule doctor, am regretat mult că supărările părintești v'au împiedicat de a ne face onoarea mult dorită a vizitei dv. — Dorim sănătate odraslelor și sperăm la o grabnică revedere împreună cu onor. familia Prof. dr. Gusti. — Eu însumi, suferind, dictez aceste rânduri unui ignorant în materie ortografică și, din patul meu de suferință, vă transmit din partea mea și a familiei mele, ganz ergebenst, călduroase salutări. Pronia să vă încarce cu toate bunătățile ei.

Al dv. devotat,

(ss) pentru *I. L. Caragiale*

L. I. Caragiale

CCCLXVI

Berlin-Schöneberg.

Stimate domnule Doktor,

Până alaltăieri seară nu eram hotărît; nu știam dacă e bine să merg. Alaltăieri seara însă, găsind un prețios tovarăș de drum m'am hotărît să mă duc la d. Costică și să-i zic: ai p'țintică răbdare! m'ai chemat să-mi arăți docomentele, arată docomentele! De aminteri sunt perfect convins că mă duc degeaba: știi bine că eu în daravera asta nu pot face nimica; poate doar să exercit vreo presiune morală prin prestigiul unei atitudini calme de erou desinteresat, imposibil egal și 'n fața triumfului și'n fața căderii. Nu

prea am le physique de l'emploi; dar, în sfârşit, să 'ncercăm: masele sunt totdeauna gata să aplaude pe eroii lor, fie cât de pârliţi.

Cum ţi-am scris, deci, ieri, plec mâne vineri seara şi duminică sunt la d. Costică.

Rămâneţi sănătoşi! Purtaţi-vă guturaiul cu bărbăţie! Să ne mai vedem sănătoşi!

G. erg.,

Car.

P. S. — Am primit musica dela Iost[1]). Mulţumesc. Ne socotim la întoarcerea mea, care, sper, nu va fi prea târzie. — In acest moment primii şi pe d. Arène. Bogdaproste! O să-mi prinză bine pe drum.

P. S. — Iţi expediez Les cinq nuits de la Passion.

Dacă nu ţi-o plăcea, nu ştiu cu ce să te mai împac. Eu am tot notat, în carte, până ce am obosit; te rog, mai notează şi d-ta minunile rămase nenotate.

Dela toţi tutulor multă sănătate.

Al d-tale,

Car.

Joi 5/18 [Aprilie 1912].

CCCLXVII

Berlin W.

Stimate D-le Doktor,

Aştept răspuns favorabil la comunicarea mea de ieri din Budapesta.

Dela toţi la toţi, multă sănătate.

Devotatisim

Car.

14/27 [Apr. 1912].

Ce băiat de zahăr ai fi, să vii în persoană a-mi aduce răspunsul!

---

[1]) Magazin cu articole muzicale, din Lipsca.

CCCLXVIII

Berlin-Schöneberg, 3 Iunie 1912.

Stimate d-le Doktor, mi-a făcut mare bucurie azdimineaţă când am găsit, la sosirea mea, carta d-tale postală, prin care îmi spui, cum eram aproape sigur, că v'aţi speriat de geaba; şi, de bucurie, m'am hotărît să vă poftesc, adică să îndrăsnesc a vă pofti, pe sâmbătă seara, 8 iunie, Sf. Medardus, (quand il pleut à St. Médard... etc.) la orele 8 precise fix, la Sachsenhof, la o mică cină daco-română: afară de noi, patru, avem *un al* cincilea — Cellica. Despre dorinţa nesecată ce nutresc de a vă revedea cu voie bună, nu permit, mă 'nţelegi, niminui să se îndoiască. Sunt tare ahotnic de un coltişor simpatic în grădiniţa mea burgheză dela otelul meu favorit, unde sper că, îndată după trecerea mea la cele vecinice, Sfatul oraşului Lipsia şi Primăria Ploieştilor vor bate o tăbliţă comemorativă cuprinzând următoarea inscripţiune bine simţită: «Aici îi plăcea iubitului Herr Direktor să se dea la speculaţiuni transcendentale».

Vă rog să nu ziceţi: ba! şi să aprobaţi întocmai planul meu, în toate amănuntele, studiat din punctul de vedere obiectiv pur. Cu mare nerăbdare aştept un răspuns dulce ca zaharina; cu mare nerăbdare, *însă* cu deplină încredere.

Vă trimit un pacheţel cu zaharicale: să le mâncaţi sănătoşi! fără să le arătaţi la copii; vorba poetului Teleor:

> Rahatul le strică stomahul, hârbari!
> Rahat... să mănânce când or fi mai mari!

Mai multe n'am a spune: ghestulu-ţi-i atâta, mă rog frumos la d. Doktor!

Cu plecată frăţească dragoste,

al matale,

Car.

Marţi dim. 3.VI.92 (sic).

Tutulor dela toţi multe, multe complimente!

CCCLXIX

Berlin Schöneberg.

Stimate d-le Doktor,

Precum v'a comunicat (sper) Frau Doktor, vineri, poimâine, la 6.45 seara, mă voiu afla în restaurantul dela Künstlerhaus, aşteptându-vă să mergem împreună la Conzertul maistrului Cocoşilă [1]), atât de simpatic. Rogu-te, ia-mi prealabil şi mie bilet. Nu vă supăraţi să mâiu o noapte la dv.: a doua zi, dis de dimineaţă, scăpaţi de mine. Să ne vedem sănătoşi!

G. erg.,

Car.

Dienstag d. 11/VI [1912].

CCCLXX

Berlin Schöneberg.

Stimate domnule Doktor, uite ce m'am gândit eu: n'ar fi frumos să avem vineri seara şi pe Cerna, şi la şi după Conzert? Ce zici şi d-ta?

Mă rog, ia măsuri cum crezi de cuviinţă.

Până la revedere, sunt, ca todeuna,

al Dv.

g. erg.,

Car.

Miercuri 12/VI [1912].

Iţi aduc dări de seamă amănunţite asupra « inaugurării » statuei lui Cuza...

Bunătăţi!

CCCLXXI [2])

Berlin, 14.6.1912.

Programul fiind numai pentru iniţiaţi aştept restaurant după conzert salut,

Caragiale

---

[1]) Un pianist şi mim muzical, cocoşat.

[2]) Aceasta şi următoarea, telegrame.

CCCLXXII

Berlin, 14.6.1912.

Leider komme nicht. Grüsse,

Caragiale

CCCLXXIII [1])

Berlin Wilm. Sâmbătă 30 Iul./12 Aug. 905.

Iubite coane Păvălucă,

Am scris lui Costică o scrisoare lungă; sunt sdrobit de osteneală şi m'a apucat crampe la mână, grăbindu-mă să termin.

Eartă-mă că de astădată îţi scriu prea puţin şi în fuga mare. Vreau să te pui sub protecţia plicului lui Costică. Dar câteva vorbe trebue să răspunz la ultima d-tale, care m'a încântat... Am să te scot din minţi şi din... filologie şi să te târăsc în beletristică: un aşa subţire spirit grecesc e menit să strălucească în Daco-România pe alt teren decât al filologiei romanice... Vlahia produce roade — Ellada, oameni!

Mă grăbesc a te felicita de frumoasele relaţiuni ce ai contractat în Sinaia, precum, şi mai ales, pentru demnitatea la care, graţie meritelor d-tale, ai ajuns în fine — preşedinte al graţiosului Club! Sper — căci poate să ne vedem în curând acolo, că locul de vice-preşedinte este încă vacant. Dacă însă, spre mâhnirea mea, l-ar briga altcineva mai marcant, d. Costică sau d. dr. Petru, atunci reservaţi-mi cel puţin locul de secretar. Ce Dumnezeu! Atâta lucru mi s'ar cuveni şi mie între cocoane... Ca să-mi asiguri majoritatea voturilor, spune-le că le sărut mâinile cu tot respectul cuvenit şi cu toată dragostea tutulora în «unanimitate» (à la conul Gh. Sion).

Am scris lui Costică să ia seama la pelinul cel faimos, să nu-l isprăviţi până viu şi eu. Faceţi, vă rog, puţintică economie la acel

[1]) Scrisoarea aceasta şi următoarele două, datate, ne-au fost înmânate prea târziu, ca să mai fie intercalate cronologic.

nectar; în curând are să vă sosească însetat un fervent închinător al Olimpului antic.

Complimente la toţi şi toate dela toate şi toţi.

Cu toată dragostea,
al matale, coane Păvălucă,
Caragiale

P. S. — Jidanul cuminte are o vorbă frumoasă: «Las' să zică el!» Aşa spun şi eu despre vorba tânărului d-tale, care ţi-a proclamat, *de par la volonté du peuple, la déchéance du génie et du talent:* ...Las' să zică el.

CCCLXXIV

Schöneberg bei Berlin. F. d. [Martie 1910]

Stimate d-le Doktor, mă bucur că v'a fost spaima degeaba în privinţa boalei giupînesei. Noi vă purtam grozav grija, drept să-ţi spun.

— Am primit cărţulia franceză. Mersîm! Impreună cu asta, îţi expediez *Selecta* de răposatul conul Alecu Odobescu (care mi se pare mai spălat decât toţi cei din dzîlili di aur a scripturilor române), şi un «Universul» cu comemorarea lui Lueger. După discursul lui Barbu, nu neglija să citeşti şi urmarea: incidentul Popovici-Săulescu [1]). Une toute petite note gaie ne nuit jamais au paysage. — De venit eu la Lipsca, nici vorbă; nu mă pot mişca din loc. Dar d-ta, dè! parcă mi se pare că ar fi frumos să te porneşti încoace şi anume: să vii sâmbătă cât mai de timpuriu şi să pleci d'aci luni sau marţi. Am să-ţi cer un mare ajutor literar. O rog pe Frau Doktor cu profund respect să te învoiască. Fac din asta o chestiune de înaltă încredere ministerială. — Aştept dar vineri depeşa care-mi va anunţa ora sosirii matale. Până atunci, cu toată dragostea frăţească vă salutăm toţi pe toţi şi vă urăm sănătate şi voie bună. Aşteptând telegrama d-tale iscălesc,

ganz ergebenst,
Car.

P. S. — Când ne vedem, adu-mi aminte să-ţi spun ceva despre d. dr. Gusti.

[1]) *Universul*, 9 Martie 1910, *Pioasa solemnitate pentru Dr. Karl Lueger*,— la Bucureşti, 7 Martie.

CCCLXXV

Schöneberg bei Berlin, 29.3. [1910]

Stimate domnule Doktor, vremea trage a primăvară, zezonul rozelor şi al poeţilor; iar noi stăm aşa indiferenţi, fără să luăm un stimulant reconfortant. Care-va-s'zică, daca nu suntem poeţi lirici şi nu prea-mărim umana înţelepciune, trebue să renunţăm la marile principii ale Revoluţiunii — la drepturile omului? Şi este oare un drept mai sacru pentru orce om decât dreptul la pitrecere? Tot aştept un semn dela d-ta, şi văd că nu-mi mai vine.

Cât despre speranţa de a te videa picând în Innsbruckerstr., pe aceea am perdut-o de mult! Aşa dar, daca nu-ţi fac trebuinţă deocamdată « Dan » şi volumul de poezii Vlahuţă, rogu-te trimite-mi-le pentru câteva zile: cel puţin să am cu [ce] mă mângâia de uitarea la care m'ai osândit. Ce bărbat cumsecade ai fi să mi le aduci în persoană! Cum staţi din sănătate? In ţară bântuie multe boleşniţe. Toţi nepoţii noştri sunt pojarnici. Fiţi sănătoşi. Să ne vedem cu bine.

Ergebenst,

Car.

Aflat-ai de marele desastru din Ungaria în satul Octtöruti, unde au ars într'o şură, la un bal popular, *cinci sute* de damezi [1])? Ce ştiri dela d. Costică? Când vine? Când apare cartea?

Pe Creangă-l ai şi d-ta. Rogu-te trimite-mi, împreună cu « Dan » şi cu Poeziile Vlahuţă, şi pe Creangă. In schimb, ţi-am trimis pe Odobescu.

CCCLXXVI

F. d. [1907—1908]

Fraţilor simbatrioţi, plec la 2.50 prin Bayrbhf. Vă salut! La revedere! Rog daţi aducătorului « Convorbirile » cu articolul *Cauzele Răscoalelor* [2]), care mi se pare că a rămas la voi.

[1]) Dame (plural sui-generis, în loc de « dameze »); în *Universul* dela 18 Martie 1910, *Groaznica nenorocire din Ökörité.*

[2]) *Cauzele răscoalelor ţărăneşti*, în *Convorbiri*, 10 Octomvrie 1907, fără nume de autor, fragment; din articolul lui Caragiale (*die Zeit*, Viena), mai târziu broşura *1907, Din primăvară până 'n toamnă.*

Fiţi sănătoşi. Păziţi-vă de vântul dela Nord, care paralizează orice avânt. Fiţi tari de drepturile voastre imprescriptibile.

Devotat,

Caragiale

CCCLXXVII

F. d.

Stimate domnule Doktor, îţi alătur o poezie română şi două documente române, pe care te rog să mi le păstrezi cu toată discreţia.

Din ţară, absolut nimic interesant. Sfintele sărbători care s'apropie au amorţit orce activitate politică.

La noi, slava Domnului, toţi bine. Vă dorim tutulor multă sănătate şi pitrecere bună.

Cu dragoste al Dv.,

Caragiale
(poet naţional)

(Tăetură din ziar: Foiţa ziarului « Tribuna ». — Impresiile unui spectator. De Corneliu Moldovan. — O mare artistă japoneză. Cu sublinieri de Caragiale).

CCCLXXVIII

F. d.

Hochverehrtes und liebes Frl...[1]) adică, pardon, prea stimate şi iubite Domnule Doctor,

Daca era trădare, trebuia s'o ştim şi noi!

Eu am venit să te scol pe la $7^1/_2$ şi mi-a fost milă să-ţi stric somnul — prea dormiai cu poftă. Din parte-mi pedepsit de vişinapurile noastre celebre, nu aş fi fost capabil să plec, şi aşa m'am gândit să mă mai dau puţin pe o parte în culcuşul meu... Dumnezeul meu! Când m'am trezit, trădătorul era departe! Atunci, de necaz m'am culcat iar, şi tocmai la trii fârtale la doi după doisprece m'am trezit, mă rog, foarte mahmur şi cu interiorul meu lipit cu vişinap peste tot.

[1]) Prea stimată şi iubită D-şoară (germ.).

Apo, mă rog frumos de iertare la d. doctor, mi-au părut tare rău că n'au fost d. doctor la masă să guste numai un zup de galinaţeu acru, carele dréje. Mai departe apoi, pot spune că nu mă simt capaţe a porni la drum, având încă multă mustrare — de intestine.

Sper numai să am câteva cuvinte explicative despre petrecerea domnului doctor în preseara plecării din Berlin, care trebue că au fost destul de fainâ, mă rog.

Eu mă pun la dospeală o zi-două, adastând o vorbă dela d. doctor, pe care deja îl doresc şi mai departe la timp şi'n şpaţ voiu comunica d-lui doctor, când va fi să avem plăcerea a bea un Pfungstaedter zusammen[1]), şi asta, curând, mă rog.

Al d-lui doctor cu multă dragoste

stimatoriu,

Car.

Complimente dela toţi.

CCCLXXIX

F. d.

Prea stimate Cetăţene,

Şi ca Român, — căci, mai nainte de a fi om, Românul este Român, — şi ca poet, — căci Românul este născut poet, — pot zice că mă aflu astăzi în culmea fericirii... Vezi numa! După ce primii dela d-ta fragmentul nepreţuit cu începutul « Tricolorului », o împrejurare providenţială mă făcu să dau peste atât de mult şi cu drept cuvânt desideratele de d-ta, ca şi de Românimea întreagă, ţeterale, nu ale acrului Taţitus, (că'z acelea nu-s pentru noi acuma de samă!), ci peste ale dulcelui bard dela Mirceşti. Inchipuie-ţi noroc! Am găsit, într'o colecţiune de poezii naţionale legate, pe partea din năuntru a scoarţei scriptura, (o recunosc perfect) oda « Tricolorul » — *în-trea-gă*, scrisă, fără doar şi poate, de mâna olimpianului nostru. Zic *odă*, fiindcă trebue să fim prea nedaţi la slovă ca să punem în altă categorie decât a odei o concepţiune poetică de aşa înaltă inspiraţiune.

[1]) Impreună (germ.).

N'am nevoie, cred, să-ţi transcriu şi partea pe care o ai d-ta; presupun că originalul îl vei fi păstrat cu scumpătate; mă mărginesc a-mi face cu mare plăcere datoria cetăţenească de a-ţi da, aci alăturată în copie fidelă, urmarea « Tricolorului », dela versul din urmă al fragmentului pe care ai avut dragostea de simpatriot a mi-l împărtăşi.

Iţi scriu din *Lübeca-roşă*, unde am dat (iar noroc!) peste un pilsneraş la înălţimea celui dela Sachsenhof! — unde pui, că localul (z. Ratshalle) este tot aşa de *gemitlich*[1]) ca şi cel lipscan.

Vă trimit, din partea noastră a tutulor la toţi, cele mai dacoromane salutaţiuni.

Al d-tale devotat,

Car.

Aşteptăm totdeauna şi primim cu bucurie veşti bune dela dv. — Vezi, mă rog frumos, alăturata urmare a « Tricolorului ».

. . . . . .
. . . . . .
Că li-i groază lor,
Groază tutulor,
Groază liftelor
Şi păgânilor. . .
Şi Maghiarilor
Sălbaticilor
Fii ai Hunilor;
Fanaticilor;
Otomanilor,
Ulemalelor,
Şi paşalelor,
Budalalelor;
Şi Antarţilor,
Grecomanilor
Caţaonilor;
Schipetarilor,
Capsomanilor,
Şi Bulgarilor,
Sârboteilor,
Geanabeţilor;
Şi sectanţilor
Panslaviştilor,
Lipovenilor
Şi Scapeţilor

[1]) Gemütlich — confortabil, comod, plăcut (germ.).

Și Jădanilor
Scărrnăviilor!
Groază tutulor
Inimicilor
De-al Românilor
Braț răzbunător
Și triumfător...
Voi! Poeților,
Prozatorilor,
Oratorilor,
Muzicanților,
Lăutarilor,
Trubadurilor!
Toți cântați în chor
Cu viers tunător
Mândrul Tricolor
Ș'al său brav popor,
Rege iubitor,
Patrie ș'onor.

... Aud?

CCCLXXX

F. d.

Stimabili domni, nu știu ce vreme o fi pe la dv., dar pe aici vă pot asigura că e o vreme superlativă, ceva care nu se poate spune. De aceea nu pot îndestul regreta că d. Costică se lasă biruit de osteneală și nu se hotărăște să vie odată. O ocazie mai bună de plimbare prin Berlin, prin Lübeck și Hamburg nu se poate 'nchipui, și cine știe când se mai întâlnește d-lui cu asta. Acuma e Nordul în toată splendoarea lui: zile lungi crescând mereu; verdeață tânără; lumină și căldură cum îi plac dumisale. Nu-i mai trebue decât puțină petrecere ca să combată cu deplin succes starea de melancolie în care l-a cufundat politica daco-macedo-română, bat-o focul ori norocul! — Din țară nu mai știu nimica: sărbătorile și vacanța Paștelui au întrerupt toată activitatea publică. De trei zile, nicio gazetă, nicio scrisoare. Dv. ce mai știți? — Eu aș voi să plec pe la sfârșitul săptămânii. Până atunci, sper că se decide Costică la un fel. Vă rog spuneți-mi o vorbă dulce. — Să nu uit a vă spune: dela 1 Maiu s'a desființat biletele de dus și 'ntors; dar prețurile pentru clasele inferioare s'au redus așa că tot acolo revine;

adică s'a luat ca normă jumătatea preţului de dus şi 'ntors. E chiar mai bine; nu eşti constrâns la anume linie, nici clasă, pentru întoarcere. — Costică poate merge din Hamburg la Brüssel, presupunând că vrea să vază Lübeckul şi Hamburgul.

Multă sănătate tutulor dela toţi.

Al dv. cu toată stima,

Car.

CCCLXXXI

F. d.

Dimitriu şi consoarta plecat mercuri seara. Când vine Costică? Ce mai faceţi? Pe aici, după atâtea zile de toamnă rece, par'că dăm în spre bine. Ce mai ştiţi din ţară? Eu n'am mai eşit să citesc gazete; am fost cam indispus la intestine, şi asta m'a demoralizat foarte mult. Daca printre gazetele voastre, aveţi ceva mai interesant, trimiteţi-mi şi mie. — Dela Gusti n'am până acuma nicio ştire despre marele eveniment. — N'ar fi rău să veniţi amândoi bărbaţii odată. Am loc să vă găsduesc. Am mai sta de vorbă despre multe. Mi-ai face mare plăcere să mai stăm de vorbă în papuci. Răspundeţi.

Dela toţi tutulor multă sănătate,

Car.

CCCLXXXII

Kiel-Lübeck, data indescifrabilă.

Stimată Doamnă şi stimate Domn Doctor, dela Lübeck, fiind cam turmentat, m'am suit într'un tren, ca să merg cu familia la Travemünde, şi am ajuns la Gleschendorf. Am greşit trenul... Nu face nimic! găsim noi altul! En attendant, vă salutăm din Gleschendorf, şi aşteptăm la Travemünde din partea dv. o salutare.

Dela toţi la toţi

viele Grüsse,

Car.

und Familie

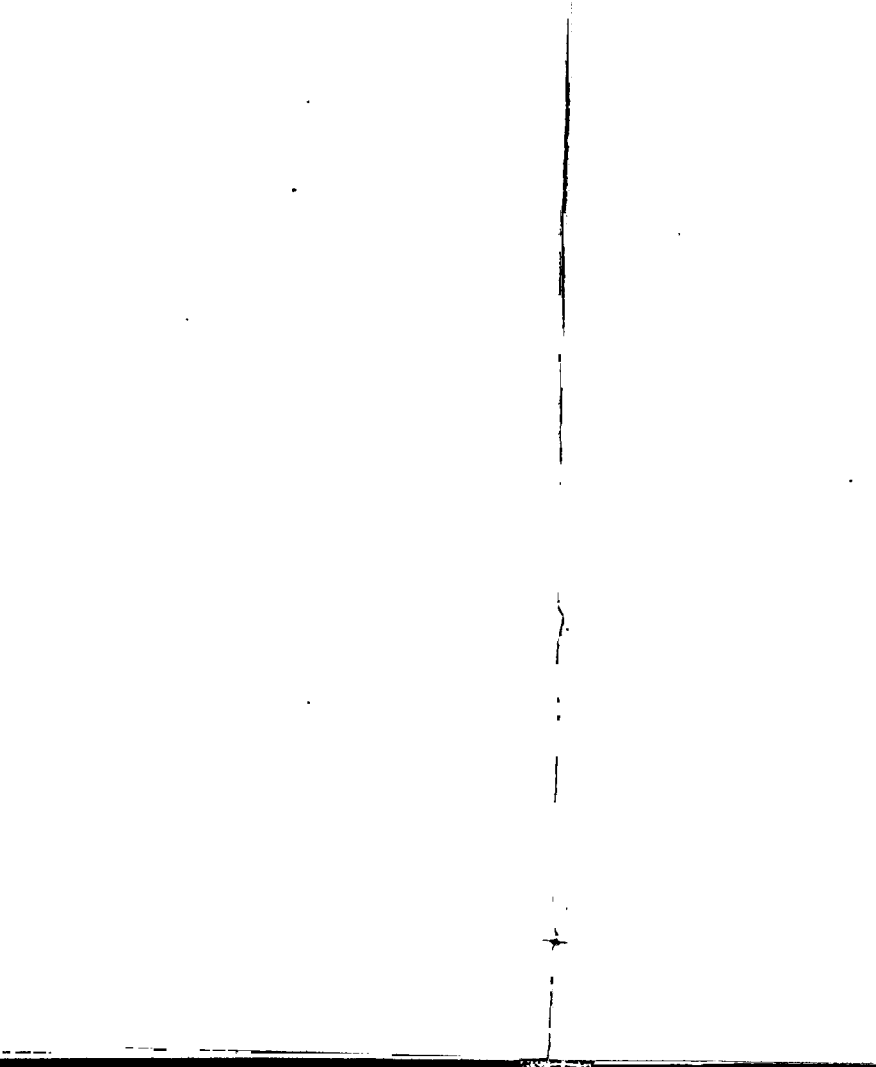

NICOLAE PETRA-PETRESCU

f. d. [Berlin, 1906].

Prea stimate amice,

De atâta vreme nu ne-am văzut, unul de altul nu mai ştiam nimica; dar iată că, de curând, am avut nespusa plăcere să te revăz la Lipsca, în frumoasa arătare a unui june de douăzeci de ani. Să vă trăească Horia, flăcăul dv., care mi-a făcut o escelentă impresie!

Cu multă bucurie am constatat la dânsul o vie inteligenţă, luminată printr'o lectură deja vastă la vârsta lui, apoi dragoste pentru cultura înaltă, onestitate în apucăturile mentale şi o entusiastă ardoare juvenilă pentru cauzele mari. Pe lîngă acestea, junele nostru are foarte sănătoase vederi morale şi o purtare vrednică de laudă în societate. Fără pretenţie nepotrivită, fără acea displăcută afectaţie aşa de comună la tinerii din ziua de astăzi, totuşi fără stângăcie, deşi cu o nuanţă discretă de modestie şi cu acel binecuvântat dar de a roşi, care şade atât de bine la douăzeci de ani, Horia se vede numai-decât a fi bun copil de oameni buni. E un tânăr desăvârşit, care-ţi va purtà cu onoare numele şi va fi o podoabă a societăţii noastre româneşti.

Aşa, am rămas încântat de dânsul şi încă odată vă zic: să vă trăească flăcăul, să vă bucuraţi ani îndelungaţi de succesele la care este menit, să-i sărutaţi cununiile şi să-i binecuvântaţi urmaşii!

Fireşte amabilităţii lui Horia-i datorez că d-ta mi-ai aflat adresa şi, cu bunăvoinţă prietenească, mi-ai trimis frumoasa d-tale povestire morală, « Ilie Marin », pentru care şi eu şi fiul meu nu lipsim a-ţi mulţumi călduros.

Sper că zilele astea — de anul nou românesc — am să merg la Lipsca, poftit la o familie română prietină. Cu acea ocaziune nu

voiu lipsi a petrece câteva ore plăcute cu Horia. El are să pună, peste judecata mea rece de bătrân, căldura lui tinerească, şi asta o să ne facă la amândoi bine — mai cu seamă mie, căruia-mi lipseşte acea sfântă căldură, mai mult decât îi lipseşte lui judecata matură.

Aşteptând o vorbă prietinească dela d-ta, stimate şi vechiu amic, vă urez, din parte-mi şi din partea familiei mele, d-tale şi Doamnei, să vă dea Dumnezeu sănătate, noroc şi veselie: sfintele sărbători şi anul nou, la anul şi la mulţi ani cu bine!

Al D-tale vechiu amic,

I. L. Caragiale

Wilmersdorf-Berlin.
Hohenzollerndamm. 3 Hpt.

I

« Stimate Domnule Petrescu,

Eartă-mă că la niciuna din chestiunile d-tale nu pot răspunde precis aşa de 'npripă.

Astfel:

— la 1-a. Eu, când am început a scrie, nu m'am gândit că are să vie 'n o vreme depărtată atâta onoare pentru mine, să se intereseze cineva de aşa amănunte ale vieţii mele de meseriaş; nu mi-a dat prin cap să ţiu zi cu zi socoteala de data şi de natura lucrărilor mele, de împrejurările în care le-am produs şi de locul unde s'au publicat.

— la 2-a. « Epoca literară » apărea pe cât mi-aduc aminte acu vreo 9—10—11 ani, exact n'aş putea spune; dar asta o poţi afla la Biblioteca Academiei — colecţia ziarului trebue să se găsească acolo.

— la 3-a. In multe gazete şi reviste am publicat şi iscălit, şi neiscălit.

Dar mai le ţiu eu minte şi când anume?

— la 4-a. Cât despre aceasta, referitoare la familia mea, mărturisesc că nu o 'nţeleg. Ce-are aface familia mea, care nu e nobiliară, cu operele mele? Şi eu socotesc că d-ta despre aceste opere vrei să faci un studiu critic de literatură şi artă — iar nu despre umila mea familie vreunul eraldic.

Imi pare destul de rău că, fiind silit să plec din Bucureşti în grabă, nu ne-am putut întâlni acolo. Să ne vedem sănătoşi în curând pe aici; atunci voiu fi gata să-ţi dau cu dragoste orice informaţiuni voiu putea mai exacte.

Până atunci, Dumnezeu cu d-ta! O strângere de mână dela prietinul d-tale

Caragiale

P. S. — Rogu-te, la prima ocazie, spune și din partea vechiului dumnealor prietin multă sănătate la părinții d-tale.

10/23 Oct. 906.

Wilmersdorf-Berlin. Hohenzollernpl. 4.

II

Berlin, 12.12.1906.

« Stimate Domnule,

Dorind să contribuesc și eu, în marginile puterii mele, la numărul de sărbători al « Tribunei », Vă trimit, alăturat, un mic cântec studențesc în genul *Kommers* [1]). Dacă vi se pare demn de a vedea lumina, vă rog înaintați-l respectivei redacțiuni.

Cu stimă,

L...

P. S. — Rog a se păstra punctuațiunea și, de posibil, și ortografia.

III

Berlin, 19.2.1908.

« Stimate amice,

M'am născut în anul 1852, la 30 ianuarie (Trei Ierarchi) st. v., dis de dimineață; așa că, cu voia Ziditorului, numele lui fie lăudat!, am împlinit zilele trecute 56 de ani.

Dacă mi-o sta 'n putință, bucuros voiu face ceva de ocazie pentru jubileul bătrânei decane a presei române [2]).

[1]) *Kommers-Lieder*, termen generic pentru cântecele studențești.

[2]) « Gazeta Transilvaniei » din Brașov.

Fii sănătos! Dumnezeu cu D-ta!

Cu distinse salutări

al D-tale,

Caragiale

P. S. — Rogu-te când scrii acasă, spune şi din partea mea multă sănătate bunilor mei prietini de acolo.

IV

Tânărul meu amic, mă aflu în Lipsca la d. Dr. Zarifopol (Fichtestrasse 13). Doresc să ne vedem. Vrei să vii mâne la 4 d. a. să luăm împreună un pahar de ceaiu?

Vei fi primit ca la casa părintească.

Al D-tale amic,

Caragiale

Mercuri 27 Dec. st. v. [1908].

V

Stimate Domnule Petrescu,

Sunt în Lipsca, la amicul nostru d. Doctor Zarifopol (Fichte strasse 13). Aci, mă pun la dispoziţia dumitale mâine, luni 18 Ian., ora $3^1/_2$ d. a. până la $7^1/_2$. In caz că nu poţi veni, te rog anunţă-mă.

Cu stimă, al d-tale,

Caragiale

17/I 909, Duminică seara, 7 ore.

VI

Stimate Amice,

Am propus d-lui Profesor dr. Weigand şi D-lui dr. Zarifopol, să facem la Lipsca, undeva, o şezătoare literară, unde să vă citesc ceva de mine, care poate v'ar interesa ca noutate [1]). Aşa dar, rogu-te, fiindcă ţiu să fii şi d-ta la citirea mea, ia îndată înţelegere

[1]) « Kir Ianulea ».

cu dumnealor. — Eu mâne seara luni 12/25 Ian., mă aflu în Lipsca la d. dr. Zarifopol. La revedere, cu bine!

Al d-tale prietin,

Caragiale

[Berlin] Dum. 11/24.I.909.

P. S. — Organizați așa să și putem petrece oțîră, după citire, care nu ține mai mult de un ceas.

Car.

VII

Iubite amice,

Așteptând scrisoarea d-tale din Brașov, mă grăbesc a-ți pune următoarele întrebări:

— 1°. Oare publicul cititor din Ardeal și din Ungaria ar primi bucuros și ar considera ca bine-venită pentru cultura noastră o revistă *strict-literară*[1]), de a cărei onestitate profesională să garantez eu, cu semnătura mea, ca Director și colaborator?

— 2°. Aș întâmpina de undeva împotriviri, dacă nu chiar animosități, cari să-mi zădărnicească întreprinderea, paralizându-mi pornirea la lucru?

— 3°. M'aș putea bizui pe colaborarea D-tale din când în când, și cari ar fi condițiile d-tale pentru aceasta?

Rogu-te, gândește, și fă-ți vreme a-mi răspunde, fără încunjur, la toate trei întrebările mele. Aștept. Multe salutări distinse prea stimaților d-tale părinți. O strângere de mână dela prietinul d-tale

Caragiale

P. S. — Prea stimatul nostru fruntaș d. V. Goldiș mi-a scris, invitându-mă să colaborez la « Românul ». I-am răspuns pentruce, în împrejurările de față, nu mă pot bucura de înalta onoare ce-mi face. La prilej, îți voiu comunicà și d-tale motivul meu. — Fii sănătos și vesel! Dumnezeu dee-ți binele pe care-l doresc copiilor mei!

Schöneberg b. Berlin. Insbruckerstr. 1.
1/14 Ian. 1911.

[1]) Proectata revistă urma să se numească: *Momente libere.*

VIII

Dragă Horia, ai scăpat din vedere o elementară regulă disciplinară în materie; ca literat conştiinţios ce te ştiu, trebuie să arăţi, într'o notă, amănunţit anume: din *care* lucrare franţuzească, a *cărui* autor, *când* apărută în Franţa, ai localizat opera d-tale *Păcat* [1]), dramă în 3 acte. Localizatorul măcar atâta trebuie să 'nţeleagă că datoreşte autorului original. — Sper că 'n interesul d-tale chiar, te vei grăbi să repari scăparea din vedere.

Cu părintească dragoste
al d-tale prietin,
Caragiale

[Schöneberg-Berlin], 13/26/V.911.

[1]) După « Le juif polonais », dramă de Erckmann-Chatrian (n. d-lui H. P.-P.).

documente. Colecția ziarului « Ziua » trebuie să se găsească în biblioteca Academiei.

Aștept cu nerăbdare răspunsul tău, care m'ar ajuta mult la o lucrare pe care trebuie s'o fac pentru « Românul ».

Incă odată, te salut, cu frățească dragoste, creștinește: Christos a înviiat! La mulți ani cu toate bucuriile! Fiți sănătoși și veseli tu și toți ai tăi! Dumnezeu să vă țină în sfânta sa pază!

Al tău stimator prietin,

Caragiale

6/19 Apr., 1911. Schöneberg bei Berlin.
Insbruckerstr. 1.

III

Dragă Aureliu, te rog, citește alăturata scrisoare, lipește plicul cu discrețiune și dă-l, cât se poate mai de grabă, la destinație. Suntem datori să apărăm pe un prietin prețios și onest ca Motru de cursele ce i le 'ntind așa de grosolan latronii condeiului [1]).

Auzi ce lucră dumnealor pe de desubt la București!

Apoi, lasă-i! că, după Vaida, îmi vine iar și mie rândul la « Românul » și daca nu ți-o plăcea, să nu-mi mai zici pe nume.

Dumnezeu cu tine și cu toți ai tăi.

frățească îmbrățișare,

Caragiale

Schöneberg bei Berlin. 11/24/V.911.

P. S. — Stăruie de Motru: 1°. să 'ndrepte stricăciunea băiatului aceluia, *A. C. C.* — cine-o fi procopsitul acela? și 2°. să ia seama mai departe, să nu se mai strecoare ticăloșii în Revistă.

IV

Schöneberg b. Berlin, 5.1.12.

La mulți ani cu noroc, sănătate și veselie!

Dumnezeu să vă aibă în sânta sa pază pe tine și pe toți iubiții tăi!

Cu frățească dragoste,

Caragiale

1912.

[1]) Vezi și scrisoarea către d. C. Rădulescu-Motru (IV).

VASİLE GOLDIŞ

F. d. [Ian.-Febr. 1911].

Stimate şi iubite amice, Domnule Goldiş,

O împrejurare neaşteptată vine să mă împiedice dela îndeplinirea cuvântului ce v'am dat zilele trecute. Aflând că între redactorii «Românului» se numără şi Domnul Locusteanu — cu care n'am avut vreodată, nici măcar din vedere, cunoştinţă — mi-amintesc, cu destulă neplăcere, că acum doi ani, pe vară, printr'o serie lungă de articole, în coloanele unui ziar de prima ordine din Bucureşti, «Viitorul», un domn cu acelaş nume m'a maltratat şi calomniat, într'un mod neobicinuit de crud, chiar în presa balcanică. După afirmările acelui domn, eram, ca literat, o secătură, o nulitate impertinentă; iar ca om privat, un individ malonest, nerusinat, vinovat de chantage faţă cu Direcţiunea Teatrului Naţional [1]).

Pentru calomnie, n'am mai avut nevoie să-mi joc cinstea la noroc cerând reparaţiune dela Juraţi [2]): mi-a fost de ajuns să dau la lumină o scrisoare autentică a unei persoane înalt puse [3]), ca să mă şterg de necurăţenia ce-mi asvârlea în obraz acel brav. Pentru maltratare însă, ce reparaţie aş mai fi căutat? Impotriva cuiva mult mai tare, nu poţi lupta decât răbdând şi tăcând: doar se va 'ndura ori sătura de tine şi, lăsându-te, pălmuit şi scuipat, în plata

[1]) Campanie stârnită de articolul lui Caragiale: *Un nou teatru*, în *Noua revistă română*, 28 Iunie 1909 *(Opere, V, Note şi Variante)*.

[2]) Ca în afacerea Caion.

[3]) Scris. lui Pompiliu Eliade, directorul general al Teatrelor, în *Opinia*, 8 Aug. 1909 *(ibid.)*.

Domnului, ca pe un ticălos ce eşti, i-o abate să se mai lege şi de altul, cine ştie care. Şi aşa, am răbdat, am tăcut şi, slavă lui Dumnezeu! acel onor. Domn, până în cele din urmă m'a iertat.

Imi place a crede că Domnul redactorul Dv. nu este acelaş onor. Domn Locusteanu dela « Viitorul » din Bucureşti; căci, dacă ar fi acelaş, înţelegeţi, ca om de onoare ce vă ştiu, că, alăturea unui brav care m'a maltratat, m'a calomniat şi, de saţiu, m'a iertat, mi-ar fi peste putinţă, spre adânca mea părere de rău, să colaborez la ziarul Dv.

Cutez a Vă ruga aşadar, stimate şi iubite amice, Domnule Goldiş, să binevoiţi, jertfind un moment liber, a mă lămuri în privinţa identităţii Domnului P. Locusteanu, redactorul Dv.

In aşteptarea preţiosului Dv. răspuns, sunt şi rămân, cu sentimentele de înaltă stimă de care sper că nu vă îndoiţi,

al Dv. devotat servitor,

I. L. C.

II

F. d. [după 20 Febr. 1911]

Stimate amice Goldiş,

Am primit nepreţuitele d-tale rânduri şi tare m'am bucurat că pedica nu mai îmi stă în cale. Eu crez că n'aţi perdut nimica lipsindu-vă de colaborarea unui <om <care-şi bate joc de omenie> <care nu 'nţelege ce înseamnă omenia> aşa brav mercenar al condeiului. Sunt, mai ales pentru voi, ardelenii şi ungurenii, foarte primejdioase alianţele şi daraverile cu soiul acesta de români din regat, <cari au o şcoală> crescuţi la <o> şcoala perversităţii şi distrucţiunii — o şcoală care n'admite nici Dumnezeu în cer, nici autoritate pe pământ, <nici <dragoste> <respect de> nici respect faţă de cele sfinte nici omenie <între> faţă de oameni, o şcoală care <adesea seamănă a> are multe asemănări cu un ospiciu de alienaţi: grandomani, persecutaţi, deprimaţi, furioşi şi între ei, cuminţi mişei, cari de dragul şcoalei şi de pofta scandalului, se prefac nebuni. Şi barem, <măcar nici> dacă <ar fi talente> aşa smintiţi, s'ar găsi <talente> vreo scânteiăre de talent, <prin toată activitatea> în tot sbuciumul lor bolnăvicios! Inculţi sub nivelul gramaticei elementare, <şi cu atât>mândri ca Dante Ali-

ghieri, <mălăeți> <nuli ca gândire> <mălăeți ca expresie> gândire nulă, expresie mălăiață, toți sunt <toți atâția> niște *chemați*, <și la alegere> și absolut atâția *aleși*, căci fiecare se alege pe sine, unul <n'are> nu e în primejdie a rămânea neales <Sunt>, în fine toți *moderni* și modernizatori. Sus școala negațiunii în credință, în știință, în artă, spre <suc> progresul Binelui, Adevărului și Frumosului. Unde nu sunt câini nu trebue ciomag, te plimbi, ragi cu mâinile 'n șold (?), unde nu e opinie publică, <trebue> <poți> <trebue numai> nu merit trebue, ci <impertinent> neobrăzare.

Vrei să ai succes, tinere <? Intri>, dacă n'ai avut încă? Intră <în Mitropolie când ese> cu sgomot în biserica Mitropoliei la <o slujbă împărătească> slujba unei sărbători împărăteşti. Îmbrânceşte în dreapta şi'n stânga mulțimea credincioasă, fă-ți loc larg și treci drept în fața Mitropolitului, care a eșit cu sântele daruri. Ia-l de barbă, sguduie-l, scuipă-l în față, răstoarnă-i sfintele daruri și calcă-le 'n picioare. Apoi <pune-ți (?)> cu pasul demn și măsurat, retrage-te mândru <de isprava d-tale>. Toată lumea va zice: Iată un modern! <Și> iar toți emulii d-tale de aceeași școală vor gândi toată noaptea <la isprava ta> la isprava d-tale, căutând fiecare să născocească pentru a doua zi ceva care spre succesul lor să întreacă neomenia d-tale [1]).

III

Vineri (18/31.III, 911) 12½ ziua.

Drăguțule, am dormit, slavă Domnului, destul de frumos, dela 5 dimineața până adineaori la amiazi și am visat că mergeam cu șnelzugul [2]) către Arad, ca să-ți fac o rugăminte. Și mă bucuram că iar o să mă aflu între atâția buni prietini. Atâta numai mă îngrija: mă gândeam că am să dau iar de drăguțul meu amic Dr. Iancu [3]). Eu, drept să-ți spun, țiu mult la băiatul ăsta, căci e inteligent și vesel, înzestrat cu bune purtări și frumoase sentimente, și apoi simț că și el are oarecare simpatie pentru mine. Dar...

[1]) Concept neisprăvit, pe fețele curate ale unei scrisori a lui V. Goldiș, cu data 18 Febr. 1911.

[2]) Rapidul (germ.).

[3]) Dr. Cornel Iancu, avocat la Arad.

are un grozav cusur: mereu îmi dă zor să mă 'nscriu și eu numai-decât în Loja 3 a Bunilor-Templieri: Ei! cât îl iubesc, sacrificiul convingerilor mele științifice, mărturisesc că nu i-l pot face așa de grabă. Spune-i, te rog, mai dinainte ca să știe la ce se poate aștepta dela mine... Să nu mă pomenesc, mâine-poimâine, că mă acuză de a-i fi sdrobit cele mai frumoase iluziuni de misionar. Deocamdată, îl rog să se mulțumească cu cele mai cordiale frățești salutări din parte-mi. — Să revenim însă la rugămintea pentru care pornisem în vis către d-ta. E vorba de un *erratum* sau, mai bine *corrigendum* în copia articolului «Termitele», pe care trebuie să-l fi și primit. Și anume iată...

Cam pe sfârșitul primei treimi din acest articol, te rog negreșit, nu uita, fă următoarea schimbare:

In aliniatul care începe cu «Vai de orașul...»

în loc de:

Vai de orașul în care au pătruns și s'au prăsit Termitele!

să se pună:

Vai de orașul în care au apucat să se 'ncuibe termitele!

Sperând că *Termitele* mele, ca mică satiră ușurică, n'or să-ți displacă, te salut frățește dorindu-ți multă sănătate și veselie pentru d-ta și pentru grațioasa d-tale doamnă.

Devotatul d-tale,

Caragiale

P. S. — Nu te supăra și dă-i domnului dirigent al Librăriei noastre alăturata comandă.

Al d-tale,

Car.

IV [1])

In urma celor conținute *Românul* joi despre amestecul scriitorilor din Țară în luptele Dvoastră regret imposibil continua colaborarea. Urmează scrisoare.

[*Caragiale*]

16/29 [Aprilie] 1911 dimineața.

[1]) Telegramă.

V

Stimate frate Goldiş, citeşte, rogu-te, alăturatele rânduri din «Rom.»... (joi 14/27 apr.) subliniate cu roşu şi spune-mi dacă eu nu mă aflu în situaţia unui om dat afară dintr'o casă unde a intrat nepoftit.

In adevăr.

Tinerii scriitori din Ţară se mărginesc a cutriera lumea românească, dedându-se la diletantism artistic, ţinând şezători literare, nişte inocente sporturi — fatuitate juvenilă. Aceste exhibiţiuni fac poate o bună reclamă de popularitate impresariului lor; nimini însă nu i-ar putea învinui pe ei de scopuri politice ori ascunse.

Nu pe ei deci îi poate atinge asprul avertisment al «Rom.»; el mă loveşte direct numai şi numai pe mine, *singurul* dintre scriitorii din Ţară care făţiş, cu pornire hotărîtă şi cu manifestă părtinire m'am amestecat în luptele Dv. Am greşit, mărturisesc... Vina mea! Şi Domnii dela «Trib.» trebue să fie din cale-afară iertători faţă cu mine, ca să nu releveze şi să nu-mi vîre sub nas acest avertisment care, deşi ireparabil, îmi place a crede că este isvorît într'un moment de precipitare nevinovată, nu combinat cu răutăcioasă precugetare, precum ar putea părea.

Regretând că mi s'a 'nchis atât de de grab — şi încă într'un aşa mod brusc, — ca să nu zic mai mult — coloanele Dv. şi prin urmare ale întregei prese româneşti din Ungaria, te rog stăruitor, frate Goldiş, să dai loc alăturatei notiţe în cel mai apropiat număr.

Pentru lichidarea echitabilă a socotelelor noastre, voiu trece cât mai curând pela Dv., poate chiar pe la sfârşitul săptămânii viitoare.

Până la revedere, vă trimit tutulor cele mai distinse salutări.

al Dv. devotat servitor,

C[aragiale]

Sâmb. 16/29 [Aprilie] 1911.

Notiţă la Informaţiuni. — D. Caragiale ne scrie că, fiind peste măsură ocupat cu nişte lucrări literare, regretă a nu mai putea colabora la ziarul nostru.

VI

Frate Vasile, iată aci alăturat articolul cu pricina [1]), 7 file, care m'a muncit mai tare decât o comedie în trei acte. Fă cu el ce te

[1]) «Scrisoare», în *Românul* din Arad, dela 30 Apr./13 Mai 1911 (*Opere*, V).

taie capul, întrebuințează-l cum crezi mai bine în interesul cauzei: iartă-mă, mai bine decât așa nu am fost în stare să-ți fac ceva; totuși, cred că nu e tocmai de disprețuit. Ia seama, rogu-te, să iasă corect. Introdu-l așa și comentează-l oricum îți place, numai ia aminte să nu mă obligi a mai reveni asupra chestiunii. Fii cu băgare de seamă, nu te mânia. Nu mai pomeni de poetastrii noștri, lasă-i în pace; cred că destul le-am dat eu. Aștept o vorbă de aprobare dela voi. Vă trimit multe salutări frățești. Spune-i lui Dr. Cornel Iancu să nu mă uite.

Mă grăbesc să apuc poșta. Fiți sănătoși toți. Dumnezeu cu voi.

Al vostru devotat prietin,

Caragiale

8/V, 25/IV.911.

VII

F. d. [7-10 Mai 1911].

Dragă Goldiș, te rog nu neglija, în caz că publici articolul meu, să faci următoarea îndreptare neapărat necesară, și adică: la foaia a doua de sus, unde e vorba despre poezie, în loc de: *nu când vrea numai să fie*, schimbă așa: *nu când numai vrea să fie;* adică ordinea cuvintelor *vrea* și *numai* trebue intervertită: [în loc] de *vrea numai*, să treacă: *numai vrea*. Căci la care verb se leagă? Astfel aci trebue să preceadă, pentru claritate, verbul său anume. E bine înțeles că, aici, *numai* e un singur cuvânt: ia seama să nu ne joace festa zețarul și corectorul, să ne pomenim cu *nu mai* în loc de *numai*. Salve.

Tibi,

Caragiale

VIII

... așa de târziu îți răspund: am lipsit de-acasă. Până în septemvrie românesc să mă ierți că nu pot da nimica pentru ziar; sunt până peste cap ocupat cu o piesă de teatru [1]), care nu mai sufere amânare. Indată ce o termin, merg în țară și, în trecere ori la

[1]) Titircă, Sotirescu & C-nie.

întoarcere, mă opresc negreşit la Arad pentru câteva zile. — Până atunci primeşte, te rog, pentru d-ta, pentru graţioasa d-tale Doamnă, precum şi pentru toţi prietinii noştri, cele mai distinse salutări din partea devotatului Dv.

serv şi prietin,

Caragiale

8/21 VII.911.

IX

F. d. [1911].

Frate Goldiş, mă iartă, rogu-te, dacă ţi-am scris aseară prea nepoliticos într'un moment de necaz. Am fost în adevăr, furios de atâtea greşeli şi mai ales de aceea de neiertat: *politica* scoţiană în loc de *politeţă* scoţiană — de care cu drept cuvânt ne poate lua la refec adversarii. Ce Dumnezeu! un ziar aşa de serios şi cu atâta răspundere, şi politică şi culturală, să nu se 'nvrednicească a apărea într'o formă convenabilă! Să apară fuşer, ca toate fituicile de provincie din fericitul regat al României! Asta este un testimoniu de lipsă de cultură naţională. Văzut-ai ziar european în aşa hal de înfăţişare rurală? — Rogu-te, în interesul demnităţii naţionale, ia măsuri, şi, încă odată, iartă-mă dacă, la necaz, te-am supărat.

Frăţească salutare,

Caragiale

TITU MAIORESCU

I

Piesa [1]) este *gata toată.*
Când poftiți să săvârșim botezul după datine?

Al dv.,

I. L. Caragiale

19/9/1884.

II

Stimate Domnule Maiorescu,

Favoarea de a obține dela Dv. câteva minute de audiență particulară o doresc așa de mult, încât nu mai pot să nu îndrăsnesc a vi-o cere. Așa ocupat cum am văzut că sunteți, nu mai am curajul a veni deadreptul la Dv. ca să vă deranjez; — astfel, dacă am norocul să puteți dispune de un moment pe care atâta-l doresc, vă rog respectuos anunțați-mă când permiteți a vă vedea

vechiul Dv. cunoscut

« cinicul »

I. L. Caragiale

(Calea Victoriei 148, catul de sus)

Miercuri 6 Apr. [1888].

III

Stimate Domnule Maiorescu,

Dar Chibici? Noi l-am fost uitat alaltăieri-seara. Îl înștiințați dumneavoastră sau să-l înștiințez eu? Dacă nu v'aș supăra prea

[1]) *O scrisoare pierdută.*

mult, v'aș ruga să-mi împrumutați până mâine seara «Convorbirile» cu *Amintirile* lui *din timpul războiului.*

Devotat,

Caragiale

Marți 21 Nov. 1889.

IV

Stimate Domnule Maiorescu,

Sunt gata; mâine chiar aș putea citi[1]). Când dar? Aștept un cuvânt dela dv. — Știu că și dv. și d-na Maiorescu ați convenit ca să nu mai fie altcineva decât Jacques și d-na Negruzzi.

Al dv.,

Caragiale

Sâmbătă 9/21 Dec. 1889.

V

24 Dec. 1889

Bună dimineața la Moș-Ajun!

Ne dați or nu ne dați?:

«Poezia Rumână» cercetare critică, «Beția de Cuvinte» și urmarea ei, răspuns la răspunsul «Revistei».

Fac, în familie, o conferență despre *Junimea* și am mare nevoie de aceste prețioase documente.

Mulțumesc mai dinainte și

la mulți ani

cu cele dorite

al dv.,

Caragiale

---

[1]) *Năpasta.*

VI

Berlin, 28.2.1908.

Din toată inima ca pe frumoasele vremuri ale tinereţii un bătrân şcolar urează ilustrului învăţător la mulţi ani [1]) cu sănătate şi veselie. Trăiască Maiorescu.

Caragiale

VII

19 febr./3 mart. 1908.

I. L. Caragiale

bătrânul scolar este fericit că o pornire din inimă i-a fost întâmpinată cu atâta graţie din partea ilustrului şi totdeauna neuitatului învăţător. Incă odată, la mulţi ani, cu sănătate şi veselie, trăiască Titu Maiorescu!

Wilmersdorf Berlin.

VIII

Ilustre Domnule Profesor,

Un scolar puţin însemnat, care a ştiut poate mai mult să te supere decât să se folosească de învăţăturile D-tale, îşi permite, cu tot respectul, a-ţi trimite din depărtare urarea sa cordială: Să trăească Ilustrul nostru Profesor Titu Maiorescu întru mulţi ani, sănătos, cuminte şi vesel! aşa cum din tinereţe îl ştie

bătrânul şcolar,

I. L. Caragiale

15/28 Febr. 909.

[1]) De ziua naşterii (15 Februarie st. v.).

I

F. d. [Oct. 1907]

Frate Barbule,

Am părăsit amândoi de mici umilul acoperimânt părintesc, şi care dincotro — tu din prăfăria Delei-vechi, eu din mocirlele Ploeştilor — am pornit sub paza Unuia singur de sus. Aspre cărări am bătut: amorţiţi la 'ncheiături, însângeraţi la tălpi, loviţi peste obraz — pe când eram departe de odihna cu icoana la căpătâi şi de mâna care să fi mângâiat cu milă fruntea pălmuită de străini. In momente când, după îndelungi tenebre, se aprindeau pe vaste orizonturi zorile după cum socoteam [ale] epocei de lumină, am ajuns copii încă în Forum, să reclamăm toga virilă... Acolo, trâmbiţa Patriei chema din toate depărtările pe toţi bravii — pe cuminţi, la strălucitoare triumfuri; pe creduli, la jertfă crudă. Acolo ne-am întâlnit aşa de tineri şi cu pieptul nainte, fără să stăm o clipă la 'ndoială, ne-am luat locul mai dinainte însemnate (sic) de sorţi. Acolo, aceeaşi pe deoparte umilitate a extracţiunii, pe de alta aceeaşi îndrăsneală pentru bătăliile viitorului, ne-au apropiat. — Intâi, ne-am înţeles fără să ne iubim; apoi, ne-am iubit fără să ne'nţelegem; şi tocmai târziu spre bătrâneţe, după atâtea lupte, am ajuns, dar biruiţi, să ne 'nţelegem, fiindcă ne iubim — şi să ne iubim fiindcă ne 'nţelegem. Şi sper că şi tu gândeşti, ca şi mine, că întâlnirea, apropiarea şi prietenia noastră a fost o favoare — eu cred, mare.

Să fi avut Patria nevoe de jertfirea noastră? Asta-i altă vorbă.... Daca nu, păcat de noi! daca da, onoare nouă! <Dumnezeu fie lăudat.. Mai la urmă, pentru cine este sortit la luptă, după norocul de a birui, cel mai mare noroc e a fi biruit>. Fiindcă văz, cu foarte, foarte adâncă plăcere că ţi-a plăcut articolul, <meu> publicat şi

în *die Zeit* și în *Convorbiri* trunchiat și plin de greșeli, ți-l trimit întreg așa cum l-am aruncat eu *atunci*. Te rog primește-mi omagiul cu dragostea cu care ți-l aduc și crede în nestrămutata prietinie și înalta stimă ce-ți păstrează

al tău vechiu,

Car.

P. S. — In ultimul moment, acu, primesc din <țară> Patrie o cartă postală reprezentând triumful grandioz 1906. Adevărat clasic: Mire Caesar resplendescens! Sunt un dilettante în istorie mai norocos chiar decât <îmi închipuiam> puteam crede după <magulito> aplauzele tale atât de măgulitoare: iată am găsit pentru micul meu Essai de istorie contemporană și ilustrația gata. O lipesc în josul <articolului> prozei mele. Tu care ai gust artistic, spune-mi rogu-te: așa e că nu se poate ceva mai potrivit?

Fiți sănătoși tu și ai tăi. Dumnezeu cu voi.

Al tău frate,

Car.

II

[F. d. circa 15 Febr. 1908]

Frate Barbule, am primit și ultima ta cartă scrisă în fuga mare grăbit să mergi la Curte. Nu posta germană ci eu singur sunt de vină — eartă-mă. Am tot amânat să-ți scriu cu gândul să-ți răspund pe larg odată la toate și până să mă hotărăsc a pune mâna pe condeiu, am și aflat de alegerea ta [1]) și apoi de ruptură [2]). Cu cât m'am bucurat de întâia, cu atât firește m'am mâhnit de a doua; nici de una însă nu m'am mirat: știam că neapărat era să se 'ntâmple amândouă. Cine pe de oparte îl cunoștea pe Carp, iar pe de alta știa animositatea dintre cei doi stâlpi ai partidului conservator, trebuia să prevază ruptura, ca inevitabilă și foarte apropiată, încă dela presentarea contra-proiectelor « sacre, inviolabile și nediscutabile ». Ba, daca ai cumva ocazia să vorbești cu Panu, el îți va spune că, încă de astă vară, când a fost aci în Berlin, amândoi am prorocit-o aproape cu siguranță! Carp trebuia până'n sfârșit să aleagă între cei doi frați tebani și să se aplece într'o parte atât de tare

[1]) Ca deputat de Putna.

[2]) Dintre Take Ionescu și conservatori.

încât să se rupă cu totul de cealaltă; şi nu era de stat la 'ndoială încotro se va apleca — pornirea lui naturală era mai dinainte indicată. Sângele apă nu se face. Prin urmare... prin urmare, şi la alegerea ta — pe care tu nu ţi-o explici, părându-ţi ceva fenomenal — trebuia să m'aştept, ca la un corolariu, ce se impunea: nu putea fi lăsat pe din afară Delavrancea, când se pregătea darea lui Take afară; era absurd să fie Delavrancea expus primejdiei ereziei; Delavrancea trebuia închinat frumos şi pus între icoane, la loc sigur de apărare împotriva ispitei fiului lui Belzebut; — un aşa *à-tout* nu se trece cu vederea într'o partidă de *ori-ori*.

Acuma (fiindcă trebuie să-ţi fac această confesiune), îţi spun că eu am cerut lui Take să mă înscrie printre ai lui, şi sper că cererea mea n'are să întâmpine vreo serioasă pedică. Neînsemnat cum sunt, înţeleg că la voi n'am ce căuta. Vouă, în formaţia actuală, nu vă trebuesc oameni ca mine; şi omul nu trebue să se vâre unde nu trebueşte. Şi să nu mă compari cu tine. Tu faci stăruitor politică de atâta vreme; tu eşti o forţă personală prin talentul tău şi prin popularitatea ce ţi-ai cucerit-o cu talentul; forţa ta e cotată: dacă nu utilizarea, măcar neutralizarea ei este încă un mare câştig pentru un partid, mai ales în momente de fermentaţie supremă. Dar eu? Eu ce forţă am? Proprietate, nu; bogăţie, nu; relaţiuni de familie puternică, nu; talent, trecut politic, nu. — Atunci?

Atunci, m'am gândit să mă duc la Take, să mă cufund în grămadă — în tramcar, acolo unde şi cum i se cade unei valori absolut neglijabile ca... — şi m'am dus cu dragă inimă. Sunt bătrân fireşte şi ştiu că dela vârsta mea 'ncolo nu se mai reface o viaţă trăită; orice regret pentru vremea perdută ar fi nu numai de prisos, dar şi *de mauvaise grâce*. Cariera unui om este o indisolubilă căsătorie mistică: soţul nu poate beneficia, mai ales către declin, de corectivul divorţului; ba, orice plângere tardivă din parte-i ar fi gratuit ridiculă. Nu crede că-mi fac cumva ilusiune că voi găsi acolo unde mă duc vreo strălucită compensare la adversitatea ce m'a bătut pân'acuma. Mă voi mulţumi cu foarte puţin. Acolo cea mai mică atenţiune, o privire binevoitoare, o strângere de mână, dată nu în silă cu un singur deget fricos de mânjire la contactul plebeian, mă vor plăti de extrema nesocotire sub apăsarea căreia am îmbătrânit; o recunoaştere cât de platonică a unei mici calităţi, ce poate cu bunăvoinţă mi s'ar găsi şi mie, m'ar mângâia de umilirea ce am îndurat-o o viaţă 'ntreagă întâmpinând

mereu numai inventariarea amănunțită a marilor mele lipsuri și cusururi.

Frate Barbule, eu cred că de când mă cunoști n'ai dovedit la mine nicio clipă de vanitate; gândește-te bine și vezi că afirmația mea nu este de tăgăduit. Dar între vanitate și renunțare perpetuă la demnitate, între îngâmfare nelimitată și desăvârșită supunere la nesocotire și la despreț, sunt, mi se pare, destule trepte — multe. Când intru într'o casă, nu pretind să mi se dea la masă un anume loc în vază; mă mulțumesc și la coada mesei să stau; căci, oriunde m'or pune, mai mic decât sunt n'am să fiu; ba, pot zice că mi-a plăcut oricând să stau mai departe de frunte și să las pe alții a trece înainte: nepotrivirea cu un loc de onoare mi s'a părut totdeauna mai onorabilă când este în paguba persoanei decât când este în paguba locului. Dar daca nu mi-a plăcut deloc să mă vâr spre partea de sus a mesei, iarăși nu pot primi să fiu trimis la bucătărie a linge talerele ca un nepoftit, numai ca să pot spune a doua zi celor de teapa mea că am avut cinstea să intru sub acoperimânt de casă boerească. Și asta, cred eu, e o dovadă că nu sufer de trista infirmitate a vanității.

Ei! mai ales astăzi, cum ați rămas voi absolut puri la voi, boerii sunt prea mulți și prea strâmtă masa ca și unul ca mine să încapă acolo unde n'a putut încăpea nici unul ca Take Ionescu. Știu bine că la bucătărie s'ar găsi vreun locșor biet și pentru mine printre domesticitate; dar deși nepotul unui grec bucătar, la bucătărie mi-e greu să merg: e o deprindere care trebue învățată de tânăr; la bătrânețe de geaba aș încerca să o învăț oricât aș fi convins de multiplele-i dulci foloase. Gândesc că Take, cum îl știu om bun, mă va pune la masa lui, bogată ori săracă, în cel din urmă loc din coadă, mă va pune însă la masă — între meseni.

Să sperăm oare că într'un viitor cele două mese se vor apropia una de alta? Înțelegi bine că daca, unindu-se, n'ar mai rămânea un scăunel pentru mine, n'aș fi chiar mâhnit; m'aș bucura din contra stând pe afară în picioare, să văd iar prin geamurile luminate a giorno familia conservatoare (naștere, avere, merite, talente), șezând ca oamenii de omenie în frățească înțelegere la aceeași agapă sub același acoperământ.

Fiți sănătoși tu și ai tăi. Te dorește mult și te îmbrățișează,

al tău vechiu,

Caragiale

III

[F. d. circa 15 Febr. 1908]

După ce am expediat scrisoarea recomandată adineaori, de frică să nu-ţi mai întârziez răspunsul, aşa de multă vreme datorit, mi-am adus aminte că nu te-am rugat a nu comunica rândurile mele niminui. Toate câte ţi le spun între noi trebue să rămână, afară fireşte de un singur om — singurul prietin căruia, fără pagubă nici pentru tine, nici pentru mine, ai putea să-i destăinueşti scrisoarea mea — înţelegi cine e acela — Vlahuţă.

Sper că în luna viitoare ne vom vedea — asta nu va să zică de loc că nu trebue să-mi răspunzi la scrisoarea mea. Când ne vom revedea vom comenta îndelete împrejurările, de a căror perspectivă tu, îmbrobodit peste ochi, nu-ţi poţi da seama. De ce nu sunt eu în locu-ţi? Sau barem de ce nu am nici talentul, nici încrederea ta, a-ţi face înţeles interesul tău suprem şi ca persoană privată şi ca om public. Dar... Dumnezeu să-ţi dea gândul cel bun, atât de aproape de mintea omului — atât de departe de mintea ta — boule!

Fii sănătos! să ne vedem sănătoşi!

Al tău,

Car.

Părăseşte clanul feudal. Lasă-te de castele medievale; leapădă-te de iunkeri. Dă-ţi demisia din Cameră şi mergi numai decât de te 'nscrie în rândul întâi în viitoarea combinaţie ministerială! O lume întreagă are să te aclame când te-o vedea suind bărbăteşte la locul tău, încă odată: boule!

C. DOBROGEANU-GHEREA

I

Berlin-Wilmersdorf, Sâmbătă 30 Iul./12 Aug. 1905.

Dragă Costică,

(Neplăcuta mea scrisoare de alaltăeri, în care nu-ţi vorbesc decât de proastele mele afaceri, nu o pun la socoteală; şi de aceea, fără să aştept un răspuns la ea, mă grăbesc a ţi-o trimite pe aceasta, întârziată ştii din ce cauze).

Imi place să crez că profiţi de situaţia comodă în care se află amicul meu Nicolae II, ca să ţi-o aranjezi pe a ta aşa, încât la iarnă, dacă nu şi mai degrab, să poţi veni fără grije aici la Berlin, unde, împreună cu copiii tăi şi cu un bun prietin (poate cel mai bun — măcar dintre prietinii daco-români) să faci o cură pentru nervii tăi saturaţi de necurăţenia orientală. Trebue să te aeriseşti, să te desmorţeşti, să te desruginesti, făcând şi un altfel de sport decât sportul îndeplinirii datoriei pe un teren atât de ingrat, în mijlocul unei lumi, pe care, oricât de optimist ai fi, e vreme să 'ncepi a o cunoaşte, în sânul unei societăţi umane pentru care — t'ei fi convins, în sfârşit, de vorbele mele — e atâta de necunoscută noţiunea « datorie umană ».

Ştiu cu câtă pasiune ţii la acest sport umanitar şi social; de aceea, n'aş fi în stare să fac glume cu tine asupra acestui punct, şi mă grăbesc a-ţi declara (eu, omul incapabil de orice alt sport decât al contemplaţiunii) că din toate punctele de privire consider sportul tău ca singurul (după al meu) demn de un om întreg la suflet: fireşte că e mai demn pentru un bărbat să se mişte şi să se trudească pentru binele şi progresul omenirii, decât pentru progresul pulpelor şi braţelor sale, să-şi bată capul cu un scop mare şi nobil, decât să-şi bată labele, fără de niciunul. Insă, dragă Costică, sport şi sport: toate sunt bune când au, cum trebue, o metodă;

și cine le face exclusiv și abuziv, mai ales pe un teren și într'un mediu ingrate, cum îți spun mai sus, se poate expune la perturbări și accidente nervoase. Prin întindere continuă fără sistemă, vrând să sporești peste măsură elasticitatea unui fir, i-o poți compromite: ori se rupe firul, ori, în cazul cel mai bun, dispare elasticitatea, rămânând firul întins, fără să se mai poată 'ntoarce la loc în starea normală.

Iată ce crez eu. Și mai crez iarăși, că altruismul, ca să fie în adevăr efectiv, nu trebue să însemneze anihilarea absolută a egoismului, ci conciliarea bine echilibrată cu acesta. Să nu zici repede că astea sunt numai vorbe goale și jocuri de cuvinte fără fond. Ai răbdare... Cum poate cineva concepe ideea de datorie față cu lumea prin negațiunea aceleiași datorii față cu sine însuși, care este și el o parte a lumii, parte demnă de atenție cu atât mai mult cu cât ea are mai multă atenție pentru necazurile altora, supusă și ea acelorași desastre, doritoare și ea de aceleași delicii? — Un suflet întreg, tocmai printr'un fel de egoism delicat și iper-iritabil, devine altruist: îi este milă de durerile altora și vrea, cu paguba lui, să le liniștească, și dorește să facă bine altora chiar sacrificând binele lui; fiindcă acele dureri ale altora sunt supărătoare pentru simțirea lui, îi turbură binele lui. El trebue să-și știrbească binele lui pentru al altora, vrând tocmai să și-l asigure pentru partea care-i mai poate rămânea: își împlinește o datorie către sine, îndeplinind alta către ceilalți. Când văd o nedreptate care personal nu m'atinge deloc, pentru ce mă revolt și caut s'o reprim și să-i împedic recidiva? Pentrucă este pentru mine o ofensă intolerabilă, care trebue reparată: îmi tulbură liniștea pe care trebue să mi-o recapăt. Mă simț dator către nedreptățit, simțindu-mă dator către mine însumi. Așa crede și bunul nostru vechi amic Don Quixotte, care poate nu este un tip atât de neînțeles, și încă și mai puțin de ridicul, cum gândesc toți cei de seama burtosului său scutier.

Ne cunoaștem cam de mult, iubite Costică; ai avut destulă vreme să 'nțelegi cât de puțin aș fi în stare să rănesc pe cineva în credințele și pasiunile lui, când le văz nobile și le știu sincere și oneste. Mai cu seamă pe tine, unul dintre foarte rarii oameni (ca să nu zic chiar singurul) pe cari i-am întâlnit la noi, având onestă și sinceră credință — cum aș putea să te rănesc? Dacă glumesc câte odată, crez că 'nțelegi că nu glumesc asupra credinței, ci asupra falșilor credincioși, a căror carieră publică de mult ți-am prorocit-o. Ai în-

ţeles, sper, câtă dreptate am avut eu când ţi-am spus odată 'n glumă, că tu ai făcut în România mulţi socialişti şi n'ai putut păstra niciunul; şi singur pe mine nu m'ai putut face socialist, şi eu singur ţi-am rămas şi-ţi voi rămânea — cu toate că tu mă consideri «burghez, reacţionar» şcl. — toate... nişte invective socialiste, pe cari un anarchist ca mine nici nu le ia în seamă.

Prin urmare, reviu: altruist fii cât pofteşti, asta e bine şi frumos; păstrează însă un fond de egoism: îngrijeşte puţin şi de tine; vino într'o atmosferă curată să-ţi reîmprospătezi forţele trupeşti şi sufleteşti, pe cari destul şi peste măsură le-ai frământat atâta vreme— o viaţă de om! Câtva timp petrecând aici cu toţi ai tăi, sunt perfect convins că ţi-ar face mare bine... Dar încă mie? Poate că aici, alături cu tine, aş da literaturii ceva mai bun şi mai de valoare decât se poate socoti după fleacurile ce i-am dat până acuma. Când să te aştept. Spune...

Şi acum, să trecem la câteva divagaţiuni politice de actualitate.

Ei, domnule legalist! aşa e că teoriile noastre anarchiste nu sunt aşa de absurde cum ziceţi dv.? Aşa e că, odată ş'odată, când voi legaliştii de toate soiurile, aţi încurcat lumea şi n'o mai puteţi descurca, tot noi, anarchiştii, trebue să aruncăm câteva bonboane cu surprize, ca să mai îndulcim situaţia? Iţi place cum d. conte Lew Tolstoi îndeamnă pe Bratuşca Nicolae să împartă pământuri la ţărani? Inţelegi la ce tinde îngenioasa propunere a d-lui conte. Ţi-am spus eu odată şi despre dumnealui ce om de treabă e! Ţii minte? — Apoi, de! N'ar merita d. contele o mică petrecere boborană la Yasnaia-Poliana? — o vizită entusiastă a vreo câteva mii de mujici beţi muscăleşte, cu parul, cu securea şi cu masalaua, să 'nceapă de acolo realizarea visului politic al nobilului apostol neo-christian? — parcelarea teritoriului împărăţiei, spre încheiarea definitivă a chestiunii ruseşti?

Ascultaţi-mă şi pe mine, domnilor legalişti. Dv. trebue odată să consideraţi partea absolut morală a anarchismului. O, Doamne, e un lucru atât de simplu!

Cum? un tiran, cu o bandă de haiduci şi archi-haiduci, cu câteva cete de canalii poliţieneşti şi soldateşti şi de gâzi, fiare nesăţioase de crime şi sângiuri, poate pe vecie amăgi, umili şi batjocori, tortura şi teroriza o lume întreagă, tâmpită de atâtea suferinţe, oarbă de besna ignoranţei, şi cineva din mijlocul acestei nenorocite lumi, putând împiedica continuarea oprobriului şi infamiei şi crimei, să

ezite de a-și împlini această datorie, când și-o înțelege? Dar ideea de justiție, sentimentul de milă și de rușinea aproapelui, nu sunt înnăscute, sau cel puține inerente spiritului uman, având adânci rădăcini în teama de a i se face și lui însuși ceea ce simte că nu e bine și just să i se facă semenului?... Nu există deci, întemeiată așa de bine, o solidaritate umană latentă? Cum? tu, tiran, rupi această solidaritate, și eu să consfințesc ca orice brută unealtă a ta, ca orice infam cointeresat al crimelor tale, această răsvrătire a ta contra umanității? Să stau nepăsător, când poți (*sic*) să-ți dovedesc că solidaritatea umană poate deveni patentă prin voința mea? când pot să te astâmpăr și să te îngenunchi, să te pedepsesc pentru faptele îndeplinite, și să te 'mpedic a-ți urma atentatele?

Să mă erți! asta nu se poate!

Răsvrătirea ta o numești drept, și sancțiunea acestuia care este? — e forța brutală, ce o deții prin lașitatea acelora cari rabdă ofensa și provocarea ta, și nu se simt încă așa de ofensați de ele cum mă simț eu. Ei bine, eu — care le simț mai mult decât toți, căci le simț și pentru mine și pentru toți, așa de adânc, încât au ajuns să-mi facă viața insuportabilă, eu îți zic:

Tu ești, față cu omenirea, un trădător răsvrătit, un uzurpator, cu atât mai condamnabil, cu cât împrejurările te puseseră mai sus, păstrător al ordinii publice; tu singur te-ai pus afară din legea omenirii. Tu nu mai ești un om, nu mai ești membru al umanității. Ești o fiară ascunsă într'o vizuină sus pusă, de unde amenințî să sfâșii pe cine se urcă blând până la tine. Eu mă simț dator a mă sui să te caut în vizuina ta. Tu ești idra, eu sunt Ercul. Sunt dator să curăț lumea de tine. Poftim! primește bomba! Și altul să-ți vie în loc, mai am destule și pentru acela și pentru urmașii lui. De armistițiu să nu mai vorbim. Până când tu nu vei cere pacea în genuchi, n'o capeți, și, până atunci, nu te aștepta să fiu mai puțin implacabil ca tine. Sunt sigur că tu ai să ostenești întâi și nu eu, care sunt toți și nimini. Și când vei osteni, vai de tine, de seminția și de banda ta. In scurtă vreme veți plăti cu prisos toate crimele seculare: strașnică pilduire, să se 'nfioreze lumea îndepărtatului viitor ca de o groaznică povestire mitologică!

Până la răfuirea completă, teroare contra teroarii! bomba contra tunului! revolver, pumnal, otravă, contra suliței, glonțului și temniței! și 'n curând flacările din sute și mii de părți să s'aprinză spre purificare, și prin suferințe de câteva clipe să facă dreptate

cu prisos agonizării de veacuri a unei lumi întregi — restabilind prin cutremur echilibrul şi prin groază liniştea.

Ştiu că ai să zâmbeşti de aceste nimicuri, pe cari le vei numi: declamaţii deşarte à la Caţavencu. Tu eşti acuma absorbit de desbaterile placide ale Costicuţiei ruseşti. Eu ştiu ce vreţi voi! vreţi să evitaţi ce vă prorocesc eu, împăcând capra cu varza. Nu se mai poate! Şi, ca să vezi că puţin îmi pasă dacă mă taxezi de Caţavencu, iată-ţi aduc, ca şi el, un celebru citat clasic à propos de revoluţiuni:

« Lorsqu'une réforme est devenue nécessaire et que le moment de l'accomplir est arrivé, rien ne l'empêche et tout la sert. Heureux alors les hommes s'ils savaient s'entendre, si les uns cédaient ce qu'ils ont de trop, si les autres se contentaient de ce qui leur manque; les révolutions se feraient à l'amiable, et l'historien n'aurait à rappeler ni excès ni malheurs; il n'aurait qu'à montrer l'humanité rendue plus sage, plus libre et plus fortunée. Mais jusqu'ici les annales des peuples n'offrent aucun exemple de cette prudence dans les sacrifices: ceux qui devraient les faire les refusent; ceux qui les désirent les imposent, et le bien s'opère comme le mal, par le moyen et avec la violence de l'usurpation. Il n'y a guère eu encore d'autre souverain que la force! »

Dar este momentul să părăsim aceste înalte chestiuni, şi, ca să terminăm, să vorbim puţin şi despre mai neînsemnate lucruri.

Ţi-am spus că biata soră-mea este condamnată şi că eu trebue să fac ce-oi face să viu, atât de mila ei cât şi de interesul meu, a împlini trista datorie de a o asista până la sfârşit. Să vedem cum se resolvă afacerea mea la minister. Deoarece nu pot lăsa atât de îndelung familia mea aici — e foarte probabil că dacă domnii aceia îmi trimit banii făgăduiţi, voi veni cu toţi ai mei în ţară la Sinaia. Aşa dar nu ar fi imposibil ca de azi în câteva zile (dacă nu-ţi pare rău) să ciocnim un pahar din pelinul tău, despre a cărui celebritate a ajuns vestea până în Wilmersdorf. Numai, de celebru ce e, să nu mă pomenesc că până la sosirea mea devine o simplă legendă. Rogu-te dar, ca să nu treacă şi pelinul tău cu desăvârşire în domeniul mitologiei, ascunde la loc sigur şi pentru amicul tău câteva probe din acest nectar vrednic de zeii iluştrilor <mei> străbuni ai mei şi ai ginerelui tău.

Când voi fi în stare a veni, lucru ce-l doresc a se 'ndeplini cât mai degrabă, îţi mai scriu. Până atunci, dragă Costică, fii băiat

de treabă şi scrie-mi şi tu câteva rânduri recomandate, şi mai recomandabile decât o simplă exclamaţie entuziastă asupra portretelor demnei familii gorjene. Să trăiască Boborul şi Costicuţia! Foarte bine! Dar să trăim şi noi! Noi nu suntem din bobor? Nu ţinem şi noi la Costicuţie? Noi de ce să ne prăpădim?

Multe complimente la toţi ai tăi dela toţi ai mei.

Aşteptând răspunsul tău, te 'mbrăţişez cu drag şi dor,

al tău frate

Caragiale

II

Berlin W., Joi 11/24 Aug. [1905].

Frate Costică,

Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc de câtă bunăvoinţă mi-ai arătat şi de câtă osteneală ţi-ai dat pentru afacerea mea, care, fără tine, nu s'ar fi aranjat nici poate cu bugetul 1906—1907. Voiu fi vreodată în stare să-ţi răsplătesc atâta dragoste? Voiu încerca; dacă dragostea numai cu dragoste se plăteşte, am toată speranţa că nu vei rămânea în pagubă.

Aştept mâine vineri banii şi imediat pornim — « democratic ». In privinţa acestei recomandaţiuni, ne vom explica. Am onoarea să-ţi spuiu că încă nu mă cunoşti şi încă nu cunoşti Daco-România. Mai întâiu, tu ştii că eu nu sunt democrat, şi al doilea trebue să fi învăţat până acuma că, la noi şi ai noştri, aristocraţii umblă cu a II-a şi a III-a şi democraţii cu I. Ei! dacă aş fi avut şi eu norocul să fiu democrat, aş veni măcar cu un tren de lux, dacă nu chiar cu un tren express, ca amicul meu Costică Stoicescu, « democratul » d-tale.

Cu o zi înainte de plecare, îţi depeşez clar în ce seară trec prin Ploeşti. Dacă s'ar întâmpla să fii acolo n'ar fi rău să aştepţi. Eu voiu fi în vagonul direct Berlin-Bucureşti. Am putea schimba, până la o mai îndelungată întrevedere, câteva vorbe. Aveam de gând întâiu să viu prin Predeal cu trenul de Arad: să las familia la Sinaia şi eu să trec seara spre Bucureşti; dar acuma, în toiul sărbătorilor, mi-e teamă că nu se mai găseşte la otelurile mici niciun loc. Aşa dar rămâne să merg direct la Bucureşti, şi apoi, văzând şi făcând. Când mă gândesc ce m'aşteaptă acolo, m'apucă groaza. Dar dacă trebue, n'am ce face.

Mă prinde multă mirare că de aproape o lună n'am primit dela Urechia nicio ştire — deşi mi-era dator răspuns la o scrisoare şi vreo patru cărţi postale. Dela Paul[1]) nici nu mă aşteptam să-mi răspunză, căci el ştia că din moment în moment trebue să viu acolo. Asemenea dela Dimitriu nicio vorbă. Mă tot gândesc nu cumva voiu fi supărat cu ceva pe Dimitriu şi pe Ureche, fără să-mi dau seama.

Complimente călduroase la toţi ai voştri dela toţi ai noştri.

Iţi mulţumesc încă odată din tot sufletul de tot ce-ai făcut pentru mine şi aştept cu nerăbdare momentul când să te îmbrăţişez ca pe un bun frate.

Mult îndatorat, al tău,

Caragiale

III

Wilmersdorf bei Berlin, 30 Ianuarie 1906.

Un saluto romano! Evviva Galibardi! A rivederla *(sic)!*

Carş.

(Pe faţa c. p., vedere din Roma: *Piazza e Basilica di S. Pietro in Vaticano*)

La *(sic)* prego scrivermi da Dresden.

IV

Wilmersdorf bei Berlin, 4 Febr. 1906.

Dragă Costică, am ajuns cu bine acasă, unde am găsit toate — bune. Mi-aduc aminte cu mare plăcere de cele câteva ceasuri, pe cari le-am petrecut-ără împreună, şi pe cari desigur nu le voiu mai uita. Sper să ne vedem iar mai degrab decât crezi tu. Nu cumva să pleci încoace fără să mă anunţi prealabil la timp (să nu [ne] încrucişăm pe drum!).

Multe complimente la ai tăi. Cu multă dragoste te salut din depărtare. Mă gândesc într'una la cauza economică şi rămân al tău vechiu,

Caragiale

[1]) Paul Zarifopol.

Nevastă-mea te salută și pare foarte mulțumită că m'am distrat departe de ea câteva ore. Fată bună.

(Pe fața c. p. ilustrată în culori, reprezentând Madona Sixtină a lui Rafael, din Dresda:)

... una cosa rarissima veramente e singolare!

V

Lipsca, marți 3 Apr. st. n. [1906].

Dragă Costică, am primit depeșa ta din Ploești, azi marți dimineața, aici la Lipsca, transmisă din Berlin, de unde îți telegrafiasem eri luni. Eram acolo pentru două-trei ceasuri, să mai văz ce e pe acasă, unde găsii totul în regulă. Seara m'am întors la opt în Lipsca, unde iarăși, slava Domnului! i-am găsit pe toți, și pe ai voștri și pe ai mei, cum îi lăsasem dimineața, foarte bine, petrecând nebunește, ca toți oamenii cuminți.

Ba, ceva mai mult, dacă se poate ceva mai mult peste foarte bine. Domnul Doctor Universae Medicinae a fost adineaori aici, de a deslegat pe junele Păvăluțică, pardon, la buric; pentru ultima oară l-a spălat și l-a legat ușor; după care, savantul om a declarat solemn că numitul tânăr este, din toate punctele de vedere, apt să presteze patriei brațul său și anume în Găvălărie, mă rog! Atunci, mai sus menționatul june a început să chiuie de bucurie, reclamându-și foarte imperios, ca orice bravă catană, rațiunea lui de băuturică. Satisfăcut la moment de către devotata-i vivandieră, s'a culcat sub umbra drapelului și acuma doarme mândru pe laurii lui. Trăiască apărătorul Patriei Sale! Vivat, crescat, floreat daco-romanul! Dar aproposito de patria daco-romană — ce am auzit?! Dumneavoastră sunteți pe acolo în toiul unei supreme revoluțiuni! Bravo! mă bucur. Frumos! Sublim!! Jos străinismul! Sus limba Rromână!!! Incai, dacă o vorbim și scriem mai mult sau mai puțin deplorabil, cel puțin, în contra vitregilor înstrăinați, cari n'o știu de loc, s'o apărăm mai puțin sau mai mult — ridicul. O eterne Moft Rrromân, immortal Phoenix!

După depeșa ta, înțeleg că Paul va pleca din Ploești încoace pe vineri ori sâmbătă. Dacă, înainte de plecarea lui de acolo, apucă această scrisoare a mea, îl rog să-mi depeșeze aici în Lipsca *îndată*,

pe ce drum are să apuce. Aş dori să-l întâmpin la Viena, unde să petrecem câteva ceasuri împreună — de-om avea, mai ales, noroc de vreme bună.

Spre mai bună înţelegere să-mi depeşeze:

1°. clar, ziua şi ceasul plecării (cu o zi înainte) şi

2°. calea pe care apucă, prin Arad ori Koloszvar.

Mă va găsi în gara Staatsbahn-Wien.

Ar fi foarte cuminte dacă ar pleca din Ploeşti în modul următor:

Vineri după amiazi din Ploeşti la orele 5.4
Vineri seara la Braşov sosire orele 9.18
Vineri seara dela Braşov plecare orele 10.26
Sâmbătă dim. (prin Arad) sosire Budapesta orele 7.50
Sâmbătă d. a. sosire Viena Stbhf. 1.50

Ne-ar rămânea, până seara, la 9.15, destulă vreme de plimbare. Seara sâmbăta am pleca prin Dresda cu vagon lit, şi a doua zi dim. la 9 am fi la Leipzig.

Acuma, dacă ai tu puţină imaginaţie poetică, fă-ţi idee ce petrecere ar fi pentru subsemnatul tău amic, să se pomenească la Staatsbahnhof în Viena şi cu tine!!!! Juhe!!!! Reflectează puţin, aibi un moment de nebuneală, după atâta cuminţenie, şi acordă această mare bucurie aceluia care te sărută frăţeşte din depărtare,

Caragiale

Dela toţi la toţi călduroase complimente.

P. S — Să nu uit a întrebuinţa toate mijloacele de corupţiune: pe aici şi pe la Berlin, în toată Germania nordică în fine, e o vreme cum nu se poate închipui. Trebue un talent poetic, ca al lui Vlahuţă, care să ridice imnuri la cer, demne de aşa strălucită apariţie a Frühlingului. Acu să vezi măreţia Nordului. O Apollo, de ce mi-ai refuzat darul sublimei poezii lirice! Nu-i vorba mi-a dat alt dar — al...

VI

F. d. [Iunie 1906].

Dragă Costică, scriu o piesă într'adins să-ţi placă ţie: artă cu tendenţă, de hatârul tău, şi artă pentru artă de hatârul ei. Vrei

să m'ajuți s'o fac cât mai bine? — Vino și tu pe aici. Într'o lună și jumătate ne întoarcem cu piesa [1]) gata la București. Te rog nu zice nu, și dacă ai nevoe de guvernantă pe drum, depeșează laconic, ca străbunul meu Leonidas Spartiatul: « Vino de mă ia! » și imediat mă execut. Aștept negreșit o vorbă bună. Fiți toți sănătoși.

Al tău frate,

Caragiale

După atâta fiertură cu Expoziția și cu Manevrele Regale, cred că ai și tu dreptul la un congediu de recreațiune.

VII

Saalburg, 4 Sept. 1906.

(Pe fața c. p. ilustrate, înfățișând statuia lui Antoninus Pius, din Saalburg:

Saltă, Române, plin de mândrie!

M. C. Rostoganul

VII

Dragă Costică, după ce că eram abătut și fleșcăit de fel-de-fel de ipohondrii, au mai venit și scrisorile voastre să mă copleșească de tot. Vestea despre nenorocita Emmy m'a îngrozit, și-mi închipui ce efect a trebuit să-i facă mai ales lui Frau Doctor pierderea bietei fete. Ce să mai stăm să filosofăm? După câte am pătimit și văd și pe alții pătimind, eu crez că cea mai bună filosofie e să zici așa: cine mai stă să filosofeze este un prost. Vezi câte un hodorogit, d'abia se târăște și trăește par'că l-a uitat moartea, și o fată cât un mal se duce 'n câteva zile. Apoi să nu scuipi pe problema existenții, și pe credință, și pe știință, și 'n oglindă când te uiți în ea?

Am dispus să vie Gusti la mine; eu nu pot încă eși. Cel mult mâine sâmbătă îl văd. Va merge să te 'nscrie la Dr. Ewald, care e'n adevăr o celebritate. De unde știi? poate să-ți dea de leac! Am s'anunț pe Gusti să se țină gata a veni să te vază îndată după sosirea ta.

Mare bucurie mi-ai face să stăm împreună câteva zile. Am pat bun, ceaiu bun și căldură. Să mai stăm seara de vorbă bătrânește,

[1]) « Titircă, Sotirescu & C-nie ».

cum stam în tinereţe. Poate că din două pesimismuri să scoatem o picătură de optimism consolator. Te pomeneşti că din două adânci plictiseli să iasă câteva momente de veselie.

Anunţă-mă din vreme când vii. Tragi la mine, *negreşit.*

Nu-i mai scriu lui Paul deosebit. Spune-le multe complimente dela noi toţi. Vă trimit *Convorbirile* cu o fabulă de mine [1]). Citiţi-le sănătoşi.

Până la revedere te sărut frăţeşte.

Al tău vechiu,

Car.

Vineri 4/17.I.908.

IX

Amicii mei, [2])

Am sosit. Plec deseară spre casă. Aş dori să vă văd ca să vă comunic ceva; însă nu mă pot mişca dela locul de unde vă scriu. Stau aci dela 11½ până la 3½. După aceea trebue să merg un ceas după o afacere, şi apoi iar să mă 'ntorc aci, unde stau până la 6 fără un sfert, când plec la gară (West). Aşa dar, vă rog, faceţi rost să veniţi voi încoace.

Răspundeţi-mi când să vă aştept. Sunt ori în cafenea ori în birt.

Cu frăţească dragoste,

al vostru

Caragiale

Mercuri 8 fevr.
[Budapesta]

---

[1]) *Boul şi viţelul.*

[2]) Gherea şi d-na Fanny Zarifopol erau la Budapesta. Caragiale le scrie pe o foaie cu *en-tête* dela *Hotel Jägerhorn.*

PIANISTUL C. DIMITRIU

I

Scumpe Maëstro,

Cu mare dor, foarte mare, îţi trimit o salutare călduroasă din fundul sufletului.

Dela toţi ai mei, frăţeşti îmbrăţişeri pentru d-na Dimitriu.

Când?.. Când o să te văz intrând pe uşa mea, să-mi luminezi casa şi să-mi întăreşti puterea de gândire?

Spune-mi: când?

Al d-tale exclusiv admirator

Caragiale

7 Octombrie 1906.

II

Berlin, Marţi 7 Noemvrie 1906.

Iubite maestrule,

Ce să-ţi mai adaug după rândurile de mai sus ale Didinei?

Cu toate astea, tot îţi mai adaog că nu-ţi poţi închipui ce dor mi-e de d-ta şi cu ce dragoste te-aş întâmpina. Hotărăşte-te odată şi dă-mi nespusa bucurie de a te vedea la Berlin. Ce bine am să te fac să petreci şi ce petrecere ar fi şi pe cocoanele noastre!

Despre odihnă, mâncărică şi băuturică să n'ai grije. Vă adăpostim aici mai bine decât oriunde.

Haide! Zi odată un da hotărît, şi porneşte către casa frăţească.

Vă aşteaptă-aici o soră bună şi un frate bun cari din suflet vă doresc — ba încă nu numai un frate şi o soră, dar şi doi nepoţi cari mereu şi-aduc aminte de *băiatul voluminos şi 'nalt.*

II

CHESTIONAR

Câți sorți am avea de cititori în condițiunile vorbite?

2. Cât ar costa tiparul, hârția, administrația, expediția pentru acel număr de exemplare?

3. Care ar fi câștigul datorit domnului Birăuț pentru administrația revistei?

4. In ce proporție s'ar împărți câștigul, după ce va fi plătită și direcțiunea și redacția?

5. Să trimită o declarațiune Liviu Popescu și Leonard Paukerow[1]) dacă se angajează cu dragă inimă pentru a lucra la revistă, dacă vor să fie ucenici ca să-i scoată meșteri.

6. Să sondeze Liviu Popescu, care băeți s'ar mai angaja la munca aceasta.

Direcția

III

20 Ianuarie 1911.

Stimate Domnule Birăuțiu,

Ce facem, rogu-te, cu afacerea noastră? Aștept răspunsul d-tale la chestionarul propus. Spune-mi te rog, o vorbă, fie oricum. Multe salutări,

Caragiale

IV

Stimate Domnule Birăuțiu,

Mă grăbesc a-ți răspunde că, în principiu, suntem de acord, însă asupra multor puncte din programul propus de d-ta, sunt de deosebită părere. Deci, neputându-se, cum ți-am spus, lămuri toate amănuntele prin corespondență, voiu veni la Budapesta, să ne înțelegem prin viu graiu. La desbaterea noastră doresc să asiste și amicii Liviu și Paukerow.

Astfel dar, te rog, potrivește d-ta așa ca marția viitoare 31 Ianuarie dela 10 jumătate a. m. până la 1 d. a. și dela 2 jum. până

[1]) Foști redactori ai « Luptei ».

la 6 jum. d. a., să putem avea loc în biroul d-tale pentru desbatere îndelete. Eu sosesc Marți dimineața la Westbahnhof, unde n'ar fi rău să m'aștepte cineva din partea d-tale. (Mă voiu coborî din vagonul de dormit). Rămân în Budapesta până a doua zi mercuri seara, când la 11.30 pornesc cu trenul expres spre București, unde trebue să mă aflu neapărat joi seara. Dacă e vreo piedică la acest plan al meu, în privința întâlnirii noastre, te rog, telegrafiază-mi îndată, ca să știu să viu la întoarcerea din țară.

Cu toată stima rămân al d-tale prietin,

Caragiale

Joi, 13 (26) Ianuarie 1911.

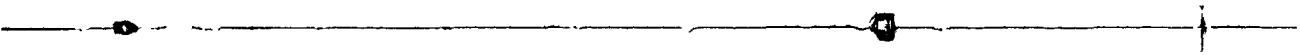

I

Dragă Emil Isac,

Inaintea d-tale, un alt scriitor de talent mi-a cerut o precuvântare la un volum al său. Iţi răspund şi dumitale ca şi aceluia...

O fată, intrând în bal împodobită cu toate graţiile frumoase-i vârste, nu mai are nevoie de recomandaţia unei mătuşi. Trebue să priceapă amândouă — şi fata, că la farmecul ei nu poate adăoga nimic vorba bătrânii — şi bătrâna, că n'are ce căuta la bal, nici la spatele tinerei, necum să-i treacă înainte şi printr'un discurs de preţioasă factură, să-i consacre o carieră evident predestinată succeselor.

Nu. Volumul d-tale n'are nevoe de o precuvântare a mea... Aruncă-l la lumină, să-şi caute în lume norocul, singur — liber de orice reazăm de prisos: prestigiul talentului îi va fi deajuns.

Gata să te slujesc, după slabele-mi puteri, sunt cu distinsă stimă,

al dumitale,

Caragiale

12/25 Aprilie 1911.

II

Stimate d-le Emil Isac,

Prefaţă nu-ţi fac, fiind şi eu foarte ocupat cu o lucrare ce nu sufere amânare. Şi pe urmă, e drept ca fiecare artist să îndure insultele ce i se aruncă anume, cum şi să se bucure singur de aplauzele ce

le poate zmulge... Şi apoi, dacă artistul este cuminte şi are conştiinţă de valoarea sa, trebue să fie nici prea încântat de aplauze, nici prea mâhnit de insulte. Adesea, când eşti aproape asfixiat de năduful celor dintâi, prefăcute sau pornite după comandă, în general proaste, parcă-ţi redă viaţa o ploaie răcoroasă a celor din urmă, sincere şi inteligente, pornite din fundul necazului. Nu sunt oare şi insultele ce ţi se aduc, omagiu deandoasele adus talentului? Aşadar — nu cere prefaţă.

Comedia dumitale, dacă poţi să mi-o trimiţi, nu faci rău: citind-o, te-aş servi şi mai bine. Eu am promisia actualului director general al teatrelor, că o va căuta şi va face tot ce se poate pentru a o pune în scenă chiar în stagiunea viitoare.

Urându-ţi din parte-mi tot succesul, îţi trimit multe salutări.

Al dumitale amic,

Caragiale

14/27 Iulie 1911.

III

Dragă domnule Isac,

« Focul din Constantinopol », minunatul articolaş din « Românul » este o strălucită evidenţiare a talentului dumitale. Citirea lui mi-a cauzat bucurie şi îndestulare. Eşti demn elev, cu toate calităţile admirabile ale unui meşter.

Multe salutări dela

vechiul d-tale,

Caragiale

8/21 August 1911.

IV

Iubite amice,

Cu mare bucurie am aflat că « Maica cea tânără » este o strălucită manifestaţie artistică, o strălucită promisiune. Rog cu stăruinţă pe tânărul autor să caute a o îndeplini — şi să nu se 'ndoiască

un moment de dragostea mea părintească, pe care se poate rezema cu încredere oricând.

Cu distinse salutări,

al dumitale prietin,

Caragiale

1/14 Februarie 1912.

V

Iubite domnule Isac,

Iţi trimit astăzi contractul cerut şi iscălit de mine şi mă învoiesc să stau alături de piesa d-tale. In interesul literaturii noastre naţionale, n'ar strica să ne cunoască străinii. Cât despre cele materiale: te încredinţez pe d-ta, să tratezi cu orice teatru de a mi se juca piesele. Am aflat că lucrezi la o nouă piesă: « Iancu » — fi-va şi aceasta, un minunat prilej pentru prietinii şi duşmanii dumitale, de-a te discuta? Când o ai terminată, mi-o trimite să o citesc, eu vreau să fiu întâiul care să o cunosc. Noroc şi spor la muncă.

Al d-tale frate mai bătrân şi prietin,

Caragiale

6/19 Mai 1912.

EMIL D. FAGURE

I

Stimate confrate Fagure,

Un amic îmi trimite Cronica d-tale din « Adevĕrul » despre debutul companiei Davila. Mă grăbesc a-ţi mulţumi de două ori: întâiu — pentru bunavoinţa cu care pomeneşti şi despre mine[1]), aşa de jinduit cum sunt de o vorbă de omenie şi d-ta îmi spui, poate, prea multe după merit;

al doilea — că mi-ai dat nepreţuitele citate din Dramaturgia lui Lessing, pe care, dacă o cunoşteam, cu entusiasm aş fi adăugat în instantaneul meu, între semne de aducere: « adevăratul gust este cel general, care nu aşteaptă dela niciun gen mai multă plăcere şi farmec mai mult decât îi poate acesta da în felul său ».

Să nu te miri că se potrivesc cuvintele înţeleptului de acu o sută treizeci de ani cu starea de azi a artei la noi... Miră-te mai bine că şi peste alţi o sută treizeci de ani, vor fi mulţi, foarte mulţi « epitropi şi ctitori ai intelectualităţii române » cărora vor trebui spuse aceleaşi adevăruri — şi... tot de geaba spuse.

Zici că ascult de glasul acelei cocoane « când aristocrată, când mahalagioaică »[2]) în care-mi recunosc stăpânul. A! dragul meu! dacă stăpânul pe care eu îl recunosc ar fi adevărat stăpân, cum încă, din nenorocire, nu este — ce bine ar fi! Atunci, o slugă credincioasă ca mine, n'ar fi fost cum a fost, şi n'ar fi, cum este, batjocura atâtor stăpâni cari, într'o lume ca lumea, nici de slugi n'ar fi buni! — nici măcar de slugi proaste, nu de lux!

---

[1]) Pentru instantaneul « Incepem », cu care s'a deschis întâia stagiune a companiei.

[2]) Doamna abracadabrantă din « Incepem ».

Dar... să nu mai oftăm după ceea ce nu s'a putut pe clipa noastră; să sperăm că, odată, stăpâna își va lua stăpânirea. Până atunci, fii vesel și sănătos și împreună cu mulțumirile mele, primește cele mai cordiale salutări dela

vechiul d-tale,

Caragiale

P. S. — Adică, să fie rușine pentru un bătrân publicist, vechiu sufler, director general al teatrelor, registrator la R. M. S., etc., etc., să solicite dela voi a-i trimite, ca odinioară, « Adevĕrul » gratis? Arată-i lui Costică Mille aceste rânduri, în care-l salut frățește, și stărue să mă protejeze. Nu știți voi cât bine-mi prinde dimineața o gazetă din patrie! de departe! așa de departe! Tutulor adeveriștilor multă sănătate.

2. P. S. — Am un volum de povești...[1]) Cine e administrator la voi? N'aș putea, în tovărășie echitabilă cu administrația voastră, să fac o daraveră, cum am mai făcut cu broșurica « 1907 »? Ia vezi, zău! Poveștile pot figura *cu cinste* într'un volumaș de sensație, în formatul alăturat — circa 200 pagine.

Firește că ar trebui să fac eu ultima corectură.

19 Septemvrie 1909.

II

Iubite amice Fagure,

Îți mulțumesc foarte pentru călduroasa d-tale scrisoare și fiindcă văd dragoste din parte-ți, iau îndrăzneala a-ți trimite aci, pe verso, chipul meu, rugându-te « să nu-l arunci în foc ».

Spune-i lui C. Mille că de câte ori primesc « Adevĕrul », nu uit să zic din toată inima, ca un reintegrat în lista abonaților pomanagii: bogdaproste! să trăiască! și de unde dă să sporească și să-i isvorească!

Volumașul meu de *Povești* e gata. Așteptând comunicarea promisă dela administrația voastră, tot îl mai îngrijesc, ca să se prezinte, mititelul, cât se poate mai spălat și mai pieptănat în fața lumii. In privința asta sunt mai mult Mama decât Tata operelor

[1]) *Schițe nouă.*

mele, al cărora « fiu » sunt. Dacă n'au avut noroc să fie destul de frumoase, încai să s'arate curate şi dichisite — să n'ajungă de ocara duşmanilor.

Fiţi sănătoşi şi veseli!

O strângere de mână dela îndatoratul d-tale prietin,

Caragiale

Salutări călduroase Directorului şi Companiei « Davila ».

30 Sept. 1909.

III

Iubite Fagure,

Iţi mulţumesc de buna prietenie ce-mi arăţi; te rog să crezi că nu ţi-o răpesc pe nedrept, nici n'o dăruesti unui nerecunoscător.

Protectorului meu Câmpescu[1]), i-am telegrafiat de alaltăeri, Duminică, să binevoiască a comanda hârtia *afânată*. Dar'ar Dumnezeu să n'o mânjim... româneşte! Cât e de frumoasă, ar fi păcat — de noi!

La revedere în curând!

Viu cu pachetul de poveşti. Să ne vedem cu bine!

O frăţească salutare dela

al vostru devotat,

Caragiale

Dienstag, d. 6/19-en X [1909].

IV

Ne aflăm, de vineri, în Travemünde pentru o lună şi jumătate. Aci am primit carta voastră din Feldafing, care ne-a bucurat mult. Să ştiţi că de acum, de câte ori veţi trece prin Berlin, sunteţi juraţi să veniţi la dejun în Innsbruckerstr. 1, fiindcă aşa muşterii de omenie ca voi rar mai putem găsi. Cum mi-a plătit Fagure modestul dejun din zilele trecute, numai un gentleman de înaltă generozitate o poate face. Articolul din « Adevĕrul » este o plată în

[1]) Administratorul « Adevĕrului ».

adevăr seniorială, pentru care mulțumesc cu toată căldura. Din cale afară măgulitor pentru mine!

Până la revedere vă trimitem dela toți de aici frățești salutări. Fiți sănătoși și veseli! Petreceți frumos!

Tout à vous de cœur,

Caragiale

Travemünde (Ostseebad) Strand-Hotel, 27 Iulie 1910.

V

17 Februarie 1912.

Iubite amice Fagure,

Incă odată viu să vă mulțumesc, dumitale, lui Costică Mille și tutulor dela «Adevĕrul» pentru dragostea ce mi-ați arătat — cinstindu-mă cu atâta covârșitoare omenie. Recunoscător, vă urez tutulor, pentru voi și pentru iubiții voștri, noroc, sănătate și veselie.

Acuma vroiu să te rog ceva; deși te știu destul de încărcat de treburile d-tale, îndrăsnesc a te supăra, contând pe buna d-tale prietinie.

Iată:

1°. Spune-mi, rogu-te, cine și cum a jucat pe Dandanache, acea meschină bucățică de *concerto obligato*, pentru care aștept de-atâta vac un *virtuoso;* și

2°. Spune-i lui Câmpescu, pe care-l salut în deosebi, să poruncească unui brav june-tânăr din administrație (sunt bătrân! tinerii sunt datori de-acu să mă slujească!) a strânge *toate ziarele și revistele* [1]) unde am fost tăvălit ca o cheftea de carne de vită bătrână prin sare, piper și alte condimente, înainte de a fi prăjit la tigae *(quelle odeur!)*. Aminteri nu știu cui și unde să mulțumesc pentru măgulitoarea atențiune a acelora, cari n'au crezut de cuviință a-mi înainta, după datina europeană, un exemplar, adică o linguriță de dulceață din borcanul dedicat «maestrului»; — să nu te pomenești că mă cred oamenii, după aproape zece ani trăiți în țara disciplinei occidentale, c'am rămas tot un oriental rău-crescut!

O frățească strângere de mână dela

bătrânul d-tale prietin,

Caragiale

[1]) Pe cât posibil (n. a.).

IACOB C. NEGRUZZI

I

6 Ianuarie 1881, Bucureşti.

Onorabile Domn,

Bagă de seamă după acest vocativ că sunt necăjit... Onorabile Domn, pentru ce mi-ai pus în numărul acesta scrisoarea, când ne învoisem amundoi[1]) ca să rămâie pe luna viitoare? — pentru ce dacă mi-ai pus-o, mi-ai pus-o aşa la coadă ca un fel de umplutură sau ca o belea? — pentru ce dacă ai vrut să mi-o pui, ca *belea* — mănţin cuvântul — nu mi-ai trimis a doua corectură, şi mi-ai lăsat opera plină de greşeli, greşeli compromiţătoare? — pentru ce să-mi văz eu opera între poeziile lui T. V. Ştefaniu şi ale lui I. V. Ştefaniu? — răspunde pentru ce?

Eram hotărît să nu-ţi mai dau urmarea, dar d. Maiorescu mi-a citit o scrisoare, ba două, din partea d-tale, şi în cari te arăţi a fi într'o nesucită poziţie. Eu, cum sunt generos, nu mă lasă inima să te mai prigonesc. Iţi trimit pe a doua, am onoare însă să-mi formulez nişte condiţii, fără de cari nu voiu să mai apară ceva de mine în « Convorbiri ». Iată condiţiile:

« Să-mi trimiţi două corecturi şi să mi se execute toate însemnările făcute de mine; apoi să mi se pună în foaie oriunde, numai nu între I. V. Ştefaniu şi T. V. Ştefaniu. Scrisoarea a doua, schimbându-se numai titlul şi semnătura cum am însemnat eu, să se culeagă tot cu garmond ca cea d'întâi, şi să se aşeze şi pagina tot în coala din urmă.

---

[1]) Ortografia dela *Convorbiri literare*.

Salut respectuos pe d-na Negruzzi, asemenea pe toți domnii din « Junimea », în deosebi pe d-nii Pogor, Gane, Naum, Carp, Misir și chiar pe dumneata.

Mă rog nu mă mai batjocori.

Al d-tale,

I. L. Caragiale

In cercurile bucureștene, cari citesc « Convorbirile », scrisoarea mea [1]) n'a prea plăcut. Toți o iau ca o răsbunare în contra actorilor.

II

Ilustre și iubite Hatmane [2]),

Aseară am terminat de copiat libretul *complet* partea prozii. Eram să vă bat o depeșă în această privință spre a vă da știrea cea de bucurie, când am găsit pe fratele dv. stimatul primar, care mi-a permis cu bună-voința caracteristică familiei, să-l rog a se însărcina d-sa cu aducerea acestei scrisori. Muzica este lăsată la competentele locuri spre cea d'întâi încercare. In principiu, însă, acești domni mi-au spus că piesa fiind neapărat admisă, teatrul de aici ar avea nevoe de o gălușcă; trebue dar numaidecât să înghițim gălușca. Oare să fie imposibil? Ce zici? Oare nu, după Constituția noastră cea liberală, stagiunea Teatrului coincidează cu sesiunile Senatului și Sfântului Sinod?... Să dăm parastase la vreo episcopie; Romanul nu piere, să sperăm dar. Pe de altă parte, Teatrul de aici, foarte ahotnic de reprezentații productive, ar fi prea doritor să realizeze opera noastră, și astfel nu s'ar târgui mult să acorde multă zamă gălușstii în chestie. Până una alta pune-te d-ta în vorbă cu maestrul Codiță [3]) despre afacerea aceasta, însă numai *în principiu*, de oarece tratativele afacerii și le rezervă Teatrul.

Astfel dacă d-ta și Codiță ați pune afacerea pe un teren așa încât să îndreptățească pe persoana să formuleze <vreo> pretenție

[1]) « Din Carnetul unui vechi sufleor », sub titlul « Amintiri din teatre », întâia scrisoare în *Convorbiri literare* dela 1 Ianuarie 1881.

[2]) După numele operei bufe ***Hatmanul Baltag***, scrisă de Caragiale în colaborare cu I. C. Negruzzi.

[3]) Eduard Caudella, care a compus muzica pentru opera bufă « Hatmanul Baltag ».

neadmisibilă, atunci s'ar periclita afacerea, la care, de aminteri, nimeni nu se interesează mai mult ca noi. Eu nu o declar aceasta celor dela Teatru; eu mă las greu, ba chiar le-am spus că nu cred să le-o pot da, pentru că voiu s'o păstrăm pe altădată.

« Junimea » începe; talanga mă chiamă.

Răspunde-mi când vii. Am nerăbdare să-ţi arăt opera gata şi sfârşită şi să te fac a recunoaşte că nu sunt aşa de leneş pe cât ziceai.

Sărutări de mâini d-nei Negruzzi. Complimente lui Codiţă, tutulor domnilor din « Junimea ». Nu mai mă lasă să scriu.

Al d-tale stimatoriu,

Stacan Comis [1])

Bucureşti, Sâmbătă 29 Oct. [1883].
9 fără 1/4 seara la d. Maiorescu.

Salutările mele lui Pleaşcă zis şi Missir.

III

1883 [1884!] februarie 4 st. n. dim., Bucureşti.

Onorabile,

Mai întâiu nu lipsesc a cerceta despre scumpa Dv. sănătate şi doresc ca mica mea epistolă să vă întâmpine în momentele cele mai ferice; căci eu, din mila Creatorului, mă aflu în cea mai deplină mulţumire, fizicaminte, moralminte şi intelectualminte; nu pot însă, vai! a zice tot aşa şi dintr'un punct de vedere mai important cu mult — adică pungaminte vorbind. Aceasta chiar mi-a întârziat şi mie călătoria ce trebuia s'o fac încă dela ianuarie 25 st. n. spre a doua capitală a noastră.

Am sosit ieri din Râmnicul-ne-Sărat şi am găsit la domiciliu stimabilele Dv. două (2) carte postale din 4/16 şi 5/17 ianuarie, pentru cari mă şi grăbesc a vă acuza recepţiune.

Alătur, pe lângă prezenta, copia a patru (4) numere de muzică menite a potoli, până să viu eu în Iaşi, voracitatea, dacă mă pot exprima astfel, a D-lui maestru Codiţă, pe care-l salut cordial. Nu puţin m'am bucurat când am aflat, din stimabilele Dv. menţionate, că imisul maestru s'a suit la înălţimea libretului cu ferma

[1]) Unul din personajele operei bufe « Hatmanul Baltag ».

resoluțiune d'a nu se coborî d'acolo niciodată, — și mă bucur cu atât mai mult, onoratul meu colaborante, cu cât prin laudabila suire a citatului componist, se adevereşte o vorbă a mea memorabilă, pe care am zis-o cu toată încrederea ce o am în priceperea mea și în talentul maestrului: « Opereta de Codiță — am zis — va fi un cap de operă! ».

Ziceam mai sus, onorate colaborante, că anexele de pe lângă prezenta mă premerg cu puține zile în municipiul Dv. In adevăr, după toate probabilitățile voiu fi în Iași peste vreo zece zile.

E nedescriptibilă impacienta cu care adăst momentul când să ne întoarcem iar la cheful de operă al nostru (N. B... A nu se trece cu vederea jocul).

Până atunci, rog a arăta Doamnei Negruzzi respectuoasele mele salutări. Domnilor din « Junimea » asemenea, după vârstă și importanță.

Iar eu rămân ca totdeuna al Dv. mai mic colaborante,

Inspector [1]) *I. L. Caragiale*

1. P. S. — Rog a arăta junelui Missir căința mea profundă că am fost un infam în respectul său. Când oiu veni la Iași, am să-l fac să mă ierte... Să mă ierte?... Da! mă va ierta, de sigur; dar va uita el oare, Dumnezeul meu?!...

2. P. S. — Spuneți lui Codiță să se ferească de coarda lirică — și să rămână — în caracterul odată convenit.

3. P. S. — *(Cu rugăciune de a se publica)*. Ce deosebire este între D-rul Kremnitz și o sofa? — Niciuna: sofaoa este un pat olog, doctorul asemenea.

4. P. S. — (Publicați-l măcar pe acesta, spre încurajare). Care este culmea greșelii de punctuație? — Să treci o gârlă pe virgule, în loc s'o treci pe punte.

Sincer stimatoriu,

Caragiale

[1]) Caragiale era revizor școlar pentru județele Argeș și Vâlcea.

Dr. I. DUSCIAN

și stă acuma pe veci împământenit în pământul Moldovei, pe care-l iubea atât de mult. Dumnezeu să-l odihnească pe bietul meu vechiu și bun prietin!) Vorbeam într'un grup de domni senatori despre meritele și patriotismul prietenului meu; când un domn senator, care se plimba de colo până colo, țifnind și aruncându-mi căutături foarte dârze și de care, cunoscându-l destul de bine, nu îndrăsneam nici să m'apropiiu, se apropie el de mine și mă interpelează foarte de sus, fără să mă salute întâiu:

— Ia'n ascultă, c'coane: ce ne tot bați capul cu jîdanul aista al matali?!

Eu, neputându-i răspunde cum se cuvenea, căci aveam cu totul altă treabă acolo decât să dau lecțiuni de politeță unui sălbatic congestionat, care se vedea bine că vine dela dejun, i-am răspuns blând, după un moment de gândire:

— Domnule senator, n'am venit aici să supăr pe cineva; știu cât de respectuos trebue să mă port în această incintă; dar, dacă am făcut, fără să gândesc vreo necuviință, sau dacă pur și simplu vă supără prezența mea — ertați-mă, mă retrag.

Ceilalți domni senatori au înțeles cât de penibilă era situația și unul dintre ei, un boer moldovean, om de inimă și bine crescut, a intervenit și, cu un ton destul de aspru, a spus colegului:

— Da dă-ne pace, bre omule, și cată-ți de treabă! ce te amesteci dumneata nepoftit în vorba noastră?

Dar domnul congestionat n'a 'nțeles și m'a 'ndesat cu vorba:

— Mai întâiu, ce e jîdanul matali?

— Literat, i-am răspuns eu umilit.

— Dar cu ce se ocupă?

— Cu agricultura.

— Undi?

— In Moldova.

— Apăi dumneta ce ești?

— Tot literat, zic și mai umilit.

— Nu te 'ntreb de aiasta... De unde ești?

— De aici...

— Nu, bre omule! ce ești? moldovan ori muntean? spuni...

— Muntean.

— Apăi, dă-ne bună pace, c'coane! Aista-i jîdan de-a noștri: ce vă amestecați dumilorvoastre, Muntenii?

Quasi textual.

Am citit câteva din articolele d-tale; ştiu câtă reală valoare au; înţeleg câtă dreptate ai, când voeşti s'atragi atenţia lumii noastre asupra celui mai important element al şcoalei, element la care aproape nimeni nu gândeşte astăzi; văd şi eu, ca şi d-ta şi ca mulţi alţii desigur, că ar trebui s'avem şi şcoală pentru copii, nu numai copii pentru şcoală... Dar... dar cum vrei d-ta să m'amestec şi în pedagogie? S'o mai pat iarăşi, spre umilirea mea şi spre nenorocul publicaţiei d-tale conştiincioase, cu cine ştie ce pedagog absolut, sau, şi mai rău, cu cine ştie ce bărbat politic? Căci am uitat, să-ţi spun dintru început, când ţi-am pomenit de asprimea graniţelor de autoritate, că la noi (d-ta ca tânăr nu ştii încă) o seamă de oameni pot trece de gânditori universali, pot adică trece ca suverani graniţele aspre pentru comunii muritori — bărbaţi politici. Aceştia sunt aşa de gânditori şi aşa de universali, încât chiar specialiştilor le pot tăgădui competenţa în materie.

Eu nu sunt nici specialist în pedagogie nici bărbat politic; prin urmare cel mult mi-ar fi permis a spune, în prefaţa ce-mi faci onoarea a-mi cere, că admir opera, fiindcă autorul respectă gramatica elementară; asta cred că aş putea-o face fără primejdie din partea ilustraţiunilor politice şi nici din a pedagogilor; dar atâta, înţelegi d-ta ca şi mine, că n'ar fi de ajuns pentru publicul cititor. Aşadar, cartea d-tale, căreia-i trebueşte, ca tutulor cărţilor, şi noroc pe lângă valoarea ce i-o cunosc, are nevoe de o prefaţă semnată de un pedagog absolut, sau, şi mai sigur noroc, de un bărbat politic — ori n'are nevoe deloc de prefaţă — şi poate asta ar fi mult mai frumos decât orice.

Nu! în interesul d-tale mai mult decât în al meu, trebue să declin onoarea ce atât de graţios îmi propui, şi, tocmai pentru asta te rog să mă consideri ca pe unul dintre cei mai buni şi mai devotaţi prieteni ai d-tale.

Rămân cu toată stima al d-tale,

Caragiale

II

Joi 24 Ianuarie/6 Februarie 1908.

Stimate Domnule Doctor şi Confrate,

Iţi mulţumesc pentru vorbele bune ce-mi trimiţi şi mă grăbesc a-ţi răspunde că publicarea rândurilor mele uşurele ca prefaţă

la valoroasa D-tale lucrare e o mare onoare pentru mine — pentru care-ți rămân recunoscător.

Urez cărții D-tale tot succesul ce-l merită o lucrare conștiincioasă, inspirată de frumoase sentimente, și-ți trimit cele mai distinse salutări.

Al D-tale
devotat prietin,
Caragiale

P. S. — Dacă cumva vezi, săptămâna viitoare, în « Opinia » noastră, o vechiă schiță a mea, din 1897, intitulată « Take Ionescu », și-ți convine, rogu-te reprodu-o și în « Ordinea », ca o curiositate literară, la un loc convenabil.

Salutări,
C.

III

Luni 18 Februarie/2 Martie 1908.

Stimate Confrate,

Te rog binevoește ca îndată ce primești aceste rânduri, să spui la administrația « Ordinii » să înceteze a-mi trimite gazeta aci la Berlin-Wilmersdorf, deoarece, de poimâine chiar, sunt pe drum către București.

Am să te mai rog ceva, dacă nu e prea târziu: nu tipări scrisoarea-prefață până nu viu eu (cel mai târziu mercuri-joi 27—28 Febr.). Aș dori să văd eu o corectură. Știi — altceva e când vorbești între patru ochi unui prietin, și altceva, când îi vorbești în vileag, unde te aude atâta lume străină.

Până la revedere, o strângere de mână dela
al D-tale devotat,
Caragiale

IV

8/21 Februarie 1912.

Stimate și iubite prietine Dusciane,

Iartă-mă că, dintre toți prietinii cari m'au felicitat de ziua mea, pe dumneata te-am lăsat să-ți răspund la urmă: asta

am făcut-o din pricină că am cu dumneata de vorbit mai îndelete. Iată.

Mai întâi doresc să te găsească, pe malurile Svistociului, sănătos şi vesel aceste rânduri, prin cari vin a-ţi mulţumi că de aşa departe te-ai gândit la mine. Atât de delicată atenţiune din partea unui spirit distins ca al dumitale îmi face multă onoare. Ş'apoi mai zici dumneata că munca mea grea este nerăsplătită! De grea, ce-i dreptul nu prea e uşoară, căci e migăloasă. Dar, gândeşte-te, care meşteşug subţire nu e migălos — şi, prin urmare, greu? Ii trebuie multă răbdare, fireşte, şi multă încăpăţânare cuiva, până să poată birui resistenţa materialului chaotic al Naturii celei fără margini, care, ca divină şi eternă ce este, n'are logică nici intenţiune, şi, cu hotărîtă intenţiune umană, să-l ordoneze în margini date într'un chip logic. Numai Dumnezeu şi Compania luminatului ştiu cât costă o pagină scrisă în sfârşit pe curat. Grea muncă, adevărat!... Dar, nerăsplătită? — iată, dragă doctore, n'ai dreptate, cel puţin întrucât mă priveşte pe mine. Eu mă simt cu prisos răsplătit.

Iţi mărturisesc că dacă eram copilul unei familii bogate şi de nume strălucit, aş fi luat toate manifestaţiile de dragoste ce mi s'au arătat zilele acestea ca o adulaţiune nevrednică să deştepte în sufletul meu cea mai slabă mişcare de recunoştinţă. Dar mă ştiu ce copil sărac şi umil am fost, necăpătând dela răposaţii mei părinţi — Dumnezeu să-i odihnească! — decât sănătate. Aşadar, faţă cu atâtea şi atâtea manifestări de dragoste, să mai zic că munca mea n'a fost răsplătită? Aş fi un ingrat fără inimă.

Nu! Nu pot fi îndestul recunoscător binevoitorilor mei, şi între aceştia te număr pe d-ta între întâiele rânduri, şi viu printr'aceasta să-ţi mulţumesc din inimă pentru graţioasa d-tale atenţiune.

Când, obosit de citirea prozei mele, vrei, cu alt procedeu, mai expeditiv şi mai puţin obositor, să evoci o viziune din patria română, să te 'nvăţ eu ce să faci. Iată.

Fă foarte cald în odaie; toarnă două-trei pahare de votcă pe faţa mesei: în căldură, are să se evaporeze alcoolul, umplând odaia cu o emanaţiune subtilă; chiamă apoi pe lăutarul d-tale şi pune-l să-ţi cânte, de unul singur, în surdină, dar cu *brio*, *ritmo*, *risolutto e ben marcato:* «Cine te-a făcut pe tine, Tudoriţo, lele... etc.». Dumneata, lungit pe canapea, aruncă-ţi ochii pe discursul vreunui tribun dacoroman... şi... încet-încet, ai să simţi o moleşeală delicioasă în tot trupul; are să te apuce o moţăială iresistibilă,

și ai să moțăi, să tot moțăi, până când pleoapele o să ți se 'nchidă frumos; și atunci, deannăuntru, ai să vezi că te afli la Moși, în miezul verii, subt un umbrar, la o masă rustică, înconjurat de cea mai veselă lume din lume.

Ai să 'auzi cimpoaiele Vlăscenilor și trâmbițele și tobele panoramelor, și țivloaiele și hârâitorile copiilor și guițături de purcei; ai să vezi baloane tricolore; unele captive, legănându-se la adierea vântului; altele, scăpate din mâna ageamiilor, ridicându-se libere departe spre înaltul văzduhului; ai să simți mirosul de țuică risipită, de gogoși prăjite în uleiu, de cârnați și de fleici arse la gărtar; ai să simți gustul lipicios de turtă dulce... și ai să 'ncepi a te apăra de muște... muște, multe muște, ce de muște!

Ia încearcă, rogu-te odată procedeul ce-ți recomand și dacă nu-ți reușește, scrie-mi: poate să-ți găsesc altul mai bun pentru altă evocare.

Până atunci, stimate și iubite amice Dușcianule, sunt al d-tale îndatorat și măgulit bun prietin, cu cele mai distinse salutări,

Caragiale

N. N. CARAGIALE

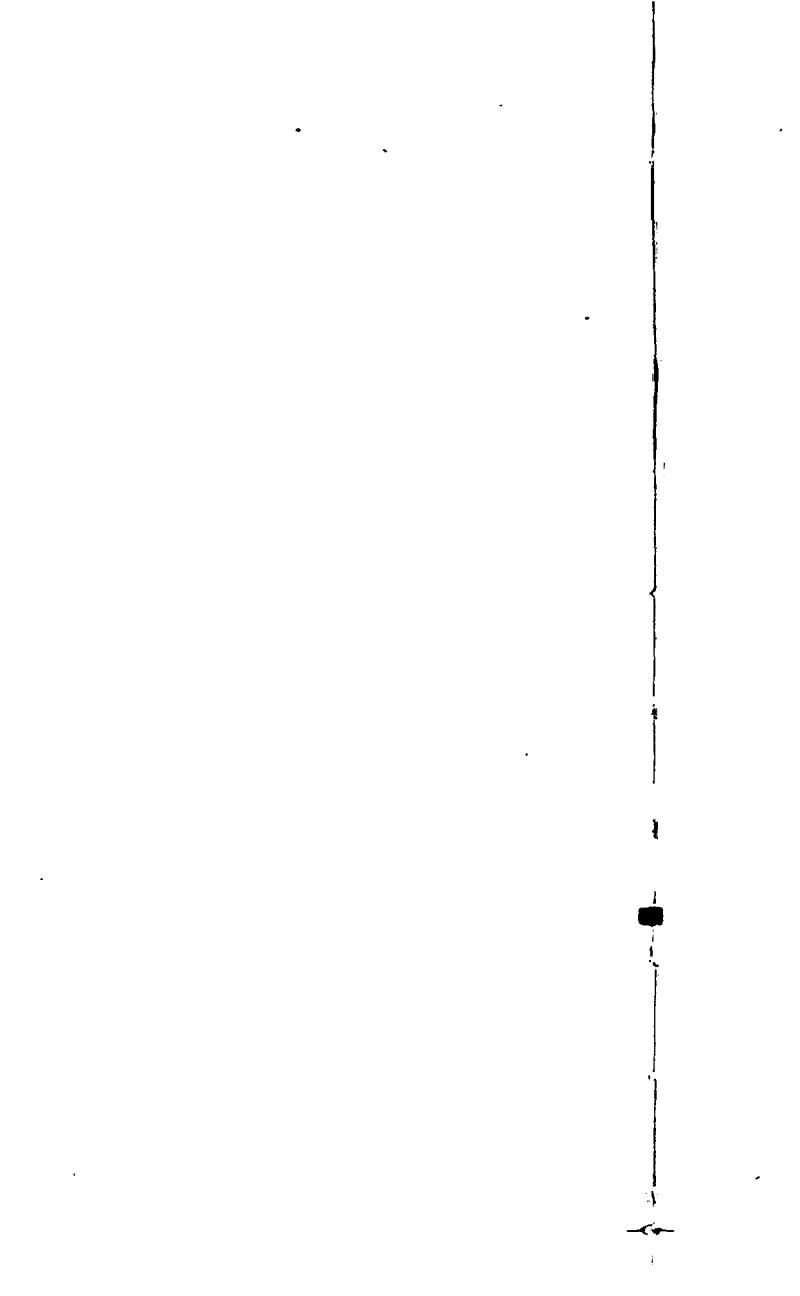

Berlin, 25 Febr. 1912.

Bunii mei nepoţi [1]),

Să mă iertaţi că vă răspund aşa de târziu, căci a trebuit să răspund mai întâiu felicitărilor care le-am primit dela străini. Regret şi eu că nu ne cunoaştem încă personal, dar să sperăm că odată tot ne vom cunoaşte. Pînă atunci vă urez multă sănătate şi noroc. Fiţi harnici; cu hărnicie, cu sănătate şi cu credinţă în Dumnezeu poate nu va (cuvânt indescifrabil) birui toate pedicile din lumea asta. Să trăiţi.

Al vostru bun unchiu,

Caragiale

[1]) Scris. recomand. pe adr. Nicolae Caragiale — Bukarest, ca răspuns nepoţilor Nicolae, Aurelia şi Anna N. Caragiale, str. Schitu Maicilor 12, pentru felicitarea lor, datată Bucureşti, 30 Ianuarie 1912.

SCIPIONE I. BĂDESCU

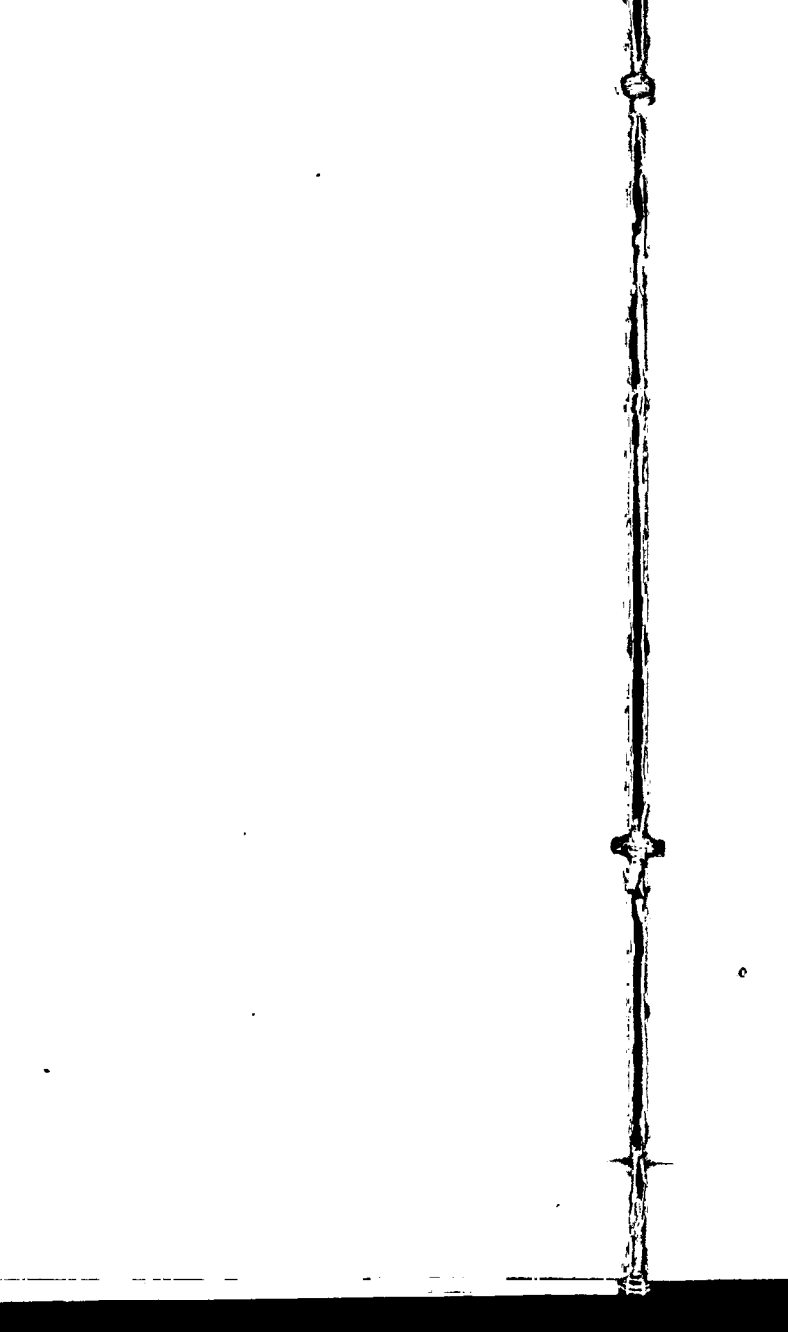

București, 13/25 Februarie 1899.

Iubite Bădescule,

Tocmai când, după mature desbateri în familie, hotărâsem un *menu* vrednic de-un epicurean inteligent ca tine, vechiul meu dascăl în publicistică, plecaşi fără să ne luăm ziua bună.

N'ar trebui să te iert că, după mai bine de douăzeci şi cinci de ani de dragoste nestrămutată, m'ai trădat şi n'ai vrut să luăm, şi de astă-dată, cum puseserăm la cale, tradiţionala noastră *colaţiune fraternă*, la care, pe lângă paharele facultative, aveam şi unul obligatoriu: «pentru trăinicia dulcilor noastre amintiri din tinereţe!».

M'ai făcut, trădătorule, să perz o sară încântătoare... Atât mai rău pentru mine şi — pentru tine! Ne-am fi întinerit unul pe altul cu aproape un sfert de veac, prin reconstituirea acelor scumpe timpuri trecute de la «Timpul», — când strălucea pe scena tineretului bucureştean, celebrul trio Eminescu - Bădescu - Caragiale, — când gândeam, speram şi râdeam, împreună, aşa de mult!...

Cu condiţia ca, la o nouă venire a ta în capitală, să nu mai uiţi obligativitatea *colaţiunii fraterne*, îţi trimit portretul meu: păstrează-l cu dragostea pe care-l păstrez şi eu p'al tău.

Al tău vechiu, ca totdeauna,

Caragiale

P. S. — Complimente tutulor prietinilor botoşăneni; în deosebi, bunului filosof Gr. Goilav. Ii datorez de mult o îmbrăţişare; spune-i însă că nu perde aşteptându-o: cu cât mai târzie, cu atât va fi mai caldă.

Te sărut dulce,

Caragiale

AL. DAVILA — C. STĂNCESCU

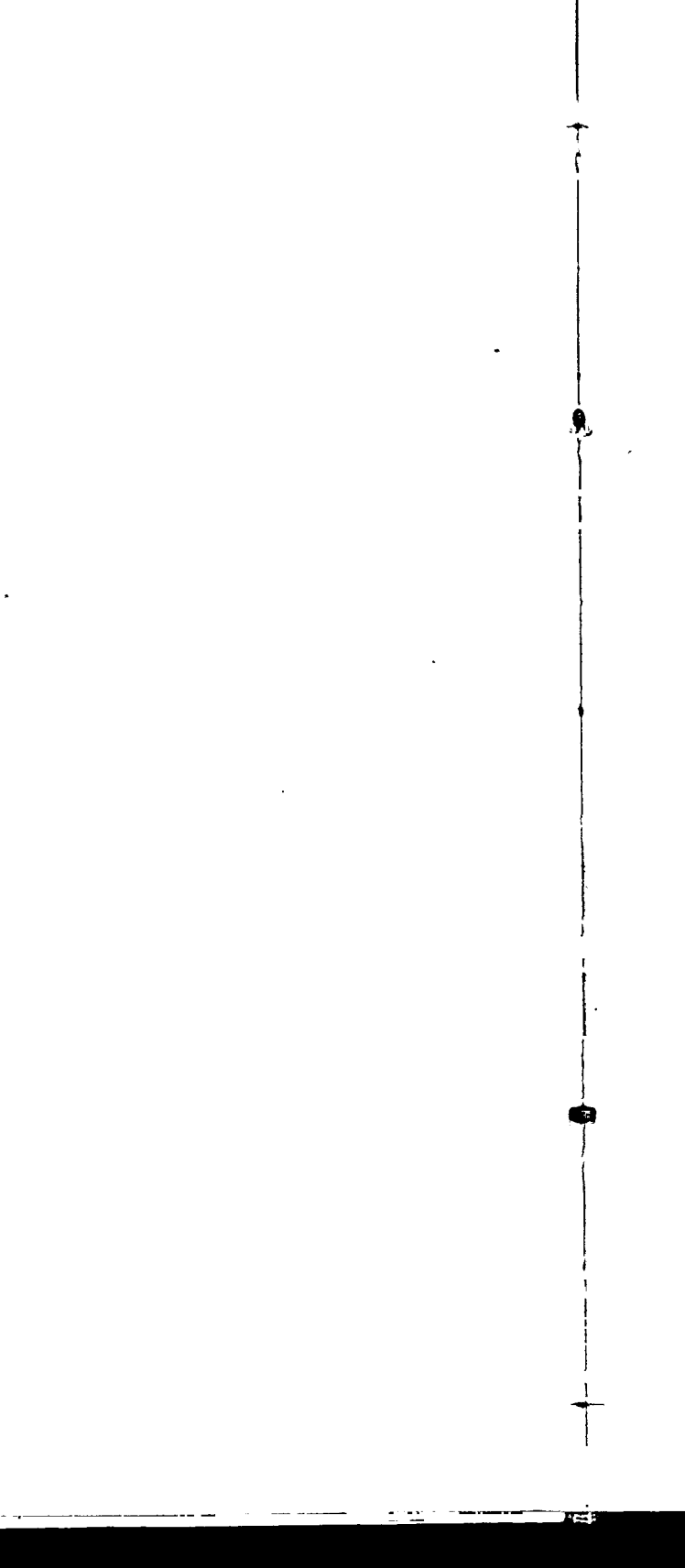

I

Dragă Alexandre, Dumnezeu cu voi!

Tare bine mi-ar părea să te fi 'nțeles cu amicul nostru Motru în privința publicării simultanee a Instantaneului. In orice caz, nu uita să pui pe broșură, *en vedette*, notița: « Reproducerea oprită ».

Ăi fi cunoscând și tu, ca și mine, năravurile eroice ale presei noastre.

Iți alătur mai jos o mică îndreptare în text. Trebue introdusă și la joc și la tipar.

Și acum, bravii mei, încă odată, Dumnezeu cu voi!

Incepeți!...

Isbândă strălucită! Pășiți voioși și sănătoși din victorie 'n victorie; și nu uitați, rogu-vă, după câștigarea primei lupte, a bea un pahar, cu toată inima, și pentru

Al vostru devotat ca un frate,

Caragiale

7/20 Sept. [1909].

Erratum

La sfârșitul tiradei Damei abracadabrante, — în loc de: « ... să-l farmece, *să-l aiureascâ*... — să se zică și tipărească: « să-l farmece, *să-l vrăjească*... ».

P. S. — Rog stăruitor pe tânărul meu amic Stăncescu, să ia două afișe și, *numai suluite, fără să le 'ndoaie sau sgârcească*, să le ducă la Librăria Alcalay împreună cu alăturata cartă din parte-mi. Doresc să am afișele dinaintea biuroului meu chiar în seara de Sâmbătă, 12 Sept. a. c.

II

Berlin W., 26 Sept. 1909.

Stimate amice Stăncescule [1]),

Mai întâiu, îți mulțumesc pentru afișele trimise prin Alcalay. Apoi, îndrăsnesc a-ți mai face o rugăminte și anume:

In « Universul » No. 250 (Sâmbătă, 12 Sept. 1909) pagina I-a coloana 3-a sus, s'a publicat, după « l'Indépendance Roumaine », un entrefilet intitulat: « Constatare tristă ».

Rogu-te, fă tot posibilul și trimite-mi, cât se poate mai degrabă, un exemplar din *pamfletul imond* de care-i vorba în acel entrefilet. Rogu-te asemenea, dă-mi și detaliile pe care le mai poți ști în această afacere.

Sper că n'abuzez prea mult de prietinia ce mi-ai arătat și te rog să primești salutările mele distinse.

Al d-tale îndatorat,

Caragiale

P. S. — Trimite-mi tot în *plic recomandat.*

Mă achit de datorie când, în curând, cum sper, ne revedem.

III

7 Sept./24 Oct. 909.

Stimate amice,

Iți mulțumesc de bunăvoință și te rog să mă ierți că, neștiind că e vorba numai de atâta, te-am supărat pentru așa nimicuri, cărora mă mir de ce unele ziare le-au dat atâta importanță. — Să ne vedem cu bine!

Al d-tale devotat,

Caragiale

Complimente Directorului și întregii Companii « Davila ».

---

[1]) C. Stăncescu, secretarul Companiei « Davila », apoi societar al Teatrului Național.

IV [1])

3 Febr. st. n. 1912.

Vândut Naţionalului [2]). Bacalbaşa [3]) consimţind, bucuros. Vale amice

Caragiale

V

4 Febr. st. n. 1912.

Telegrafiat Bacalbaşa [4]) <dacă nu reia> nereluând [5]) permite. Aştept răspuns. Imbrăţişări

Caragiale

VI

5 Febr. st. n. 1912.

Leonida imposibil. <Lecturi> Recitări [6]) bucuros. Pentru Carnavalului aştept răspunsul Bacalbaşa. Imbrăţişez.

Caragiale

VII

7 Febr. st. n. 1912.

Imposibil veni [7]) regret mult. Piaza rea. Acces acut sciatic. Mulţumesc delicata atenţiune. Imbrăţişări

Caragiale

[1]) Telegramele IV—VII, adresate lui Al. Davila.

[2]) *Conu Leonida.*

[3]) Directorul Teatrului Naţional.

[4]) *Bacalbaşa*, Teatrul Naţional, Bukarest.

<Dacă nu> Nereluând Carnavalului, rog <cordial> călduros permite joace Davila. Răspunde. Imbrăţişări <frăţeşti>.

Caragiale

[5]) *D'ale Carnavalului.*

[6]) Din *Momente* şi *Schiţe*, la sfârşitul spectacolului jubiliar, dela 29 Ianuarie.

[7]) La convocarea Reginei, la 28 Ianuarie şi a doua zi, la Teatrul Modern, spre a conferenţia.

ADMINISTRATORULUI TIPOGRAFIEI
„ADEVĔRUL“

Stimate amice, iată şi corectura a doua pe sfârşitul volumului [1]). Trebue să mărturisim împreună că, pentru o corectură a doua, este prea bogată în greşeli. Eu v'am mai atras atenţia în privinţa a ceea ce constatasem: că, cu linotipul, la corectura a doua, când vrei să te dregi, mai rău te strici, căci se îndreptează după corectura primă şi în rândul cu îndreptarea se fac din nou alte multe greşeli. Pentru convingerea dv., v'am lipit pe corectura a doua câteva mustre din întâia: veţi vedea şi dv., la locurile însemnate cu un cerc roşu, că la corectura întâia acele greşeli nu existau. Aşa dar, vă rog trimiteţi-mi îndată o revizie pe aceste din urmă coale. Vă alătur şi *Cuprinsul* volumului. Rog, măcar acest *Cuprins* să se culeagă cu mâna, nu cu linotipul.

In coalele tipărite pe cari le-am primit pînă acum (1—7 inclusiv) s'au strecurat, tot din pricina linotipului, câteva greşeli grave, cari strică cu totul înţelesul textului.

Pentru acestea trebue neapărat să dăm o Erată la finele volumului, înainte de *Cuprins*. Aşa dar, aştept cât mai degrabă revizia pe coalele 8 şi 9, precum şi *Cuprinsul*, corectura întâia. Impreună acelea revizuite definitiv, vă trimit şi Erata, la care sper că nu ne va mai trebui încă o Erată. Şi această Erată, rog să se culeagă tot cu mâna.

In aşteptare vă salut pe toţi dela «Adevĕrul» cu frăţească dragoste.

Al dv. prietin devotat,

Caragiale

P. S. — Se înţelege că, împreună cu revizia, îmi trimiteţi şi corectura a doua a mea, ca să am după ce revizui.

[1]) *Schiţe nouă*, edit. Adevărul, 1910.

Drăguţule, ieartă-mă că-ţi răspund cam târziu: n'am avut vreme, crede-mă. Lucrez şi eu ceva, şi-mi merge greu. Eu am nevoie de fie-ce moment; iar voi n'aveţi numai decât nevoie de concursul meu. Cu mare nerăbdare aştept «Luceafărul» cel nou, căruia îi urez covârşitoare strălucire pe firmamentul culturii daco-române atât de bogată în astri de întâia mărime — încât e o adevărată mândreţe, mă rog frumos. Mai urez apoi ca «Luceafărul» să fie steaua vestitoare a zilei frumoase în care să se rentoarcă pacea între intelectualii români [1]). In mâna d-tale stă mai mult decât în a oricuia altul astăzi îndeplinirea acestei urări de bine. Adu-ţi aminte că eroul antic a săvârşit cea mai măreaţă faptă a vieţii sale când a iertat Roma.

Insfârşit, îţi mai urez, din parte-mi şi din partea familiei mele, sărbători fericite pentru d-ta şi pentru toţi ai d-tale.

Cu frăţească dragoste, sunt şi rămân al d-tale

vechiu prietin,

Caragiale

Schöneberg b. Berlin
Innsbruckestr. 1.
15/28 XII 911.

[1]) Dezideratul de împăciuire dintre «tribuniști» şi comitetul partidului naţional, s'a realizat foarte curând.

I

Stimate amice,

Rogu-te, publică alăturatul articol [1]), care nu s'ar potrivi nicăieri mai bine decât în « Revista » d-tale. Daca n'ai vreun cuvânt a mi-l refuza [2]), rogu-te dă-l să-l culeagă şi trimite-mi, *în plic recomandat*, o corectură împreună cu manuscrisul. Indată ce o primesc, o revizuiesc şi ţi-o înapoiez.

V'am trimis două telegrame, una d-tale şi alta lui Davila. Sper că v'aţi înţeles împreună, spre completa mea bucurie. Rogu-te, daca publici piescioara [3]), nu uita a pune în vedere notiţa: *Reproducţia oprită*, şi neapărat spune-i şi lui Davila să pună aceeaşi notiţă pe broşură.

Eartă-mă că n'am căutat să te văd la Bucureşti — nu ştii în ce am fiert câteva zile! Imi voiu repara greşala la a d'intâiu ocazie.

Aşteptând un răspuns favorabil din partea d-tale, te rog să primeşti o frăţească salutare dela

prietinul d-tale devotat,

Caragiale

Duminică, 6/19 Sept. [1909].

---

[1]) « Scrisoare asupra Teatrului Naţional », în *Noua Revistă Română* dela 20 Sept. st. v. 1909. (*Opere*, V, la *Note şi Variante*).

[2]) Ca direcţia ziarului « Universul ».

[3]) « Incepem », instantaneu într'un act.

II

Stimate Profesore,

Rogu-te, când ai un moment liber, spune-mi daca « Incepem » s'a mai tipărit cumva și afară din « Revistă », și daca, din numărul respectiv, s'a petrecut prea multe exemplare peste obicinuitul tiraj; căci, dacă nu e saturată strîmta piață, aș vrea să tipăresc instantaneul într'o broșurică de lux.

Apoi, eartă-mă, să te mai supăr cu ceva: te rog, la prima ocazie când dai pe la tipografie, lasă acolo alăturatul model de format și de compoziție, împreună cu textul instantaneului din revistă. Il rog pe d. tipograf să facă prețul pentru *1000 exemplare, pe hârtie ca a « Revistei », o coală de 32 pagini, cu o copertă colorată ca la « Studiile » d-tale, cu broșat cu tot.*

Dacă îmi convine, și dacă, firește, mai e loc pentru așa publicație, atunci trimit eu textul corectat, după care trebue să se cu-leagă broșurica.

D. tipograf să fie bun a-mi trimite mie d'a dreptul prețul și condițiile, fără să te mai deranjezi dumneata.

Multe aș avea să-ți vorbesc și multe am putea pune la cale împreună; dar deocamdată mi-e peste putință să mă mișc de aici — nevastă-mea fiind bolnavă: nici vorbă, să las casa pe grija copiilor cel puțin încă o lună. Dar, cu voia Domnului, tot o să ne vedem, și sper să facem bună treabă amândoi.

Pînă atunci, te salut cu frățească dragoste,

al d-tale devotat,

Caragiale

7 Oct./24 Sept. 909.

III

Iubite Profesore,

Ieartă-mă că nu ți-am răspuns mai degrabă: sunt în muncile facerii. Pînă peste două-trei luni, nu-i chip să mă ușurez. La vita bătrână e mai greu fătatul, decât lepădatul; și tare aș dori să nu mă fi muncit pentru ceva neviabil. Așadar, pînă atunci, trebuie

să stau departe de lume că orice cucoană cam prea matură în lunile din urmă ale borţului. De n'ar fi asta, aş fi alături de voi astăzi. Sper însă că partidul, lipsindu-se de câteva cuvinte uşurele, va câştiga o piescioară de teatru [1]), ca să-i folosească mai mult.

Revista e frumoasă şi interesantă.

Fii sănătos şi vesel.

Cu frăţească dragoste al d-tale prietin,

Caragiale

3/15.XII. 910.

IV

27 Mai 1911.

Dragă Motrule,

Iţi atrag atenţia asupra unei apucături care n'ar trebui să găsească loc de joc în « Revista » ta. Iţi alătur aci o bucată din numărul de duminică 8 Maiu (No. 4). Ia seama să nu te tîrască băieţii, necontrolaţi d'aproape, la răspunderi pe cari, ca om cuminte, nu trebuie să le iei decât când de-a-dreptul personal afirmi ceva într'o chestie atât de gravă. Ştii cum se petrece lucrul în Transilvania? De sigur că nu mai bine ca mine. In tot cazul pînă să ne vedem, cum sper în curând, întreabă, rogu-te pe Aureliu C. Popovici [2]), amicul nostru, care-ţi va da ca şi mine povaţa, să nu mai permiţi domnilor dela « Tribuna », să-şi mai vîre coada şi 'n *Revista ta*, fără ştirea şi fără învoirea ta, de sigur. Mă rog ţie, ia seama. Nu-ţi poţi închipui ce rău poţi face din nebăgare de seamă. Pentru Dumnezeu, dacă nu-i putem ajuta pe bieţii fraţi, încai să nu-i mai lovim şi noi.

Sper că nu vei lua în nume de rău ce-ţi spun, şi că nu ţi-am spus degeaba.

Pînă la revedere

al tău devotat prietin,

Caragiale

---

[1]) « Titircă, Sotirescu & C-nie ».

[2]) Vezi şi scrisoarea către Aurel C. Popovici (II).

Aureliu Popovici trebue să fi căpătat broșura lui Dr. Vaida. Cere-i-o, și mă rog ție, uite-te prin ea, ca să înțelegi ce este « Tribuna », care, cu ajutorul băieților tăi, vrea să-și facă advocat din *Revista* ta.

(Tăetură din *Noua Revistă Română: O ceartă care degenerează*, notă semnată *A. C. C.*).

V

Dragă Costică,

Pentru atâta prietenie călduroasă ce-mi arăți, nu știu în adevăr cum să-ți mulțumesc altfel decât rugând pe Dumnezeu să te răsplătească, aruncându-și harul asupra ta și asupra iubiților tăi: să trăiți cu toții până la adânci fericite bătrâneți, sub sfînta lui pază, sănătoși și voioși! Printr'aceasta viu totodată a-ți observa, din vreme, că eu, fără de a comite o indelicateță, nu m'aș putea amesteca, fie direct, fie indirect, în întreprinderea de care e vorba [1]); iar că, pe de altă parte, orice amestec oficial, câtuși de platonic, la opera voastră cetățenească, precum și orice subscripție pe cale publică i-ar paraliza cu desăvârșire scopul, întru cât m'ar pune pe mine în imposibilitate absolută de a beneficia de rezultatele generoasei voastre inițiative. — Pentru un psiholog ca tine nu este, firește, nevoie și de explicațiuni. Sapient, te știu; destul ți-e atâta!

Aceste rânduri, încredințate perfectei tale discreții, sunt destinate exclusiv ție.

Sunt și rămân al tău

îndatorat și devotat prietin,

Caragiale

11.24.III,1912.
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

VI

Christos a înviiat
La mulți ani cu toate cele bune!

Caragiale

1912

[1]) O subscripție publică, cu caracter de recompensă națională, în folosul lui Caragiale.

PROF. M. DRAGOMIRESCU

IV

Iubite amice,

Dacă, fără intenție de vreun resultat practic, ai poftă și vreme să mai schimbăm două vorbe de clacă, mă găsești, după amiazi, 4½—5, la Gambrinus ori la Cooperativa, piața Teatrului.

O strângere de mână,

Caragiale

Joi, 6 Ian. 900.

V

Iubite Dragomirescule,

Pentru dignitatea ambelor părți, nici să mai gândim la vreo redeschidere a faimosului proces. Asta însă nu te 'mpedică să vii deseară — 5½—¾, la « Cooperativa », daca dorești să vezi pe prietinul tău,

Caragiale

Vineri, 21 Ian. [1900].

VI

Mon cher,

Rămâne bine înțeleasă condiția noastră. Nu se publică numele meu până ce nu am primit porunca știută și am răspuns la ea: chemat, ascult, orice m'ar amenința; nechemat, nu exist, orice mi s'ar promite.

À revoir,

Caragiale

Sâmbătă, 22 Ian. [1900].

VII

I. L. Caragiale

este astăzi Marți de la 5 d. a. până la 5½ la Cooperativa, piața Teatrului. Daca poți, nu faci rău să treci pe acolo.

Salve

(f. d.; carta de vizită identică cu aceea de la II, miercuri 27).

VIII

Wilmersdorf bei Berlin, 2 Ian. 1906

Prosit Neujahr, Herr Professor!

Caragiale

IX

Nota. — Onor. Redacţie este rugată a păstra, la caz de publicare (ceea ce ar fi o mare încurajare pentru un începător), punctuaţia originală. Contând pe *absoluta discreţie* a d-lui M. Dragomirescu, îl salută cu vechea dragoste prietinească

Autorul —

(care are, ca Farfuridi, curajul să păstreze anonimul.)

(F. d.; data probabilă, 21 Iunie/4 Iulie 1907; Nota urmează după textul fabulei *Duel*, apărută în *Convorbiri* de la 1 Iulie 1907).

X

Stimate Domnule Director,

Nu de-geaba zice românul « dă-mi, Doamne, gândul din urmă! » După ce v'am expediat, ieri, scrisoarea cu fabula *Duel*, mi-am aruncat încă odată ochii pe copia rămasă şi, cu părere de rău bătrânească, am constatat (lucru ce în tinereţe nu mi se prea 'ntâmpla) o mare greşală de punctuaţie, care păgubeşte simţitor intenţia morală a fabulistului anonim. Fiindcă tot nădăjduesc că se va găsi un locşor în coloanele dv. pentru modesta mea încercare lirică, — ce mi-a fost inspirată, mărturisesc, din critica dv. asupra unei fabule aproape cu acelaş subiect, în numărul 12 al « Convorbirilor » — mă grăbesc a vă ruga să binevoiţi a face, la caz de publicare, următoarea îndreptare la versul întâiu: « *Naivul plug odată (probabil, ofensat)* » — adică, emistichul al doilea închis între parenteze, şi adverbul despărţit, printr'o virgulă, de participiu, ca membre ale unei eliptice; în franţuzeşte ar fi: (offensé, probablement).

Acuma, à propos de franţuzeşte, vă rog să primiţi călduroasele mele complimente pentru rândurile dv. (superior de bine gândite

și așa de frumos spuse), tot din numărul 12, despre « *neertatul* defect (*ticălosul*, zic eu) al societății noastre *înalte* (*bastarde*, zic eu cu voia dv.)... » Toți câți gândim și simțim sănătos nu putem în deajuns înfiera această apucătură atât de rău-făcătoare bietei noastre națiuni. Trebue să denunțăm nencetat odiului public, să pilduim fiecare cum putem mai crud, cu biciu fără milă, această ofensă pe care bastarzii o aduc familiei noastre. Și chiar dacă proști ori nebuni vin să ne dea concursul, să se alieze cu noi la luptă, să nu ne părăsim, printr'o rău înțeleasă susceptibilitate, ori o falsă teamă de ridicul, dreapta noastră cauză: cu toții 'nainte! unii ca nebuni și proști [1]), alții ca oameni cuminți și de spirit — numai bravi să fie! Par'că se ia vreo cetate altfel! — Din parte-mi (par'că am fost tot la un gând) sper, dacă o vrea Dumnezeu, să-mi fac și eu datoria, cu arma cu care mi-a fost partea să fiu înzestrat; căci, stimate domnule Director, eu nu sunt filosof și critic ca dv., lucru de care, drept să spun, îmi pare rău destul; eu sunt, cum poate o să aflați vreodată, un meschino comediante; dar, dacă nu v'o plăcea, să nu-mi dați nici o parà. Am să-i aranjez eu pe parveniții cari, fiindcă au mâncat în copilărie *du cacao*, dat cu linguriță de vreo bonă schwizerană sau belgiană, au pierdut pe *r* și au câștigat secretul nazalelor pariziene. Numai să-mi ajute Dumnezeu să nemeresc cum doresc!

Pînă atunci, sunt ca totdeuna al dv. bun prietin,

Autorul anonim

Vineri, 22 Iunie/5 Iulie 907.

XI

Privește adânc țarinele patriei și le salută și pentru mine mult. Sănătate acasă, Dumnezeu cu voi

Caragiale

Berlin, 14 Sept. 1907.

(Telegramă trimisă pe adresa: *Profesorul Mihail Dragomirescu, Burdujeni, trenul 6 dimineața*).

---

[1]) Și ei sunt susceptibili de mâhnirea ofensatului (n. a.).

XII

Berlin W., 11 Ian. 1909.

Tuturor confraţilor urez: la mulţi ani cu spor, noroc şi sănătate!

Caragiale

(adresa: Onor. Redacţiuni a « Convorbirilor Critice », Bukarest, str. Gramont, 11).

XIII

Berlin W., 2 Ian. 1910.

1910

La mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

familia Caragiale

XIV

1910

La mulţi ani!

Caragiale

(adresa: Revista « Convorbiri Critice », Bukarest, Str. Gramont 11).

V. MESTUGEAN

I

Berlin, 25 Februarie 1909.

Stimate confrate,

Am trimis d-lui Câmpina [1]) manuscris şi o scrisoare. Rogu-te şi pe d-ta în particular să vezi scrisoarea mea şi să îngrijeşti cât se poate să apar convenabil, fără greşeli, mai ales de punctuaţie. Să nu zică publicul că nu suntem conştiincioşi. Sper că articolele mele să placă; eu cel puţin îmi dau toată osteneala să le fac după puterile mele cât pot mai bine, şi mai bine, zău, n'aş putea să le fac.

Dacă nu te-ai supăra prea mult, te-aş ruga din numerele şi articolele mele să dispui a mi se trimite câte două exemplare. Voiu să le strâng pentru un volum.

Iţi doresc sănătate şi până la revedere sunt cu toată stima, iubite confrate,

al d-tale servitor,

Caragiale

Multe salutări confraţilor, în deosebi lui Marion. Nu ştiu cum aş face să capăt şi eu *Cartea soacrelor.*

II

Berlin, 20 Aprilie 1909.

Christos a înviat!

Frate Mestugene, am trimes eri *Antologia.* Rogu-te nu te supăra că te deranjez şi ia măsuri să se facă următoarea îndreptare în text:

[1]) N. Dumitrescu-Câmpina, directorul ziarului «Universul».

La sfârșitul scrisorii a 11-a care începe cu « Domnule Nădrăgilă », în loc de *dezastros* să se pună *caraghios*.

Mulțumind anticipat, sunt al tău cu toată dragostea,

confrate,

Caragiale

Multă sănătate tutulor ai « Universului ».

N. PETRAŞCU

I

ce lundi 20 février [1895].

Son A. R. la Princesse Louise se trouve présentement chez la Majesté ma femme.

Sa Majesté et Son Altesse Royale permettent à Votre Excellence de se rendre à l'instant même dans notre château de Pitar Moşu 15.

Tout à vous,

De Caragiale

Mă rog ţie, nu lipsi. Te aşteptăm cu cea mai caldă dragoste şi cu cea mai rece şampanie.

II

Dragă Petraşcule,

Nu crez nici nu vreau să-mi închipui că ai lipsi diseară la *7 fix la masă* la noi.

Caragiale

Luni 15 fevr. [1899]
strada Colţii 78.

Vin bun
Cognac fine Ch.

(cuvânt indescifrabil)... poate şi... idem.

Frate Anestine, dragă Tizule, celebre artist, bătrâne şi iubite prietine!

Sufler ţi-am fost, regisor ţi-am fost, director ţi-am fost, fabricant de roluri ţi-am fost — şi, în toate m'am bucurat că ţi-am fost pe plac. Dar, mai presus de toate, crede că mai mare bucurie mi-a făcut să constat astăzi, primind frumosul tău portret şi cuvintele calde, cu cari l-ai însoţit, că, şi ca prietin, m'ai preţuit din toată inima. Iţi mulţumesc, şi-ţi urez şi eu, iubite frate Iancule, ani îndelungaţi — vesel, sănătos şi cuminte, cum te ştiu, — om de spirit şi de inimă, fire de adevărat meşteşugar subţire. Dumnezeu să vă păzească de rele pe tine şi pe ai tăi şi să vă dăruiască tot binele ce-l doresc pentru mine şi pentru ai mei!

Imbrăţişându-te cu frăţească nestrămutată dragoste, sunt şi rămân

al tău bătrân prietin,

Caragiale

10/23 febr. 1912.

(adr. *Decanului Scenei Române.*
Artistului I. Anestin
Craiova)

IOAN URBAN JARNIK

Schöneberg bei Berlin
3/16/II 1912.

Stimate Domnule Profesor,

Lungi, sunt numai scrisorile urîte şi plicticoase; cele frumoase şi amusante sunt totdeauna prea scurte. A dumitale m'a încântat. Îţi mulţumesc din suflet că ţi-ai mai adus aminte de mine, şi-ţi urez la rândul meu, sănătate, noroc şi veselie pentru D-ta şi pentru toţi iubiţii D-tale, întru mulţi ani până la adânci bătrâneţi.

Sunt al D-tale, stimate Domnule Profesor, cu stimă

devotat servitor,

Caragiale

SOCIETĂŢII ACADEMICE
„ROMÂNIA JUNĂ“ DIN VIENA

[Cu] cele mai distinse salutări, sunt, prea stimaţii mei Domni, al Dv. şi al Onoratei Societăţi

plecat servitor,

Caragiale

4/17.VI. 912.

P. S. — Rog a mi se trimite, la apariţia « Albumului », un exemplar cu Nachnahme, pé adresa:

Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

UNUI PSEUDONIM

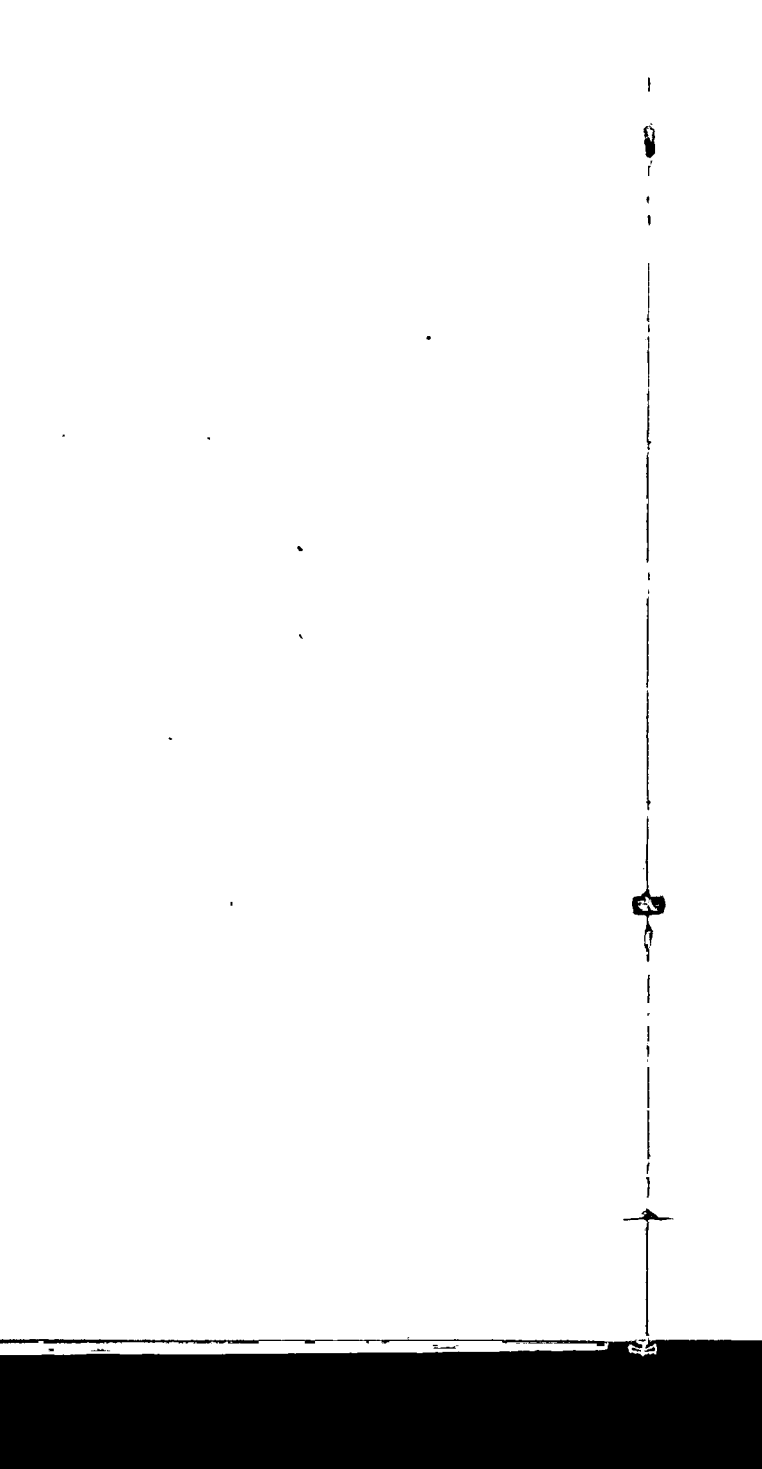

București 21/XI [1896].

Necunoscutule Șandernagor,

Ultima ciorbă a bucătăresii dumitale[1]) am gustat-o cu multă poftă — era delicioasă. Cu așa feluri de bucate, dacă urmezi înainte, sper să-mi servești un adevărat regal care să mă dreagă de indigestia ce mi-a produs-o arta culinară a poeților noștri.

La pletele lor pesimiste și nepeptănate, prefer șuvița ideală și curată a frumoasei dumitale unguroaice.

Înțelegi că, după ciorbă, aștept cu nerăbdare rasolul — pe care probabil ți l-a dat Ianoș, și care desigur va fi suculent. Numai, nu-l da rasol — fă-mi-l îngrijit.

Al dumitale pasionat gustător,

Caragiale

P. S. — Rogu-te onorează-mă cu adevăratul nume al rafinatului *gourmet* care s'ascunde sub acest oribil și barbar pseudonim — Șandernagor. Desigur că trebue să fie un membru corespondent al Societății Geografice. Atunci mi-aș permite să-l rog să renunțe la *Chandernagor*, și considerând înălțimea avântului său liric, să iscălească *Cimboraso* sau mai bine *Gaurisankar*.

C.

---

[1]) Cronica rimată, cu titlul *Amintiri*, dela rubrica *Din Carnet* (*Seara*, Iași, 20.XI.1896).

PETRU VULCAN

F. d. (Oct. 1898).

Domnule Preşedinte,

Ca om de litere şi publicist trecut de vârsta tinereţii, mărturisesc drept, că am ajuns foarte simţitor la măguliri, mai ales când vin din parte autorisată, din partea unor oameni puşi mai presus de nivelul intelectual comun, din partea unor tineri confraţi talentaţi şi însuflaţi de dragostea literaturii naţionale.

Astfel, onoarea ce mi-a făcut Cercul literar « Ovidiu », numindu-mă între membrii săi de onoare, mă atinge cu deosebire.

Mă grăbesc dar a vă ruga să comunicaţi Cercului via mea mulţumire ce am simţit primind adresa d-voastră.

Fiţi siguri, iubiţi confraţi, că după mijloacele mele nu voiu pregeta să dau concursul meu, pentru propăşirea bunei şi folositoarei instituţiuni de cultură românească pe care aţi înfiinţat-o în noua Tomi.

O strângere cordială de mână pentru toţi din partea amicului D-voastră

I. L. Caragiale

AL. CIURA

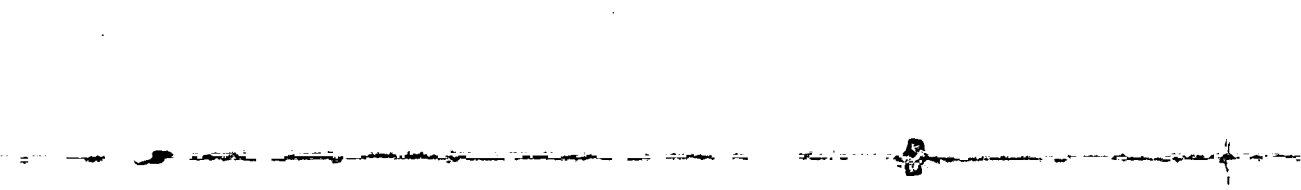

Vineri 8/21 Iunie 1912][1]).

Iubite amice Ciura, până la revedere, tocmai înspre iarnă, primeşte deocamdată călduroase mulţumiri pentru volumul ce mi-ai trimis [2]). Nu i-am tăiat încă foile: ai răbdare până să ne vedem şi nu te teme, prea smerite ucenic, cum nu mă tem nici eu că va trebui să fiu aspru. Te cunosc că eşti o calfă vrednică, de care poate fi mândru orice meşter cinstit, chiar în vremuri de cinstire a meşteşugului, nemite în vremea noastră — de cârpăcerie — când ciubotarii croiesc nădragi şi croitorii tălpuiesc ciuboate, spre gloria «culturală» a ruralilor cis şi transcarpatini.

Iţi urez petrecere furmoasă în timpul verii. Să ne mai vedem sănătoşi şi cu voie bună la Blaj!

Dumnezeu cu d-ta şi cu ai dumitale.

Devotat frate mai bătrân

Caragiale

---

[1]) Scrisoarea a fost scrisă cu o zi înainte de moarte (Nota ziarului *Românul*).

[2]) *Amintiri*, schiţe şi nuvele, Orăştie, 1911.

RĂSPUNSURI CU PRILEJUL SĂRBĂTORIRII CELOR 60 ANI

III

6.2.1912.

Képviselö [1]) Dr. Teodor Mihaly

Hotel Jägerhorn

Budapest

Mulţumesc adânc recunoscător pentru graţioasa Dv. atenţiune. Cordiale salutări tutulor preastimaţilor amici

Caragiale

IV

13.2.1912.

Aristizza [Romanescu]

Teatrul Naţional

Bukarest

Mulţumesc, să trăieşti, brava mea.

Caragiale

V

12.2.1912.

Vasile Goldiş

Arad

Adânc pătruns de recunoştinţă, mulţumesc din suflet pentru onoarea ce-mi face *Românul*, covârşitoare meritelor mele. Devotatul vostru frate,

Caragiale

[1]) Deputat (magh.).

VI

13.2.1912.

Bacalbaşa [C. I.]

Teatru Bukarest

Cordiale mulţumiri şi Dumnezeu cu voi toţi.

Caragiale

VII

13.2.1912.

Delavrancea

Bukarest

Noroc, sănătate, veselie, urează bătrânul prietin,

Caragiale

VIII

13.2.1912.

Gârleanu [Em.]

Teatru

Craiova

Adînc mişcat călduroasa dumitale dragoste fiească, te îmbrăţişez şi blagoslovesc părinteşte,

Caragiale

IX

14.2.1912.

Octavian Goga

Schewissgasse 15

Nagyszeben

Mulţumiri celorlalţi. Vineri dimineaţa Budapesta. Caldă îmbrăţişare părintească, bătrânul tău prietin

Caragiale

X

12.2.1912.

Vlahuţă

Palatul Funcţionarilor

Bukarest

Mulţumesc cordial mângâitorilor.

Caragiale

XI

12.2.1912.

Maria Ciucurescu [şi] camarazi

Teatrul Naţional

Bukarest

Mulţumiri cordiale drăguţilor. Vechiul vostru fidel devotat sufler

Caragiale

XII

13.2.1912.

Societatea dramatică

Craiova

Mulţumiri cordiale. Să trăiţi.

Caragiale

XIII

12.2.1912.

Gherea

Restaurant gară

Ploeşti

Din suflet mulţumesc iubiţilor. Bătrânul vostru frate

Caragiale

XIV

12.2.1912.

Andreiu Popovici

Bukarest

Călduroase mulţumiri. Trăiască naţia

Caragiale

XV

13.2.1912.

«*Opinia*»

Iaşi

Trăiască buna, fidela mea amică «*Opinia*».

Caragiale

XVI

Trăiască « Opinia »!

Iubiţi şi stimaţi confraţi,

Primiţi, vă rog, cele mai călduroase mulţumiri pentru « Opinia » cu pricina — cam prea lăudăroasă pentru mine, căruia mi-e greu, la 60 ani, să mai roşesc. Dar, în fine — să trăiţi! Mai rogu-vă transmiteţi, fiecăruia în parte dintre colaboratorii ocazionali, cu cele mai distinse salutări din parte-mi, mulţumirile mele cordiale.

Sunt ca totdeuna al vostru devotat bătrân confrate

Caragiale

1/14 Februarie 1912.
Schöneberg bei Berlin.

XVII

14.2.1912.

M-lle Millerverghi [Margareta]
Şcoala Cotroceni
Bukarest

Mille remerciements gracieuse attention.

Caragiale

XVIII

13.2.1912.

Societăţii Cultura română
Czernowitz

Adînci mulţumiri delicata atenţiune.

Caragiale

XIX

12.2.1912.

Professor Doktor Puşcariu [Sextil]
Czernowitz

Herzlichster Dank. Herzlichste Grüsse.

Caragiale

XX

13.2.1912.

Andreiu Bârseanu
Nagyszeben

Mulţumesc preastimate profesore. Trăiască neamul.

Caragiale

XXI

25.2.1912.

Patria, Rumänische Studenten-Gesellschaft

München

Multe mulţumiri. Să trăiţi

Caragiale

XXII

15.2.1912.

Cercul Studenţesc

Jassy

Recunoscător mulţumesc

Caragiale

XXIII

14.2.1912.

Cerna [P.]

Hertcestr. 12

Leipzig

Pînă viu îmbrăţişez, vă blagoslovesc cu părintească dragoste. Fiţi sănătoşi, cuminţi, veseli

Caragiale

XXIV

19.2.1912.

Petru Maior Gesellschaft

Matyasutca 11

Budapest

Mulţumiri cordiale. In spe laboreque salus, vivat, crescat, floreat Academia Petru Maior. Al vostru cu părintească dragoste

Caragiale

XXV

20.2.1912.

Constantin Stere
Iași

După stingerea paielor prinde bine sinistratului mângâierea cuminte potrivită. Mulțumesc. Prietin

Caragiale

XXVI

Ioan Th. Florescu
avocat
București

Adânc recunoscător mulțumesc

Caragiale

XXVII

16.2.1912.

Nottara
Teatru
Bukarest

Asemenea cordial

Caragiale

XXVIII

12.2.1912.

Dr. Zarifopol
Sinaia

Herzlichster Dank an alle

Caragiale

XXIX

12.2.1912.

Duţescu [Duţu T.]
Ţepeşvodă 1
Bukarest

Calde îmbrăţişări frăţeşti şi părinteşti

Neaiancu

XXX

12.2.1912.

Fagure
Adevĕrul
Bukarest

Mulţumiri cordiale. Noroc, sănătate

Caragiale

XXXI

14.2.1912.

Robert Kraus
Commissionär
Wien

Herzlichster Dank. Herzlichste Grüsse. Ergebenst

Caragiale

XXXII

Take Ionescu
Bucureşti

Pretutindeni şi oricând trebue să fii flacăra tuturor flacărilor [1]). Să trăeşti, te doreşte mult soldatul recunoscător.

Caragiale

[1]) Madrigal de mulţumire pentru articolul lui Take Ionescu din *Flacăra* dela 4 Februarie, despre *Caragiale orator*.

XXXIII

Domnului și Doamnei

Georges Tașcă

Bucarest

Schöneberg bei Berlin
13 Febr. 1912.

Mulțumesc.
Cu părintească dragoste,

al vostru
Caragiale

XXXIV

11.2.1912.

Prof. *Al. Ciura*
Blaj.

Prea iubite frate Ciura,

Vă mulțumesc din suflet pentru delicata dv. atențiune. Tutulor prea stimaților amici blăjeni cari v'ați adus aminte de mine de ziua mea, vă urez mulți ani fericiți. Dumnezeu să vă țină pe voi toți și pe toți ai voștri departe de orice rele, în sfînta sa pază, pînă la adînci fericite bătrâneți. Fiți sănătoși și veseli.

Al dv. devotat prietin

Caragiale

P. S. — Aștept să ne trimită Pronia altă primăvară, când să mă prezint cu toată dragostea, pentru o conferență, în mijlocul dv., unde nu mă 'ndoesc că voi fi primit frățește, după sfânta strămoșească datină românească, pe care am văzut cu câtă evlavie creștinească o păstrați.

XXXV

Solomon Ancel, [cârciumar?]
București.

Stimate amice Solomoane,

Carta dumitale mi-a dovedit că nu m'ai uitat. Iți mulțumesc din inimă pentru felicitările ce mi-ai trimis și te rog să primești

şi d-ta din parte-mi cele mai călduroase urări de bine. Dumnezeu să vă dee, d-tale şi la toţi iubiţii d-tale, noroc, sănătate şi veselie întru mulţi ani pînă la adînci fericite bătrâneţi! Sunt cu perfectă stimă ca totdeuna,

al d-tale de demult bătrân bun prietin

Caragiale

3/16 febr. 1912
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

XXXVI

P. P. Paşcanu, Inginer C. F. R.
Bucureşti.

Iubite amice, Petrică dragă,

Iţi mulţumesc din suflet pentru atenţiunea ta delicatisimă cu ocazia aniversării mele.

Iţi urez şi eu din parte-mi să ajungi voinic şi vesel a fi străbunic. Dumnezeu să vă ţină sănătoşi şi veseli pe tine şi pe toţi iubiţii tăi! O frăţească îmbrăţişare de la al tău vechiu prietin

Caragiale

1/14 febr. 1912.

XXXVII

Em. Gârleanu
Preşedintele Societăţii Scriitorilor Români.

Stimate Domnule Preşedinte,

Vă sunt dator cu atât mai multă recunoştinţă, Dv. şi onor. Societăţi ce prezidaţi, cu cât, printr'un exces de generositate, cinstirea ce mi-aţi făcut a fost din cale-afară covîrşitoare modestei şi umilei mele cariere.

Viu dar prin aceasta a vă exprima tutulor mulțumirile mele adînci și a vă ruga totodată să binevoiți a primi cu toții salutările mele cele mai plecate.

Sunt, cu tot respectul, stimate Domnule Președinte,
al Dv. și al onor. Societăți

devotat servitor,

Caragiale [1])

4/17 Febr. 1912
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

XXXVIII

Profesor N. Bogdan,

Președintele <asociațiuni[i]> <Astrei> Sectiei I a Astrei Brasso.

Scrisoarea dv. [2]) <mi-> din 4/17 Martie umblând pe multe drumuri de ocol, mi-a sosit d'abia astăzi <după ce a ocolit pe multe dru>. Mă grăbesc a vă răspunde rugându-vă să primiți pentru dv. și pentru Onor. Asociație cele mai profunde mulțumiri pentru < prea înalta > onoarea prea înaltă ce ați binevoit a face operelor mele. Sunt, D-le președinte, cu perfectă stimă, al dv. și al onor. Asociații

prea plecat servitor,

[*Caragiale*]

---

[1]) Mulțumiri prin cartă postală, la telegramele primite dela: *Prof. Th. Ionescu*, Craiova, în numele societății de lectură « Gh. M. Fontanini », *Gh. Matheescu*, Sinaia, *Viața Românească*, Iași, *Ofițerii Vlahuță*, București, *Ottilie* și *Emil Michail*, București, *Arhitect D. Ciocârlan*, București, *Nicu Popp*, Craiova, *Mimi* și *I. D. Ștefănescu*, București, *B. Brănișteanu*, București, *S. Pauker*, București, *Nic. Petra-Petrescu*, Nagyszeben, *Tudor Rădulescu*, București, *Prof. Ion Ursu*, București, *Scarlat C. Moscu*, Craiova, etc.; recomandat, la telegramele primite dela *Racowsky*, București, *St. Georgescu-Sergent*, Constanța, etc. Aceste răspunsuri nu ne-au rămas.

[2]) Adresa de felicitare, cu prilejul împlinirii celor 60 ani, omagia opera « marelui dramaturg și povestitor », precum și persoana « celebrului nepot al unei brașovence ».

AL. VLAHUŢĂ

III [1])

Expediat <astăzi> azi scrisoare. Conjur absolută discreție

[Caragiale]

Marți 24 ian./6 febr.. 1911 (*sic*).

IV

Adevărat nenoroc. Acces sciatic. Imposibil mișca. Rog comunică amicilor. Vale

Caragiale

[7 Febr. 1912].

V

Discret, nimic scrie despre fosila

Caragiale

[8 Febr. 1912].

VI

Puiule dragă,

Nu trebuia nimic spus...[2]) Las' să zică el! <El are branșa lui!> <Asta> Ce să te amesteci tu în branșa lui! Să te-auză Dumnezeu! să ne mai vedem și atunci când <spui că> cum m'amenințI, n'ai să <mă> mai m'asculți. <Atunci da, fă ce pofțești: ce i-a fost tatii> și (?) <mamii mi-o fi și mie). Atunci, <da> haida! slobod.

Cum să-<ți> vă mulțumim de copiile <după> Grigorescu? <Și mai ales fata, cum le spune anii (?)> Le vom privi <eu și> una după alta, seara și ziua, cu aceeași componcțiune, cu care ascultăm <ca> un caet Scarlatti-Cellica.

. Spune-mi daca s'au stins bine paiele mucede, ca să știu când pot veni fără primejdie de vreo pîrleală. Nu vroiu să <știe> afle nimini <când vin> de sosirea mea. Mie cele întâmplate zilele

[1]) I, III-IV-V, telegrame.

[2]) ...gazetarilor (*Flacăra*, 4 Fevruarie 1912, închinată lui Caragiale — *Momente... inedite din viața lui Caragiale, aflate dela d-l Al. Vlahuță*).

trecute mi-au făcut adevărată groază. Astfel <când> în orice telegramă primești să știi că

trimit înseamnă <viu> sosesc
negreșit = cu Aradul 11.45 a. m.
sigur = prin Vârciorova, cu trenul accelerat dela <amiazi> ziua
neapărat = prin Vârciorova cu expresul dela 6.36 seara

<Daca s'ar putea, ia pe socoteala mea un automobil și vino <de> de mă <ia> încarcă dela Chitila; să nu mai mă treacă la raportul poliției în gara de București. <Eu> In caz că se poate, <depeșea[ză]> telegrafiază>. In toate cazurile, mă cobor din vagonul cu paturi.

Până la revedere multe îmbrățișări frățești

Car.

8/21 febr. 1912

Stimate domnule,

Autorizaţia[1]) ce-mi <cereţi> faceţi onoarea a-mi cere, v'o dau bucuros, cu <o singură> două <simple> condiţii <uşor de acceptat din parte-vă>:

1° Să-mi trimiteţi <manuscriptul> prealabil spre cercetare traducţia dv., în manuscript;

2° Să se lege casa de editură a d-lui profesor Borghese, a-mi trimite la adresa mai jos arătată, <gratuit> <la> din fiecare ediţiune un număr de 25 exemplare din volumul respectiv şi în pachet postal recomandat, în mod gratuit.

Sunt cu toată stima al Dv.

Car.

Adresa...

20 febr./4 martie 1912

[1]) De a-i traduce un volum de schiţe şi nuvele în limba italiană; proectul nu s'a realizat.

D-NEI ALEXANDRINA

I. L. CARAGIALE

I

Viena, 11 Mai 1905

Drăguţă, vă sărut dulce din depărtare. Aseară ţi-am scris din Dresda o cartă; nu ştiu dacă ai putut-o descifra. Paul cu Fanny vin la Berlin. Au acceptat bucuros ospitalitatea noastră. Ei au să-ţi depeşeze cu o zi înainte, ca să te pregăteşti chiar de dejun a doua zi. Ei poate că vin cu o zi două înaintea mea. Fiţi cuminţi, sănătoşi şi veseli. Luaţi seamă la lămpi, la tranvaie etc., etc.

Multe, multe sărutări dela al vostru care vă doreşte mult

Tata

II

Bucureşti, 13 Iunie 1907

Drăguţilor, când veţi primi aceste rînduri eu sunt pe drum spre casă. Mi-e foarte dor de voi. Urmaţi, după cum ne-am învoit, cu depeşile. Cu dor vă sărut şi aştept momentul să vă revăz sănătoşi şi cuminţi.

Tata

Dutzeştii [1]) şi Urecheştii sunt bine şi vă trimit la toţi multă sănătate. Fiţi cuminţi şi sănătoşi. Vă sărut cu dor. Călduroase complimente Dimitriilor. Incă o sărutare

Tata

Vă place această cartă postală? [2])

[1]) Familia poligrafului T. Duţescu-Duţu, căsătorit cu sora cea mică a d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

[2]) C. p. ilustrată, în culori: *Port naţional român*, reprezentând pe soţia lui Caragiale, ca domnişoară (cf. *Viaţa lui I. L. Caragiale*, planşa 2, verso).

Pe mama [1]) și pe Tita [2]) nu le-am mai putut vedea — plecaseră la Tikir Ghiol.

(Adresa:
Caragiale
Otel Splendid, 12).

III

Budapesta, 2 Iulie 1908

Cușilor, mai întâiu, bună dimineața! Apoi, fiți cuminți și veseli: cine e cuminte e și vesel. — Aici în Budap. este o vreme admirabilă; lumină și răcoare. Aștept depeșa voastră, și la 2 plec înainte spre Sinaia. Vă doresc și vă sărut de multe ori. — Am dormit perfect: dela 8 aseară pînă azi la 7 dim. — Am să fac tot așa și la noapte. Mă gândesc la voi și încă odată vă sărut pe toți cu dor

Tata

Spuneți-le Leonorei și lui Mușu [3]), și din parte-mi, călătorie bună. Complimente distinse pentru Mils Skinner.

Vă sărut încă odată. La revedere cu sănătate

Tata

IV

Budapesta, 2 Iulie 1908

A doua cartă:

Drăguților, acum, după un bun dejun, am primit telegrama voastră și, în schimb, vroiu să vă dau și eu o veste bună, dacă nu bună, cel puțin plăcută: am găsit mătase pentru haină (tocmai după cum îmi închipuiam), într'un magazin *speţial* de mătăsuri — ceva admirabil ca asortiment. Asta, firește, m'a *amizat*. — Am loc bun în wagon-lits. Plec acum îndată, după ce beau un pahar de bere în sănătatea voastră. Rendez-moi la pareille. Să ne vedem sănătoși. Fiți cuminți.

Al vostru

Papaia

Vă sărut, cela va sans dire.

---

[1]) D-na Agata G. Burelly, mama d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

[2]) D-na Zlatku, sora cea mare a d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

[3]) D-na Ronetti-Roman și fiul ei de-al doilea.

V

Dragii mei Cuşi,

Nu mai pot de dorul vostru al tutulor. Imi dau toată osteneala să scap mai degrabă şi să mă'ntorc lângă voi. Sper că scap mercuri şi îndată să plec, că nu mai pot.

Aici e o căldură de cuptor. Toţi sunt bine.

Vă sărut de mii de mii de ori. Fiţi sănătoşi, cuminţi.

Al vostru cu dor mare

Tata

[Bucureşti]
Sâmbătă, 2/15 Maiu [1909]

VI

Budapesta, 26 Octomvrie 1909

Cuşilor, am primit buna veste. Multe sărutări vă trimit pe o ploaie torenţială. Dacă şi p'acolo e vreme urîtă, păziţi-vă bine. Mâine mercuri seara, conferinţa, apoi plecare spre Bucureşti. Găsit loc minunat în Express, care nu are muşterii mulţi. Fiţi sănătoşi şi veseli şi cuminţi.

Incă odată multe, multe sărutări dela

Tata

I

3 Sept. 1911

Stimate domnule şi amice,

Mă grăbesc a răspunde la amabila dumitale scrisoare din 1/14 Sept.:

Dau Teatrului Naţional din Craiova dreptul să joace, numai pe seama sa proprie, lucrările, în ordinea şi modul în cari va crede Onor. Direcţiune de cuviinţă, de câte ori şi orcând, în orce localitate a ţării, afară de Bucureşti şi de Iaşi, pe tot timpul stagiunii 1911—12, Octomvrie-Maiu inclusiv, cu următoarele condiţiuni:

1° Să respecte integritatea materială a textului respectiv, ediţiile anterioare ediţiei « Minerva »;

2° Să-mi plătească, în schimb, ca drept de autor, de odată pentru toate eventualele representaţiuni, şi înainte de chiar prima representaţiune, 2000 (două mii) lei n., sumă pe care Onor. Direcţiune mi-o va expedia în mărci germane la adresa aci mai jos arătată.

Urându-ţi tot succesul ce-l merită un devotat şi harnic muncitor în ogorul culturii naţionale ca dumneata, sunt şi rămân, stimate domnule şi amice,

al dumitale vechiu prietin

Caragiale

Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

II

Stimate domnule Director,

Am primit scrisoarea Dv. din 12/25 Sept., pentru care vă mulțumesc. Acuma vă mai rog să fiți bun, când aveți un moment liber, a-mi spune cam pe când trebue să aștept suma hotărîtă — ca nu cumva să lipsesc tocmai atunci de-acasă — și a-mi trimite o copie de pe condițiile noastre iscălită de Dv. spre confirmare.

Vă urez din suflet spor și isbândă. Multă sănătate și cu Dumnezeu înainte!

Al Dv. vechiu și bun prieten,

Caragiale

21 Sept./4 Oct. 1911
Schöneberg bei Berlin
Innsbruckerstr. 1.

III

27 Oct./9 Noem. 1911.

Stimate domnule Gârleanu,

Nu vă supărați că repet rugămintea ce v'am făcut acu vreo trei săptămâni prin scrisoarea recomandată. Binevoiți, vă rog, a-mi face cunoscut cam pe când ar trebui să aștept suma convenită; căci eu voiu fi silit în curând să lipsesc pe câtva timp de-acasă, și, aici, posta, când adresantul lipsește, păstrează banii numai câteva zile, după care îi înapoiază biuroului expeditor; — așa dar, întârziări și formalități ce le putem evita.

Vă salut cu multă stimă.

Al Dv. servitor,

I. L. Caragiale

P. S. — Vă rog asemenea, binevoiți a-mi trimite și o copie a condițiilor noastre iscălite de Dv.

IV

Prea stimate Domnule Director,

Imi permit a vă aminti schimbul nostru de scrisori, început cu o propunere din partea Dv., de unde resultă că, între onor. Direcţiune a Teatrului Naţional din Craiova şi mine, ca autor, există un contract, prin care onor. Direcţiune se leagă a-mi trimite, înainte de Crăciunul stil vechiu, suma de 2000 (două mii) franci în mărci germane la adresa mea, Schöneberg bei Berlin, Innsbrukerstr. 1. Crezând că nu comit o prea mare indiscreţiune amintindu-vă aceasta, vă rog, prea stimate Domnule Director, să binevoiţi a primi salutările mele cele mai distinse.

Cu perfectă stimă,

al Dv. servitor

Caragiale

Joi 22.XII.1911/4.I.1912

V

Stimate domnule Director,

Răspunsul Dv. la scrisoarea mea recomandată de acum zece zile întârziând, vă rog să binevoiţi a mi-l adresa eventual la adresa mai jos arătată.

— In acest caz, se 'nţelege că nu mai este nevoie să schimbaţi banii româneşti în Mărci germane: îmi expediaţi 2000 lei. Voiu stărui în Bucureşti trei zile, vineri, sâmbătă şi duminecă (6, 7 şi 8 Ianuarie); iar luni voiu porni înapoi spre Berlin, unde trebue să mă aflu mercuri (11 Ian.).

Cu multe salutări distinse, sunt, stimate Domnule Director, al Dv. servitor,

Caragiale

Adresa:

Caragiale la D. Al. Vlahuţă

Bucureşti, Palatul Funcţionarilor

Piaţa Victoriei

V bis [1])

14 Ian. 1912

Prea stimate Domnule Director,

Sperând că la scrisoarea mea recomandată de acum zece zile (22 Dec./4 Ian.) am drept la un răspuns din partea Dv., — care întârzie — vă rog, deoarece plec de aci, să binevoiți a mi-l înainta la adresa arătată mai jos. — In acest caz, nu e nevoie să mai schimbați banii românești în mărci germane; îmi trimiteți, după învoială, 2000 (două mii) lei la București, unde voiu rămânea de vineri, 6 Ianuarie, până luni, 9 Ianuarie st. v., când plec înapoi spre Berlin, unde mă voiu afla în ziua de 12 Ian.

Sunt, Domnule Director, cu toată stima

al Dv. servitor

Caragiale

Adresa: la D. Vlahuță,
București, Palatul Funcționarilor

VI [2])

Ultima oară rog răspundeți. Aminteri, reclam Ministerului, Direcției Generale, eventual Justiției,

Caragiale

13/26 Ian. 1912

VII

Așteptat zadarnic scrisoarea anunțată telegrafic. Regretând voiți rîde de mine, silit reclam cui va fi, sper, mai puțin glumeț.

Caragiale

16/29 Ian.

---

[1]) Variantă poate reconstituită din memorie, după originalul de mai sus (V). primit de Gârleanu.

VI—XII, telegrame.

VIII

Daca voiţi cinstirea mea respectaţi întâiu învoiala; expediaţi suma datorită; gândim apoi la aniversarea neprevăzută contract.

Caragiale

18/31 Ian.

IX

Mulţumesc. Cum primesc, pornesc, vestind telegrafic

Caragiale

1 Febr. st. n.

X

Rog telegrafiaţi daca următor promisiunii, expediat astăzi suma.

Caragiale

5 Febr. st. n.

XI

Imposibil veni. Regret mult. Piaza rea. Acces acut sciatic[1]). Mulţumesc delicata atenţiune. Salutări distinse.

Caragiale

7 Febr. st. n.

XII

Primit. Mulţumesc. Urez sănătate mai bună decât toate.

Caragiale

26 Ian./8 Febr.

---

[1]) Boală diplomatică.

Dragă Slavici,

Vrei să ne întâlnim într'o zi împreună cu Coşbuc şi cu Sfetea librarul, pentru ca să vorbim despre o afacere [1]) care desigur te-ar interesà?

Dacă vrei, anunţă-mă prin o cartă postală *când* ai fi liber *într'o seară*, şi în ce loc ar fi mai bine să ne întâlnim. Se 'nţelege că îmi vei hotărî aceasta cu trei-patru zile înainte ca să o pot comunica şi celorlalţi.

Salut

Caragiale

luni 27 oct. 1893

[1]) Scoaterea revistei *Vatra*.

ACTORUL CONST. IONESCU

deja găsite — adică viu când ursul e împușcat, nu când e în pădure.

Complimente lui Scutaru, Perșinaru, și d-tale o strîngere de mână

Caragiale

Răspundeți la adresa:
Sf. Spiridon 3 bis.

HERBERT KANNER

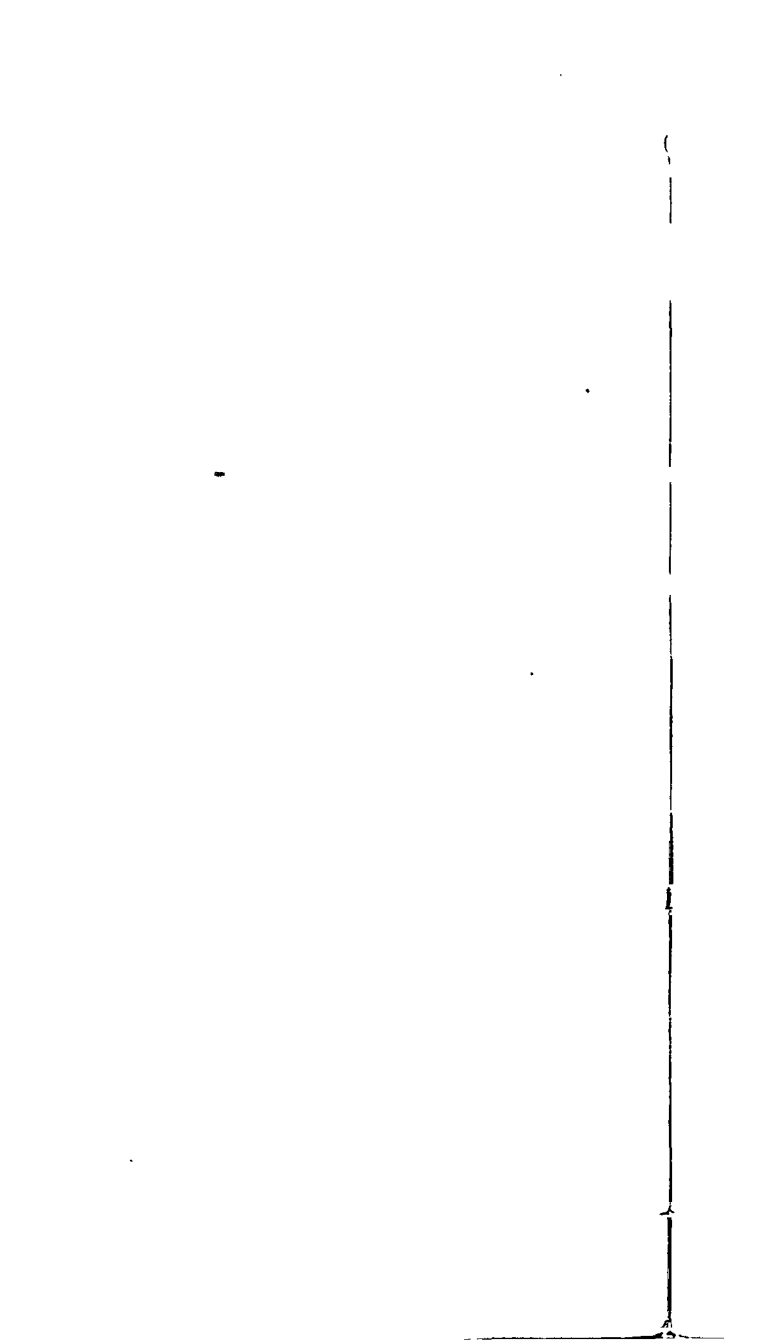

Berlin W., 20 Aprilie 1909

Stimate Domnule.

Eartă-mă că, din causa ocupaţiunilor mele, n'am destulă vreme să-ţi îndeplinesc dorinţa; acu mi-ar fi peste putinţă a sta s'aştern notiţele auto-biografice ce-mi ceri. Dar eu gândesc că nici nu-ţi trebuesc pentru disertaţiunea d-tale: întru cât opera care te interesează stă înaintea d-tale întreagă, — spre a fi înţeleasă, gustată şi criticată, ce nevoie mai are de alte date biografice despre autorul ei, decât că e născut *atunci* şi *acolo* şi că trăieşte încă, până când o muri, în cutare loc? Ba, eu cred că şi asta e de prisos. Când ai d-ta o pereche de ghete, şi eftine şi potrivite, poartă-le sănătos, şi nu-ţi mai pese de locul naşterii autorului lor şi de 'mprejurările vieţii lui, care n'au de loc face cu ghetele d-tale.

Mulţumindu-vă călduros, stimate Domnule, atât d-tale cât şi Domnului Profesor al d-tale, că onoraţi cu atâta atenţiune opera mea, vă rog să primiţi cele mai distinse salutări din partea devotatului Dv. servitor

Caragiale

P. S. — Aş dori să ştiu unde înveţi d-ta şi cum îl chiamă pe d. profesor de limba română al d-tale.

B. BRĂNIŞTEANU

[Berlin, 21 Ian. 1908].

Stimate amice,

Iți scriu mâhnit de tot. Azi dimineață până 'n ziuă, am primit o telegramă din Iași, care m'a sdrobit: Ronetti Roman a murit aseară luni. Păcat de el! Bietul meu vechiu prietin! Cât era el de bun! Ce om de inimă și de spirit s'a prăpădit așa iute!

Al d-tale prietin

Caragiale

Dr. A. STEUERMAN-RODION

REDACTOR LA *OPINIA* DIN IAŞI

I

Stimate confrate,

Mai întâi îţi mulţumesc, cam târziu, pentru măgulitoarele rânduri ce-mi adresezi prin « Opinia » (281, 31 Oct.) şi-mi fac tot odată o plăcere să salut respectuos pe cea mai legitimă a d-tale cititoare. Şi acuma iată de ce am întârziat — ca să-ţi trimit şi câteva rânduri pentru gazeta voastră. Vreau să fiu om drept. Văd că nu e bine să capăt de pomană « *Opinia* », singurul ziar român care-mi vine aci, şi a cărui sosire îmi face totdeauna bucurie, fiindcă afară de ştirile politice, îmi aduce în toate dimineţele amintiri de fizionomia Iaşilor — şi eu cu sufletul sunt mai mult ieşean decât bucureştean, deşi de fel sunt ploeştean... E uşor de explicat: în Iaşi mi s'a deşteptat întâi dragostea de patrie şi de artă şi de altele ale lumii... şi cât e de mult d'atunci! — Şi m'am gândit aşa dar, cum să-mi plătesc abonamentul? şi am găsit un mijloc — să vedem dacă am norocul să vă convină şi vouă. Iată.

Vă trimit o *Cronică*. Dacă vă convine, o publicaţi — *fără să o ciuntiţi* [1]). Bine, eu înţeleg să aveţi respect de opinia publică; asta e frumos lucru din partea unor publicişti, mai ales tineri; dar, de respectul opiniei publice, să nesocotiţi pe un confrate bătrân — iar nu merge.

Dacă dar vă convine cronica mea, atunci trebue şi voi la rândul vostru să fiţi echitabili cu mine şi anume:

Eu, de regulă, la gazete, luam pentru un articol ca acesta 50 de lei, zi...	lei 50
Abonamentul vostru pentru străinătate costă 40 de lei, zi	» 40
Imi rămâneţi dar datori cu	lei 10

[1]) Orice ciuntire sau pocire m'ar mâhni foarte. Dacă nu se poate întreagă, atunci, de loc (n. a.).

Iată cum doresc să mi-i plătiți. Să mergeți la Ermacov sau la Smirnov (păcat că s'a prăpădit răposatul meu bădia Drăgănescu! un moment n'aș fi ezitat: la el vă trimiteam, la el care era român întreg, iar nu la niște străini neîntregi!); la unul dintre acești doi nenorociți lipoveni, la care s'ar găsi marfă mai bună, să-mi cumpărați de 5 lei icre negre tescuite prima și de 1 leu masline mari și mici amestecate, și să mi le expediați îndată prin pachet postal la adresa mea. Prin urmare:

Icre tescuite prima 5 lei, zi	lei 5
Masline amestecate 1 leu, zi	» 1
Costul pachetului postal 2 lei, zi	» 2
Rămân lei 2	» 2
Total	lei 10

Adică rest doi lei, cu care să beți, cu moderațiune, aperitive în sănătatea subsemnatului vostru confrate.

Acu, fiindcă afacerile băneşti le-am regulat, să trecem la cele intelectuale și profesionale. Iată ce mai doresc.

Să-mi trimiteți, presupunând că ați primit afacerea, vreo patrucinci exemplare din numărul respectiv. Dacă nu publicați cronica, vă rog stăruitor (supărare nu poate încăpea pentru așa ceva între buni camarazi) să mi-o înapoiați în plic recomandat negreșit.

In caz iar că da, atunci și mai stăruitor vă rog, luați cu dinadinsul aminte la punctuația mea, păstrați-o cu toată scumpătatea.

Dragii mei! să nu uităm niciodată că semnele scrisului sunt roabele gândirii noastre, cu multe necazuri și răbdare cucerite de străvechii noștri părinți. Să fim cu ele stăpâni severi, dar și cuminți și omenoși! să nu le cruțăm când trebue anume să ne slujească, dar nici să le punem cu d'a sila la slujbe nepotrivite cu puterea lor — căci în amândouă cazurile trădăm egal interesul nostru propriu, păgubind intenției gândirii noastre.

Așteptând un răspuns bun dela voi, vă salut pe toți, iubiți confrați,

cu toată stima

al Dv.,

Caragiale

Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollernpl. 4
Vineri 9/22.XI.907.

P. S. — Broşura « 1907 » conţine nu numai articolul din « die Zeit » ci:

1. acel articol *întregit* (şi acolo m'au ciuntit)
2. alte două articole inedite.

Aşa dar, dacă vreţi să ajutaţi la vânzarea broşurii, anunţaţi aşa.

II [1])

23 Noemvrie 1907.

...Am primit dela secretarul teatrului, P. Petrone, tantiemele din urmă; i-am răspuns. Mă rog vouă, nu-l slăbiţi până nu dă satisfacere sfintelor mele drepturi...

III

6 Decemvrie 1907.

... Iţi mulţumesc pentru gazete, în deosebi pentru micul «Vot Universal» din Galaţi: e charmant! M'au ajuns blestemele lui Rică Venturiano — să predic la bătrâneţe sufragiul universal...

IV

10 Decemvrie 1907.

... Am primit o scrisoare dela preşedintele Asociaţiei Studenţeşti « Uniunea ». Mă invită la o festivitate studenţească-universitară la Teatrul Naţional din Iaşi. I-am răspuns că nu pot. Pe paginile interioare veţi vedea copia scrisoarei mele [2]). In caz că mă maltratează sau mă ia peste picior d-nii studenţi că declin onoarea a mă lăsa apoteozat de dumnealor, atunci vă autorizez a publica scrisoarea mea către d. preşedinte al Uniunii, ca să înţeleagă publicul că am avut cuvinte să refuz concursul meu unei manifestaţiuni

---

[1]) I—VII, fragmentar, după spicuirile date la iveală de adresant.

[2]) Apărută în *România muncitoare*, 23—30 Decemvrie 1907 (*Opere*, V: [*Libertatea tiparului*]).

studențești, cu atât mai puternice cuvinte cu cât manifestația era chip și seamă simpatică mie. Aștept răspunsul vostru..

... V'aș fi trimis mai de mult Cronica, dar vestea despre R.-netti Roman m'a trăsnit. Ce are omul? Cum îi merge? Rog țineți-mă în curent. « Opinia » care am primit-o astăzi, văd că nu spune nimic. *Pas de nouvelles, bonnes nouvelles.* Dumnezeu să dee bine. Dacă nu vă place Cronica, trimiteți-mi-o urmând fidel indicațiile mele în privința variației caracterelor și formatelor la citate.

... Rog îngrijiți-mă de alimente (de același fel) înainte de Crăciunul oriental.

V

17 Decemvrie 1907.

... am primit acuma scrisoarea d-tale de Vineri seara. Vă închipuiți că n'aș vrea să viu la Iași, să văd atâția buni prietini și mai ales pe Roman — și pe deasupra să gust deliciile unui triumf de cabotin? Credeți-mă pe onoare că-mi este peste putință.

... Pe d-ta te rog, comunică încă odată celor dela « Uniunea » că le sunt foarte recunoscător de grațioasa lor atenție; regret mult că nu pot fi în mijlocul lor și să le urez petrecere bună.

O strîngere de mână

Caragiale

VI

20 Decemvrie 1907.

...Și acum te întreb și între noi, mă rog, să rămână: cum se putea, când prietinul meu, poate cel mai bun, se lupta cu Stăpâna, eu să viu acolo să chefuesc cu băeții? Și doar și acela nu-i « un certain épicier »! Să las că n'așĭ fi avut nici inimă pentru paradă; dar nu era nici convenabil; vorba ceea: unu 'n pat și altul beat! De! Și noi literații suntem un fel de boeri — aș îndrăsni să zic, din naștere: avem și noi etichetele noastre, dacă n'avem blasoane...

...Apoi, rogu-te, către final, la alineatul:

« Un om de caracter etc.... ca sub bătaia unei forţe elementale... etc. » să nu cumva, adiectivul acesta fiind foarte rar întrebuinţat, crezând zeţarul că e greşală, să fi zeţuit elementare! [1])

VII

Dragă Doctore, mi-am găsit beleaua cu *Radu Crăciun* dela « Evenimentul ». Trebue numaidecât să-i dau o desminţire categorică. Ţi-o alătur [2]). Mă rog vouă, găsiţi-i un locşor în « Opinia », îngrijind, dacă aveţi vreme, să nu iasă cu greşeli, mai ales că relevez puţinul respect al junelui Crăciun faţă cu gramatica.

— V'am scris ieri — sper că aţi primit. Incă odată: să trăiţi! La mulţi ani!

Devotat confrate,

Caragiale

27/XII st. v. 907.

VIII

... n'am îndrăzneală să gândesc că a plăcut Cronica mea şi vouă şi cititorilor, cum mi-au plăcut mie icrele şi maslinele voastre; căci atuncea ar trebui să las la o parte cunoscuta mea modestie şi să zic că'n adevăr proza mea este potrivită din sare, de un exquizit gust picant şi de o delicatisimă aromă specifică; că n'are decât un singur cusur: se isprăveşte prea iute; în fine, că sunt un prozator tot aşa de emerit, ca şi eminentul vostru bacal. Vă mulţumesc şi vă declar că primesc propunerea bucuros: vă voi expedia la vreme, pentru numărul special, o *Cronică* anume asupra sărbătoarei Crăciunului. O voi face într'adins mai lunguţă, pentru ca, pe urmă, şi voi — mai iese, iar masline puţin mai... multişoare.

---

[1]) *O cronică de Crăciun, Opinia*, 25 Decemvrie 1907, apoi în *Schiţe nouă*, de unde pasajul respectiv a fost scos *(Opere*, II, ed. P. Zarifopol, *Note şi variante:* elementare!).

[2]) *Desminţire.* In *Opinia.* 1 Ianuarie 1908 şi în *Opere*, V, *Addenda*, pag. 467.

IX

24 Ianuarie 1908.

...In anul 1897 apărea la București o revistă franceză ilustrată a lui Léo Bachelin și a unui biet publicist rătăcit prin Orient, Péraldi, cu titlul « La Roumanie illustrée ». In fiecare număr, dedea câte una din figurile noastre românești însemnate — portretul și o schiță în proză. Amicul meu Bachelin m'a rugat să le fac o schiță pentru Take Ionescu; m'am executat cu plăcere și le-am dat-o. Revista a publicat portretul lui Take și schița mea în fruntea numărului 9, duminecă 8 Iunie 1897. Din întâmplare, am găsit aci colecția revistei franceze și am dat peste articolul meu, acolo semnat cu un simplu C. — pe atunci nu perdusem încă toată modestia. L-am prescris în românește și vi-l alătur aci; poate să vă convină a-l da în « Opinia ». Dacă da, cum mi-ar părea bine, [îl] alătur aci; poate să vă convină a-l da în « Opinia ». Dacă de, cum mi-ar părea bine, atunci vă rog... ghiciți ce?... adică *ce nu*?...nu greșeli de tipar și de punctuație. Ca o curiozitate literară, eu cred că s'ar potrivi foarte bine în momentele de față, pe care parcă le întrezăream de pe atunci, cum veți vedea și voi. A! un lucru să vă mai rog și aceasta cu toată stăruința: nici un cuvânt de laudă sau reclamă, la adresa mea; fiecare din noi să ne ținem locul împrejurul carului lui de triumf, fără să căutăm a lua cumva loc alături de el în car, sub pretextul că vrem să-l cântăm mai deaproape și cu intenția de a smulge și pentru persoana noastră o parte din atenția publică, care în interesul binelui public, trebue dată întreagă eroului...[1])

X

Dragă Doctore, bănuiala mea că pe criticul lui Taine l-ar chiăma Aulard, iar nu Anlard, precum ți-am scris aseară, mi-a confirmat-o « Opinia » primită astăzi (355) prin notița din pag. II col. 2-a. — Acum, tare aș fi curios să știu nu cumva chiar Max Nordau a făcut greșeala să-l boteze *Henri* pe Taine; căci, încă odată, nu-mi vine a crede să fi făcut astfel de greșeală chiar profesorul Aulard. — După ce mă vei desluși, îți voi comunica o anecdotă foarte nostimă,

[1]) Articolul în *Opinia*, 30 Ianuarie 1908 (*Opere*, V).

din istoria gazetăriei noastre, tot despre *Henri* Taine — lucru de acu vreo 17—18 ani. Dar mai la urmă, tot reposatul e de vină! Când ai fost botezat cu un nume aşa de puţin comun, trebue să ţi-l scrii întreg, nu cu o simplă iniţială. Inchipue-ţi că poetul nostru Cincinat P. s'ar iscăli: C. Pavelescu; care duduiă dintre cititoarele lui n'ar zice: tare frumos scrie Costică Pavelescu? Aşa şi cu Taine: cui să-i dee prin cap că H. înseamnă Hippolyte, şi nu Henri? — Tot mai deştept Cincinat al meu!

Până la un răspuns, vă salut pe toţi.

Al Dv.,

Car.

Joi 7/20/II/908.

XI

F. d. [18—19 Febr. st. n. 1908].

Stimate confrate, te rog, luându-ţi cuvântul de onoare, dacă-ţi convine alăturata litanie în genul medieval, copiază-o exact şi dă-o la tipar. Fac o condiţie *sine qua non*, pentru colaborarea mea pe viitor la « Opinia », din discreţia d-tale: absolut *nimini* să nu ştie de unde vine această satiră. Nicio vorbă — nicio aluzie cât de pe departe. O poţi recomanda cu discreţie şi celor dela « Ordinea » să-i dea drumul pe uliţele primei capitale. Vă mulţumesc de laudele cam *prea-prea* exagerate ce-mi faceţi şi vă salut contând pe discreţia d-tale.

Fi'i sănătoşi d-ta şi ai d-tale,

Car.

(pe recto, poezia:
Litanie
(pentru sfârşitul lumii) [1])

XII

F. D. [28—29 Febr. st. n. 1908].

Ţi-am răspuns de-aseară, stimate d-le doctor, la chestiunile linguistice. — Iată acum încă un mic Klatsch în versuri. Te conjur pe onoare a păstra şi de data asta aceeaşi discreţiune. Dacă-ţi convine

[1]) In *Opinia*, 10 Febr. 1908 şi *Opere*, IV, *Addenda*.

să le publici, rogu-te, copiază-le d-ta exact; nu arăta manuscrisul meu alt cuiva.

Sunt curios să știu dacă ți-au fost de vreun folos poveţele mele în privinţa traducerii ce ai întreprins.

De ce nu introduceţi o rubrică zilnică în « Opinia » despre vreme: observaţiuni meteorologice şi notarea stării cerului — senin, ploaie, zăpadă, vânt, etc?

Cu frăţească dragoste,

Car.

Care e adresa d-tale acasă?

Lipeşte o cartă de vizită într'unul din numerele « Opiniei » pentru mine.

(alături, pe coloana din stânga a paginii, manuscrisul poeziei: *Semnul)* [1].

XIII

F. d. [sfârş. Aprilie 1909].

Trop de zèle!...

Citim în « Opinia », nr. 698, col. V sus [2]:

(Tăetură de jurnal, cu rândurile italice subliniate de Caragiale: dintre toate domniile pe care le-a cunoscut istoria poporului român, — *cu trei* [ani] *mai lungă, până acum, decât domnia de patru decenii a lui Ştefan-cel-Mare.*(!)).

(1457—1504 — 1866—1909).

Să sperăm că Domnia gloriosului Rege va întrece cu mult mai mult Domnia viteazului Voevod!... Până atunci însă, rămân să demonstrăm că:

$47 < 43$, sau:

$43 > 47$; şi anume:

$47 = 43 - 3$, sau:

$43 = 47 + 3$.

Acu să te văd, dacă eşti ingenios şi poţi s'o dreşi...

Cu cele mai cordiale salutări pentru toţi confraţii.

Al vostru

Caragiale

---

[1] In *Opinia*, 17 şi 19 Febr. 1908 şi *Opere*, IV, *Addenda*.

[2] Dela 10 Aprilie 1909.

XIV

[F. d. sfârş. Aug. 1909].

Stimate domnule Redactor,

Mult m'am mâhnit când, în valorosul dv. organ (791, 8 Aug.), am citit, la începutul scrisorii d-lui Caragiale: « ...de a-i ceda drepturile mele *de* ajutor... » — E destul de trist, în adevăr, ca un vechiu publicist, având pretenţia şi bucurându-se de reputaţia că scrie corect, să facă astfel de brutale greşeli de limbă: nu se zice, pe româneşte, « drepturi *de* ajutor », ci « drept *la* ajutor ». Să sperăm că pe viitor, cu vreun alt prilej, « distinsul nostru amic » se va bucura de acest *drept la ajutor* din partea dv., care, precum se vede, ţineţi la dânsul; dv. nu veţi lipsi desigur să-i îndreptaţi greşelile prea-prea — dacă nu în interesul lui personal, măcar în interesul partidului nostru.

Dacă însă m'a mâhnit cazul Caragiale, am fost cu prisos mângâiat citind mai departe, cu sfinţenie ca totdeauna, « Opinia » acelaş număr. Astfel:

1. la ultima oră am găsit desminţirea ştirii tendenţioase că M. S. Sultanul s'ar duce la *Mehadia*. Era firesţe absurd ca, în aşa momente de 'ncordare între Români şi Unguri, Mohamed IV, care ne iubeşte atâta, să prefere o staţiune balneară maghiară, când avem la noi Govora, Băile Nastasaki şi câte încă!

2. în vertiginoasa *Chronique mondaine* a deliciosului dv. corespondent din T. Neamţ (pag. 2-a), *Quousque Tandem*, între altele, la rândul 46 di gios în sus, col. 3-a, am aflat cu bucurie pentru prima oară de existenţa unui mare artist modelator de statuete, *subtilul florentin Tanagra!* Aşa mulţumire n'am mai avut din tinereţe, de când am aflat de existenţa unui alt mare sculptor Milo, care făcuse o statuă celebră a Venerii; dar acela, pe semne, n'a fost aşa de cuminte şi de subtil ca emulul său Tanagra: în loc să se mărginească a modela statuete, s'a apucat să facă o statuă peste mărimea naturală; n'a mai avut mijloace să-şi procure material şi a fost silit să-şi lase capodopera neisprăvită — fără braţe. Păcat! Bravo Quousque Tandem!

Cu toată dragostea,

Un Ploieştean

fervent Conserv. - Democrat

P. S. In momentul când termin rândurile dinainte, primesc numărul 792 al « Opiniei », care, în pag. 3-a, la « Ultima oră », mi-aduce grozava ştire despre *Barbarismul* unui proprietar faţă cu nişte ţărani. Acel proprietar, după părerea mea nu poate fi decât un agramat, capabil chiar de solecisme. Regretabil... barbarismul şi mai condemnabil decât orice barbarie!

2. P. S. A propos de Tanagra, Milo, Venus, Quousque Tandem, etc., nu ştiu, stimate domnule doctor, dacă ai auzit şi d-ta, ca şi mine, ceva despre un vestit tată de familie din anticitate cu multe graţioase copile, pe care genialul nostru clasic Bolintineanu, în mirificul roman *Manoil*, le numeşte: « fiicele lui Paphos! ».

Şi iar mă 'ntreb: quousque tandem?

XV

Dragă Doctore, iartă-mă; n'am ce-ţi face; trebue să te supăr cu o rugăminte. Sosesc în Iaşi mercuri seara (9/22 Febr.), prin Paşcani, la 6.10. Doresc să văd cât se poate mai degrabă pe Bădărău, fără să dau mai nainte cu ochii de lume. Iată prin urmare ce te rog: în cel mai discret chip, — adică fără a spune la mai mulţi că sosesc, — fii bun şi trimite la gară pe un om de încredere, care m'ar cunoaşte personal, să m'aştepte şi să mă piloteze până la ţinta mea. Şi, pe urmă, îndrăsnesc să te mai rog ceva: comandă şi reţine din vreme pentru mine o odaie încălzită la « Europa-Buch ».

Până la revedere, o prietenească strângere de mână,

Caragiale

Duminică 6/19/II/911.

XVI

8 Februarie 1912.

Rog anunţaţi, interzic oricărui teatru reprezentarea pieselor fără autorizaţia mea în scris. Salutări cordiale

Caragiale

XVII

8 Februarie 1912.

Pentru stagiunea 1911—12, numai celor două teatre naţionale, celui din Bucureşti şi celui din Craiova, le-am dat autorizarea să joace piesele mele. Astfel sunt hotărît a da în judecată orice Direcţiune sau Companie de teatru public care şi-ar permite — sub ce pretext, nu-mi pasă — să calce drepturile mele de proprietate literară, garantate prin Legea Presei şi prin Codul Penal...

Sunt cu toată stima, al vostru devotat

Caragiale

Schöneberg b. Berlin.

XVIII

Berlin, 6 Mai 1912.

Stimate amice,

Duminică, 29 Apr. st. v., voiu fi în Ieşi, unde voi rămânea vreo trei zile. Imi voi face plăcerea să te văd, şi vom vorbi despre editorul lui Roman.

Până atunci, multe salutări distinse d-tale şi confraţilor.

Al Dv. bun prieten,

Caragiale

Luni seara.

Dr. ALCEU URECHIA

înalte? Nu înţelegem astfel pentru ce spiritul de familie este stins, cinstea în daraveri foarte rară şi plata datoriilor imposibilă? pentru ce gustul studiului, practica artelor şi literelor, integritatea magistratului şi funcţionarului sunt virtuţi aşa de rare? Iată poate şi cuvântul pentru care religia nu e decât un simulacru şi morala e numai o formulă resumată în două vorbe: fă tot ce nu-i d'adreptul oprit şi permite-ţi tot ce poţi ascunde.

« Mai e oare nevoe să adăogăm că spiritul de salon este incompatibil cu această societate aşa de strălucită pe din afară şi atât de puţin consistentă înăuntru? Cum se poate înfiinţa aci un centru intelectual, vreo întrunire intimă, unde să se schimbe idei, unde să scânteeze conversaţia, unde ciocnirea unei gândiri de spirit să facă a ţâşni una după alta alte scântei? Nu există, crez, o altă ţară, cu pretenţii de civilizaţie, unde *les resources d'une spirituelle causerie* să lipsească mai mult. La bărbaţi instrucţiunea este ori nulă ori prea puţin solidă, afară se 'nţelege de rari bărbaţi cari au făcut studiuri complete în străinătăţi; dar în genere aceştia nu fac parte din înalta societate. La femei instrucţia este încă şi mai rară şi mai neîngrijită.

« Se vorbeşte mult franţuzeşte în Bucureşti şi chiar destul de curat, cu un uşor accent meridional, care nu e deloc neplăcut. Nu poate cineva pretinde Românilor să cunoască perfect bogăţia şi subţietatea extremă a acestei limbi străine. Aceia cari au locuit în Franţa s'au întors de acolo în patria lor aducând cu dânşii de preferinţă limbajul de turf şi dela Palais-Royal. Cărţile cari fac sgomot la Români sunt romanele franceze cele mai puţin serioase ale zilei şi celei mai uşoare ca moralitate ale unei alte epoce. Se găsesc însă şi biblioteci cu opere de buni autori franceji; dar mai mult ca mobile de lux şi de paradă ».

Sunt aproape patruzeci de ani de când călătorul francez a văzut ţara noastră, umblând de colo până colo cu căruţa de postă.

Deşi superficiale impresiile şi observaţiile lui, ele au, precum ştim dela părinţii noştri, şi precum ne amintim vag să fi văzut chiar noi în copilărie, un fond de adevăr, — pentru vremea de atunci, firește.

De atunci până acuma lucrurile, din norocire, s'au schimbat mult — mult, dar nu de tot.

Să sperăm că în curând se vor schimba cu totul, aşa că peste alţi patruzeci de ani copiii noştri să nu mai aibă despre aşa stare altă amintire decât descrierile uşoare ale călătorilor străini.

Asupra cărţii *la Moldo-Valachie*, voiu mai reveni încă odată.

II

In numărul 2 din luna trecută a « Gazetei Săteanului », am vorbit despre interesantele impresiuni de călătorie ale unui francez în ţările române, pe la 1863—1864, cunoscute atunci Europei sub numele de Principatele-Unite sau Moldo-Valachia.

Continuăm a spicui din cartea călătorului francez, alegând priă ţile cele mai pitoreşti; căci, ce e drept, — dacă, în privinţa observaţiilor ce el face asupra moravurilor, limbii şi aşezămintelor moldo-române, i se poate aduce multă imputare de uşurătate, — în privinţa părţii pitoreşti are netăgăduite merite.

Astfel, capitolul despre mânăstirile noastre este cu deosebire atrăgător, cu atât mai mult cu cât astăzi sunt aproape uitate cu desăvârşire moravurile şi fisionomia acelor aşezăminte religioase...

Mânăstirile din Moldo-Valachia aveau pe atunci o fisionomie foarte caracteristică; ele erau una *(sic)* dintre semnele particulare ale ţărilor. Fără să cunoască cineva acele mânăstiri, nu-şi putea da seama bine despre ţările acestea.

Călătorul francez le vizitează un an după secularizare, când încă acele aşezăminte nu-şi schimbaseră decât numai proprietarul. Moravurile, întreţinerea şi modul de administraţie erau încă, cu foarte puţine schimbări, aceleaşi ca şi înainte de secularizare.

Cele mai vechi dintre mânăstiri fuseseră întremeiate de pe vremurile eroice, depe vremurile propoveduirii şi credinţei puternice; mai târziu s'au ridicat altele prin evlavie şi prin adiate *(sic)* de cătră credincioşi boeri şi oameni avuţi.

Toate aceste aşezăminte închinate crucii fuseseră ridicate pentru scopuri de binefacere; pentru ajutorarea sărăcimii şi neputinţii; pentru uşurarea scăpătăciunii, îngrijirii bolnavilor şi nevoiaşilor; pentru adăpostirea bătrânilor; pentru ocrotirea şi învăţătura copiilor sărmani; pentru găzduirea călătorilor scl. şcl.

Dar scopul pentru care erau clădite acele frumoase şi sfinte aşezaminte n'a fost decât prea puţin urmărit. Afară de găzduirea călătorilor, nimic alt, sau, mai exact, prea puţin alt au mai făcut mânăstirile închinate cătă vreme au fost sub administraţia călugărimii greceşti.

Dacă scopul primitiv ar fi fost urmărit cu scumpătate de acei cari administrau mânăstirile, şi barem dacă abuzurile acestora n'ar fi luat proporţiuni din cale afară scandaloase, poate că guvernul prinţului Cuza n'ar fi cutezat să se atingă de instituţia mânăstirilor sau, în orice caz, n'ar fi putut secularisa bunurlie mânăstireşti cu atâta uşurinţă.

Averile mânăstireşti închinate, în loc să fie, cum gândiseră şi socotiseră fundatorii, un isvor de binefaceri pentru societatea românească, ajunseseră a fi un mijloc puternic pentru îndeplinirea ambiţiilor şi poftelor personale, pentru întreţinerea trândăviei cele *(sic)* mai nerușinate şi a tutulor viţiilor şi întregului desfrâu ce decurg din o astfel de bogată trândăvie.

Fiindcă boerii şi domnii fundatori hotărîseră odinioară ca din veniturile unor mânăstiri să se trimită ca dar o parte la mânăstirile dela Sfântul-Munte, din Alexandria Eghipetului şi dela Ierusalim, şi la patriarchia din Ţarigrad, aceste daruri încet-încet au fost socotite ca drepturi de posesiune asupra veniturilor întregi; domnii fanarioţi, se 'nţelege, au consfinţit aceasta.

Astfel deveniseră mânăstirile deplină posesiune a călugărilor greci.

Veniturile mânăstirilor închinate erau evaluate la peste 15.000.000 de franci;

Bunurile mânăstireşti, deşi călugării greci se bizuiau pe sprijinul Rusiei şi Turciei, au fost în fine secularizate prin votul adunării legislative dela 12 Decembre 1863.

Puţin în urma acestei secularizări, trece călătorul francez prin ţară. Iată cum vede el acele aşezăminte şi ce gândeşte despre ele:

«Când intri pe moşiile mânăstireşti, recunoşti îndată că felul cum se cultivă pământul este cel mai cuminte din toată ţara. Trecând prin pădurile cari înconjură aceste moşii, admiri conservarea lor, măreţia şi bogăţiile lor. După pădure, vine un lac, apoi un ostrov, în mijlocul căruia se ridică mânăstirea. Nu numai că au ales cele mai frumoase locuri acei ce au ridicat acele locaşuri sfinte, dar s'au gândit să aleagă în mijlocul pădurilor un azil nepătruns; lacurile apoi au fost ca un al doilea adăpost, ca o a doua linie de apărare. Pe acele vremuri, aşa măsuri trebuiau luate contra prădăciunilor şi atacurilor cu mâna armată.

«Astăzi, asemenea primejdii mai că nu mai există; mânăstirile sunt astăzi nişte răcoroase şi încântătoare cuiburi de repaos, unde găseşti linişte şi traiu bun. Multe familii îşi adăpostesc rămăşiţele pământeşti ale părinţilor la mânăstiri; de aceea, plimbările prin acele sfinte locuri nu sunt numai partide de plăcere, sunt mai mult pelerinajuri de evlavie.

«Bisericile, architectura lor, turnurile scânteetoare, arhondaricurile unde sunt ospătaţi trecătorii şi musafirii, casele monachilor, despărţite cu grădiniţe, totul e foarte elegant, totul străluceşte de colori vii şi având un aspect foarte plăcut, cu toată iregularitatea lor. Nimic nu e mai pitoresc decât, după ce ai umblat pe poteci ascunse 'n păduri, descoperirea acelei îngrămădiri de turnuri, căsuţe cochete, porticuri bătrâne, grădiniţe, viişoare şi copaci, cari se oglindesc în apele limpezi ale lacurilor.

«Astfel sunt în genere mânăstirile de câmp. Cele de munte se deosibesc numai prin lipsa lacului; însă ce locuri pitoreşti! ce frumuseţe de vederi!»

Acei dintre noi cari în copilărie au apucat încă mânăstirile noastre 'n floarea lor, de sigur vor gusta mult rândurile sincer entusiaste ale călătorului francez, amintindu-şi de pădurile mânăstireşti şi de grădinile acelea, de pe vremurile când toporul nu-şi îndeplinise fapta, nici părăsirea nu se abătuse asupra acelor mult căutate locaşuri de închinăciune 'n ticnă.

Dar să lăsăm pe călătorul francez să-şi spună mai departe constatările şi impresiile:

«Disciplina în mânăstiri este foarte blândă, afară de slujba bisericească, slujbă obligatoare pentru toţi fără excepţie, şi de munca cu care sunt însărcinaţi fraţii... Cea mai severă regulă de păstrat este postirea, care este îndoit de aspră pe vremea celor patru po-

V

Moussiou Docteur [1]),

Avoir moi douleurs jambe toujours, mais pas comme Bukarest fortes. Douleurs vouloir pas passer, fini antipyrine, moi desespérer, dire beaucoup jurons roumains — croix, saint, chandelle, cire, etc. — et aller, schontîk-schontîk, pharmacie allopathique et homéopathique (toutes comme ça ici Berlin). Moi trouver apothicaire brun très foncé, yeux grands noirs, barbe riche noire comme aile corbeau, nez gros, plein morve. Moi penser: apothicaire pas Allemand! Dire moi douleurs jambe, vouloir prendre antipyrine, recette Moussiou docteur mon ami Urechia, professeur Académie haute sergents ville royaume roumain. Apothicaire sourire et dire: Ah! antipyrine bon, aspirine mieux! Moi acheter aspirine tube tablettes. Bon goût! rien sentir commencement; amà après, sentir, pour sûr, aspirine être toujours antipyrine, amà mêlée artzibour grégorien, pas beaucoup, amà concentré, très fort. Alors moi comprendre pourquoi apothicaire mien pas sembler Allemand. Maintenant moi prendre matin et soir aspirine, faire bien, sentir plus rien, habituer médicament oriental. Bon, schön!!

Quand passer douleurs complètement, une semaine encore — promesse apothicaire boktschi — moi aller revoir Moussali Effendi, ami, voir tapis persans, schön! prendre café, schön! comme aspirine, bon! fumer cigarettes turques, tabac ghioubok, mêlé par Moussali Effendi, avec quoi, moi ne savoir pas, lui ne vouloir pas dire secret de fabrication — amà doux, bon, schön! fumée délicate, remplir parfum, odeur, salon entier!

Moussiou Docteur, ami et frère bien aimé, moi et famille entière souhaiter fêtes heureuses, beaucoup années heureuses, à vous et famille entière, et penser toujours avec bonheur voir vous et Madame et cher enfant venir voir nous Berlin... Oh! Berlin schön, Moussiou Docteur, schön Berlin! Amà — avec vous encore sehr, sehr schön Berlin.

Ami bon comme frère à vous, qui désire vous chaque moment

Caragiale

Ce jeudi 23/XII 904/5/I.905.

[1]) Pastişă de limbă franceză-armenească.

VI

Gara Breslau, 14 Martie 1905.

Dragă Alceu,

Plânge-mă! In acest moment pun în gură prima franzelă a exilului. Vă salut, cu o foame îndrăcită, mânca-v'ar nenea!

Complimente lui Metronimidis [1]).

Nu mai pot scrie. Mi-a adus băiatul zupa, mă rog frumos.

Car.

VII

Wilmersdorf bei Berlin, 18 Martie 1905.

Stimate Domnule Doctor,

Imprejurarea m'a făcut să aflu ceva neplăcut pentru d-ta! pentru familia d-tale și pentru amicul d-tale Maestrul Metronimidis și pentru familia d-sale. Nu căuta să afli cine este autorul acestor rînduri; el vrea să pătreze anonimul: destul că el îți este binevoitor și d-tale și familiei și amicilor, și un moment nu poate ezita a te preveni de un rău care te amenință. Dar să venim la obiectul nostru. Iată. Bețivul care a fost sâmbătă trecută și duminica trecută la masa dv., a umplut lumea p'aci cu calomnia că l-ați omorît cu bucate de post și cu varză; că toată noaptea pe drum în sleeping-car a stat, nu în pat, ci pe scaunul dela pour Messieurs; în fine că va veni iar la București și că va pretinde să-i faceți friptură de miel și borș; fiindcă așa e învățat: într'una mănâncă borș, bețivul! Vă anunț dar ca binevoitor, să știți că o să primiți o depeșe dela el, scurtă, dar cuprinzătoare, cam așa: *cutare zi dejun* sau *cutare zi prânz*. Pregătiți-vă dar, și avizați și pe maestrul cu familia și cu unchiu-său; să fie gata toată lumea, că iar vine bețivul!

Un amic care vă dorește binele,

X... Y... Z...

[1]) Pianistul Dimitriu.

VIII

Vineri 8/21 Iulie st. n. (sic) [1905]

Drăguţule,

N'apucasem eri să lipesc bine plicul asupra scrisorii mele triste, şi iată că primesc cărţile tale poştale. N'am ce face, rup plicul, ca să-ţi alătur un răspuns şi la ele.

Despre persoana de care ţi-a vorbit Fany Zarifopol, cred că ţi-am răspuns destul.

Despre călduri, fii pe pace; nu suferim de călduri deloc; ba am putea zice chiar din contra. După o foarte târzie primăvară, au fost, în adevăr, tocmai pe la sfârşitul lui Iunie şi începutul lui Iulie, călduri bunicele (mai ales în oraş) pînă la 32° ziua şi 25° noaptea. Dar trebue să ştii că aici casele nu se'ncing peste zi, ca să te frigă noaptea. D'asupra locuinţei mele se mai ridică încă trei caturi.

Dar căldurile au ţinut numai, cu o întrerupere de vreo patru zile, în total opt zile. De atunci însă, adică de vreo douăzeci de zile, bate vântul dela Marea Nordului, şi ploaie rece mai în toate zilele. De atunci iată temperatura:

16° ziua — 14° noaptea
15° » — 13° »
14° » — 10° »

Alaltăeri noaptea s'a scoborît la 8°. Aseară, pela 10, când m'am dus la culcare, 12°; azi dim. la $5^1/_2$, 11°; acuma, când, înfăşurat în Şlafrocul[1]) meu de iarnă, îţi scriu aceste rânduri (9 dim.), termometrul dela fereastră arată 13°. Vânt, nu aşa de violent ca zilele trecute; cerul tare acoperit, şi iată, începe iar ploaie măruntă şi rece. Toamnă în toată puterea cuvântului; aşa că, — fiindcă proprietarul n'ar vrea să ne mai acorde încălzitul caloriferului (care de aminteri este acuma în reparaţie) — vă rugăm pe voi, dacă se'ntâmplă să aveţi pe acolo câteva grade în plus care nu vă fac trebuinţă, trimiteţi-le cât mai urgent aci cu mare vitesă; ori, şi mai bine, aduceţi-le chiar voi. Ei! ce-ar fi! Acu o să te mai rog ceva. Ce zici tu de Lenci?[2]) Ai văzut-o. Mi se plânge într'o scrisoare

[1]) Halatul de noapte (germ.).

[2]) Elena L. Caragiale, sora scriitorului, grav bolnavă, decedează la 5 Septemvrie.

D-sale D-lui Director General al Regiei M. S.

Prea stimate domnule,

Înţeleg şi, dacă voiţi, împărtăşesc chiar regretul d-voastră pentru aceea ce mi-aţi făcut cunoscut pe ziua de 1 Aprilie. Trebue însă să ne resemnăm: ţara are atâta nevoie de economii! Când mă gândesc că numai prin suprimarea postului meu de registrator, regatul face o economie enormă! D-voastră, ca om de calcule, veţi înţelege îndată.

In adevăr, eu primeam efectiv pe lună lei 389, bani 50; asta face câte 4.674 lei 40 bani pe an. Ei! dacă slujeam 30 de ani, asta făcea 140.220 lei; dacă apoi, după acei 30 de an, slujiţi fără să fi fost lovit de vreo penalitate, care să mă facă a-mi pierde dreptul la pensiune, m'aşi fi retras, regulându-mi acest drept, şi aşi fi profitat de el încă, să nu zic alţi 30 de ani, dar măcar 25, câte 300 lei pe lună, 3.600 pe an, şi asta face un condeiu de 90.000. Care va să zică; 140.220 lei, leafă, şi 90.000, pensiune, fac un total de *230.220* lei.

Să nu regretăm dar, stimate domnule, când prin sacrificiul nostru, fie chiar, silit, se poate aduce atâta folos statului, înecat aproape în ruină prin atâtea risipe, atâtea lefuri exagerate şi pensiuni exorbitante,

Convins că împărtăşiţi şi d-voastră sentimentele mele patriotice sunt şi rămân al d-voastră devotat servitor.

I. L. Caragiale
fost impiegat clasa I în ad-ţia centrală R.M.S.

P. S. — Ştiind că administraţia centrală a R.M.S. are pe de o parte o sumă alocată în budgetul său pentru abonamente la ziare şi deosebite reviste, iar pe de altă parte face, în ziare şi reviste, publicaţiuni în interesul serviciului de exploatare, — profit de ocaziune, prea stimate domnule Director General, spre a vă ruga să bine voiţi a onora şi revista noastră cu un abonament şi să-i primiţi şi ei oferta pentru publicaţiuni şi anunciuri ale Regiei. Mai ales în această privinţă, cred că administraţia d-voastră ar face bine, în interesul său, să trateze şi cu noi, pretenţiunile noastre fiind cu atât mai modeste cu cât tirajul nostru e foarte însemnat şi foaia noastră, ca ebdomadară, citită cu multă insistenţă şi atenţie în toate straturile sociale.

Cu tot respectul, *I. L. C.*

(*Moftul Român*, nr. 2, 8 Aprilie 1901)

POLITICĂ INALTĂ

Am un isnaf dela ţară bun prietin, care crede orbeşte în ce-i spun eu, mai cu seamă atunci când îi convine să crează. Mai ales în politică mă consultă ca pe un oracol. A venit alaltăeri la mine;

Niculae Birjarul.
Niţă hamalul No. 1.
Demnul lui tată.
Şeful gării.
Casierul gării.
Magazionerul gării.
Tănăsică Verzeanu.
M-me Wappner şi D-l.
» Finkel şi D-l.
Pungaşul cu franzelele.
Bello Giovanni şi famil.
Valentino.
Pisicarul ăl şchiop (Gentilini).
M-me Paraschiva (comerciantă de legume şi terra-cottə în piaţa veche).
Ghiţă Badea şi fam.
Şeful Poştei.
Galibardi băiatul.
M-me Rosa Venturini.
» Esthera.
» V. Teodorescu şi D-l.
» Gologan şi D. cu M-lla
Popa ăl nemţesc.
Grassoski Legaţia austro-ung. (pe aceşti doi îi găseşti la jauzend [1]) la Matheescu — pelin albastru).
» Bârsan Marica.
Gentila ei fiică Paraschiva văduva etc. etc. etc.
Uitam:
M-me Fromage et Neveu
Gogueschor Fromage
Deoamnea de Şchiau
(Mai adu-ţi-i şi tu aminte pe cei uitaţi).

IX

Berlin Wilmesdorf. 25 Iulie/7 August 1905.

Dragă Alceu,

Nu te supăra, dar n'ai dreptate aproape deloc. Nu e vorba de teapă, de educaţie, mediu şcl. — toate astea. sunt nimicuri trecătoare: e vorba de ceva etern, ca timpul şi chaosul, ca însuşi unul Dumnezeu, ţie-te numa! de PROSTIE!

Să fie strănepotul lui Godefroy de Bouillon ori al lui Drandaibulea din fundătura Mitropoliei, dacă, individual, i s'a 'ntâmplat omului să nu-i fie destul de nimerit la vreme şerbetul din borcanul care-i creşte pe umeri — e p-r-o-s-t-zevzec, sec, neghiob şcl. — fără speranţă de dres şerbetul.

Ia un ţăran cât de dejos, fie şi beţiv, numai deştept să fie, şi pune-l deodată în mijlocul New-Yorkului, ia pe leica Paraschiva Badea, de exemplu. Are să caşte ochii în patru, ca să vază lucrurile

[1]) Aperitiv abundent (germ.).

– Ba nu, fiindcă au căzut ciocoii şi au venit liberalii, şi acuma...
– Ce?
— Acuma, zice că vine Neamţul...
– Apoi, Neamţul dă cât da Americanul?
– Dacă n'o da tocmai atâta, tot o să dea ceva...
– Apoi are de unde?
– Are, şi dacă n'o avea destul, o să ia acuma el tovarăş pe Americanul la parte...

Isnaful, auzind balivernele mele, zice:

— Ia ascultă-mă, dela ţară oiu fi eu, dar nici aşa prost nu sunt să-ţi crez toate mofturile dumitale.

— Ce mofturi, nene? întreb eu serios.

— Astfel de lucruri numai p'în capul celui mai mare moftangiu poate să treacă.

Şi a plecat isnaful meu cam supărat, înţelegând că dacă ar fi adevărat ce spun eu, ar fi prea-prea, că vreau adică să-mi bat joc de el.

(*Moftul Român*, nr. 5, 29 Aprilie 1901, *semnat:* Car...)

« ROMÂNII VERZI »

Spiritul de asociaţie, trebue să constatăm cu bucurie, a luat un mare avânt la noi.

Numărul deosebitelor societăţi române, pe faţă sau secrete, este astăzi aproape incalculabil.

Românul cât trăieşte trebue să fie membru în mai multe societăţi; ba ceva mai mult, sunt români cari, chiar înainte de naştere, sunt membri în « *Cornelia*, societatea mamelor române pentru ajutorul mutual în caz de naştere »; iar alţii, chiar după ce mor, continuă a fi membri activi în societatea de îngropăciune mutuală: în schimbul unei neînsemnate cotizaţiuni, orice membru, la caz, Doamne fereşte, de moarte, are dreptul a fi îngropat cu muzica.

Ca orice român, am căutat şi eu să fac parte din cât mai multe societăţi. Până mai zilele trecute, eram membru la opt; astăzi, graţie stăruinţelor celebrului meu amic, eminentului pedagog, Mariu Chicoş Rostogan, am onoare a fi membru la nouă. A noua, cea din urmă, îmi pare mie că este societatea cea mai bine venită; ea răspunde la o mare şi arzătoare necesitate naţională. Cetitorul se va convinge îndată cât de urgentă nevoie aveam de înfiinţarea nouei noastre societăţi.

Dar să lăsăm pe promotorul înfiinţării acestei societăţi să vorbească...

« Noi, Românii verzi, purcedem dela următoarele principii sănătoase de progres naţional:

A iubi neamul său e peste putinţă din partea aceluia care nu urăşte celelalte neamuri.

Ascultă-mă pe mine, iubitule, lumea toată, cu toate frumuseţile şi ororile ei, cu toate durerile şi voluptăţile ei, cu toate minunile ei tele- şi micro-scopice, în fine cu toate ale ei, toată — nu sunt nimic! El, prostul, el este totul! El este buricul Universului...

Nu mai umbla deci cu explicaţii pe departe — teapă, rasă, mediu, educaţie, viţiu — zi-i scurt: prost! şi dă-i paşe numa, că nu se mai gherèje, mă rog!

Trebue însă să spun drept, că într'o mică privinţă ai şi tu, par'că, oare care dreptate: dacă descinde de la cruciade şi nu din altă teapă, nu face atâtea-atâtea gesturi melo-epileptice, nu-ţi sparge ochelarii, nu ciocăneşte în pahare, se încheie frumuşel la nădragi, nu scuipă 'n talere, îşi spune prostiile şi inepţiile cu politeţă şi nu şi le sbiară cu clăbuci la gură; în fine e prost, dar nu şi mojic, e prin urmare un degenerat! Să iubim deci poporul! el e şi mojic, nu numai prost, — şi să trecem la altceva.

Zici că ştiu că *iubeşti* Braşovul. Iartă-mă: e o greşală de limbă pe care o faci, un barbarism, un galicism foarte regretabil din partea unui strănepot al lui Traian-divul şi al Andradei; în daco-româneşte se zice «îmi place» Braşovul. Insă barbarism o fi, este expresia cea mai exactă; aşa e, cum zici tu; mie asemenea, nu «îmi place» Germania, ci *o iubesc!*

Cum să nu ştiu, dragă Domnule, mă rog frumos, că iubeşti Braşovul şi toate cele săseşti, ungureşti şi româneşti din Ardeal? Fără să-mi fi spus, ştiam şi anume de ce. E desigur mai departe dela Bucureşti şi Ploeşti, până la Braşov, Feldioara, Sighişoara etc. etc. de cât dela acestea până pe malurile Rinului, ori la coastele celor două mări nordice. In Ardeal ajung picioarele încălţate ale corpului european; la Bucureşti şi Ploeşti, etc. stă plin de paraziţi, sângerat de scărpinătură, dar frizat à la Parisienne, corpul trupului bulgaro-ţigănesc, cea mai infectă şi mai desgustătoare parte a acestui bastard şi ignobil tip oriental. Şi sunt convins că ai iubi şi tu, cu atât mai mult, Germania, fruntea corpului care a ajuns cu picioarele până 'n Carpaţi şi, spre nefericirea noastră, a celor de astăzi, nu a putut trece măcar până 'n Balcani. Nu trec prin niciunul din locurile acestea, din atâtea puncte de vedere minunat (şi mai cu seamă din al *omeniei)* şi nu mă bucur de nimic, fără să gândesc cu mult dor la tine şi la ai tăi. In fiecare stol de biciclişti, cari ca păsările cutreeră ţara asta mândră, bravă, şi bună plină de frumuseţi incomparabile, parcă te văz şi pe tine, cu bluza ta de mătă-

sică umflată de vânt, pedalând la întrecere cu ţugul ori cu şiful[1]), ca să ne'ntâlnim seara la cină în cutare loc favorit, în piaţa vreunui Rathaus bătrân, ori în vreun parc secular, la Waldschenke. Intreabă numai pe Zarifopol ce seară am petrecut noi la Hildesheim, ce muzică am auzit şi cum te-am pomenit! Alaltăeri, mergând cu vaporul de la Rostock la Warnemünde pe Baltica (13 kl. dus şi întors, 26 kil. 40 pfenigi = 50 bani) am avut o adevărată halucinaţie. Pe şoseaua care ajunge la cheiu, veneau în goană un biciclist înainte, după el un diavol mic sfîrîind din roate, şi 'napoi o bicicletă grăsciană, cam anevoe, d'abia ţinându-se pe urma lor. Alergau, probabil, să apuce unul din vapoarele cari fac de câteva ori pe zi excursiuni de plăcere, cu muzică, mâncărică şi băuturică în largul mării. Repede mi-a fulgerat prin minte: «Cum trebue s'o bombănească pe biata Margareta!».

Ştiu că mai iubeşti şi florile, pe cari eu nu le prea făceam haz. Află că acum le iubesc şi eu: m'au corupt nemţii. Ei sunt tot atât de pasionaţi de flori ca şi de bere — aş putea zice un alt viţiu. In cele mai infime localităţi sunt tot atâtea florării câte berării şi cârciumi — fă-ţi o idee câte florării! Eu, odinioară aşa de puţin simţitor faţă cu aceste legume cari nu se mănâncă, stau acuma să casc gura la etalajurile florarilor, la florile de pe bulevarde, pieţe, grădini publice şi particulare, verande, balcoane, intrări de restaurante, cafenele, etc. Când a fost nunta prinţului de coroană aici, acu vreo două luni, era o adevărată orgie de culori şi mirosuri: faţade 'ntregi de palate pe bulevarde kilometrice, pasajuri, monumente, toate numai în flori, până şi la ferestrele grave ale Băncii Disconto, zăbrelele de oţel erau îmbrăcate în trandafiri şi garoafe. Aşa minunăţii nici la Sinzeana şi Pepelea n'am văzut.

Afurisită sărăcie! bine zici tu, de ce n'am cu ce să te răpesc patriei, să te aduc aci, să mâncăm împreună franzela amară! O durere împărtăşită, nu-i aşa că e pe jumătate uşurată? Ţi-ar veni greu la început, desigur; ai ofta cu gândul la Schitul Măgureanului; ai plânge de dorul Palatului Poştelor; ai slăbi de lipsa prafului şi noroiului daco-române... dar aş căuta eu, amicul tău, tot aşa de desolat ca şi tine, să te mângâiu; ne-am duce de colo până colo, ca să nu dăm pas nostalgiei să ne birue, până când, obosiţi poate de vîrstă, ne-am deprinde cu durerea exilului.

---

[1]) Cu trenul ori cu vaporul (germ.).

Şi pe urmă, Margherita nici nu-şi poate imagina ce e pe aci: ce frumoasă regulă! Vinerea şi Sâmbăta dimineaţa până la 1 d. a. se bat şi se scutură covoarele tutulor locuitorilor. Este în curte la noi, ca în toate curţile de Herşafţi [1]), o fuziliadă şi o canonadă ceasuri întregi ca la Port-Arthur: paca-paca! Alaltăeri, vineri, de atâta luptă şi de atâtea mirosuri antimoliice, Madame Caragiale a început să strănute grozav, şi'a strănutat până i s'a umflat nasul (ţi'nchipuie!) şi pe urmă o durere de cap apilpisită... dar în fine covoarele s'au scuturat, s'au curăţit lămpile şi lustruit parchetele cu un fel de ceară foarte odoriferantă. Mie mi s'a înfundat creerul: nu mai înţeleg ce este — camfor, naftalină, terebentină? Cafeaua mi se pare zeamă de varză şi Pfungstaedterul, lapte bătut. Sper însă că pînă vinerea viitoare o să-mi revie facultatea de control exact al sensaţiunilor.

Imi pare rău că Maestrul se prăjeşte în Bucureşti. Mi se pare că, de cuminte ce este, greşeşte socoteala. Stând acolo tot atâta cheltueşte ca şi la Sinaia, iar chiria îi este cu prisos compensată de câştigul lecţiilor. Cine are să plătească bine lecţii de piano nu stă vara, în Bucureşti de hatîrul Maestrului; cunoaştem noi câtă dragoste de artă au elevele high-life ale lui M-ro Metronimidis. Dar ce să-i fac grecului? Bine zice amicul nostru Rostoganu (la completarea portretului căruia lucru acuma, eu): «Non est magnum injegnium, signe mixtura dementiae, Otopegne!».

. . . . . .

Imi spui într'una că ţi-e dor de mine. Probează-mi-o, bibiloiule! E foarte uşor. Pînă să completezi suma ca să vii să ne îmbrăţişăm aici, ia odată pe săptămână condeiul tău şi scrie-mi verzi şi uscate, multe, cât de multe, cum îţi scriu şi eu ţie numai de dragul de a vorbi cu tine dintr'atâta depărtare.

Al tău vechiu, din toată inima

Caragiale

P. S. — Ia miroase cu nasul tău de perfecţiune — nu cumva o ediţie absolut completă [2]), cu vreo 10 capitole inedite, peste cele cunoscute, ar avea vreo şansă? Cine ar putea fi editorul? Cât? etc. Dacă reuşesc — ţi-l... dedic.

---

[1]) Herrschaften (germ.) — domni «mari».

[2]) Titlu:

Mariu-Chicoş Rostogan

pedagog-absolut

Viaţa lui — operele — activitatea — etc. (n. a.).

— A! dar ce-i asta? iată că «Moftul Român» îşi permite să ia un ton grav!

— Ei! şi de ce nu, domnule cetitor?... De ce, odată, la o ocazie mare, «Moftul Român» să nu-şi permită şi el un ton grav, când atâţia confraţi gravi, foarte adesea în cele mai mărunte ocazii, îşi aleg de preferinţă tonul caraghioz?

Da... Luăm tonul grav, firește, fiindcă voim să vorbim de un lucru sacru, la care trebue să se 'nchine orice român — de «Liga pentru Unitatea culturală a tuturor Românilor».

Ştim că s'au găsit pe ici pe colo pesimişti şi sceptici — pădure fără uscătură, nu se poate — cari au zâmbit maliţios când, acum câţiva ani, naţiunea noastră, toată românimea, străfulgerată de unul şi acelaş fior, a înfiinţat Liga... Ridicau din umeri la orice manifestaţie — şi trebuiau să ridice foarte des; pufneau înfundat în faţa acelui entusiasm grandios; de câte ori le arătai pornirea aceea generoasă a unui neam întreg, acel uragan de patriotism şi românism, îţi răspundeau ca nişte cobe: urma alege!

A! n'am să uit vreodată ce mi-a fost dat să văz!

Era în primele zile ale înfiinţării acestei sacre instituţii naţionale — o zi strălucitoare. Oraşul sclip. a adornat cu flori, ramuri şi colorile noastre. Un popor întreg în veşminte de sărbătoare. Clopotele sfinte umpleau largul cu glasurile lor evlavioase. Sus, albastrul topit în lumina soarelui; jos, păduri imense de tricoloruri, fâlfâind mândre la bătaia vântului, d'asupra unui vast ocean de capete omeneşti. Un popor întreg, vrăjit de atâta frumuseţe din afară şi de atâta avânt din sufletu-i, avea deodată una şi aceeaşi halucinaţie: năluca lui Traian!... Iată-l! vine călcând rar cu mândria romană, cu fruntea-i şi privirea maestoasă peste capetele tutulor! iată-l vine să cheme la triumfuri nouă pe aceşti coloni ai lui părăsiţi de-atâta vreme mizeriei seculare!... Şi poporul românesc plângea de bucurie.

Priveam şi eu, uimit ca tot poporul, magica năluca imperială şi tremuram în faţa acelei sublime privelişti, când simţii că mă bate cineva pe umăr. Mă 'ntorsei... Era una din acele cobe... Rânjind, îndrăzni să-mi propue o prinsoare, — că «în vreme relativ scurtă, Liga are să iasă un moft ca toate mofturile!».

A! ticălosul!

Am făcut rău, ştiu, să accept prinsoarea lui infamă; trebuia să-l despreţuesc, să nu stau un minut la vorbă cu un copil atât de pervers al patriei mele. Un astfel de rămăşag este, în orice caz şi din orice parte, o impietate... Dar m'am gândit că poate a mai rămas sub cenuşa sufletului lui o scântee ascunsă: atunci când eu voiu scormoni cenuşa, şi scânteea aceea captivă, pâlpâind iar liberă, îi va re'nflăcăra credinţa.

A! am făcut rău!

Ştiţi până unde merge acuma omul meu cu infamia? — nu-şi poate închipui o minte sănătoasă: pretinde pur şi simplu că, în urma congresului Ligei, a câştigat definitiv prinsoarea.

Şi se apucă a-mi argumenta.

— Bine, ticălosule, îi zic, o instituţie întemeiată pe dragostea şi jertfele unui popor mare, o instituţie menită să cultive şi să apropie din ce în ce idealul unui neam mândru, de atâtea veacuri călcat, ofensat şi umilit — poate fi profanată? Cum îndrăzneşti? O instituţie care a răspândit atâta cultură naţională în toate unghiurile locuite de ai noştri, a susţinut atâţi misionari ai sfintei idei, atâtea şcoli şi atâtea biserici, învârtind în mânile ei sute de mii de lei, peste milion, poate — cum îndrăzneşti să susţii că a ieşit un moft ca toate mofturile, numai şi numai fiindcă la Congres nu s'au adunat nici atâţia membri cât să poată face o partidă completă de popici, şi fiindcă nu se potriveşte în catastife o mizerabilă sumă de câteva mii de lei, nici măcar o sută!?

Cu cea mai greţoasă neruşinare, omul meu mi-a răspuns:

— Toate bune cum le spui d-ta; dar eu ştiu că am câştigat rămăşagul... Nu-mi dai banii?

— Nu ţi-i dau cobe!... Ieşi afară!

Nu mai puteam suporta prezenţa unui aşa ticălos!

(*Moftul Român*, nr. 9, 27 Maiu 1901, *semnat:* Caragiale)

LA KERMESSĂ

(Mare consiliu de războiu)

Se non è vero...

Cătră seară, Regele, care a trecut prin toate vămile parcului princiar, plătind pretutindeni în monede de aur, ajunge foarte uşurat, urmat de un general, un colonel, un căpitan şi un sublocotenent, la un chioşc — cel din urmă şi singurul pe care M. Sa nu l-a vizitat încă.

Regele se caută în buzunar şi foarte discret, se adresează generalului:

— Generale, poţi să mă 'mprumuţi cu o sută de lei până deseară?

— Sire, răspunde generalul, cu mâna la chipiu, nu mai am decât trei poli... dar... (către colonel) Colonele, poţi să mă 'mprumuţi cu doi poli?

— Domnule general, răspunde colonelul salutând, numai unul mai am... dar (către căpitan) Căpitane, dă-mi un pol!

— Domnule colonel, numai zece lei mi-a mai rămas... dar (către sublocotenent) Mişule, dă-mi zece lei!

— Domnule căpitan, o patacă mi-a mai lăsat!

— Adu-o 'ncoace!

Căpitanul ia pataca şi trece 15 lei colonelului; colonelul ia 15 lei şi trece 35 generalului; generalul ia 35 şi trece 75 M. Sale.

— Sire, zice colonelul, numai atât s'a mai putut găsi!

M. Sa mulţumeşte zâmbind, s'apropie de chioşc, ia un obiect dela graţioasa vânzătoare şi dă tot mărunţişul; apoi, către ofiţeri:

refaire l'appétit, alergi la o mămăligă alpină — ca două mămăligi carpatine superpuse. Dar... despre gusturi și culori nu se discută. Regret că nu ne potrivim și trec a răspunde la întrebările tale.

In principiu și din toată inima, (nu cred să vă îndoiți cumva) îți răspund DA! DA! DA! Veniți cu Vasilică neapărat! Ca pe cei mai iubiți frați vă așteptăm. Nu pot măsura bucuria ce vom simți văzându-vă aici. Trebue însă să-mi dai îndată planul tău măcar în lineamentele generale. Poate că ar cadra mai bine cu intențiile noastre să nu stăm toată luna Iulie în Berlin: poate că până la poalele enormei mămăligi te-aș conduce, rămânând în vale să gust din bucătăria rafinată de care am fost o viață întreagă lipsit.

Așa dar, drăguțule, îndată ce primești aceasta, fii bun și așterne-mi clar proiectul tău; sper că amendat de mine, o să devină un capod'operă de legislație.

Didina așteaptă răspunsul Margaretei.

Eu aștept cu mare nerăbdare o scrisoare amplă dela tine, nu o cartă postală în fuga mare, și te îmbrățișez cu mult dor.

Al tău vechiu

Caragiale

P. S. — Se zice că în vremea Jubileului ar fi apărut un pamflet în franțuzește intitulat cam așa: « François-Joseph, Roi de Roumanie » sau « Charles I vice-roi de Roumanie ».

Nu cumva poți să mi-l trimiți în plic recomandat foarte discret? Aș fi curios să-l văz. Se pretinde că pornește dintr'o oficină odinioară, extrem-dinastică. Mare lucru e și paraponul!

XV

Berlin W. 31 Ianuarie 1907.

Dragă Alceule,

In Germania s'au întâmplat zilele astea mai multe desastre serioase — desastru într'o fabrică de chimicale, desastru într'o mină de cărbuni, desastru în alegerile generale pentru Parlamentul imperiului: sozial-democrații au căzut într'un mod deplorabil, așa cum nimini nu s'ar fi putut aștepta. După ce trîmbițaseră înainte de alegeri că or să aibă în viitorul Reichstag peste 100 de locuri,

Haide! grăbiţi-vă de subscrieţi voi toţi câţi n'aveţi de dimineaţă până seara pe buze decât vorbele sacramentale cari le-a prins Hübsch ca să pecetluiască locul şi vremea noastră!

Voi toţi câţi aţi smintit cinzeci de ani o lume întreagă cu panglicării sau cari o smintiţi cu aceeaşi metodă, ridicându-vă din gunoiu la treapta celor mai superbe boierii şi, zâmbind, proferaţi la adresa neghiobilor, aiuriţi de suferinţe morale şi materiale, cele două celebre vorbe;

Voi cari, cuminţi, nu mai credeţi în nimica şi ziceţi despre orice nerod, care mai are naivitatea să crează în ceva, cele două faimoase cuvinte;

Voi toţi, mulţime înţeleptită de necazuri, cari, ori la ce lovitură primiţi, ridicaţi din umăr şi vă răcoriţi sufletul smăcinat mormăind cele două sacramentale cuvinte;

Veniţi toţi de subscrieţi pentru ca să ridicăm cât mai degrabă la lumina soarelui nostru statua aceluia care a scris măreţul imn regal şi a consemnat spre vecinică neuitare cele două cuvintepecete.

Sus Hübsch!

Trăiască ţara lui Hübsch!

(*Moftul Român*, nr. 10, 3 Iunie 1901, *semnat:* Caragiale)

DOUĂ CAPETE!...

Dacă doamna Smara şi amicul d-sale, ilustrul ciobănel român Cârţan, sunt nepoţii lui Traian, — lucru de care astăzi nu mai poate 'ncăpea nicio îndoială, — atunci Bucureştii noştri nu pot fi decât fiul mamei-Rome. Şi fiindcă fiul trebue să semene mamei, fireşte că şi capitala noastră, ca şi capitala Italiei, trebue să aibă catacombele ei.

Odinioară acele catacombe erau în strada Blănari, la cârciuma unde ilustrul Anton birtaşul-enciclopedist făcea adesea marţ în discuţii istorice, literare, filosofice şi politice pe unii dintre cei mai distinşi profesori speciali şi competenţi în materie.

Dar comerţul român a dat dela o vreme înapoi; celebrele catacombe, cari luaseră până în fine aerul unei adevărate academii libere, s'au închis, şi Bucureştii era ameninţat să rămână lipsit de una dintre cele mai caracteristice trăsuri de asemănare cu nobila-i mamă Roma.

Ce se 'ntâmplă însă? Iată că se descoper în Cişmegiu alte catacombe! Acestea, dacă n'au ca acele vechi, mândria adevăratului vin de Drăgăşani şi a discuţiunilor înalte, au în schimb aceea ce trebue să aibă nişte adevărate catacombe romane — au aerul lugubru, conţin mistere macabre.

In adevăr, nu se poate ceva mai macabru decât descoperirea din zilele trecute, care a emoţionat întreaga noastră Capitală.

mai fie și asta? Pune-mă în curent. Trimite-mi gazetele cu știri despre această minunată împrejurare. *Universul* meu s'a păcătoșit de tot. Aștept nerăbdător.

De pe vremea lui Luther nu s'a mai pomenit, dragă Alceule, așa iarnă. După câteva zile de desgheț, de aseară (notează că încetîncet de vreo săptămână, după gerul cel teribil care a ținut vreo două zile și trei nopți, barometrul a început să coboare ajungând alaltăeri la *742*, cu o temperatură de 0 și + 1) de aseară, zic, a început să ningă din putere. Azi joi, tramvaiele nu mai circulă; trăsurile pe roate și automobilele nici n'au eșit la piață, pentrucă se 'nnomolesc în zăpadă; nu mai e chip să umbli decât cu sania, și sănii sunt aci foarte puține, fiind aduse de la țară din împrejurimi. Acu când îți scriu, joi la amiazi, zăpada e până la brâu, și ninge mereu, mărunt și cu temeiu. Vremea asta mă face să-mi fie și mai dor de voi. Pe așa vreme, să stăm noi colea, șase persoane cuminți, la căldură, cu lumină dulce, cu o zupușoară de galinacee, mă rog frumos, cu o marinată de heringi prima, cu un curcănoiu rumen pe varză acră straspurhi [1]), cu mere crețești de California (o bunătate!) și ananas de Kamerun (o frumusețe!), cu vinișor ușurel de Mosel, cu bericică proaspătă ca chihlibarul; și pe urmă, după masă, cafeluță cu caimac făcută de Madame Margot, și un păhărel de licoare cordială; și cucoanele, sub lumina lămpii, să șoptească lucruri bune despre amicele și cunoștințele dumnealor, și să facă bagadele; și eu să trag țigărica mea, și maestrul [2]) să tragă țigărica lui și pe urmă să tragă la clavir ce-o vrea dumnealui și dumneata să tragi la aghioase. Ah! ce lirică existență! Halal de viață! Tare mi s'a făcut dor de ea!

Dacă mi-o ajuta Dumnezeu să isprăvesc cum sper și cum se cade lucrul de care mă țin, apoi atunci, helbet! vine și vremea noastră. Nu-mi închipuesc, în starea în care se află teatrul nostru național, să treacă fără oare care sensație o piescioară mai spălățică, lucrată pe măsură, cu altițe și bibiluri.

Până atunci, doresc să mai aflu câte ceva de la voi, măcar câte o vorbă și-un cuvințel.

Deocamdată, protestând sus și tare contra tăcerii sistematice a consoartei d-tale, care par'că ne-a uitat de tot, vă trimitem toți

---

[1]) De Strassburg.

[2]) Pianistul Dimitriu.

Duminecă 3 Iunie, dimineaţa la orele 10 şi 25 min., în gara Ploeşti, unde a stăruit toată ziua şi noaptea la amicul d-sale d. C. Gherea, până a doua zi Luni, 4 Iunie, la ceasurile 5,45 dim., când a plecat înapoi spre Bucureşti cu trenul 18.

Comisarul Gării Ploeşti
A. Zira.

Aşadar, directorul nostru, chiar dacă o fi fost la manifestaţia de care vorbeşte reporterul « Patriotului » n'a putut fi în capul cortejului.

(*Moftul Român*, nr. 11, 10 Iunie 1901, *semnat:* Luca)

DIALOGUL MORŢILOR

Alexandru Lahovari. — Imi pare bine, iubite cocoane Iancule, că te-ai gândit a mă 'ntâlni astăzi, când şi eu mă gândeam la d-ta.

I. C. Brătianu. — Bănuiai că n'am să caut a te saluta la o zi aşa mare pentru memoria d-tale pământească? Ştii câtă stimă am avut todeuna pe lumea aceea pentru d-ta şi cât ne 'nţelegem de bine aci, cu toate c'am fost adversari acolo jos. Multe momente de greutate mi-ai dat, dar niciunul de mâhnire.

A. L. — Cocoane Iancule, nu adversarii acolo jos îşi pot da momente de mâhnire, ci partizanii.

I. C. B. — Asta o ştiu mai bine decât d-ta. Nu adversarii mi-ar fi umplut sufletul cu amărăciune până să dea pe din afară şi să mă facă a spune nişte vorbe, ce până astăzi şi multă vreme încă nu le vor uita pământenii locului nostru. Mi-aduc aminte încă cu durere de momentul în care, ne mai putând suferi, am aplicat stigmatul la ai mei.

A. L. — Cu durere? Aşa dar trebue să mai simţim durere şi aci?

I. C. B. — Da; n'a trecut încă destulă vreme de când i-am părăsit pe ai noştri. Iată-i! suntem prea aproape de ei, ca să se fi şters amintirea clipelor ce le-am petrecut pe acel glob. D-ta, nu simţi şi d-ta câte odată durere uitându-te într'acolo?

A. L. — O! da. Dacă mi-ar fi permis să cobor acolo pe o rază — măcar câteva momente — i-aş face pe ai mei, te asigur, să înţeleagă că am avut un talent oratoric mai mare decât au putut ei crede. A! câte aş avea să le spun!

I. C. B. — Desigur asta nu ai face-o acuma, când iată-i cum te festivează. Iată-i ce de lauri aduc frumoasei d-tale înfăţişări de bronz, ridicată spre veşnica d-tale pomenire. Cel puţin pe partea aceasta d-ta n'ai dreptul să te plângi: s'au purtat faţă cu memoria d-tale mai bine decât ai mei cu a mea.

A. L. — Doamne iartă-mă, cocoane Iancule, nu cumva marele d-tale suflet este atins de asta?

XVIII

Dragă Alceule,

Ai primit desigur plicul cu materia pentru broșura mea. Nu știu pîn'acuma ce soartă va avea întreprinderea; în caz însă să reușești, atunci, rogu-te, fă următoarea mică schimbare:

la aliniatul final al părții III, care începe așa:

« Așadar, mai întâiu: *jos* sistema oligarchică etc....! *jos* mame lucăria inică! *jos* Constituția etc...».

înlocuește pe cei trei *jos* cu: *destul cu* — adică să vie așa:

« Așadar, mai întâiu: destul cu sistema oligarchică etc.... destul cu mamelucăria... destul cu Constituția... etc.».

Și, daca se poate, dați-i zor să apară *pînă nu se'ntâmplă vreo schimbare de situație* [1]). Eu cred că între cele câteva sute de broșuri despre împrejurările noastre, nu broșura mea va fi fost cea mai neroadă ca gândire și mai proastă ca stil sau ca factură. Multe am învățat de când trăiesc în mijlocul Europei civilizate — unde e dreptate la tribunale fiindcă este și pe stradă — și între toate una mai ales, că omul trebue să spună europenește, nu greco-țigănește, ceea ce crede.

Ceea ce crez am spus și am să mai spun — asta e numai capitolul prim al unei serii mari — ori la ce pagube m'aș expune. Intrarea în viața publică mi-a fost pîn'acuma închisă de boerii și de ciocoii noștri pe simpla bănuială instinctivă că n'aș fi amantul destul de fidel al sacrei noastre Constituțiuni. De ce adică astăzi, la bătrânețe, să nu fiu leal, să nu le dau dreptate oamenilor, arătând de față de ce sentimente sunt animat față cu actuala lor organizare de Stat? de ce să nu arăt lumii cum am văzut eu împrejurările sociale și politice la cari am asistat, — și ca istoric, nu numai ca simplu comediante? — Și, deși mamelucărimea mă va huidui în unison, poate să am norocul ca în mulțimea lumii cinstite, inteligente și desinteresate să găsesc câteva aprobări, cari să mă plătească cu prisos de necazurile îndelungatei mele proscripțiuni. Și sper că între acestea (măcar că poate nu aprobi în totul concluziile mele) cea d'întâia îmi va veni dela tine, pe care te știu capabil să

---

[1]) După câte înțeleg eu, mașina scîrțîie rău de tot — tare mi-e frica să nu plesnească mai degrab decât spuneam. Se prea poate (n. a.).

deosibeşti simplicisima mea proză terre-à-terre de cine-ştie-ce splendidisim discurs dela « Dacia », — contra ciocoilor sau... pro.

Mă poţi ajuta s'o fac citită şi de alţii, cari desigur gândesc ca noi? Aştept telegrama ta cu mare nerăbdare, după care îndată îţi mai scriu.

Al tău îndatorat mult

Caragiale

Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernpl. 4.
Sâmbătă 27 Oct./9 Noem. 907.

Ce pomană ţi-ai face să revezi şi tu corectura! — încai să iasă convenabil tipărită. Am întrebuinţat ortografia modernă fonetică — a Academiei. (Vezi că parcă sunt sigur că nu voiu rămânea netipărit).

Iţi atrag atenţia pentru telegraf:

Wilmersdorf bei Berlin se taxează ca un singur cuvânt. Totdeuna trebue să atragi atenţia împiegatului asupra Nomenclaturii dela Berna, pag. (îmi pare) 752 coloana II sus. Fă gură!

Să nu dai Statului ciocoiesc 20 de bani mai mult, cari să treacă în punga Fabricelor dela Letea-Buşteni, ori Chitila-Sascut etc.

Apoi, *Hohenzollernplatz*, nu-l scrie întreg, căci o vorbă de 15 litere + 1 se socoteşte ca două vorbe. Se'nţelege că europenii trebuiau să ia această măsură, aminteri Nemţii erau capabili să scrie o depeşe de 20 de cuvinte într'unul singur: Allgemeineberlinerelectrischedroschkenactiengesellschaftsollhabenbilanz, adică: Bilanţul de credit şi debit al Societăţii generale pe acţiuni de trăsuri electrice din Berlin.

Scrii prin urmare Hohenzollernpl., prescurtat.

Fiţi sănătoşi! Didina scrie Margaretei mâne-poimâne. Pînă atunci şi ea şi copiii vă trimite (sic) multe complimente tutulor.

Vremea aci se mânţine la beau-fixe. Aşa limpiditate şi curăţenie de aer nici la munte nu poţi găsi. Şi eu trebue să stau la canon — să lucrez pentru Patrie. Ce ştii şi asta la ce-o fi bună! — ori rea!

XIX

Dragă Alceule, îţi mulţumesc din suflet: broşura a eşit frumoasă de tot. Absolut fără greşeli, firește că nu se poate ediţia întâia, cu zeţarii noştri şi mai ales cu ortografia aceasta nelogică. Dar nu face nimica. Cea d'intâiu ediţie de 3000 s'a *epuizat*.

sabilităţilor în direcţia mişcării universale, să provoci pe Creator a ne trimite şi nouă câteva zeci de mici scandaluri, ori măcar o mare calamitate publică — conflict intern său extern, călduri şi dezastru agricol ca la New-York, ciumă măcar ca la Constantinopol, ori altceva din vastul arsenal de bice cu care din când în când obişnueşte El să bată omenirea păcătoasă!

Ne trebue sfinte Karkaleki, ceva *senzzaţional!* Aminteri, leşină, piere ziaristica română de acest oribil *calme plat!*

(*Moftul Român*, nr. 14, 1 Iulie 1901, *semnat:* Caragiale)

DIVERSITATE DE OPINII

Politica la Fialcowsky.

Guvernamentalul. — Nu merita ţara asta să aibă un aşa rege!

Opozantul. — Din contra, şi eu zic tot aşa!

Eu. — Exageraţi şi unul şi altul.

(*Calendarul Moftului Român*, 1902)

INSTANTANEE

— Un oficios —

Clasa reptilelor — Ordinul Saurienilor — sub-ordinul Guvernului — Familia săracă, dar neonestă — Genul *ennuyeux* — Speţa infectă.

Particularităţi: iubeşte cu deosebire fundurile secrete.

(*Calendarul Moftului Român*, 1902)

CHESTIUNI MILITARE. — PROGNOSTICURI RĂZBOINICE. — FUMURI DE CUCERIRE

Depeşe cifrată a Impăratului Germaniei către Regele României:

Extra-urgentă:

« In România ai tu tunuri bune?

Răspuns plătit zece cuvinte ».

Răspunsul Regelui României:

« Da; aşa zice Directorul Regiei; dar eu obişnuesc havane austriace! »

(*Calendarul Moftului Român*, 1902)

CUGETĂRI

In politică, un om fără principiile noastre e un om pierdut; el se poate regăsi când ni le îmbrăţişează.

(*Calendarul Moftului Român*, 1902).

ELOCVENȚA

Auzite la o întrunire publică:

« Ciocoii vor să meargă mai departe: ei vor să calce în picioare tot ce e mai înalt, religiunea, pentru ca apoi să ne poată pune taxe ca să ne omoare și să ne îngroape de vii și apoi să ne sugă toată sudoarea dela care atârnă viitorul copiilor dumneavoastră, pe când ei se resfață la putere, susținuți de *cineva* mai sus pus în contra voinței acelora ce le strigă: până când? Iată viitorul pe care l-am văzut de mult realizat sub guvernul reacționar!

Insă nu! Reacțiunea nu va reuși să asasineze o națiune care a știut așa de bine să moară la Plevna... etc.!... ».

*

Obolul proletarului.

La sfârșitul unei adunări populare, în care s'a vorbit despre solidaritatea ce trebue să existe între proletarii din toată lumea, președintele ia cuvântul:

« Fraților, am o comunicare de făcut. E vorba de o colectă în favoarea unei familii proletare căzută în mizerie: o văduvă dată afară de stăpânul său, și care împreună cu bărbatul ei și cu șapte orfani ai lor, dintre cari cel mai mic a fost luat chiar la armată, această instituțiune menită să năbușească voința poporului, sunt rămași pe drumuri în ajunul verii fără ajutor. Să ne dăm fiecare obolul nostru pentru a le ușura greutățile vieții și pentru a-i apăra de asprimea intemperiilor ».

*

Auzit la înmormântarea unui om politic:

« Decedatul era dintre acei bărbați cari-și ridică din viață un piedestal, de unde numele lor sboară din gură în gură și din secol în secol! Marile principii sunt totdeauna baza puternică și solidă care face frontispiciul oricărui edificiu național: răposatul era aceia. Fără asemenea răposați, o națiune nu poate trăi. Să luăm dar cu toții stindardul patriotic care era infiltrat în vinele și 'n inima ilustrului decedat, pe care-l plângem că nu mai este între noi, și să-l punem în fruntea noastră... ».

SFATURI

Luați o jumătate de afirmare a unui ziar opozant și amestecați-o bine cu o jumătate de desmințire a unuia guvernamental — iată o rețetă adeseaori bună pentru a afla adevărul.

(*Calendarul Moftului Român*, 1902)

Didina are să scrie zilele astea Margaretei. Am avut săptămâna asta musafiri, cari ne-au scos și din casă, comme qui dirait pour nous donner la revanche, en cabinet particulier — schampăr zebarei!

Vă urăm încă odată: la mulți ani, cu sănătate și noroc!

Să ne vedem cu bine la primăvară!

Al tău doritor,

I. L. Car.

P. S. — Costică e la Leipzig la Zarifopol. Nu l-am văzut încă. Rogu-te, Barbu — s'a ales undeva? Când ne-om vedea, am să-ți dovedesc ce politician diplomat este.

Spune-mi, dacă știi, ce înseamnă *Bucura Dumbravă*.

Dacă poți, trimite-mi, ca imprimate, însă în plic recomandat, o cartă poștală cu portretul tău; dar pune-o între două cartoane, ca să nu o mai strivească cu stampilele poștale și să-ți strice mutra drăguță.

Ia negreșit Calendarul «Minervei» 908 și citește articolul *Doi Luceferi*, pag. 112; apoi să-mi spui: te-am povățuit rău ca prietin, care-ți cunosc gustul și slăbiciunile? — Delicios!

Mă rog ție, scrie exact și clar după formula oficială:

D. I. L. Caragiale

Wilmersdorf/Berlin
Hohenzollernpl. 4

Germania

Sâmbătă 29/XII/1907—11/I/1908.

O! Sfîntă ortodoxie! Apăi să nu, ca Teodor, bisserica?

XXI

La revedere cu bine, în curând, d-le Doctor! Pînă atunci, păstrează-mi, te rog, un exemplar din Conferența ta asupra monopolului

voturilor alcoolice. Asemenea, păstrează-mi şi discursul lui Bd. [1]) pentru proprietatea mare periclitată de Cantacuzino-Paşcanu, Ghica-Dumbrăveni, Ghica-Deleni şi Comp. — şi'n favoarea bieţilor proprietari mari, atît de prigoniţi şi de exploataţi! Şi, daca, precum trebue să sperăm, va ţine vreun nou discurs, şi pentru restrîngerea votului, pentru gubernii şi pentru reînfiinţarea Censurii, atunci păstrează-mi-l şi pe acesta. Ţii minte, sper, ce infam şi carrraghios rrreacţionarrr sunt eu! şi ce — moftanglu rriidicul! ca să nu zic deplorrrrabil!

Să ne vedem sănătoşi!

Al tău

Car.

Didina a scris Margaretei.

Aici dăm în primăvară: când frumos — când urît. Pe la voi?

Joi 7/20 Febr. 1908.

XXII

Berlin W., 2 Martie 1908.

Bibicule, din momentul ce primeşti aceste dulci rânduri, nu mai îmi scrie nimic: sunt pe drum; zbor ca un fluture leşinat de foame să cad peste o floare — o floare de varză acră şi de fasolică cu ardei. Rogu-te îngrijeşte ca un bun grădinar, să găsesc favoritele mele flori demne de pofta mea fără seamăn. Dacă aş mai sta aci încă zece zile, mor de foame: mi s'a lipit maţele de sosurile germâne.

La revedere, fără rântaş.

Car.

XXIII

Berlin

Raport meteorologic.

Am găsit aci ultima zi a unei serii de cinci zile călduroase cu 29° în umbră. De alaltăeri, avem 18° ziua, 14° noaptea. La Lipsca asemenea. Cerul cam acoperit.

[1]) Barbu Delavrancea.

— Nu crez nimic.
— Dar e bine să emigreze?
— Las' să emigreze!
— Dar despre expulzări?
— Las' să expulzeze!
— Dar, în fine, care e părerea dumitale?
— Ce treabă am eu?
— Se zice că emigrarea e provocată de criză.
— Las' să fie!
— Da, dar zic unii că emigrează şi din cauza persecuţiunilor...
— Las' să zică ei! parc'am zis eu!
— Care va să zică, dumneata n'ai de gând să emigrezi.
— Da de ce să emigrez?
— Dé! ştiu eu?... ca toţi.
— Iu sunt împământenit.

Bucureşti, 7 Iunie 1900.

(*Universul*, la sfârşitul articolului «*Notiţe Critice*», 9 Iunie 1909)

PROIECT DE DEFINIŢIE JURIDICĂ A PĂMÂNTENILOR

A. [Textul celor 5 foi; — cu < > însemn ce e tăiat de Caragiale —]:

a) Se numeşte şi este *pământean* oricine, fără deosebire de confesiune, care fiind născut pe pământul regatului român sau pe pământul unuia din vechile principate Valachia şi Moldova, a fost statornic locuitor aci fără să se fi bucurat în vieaţa lui nicicând şi nicicum de vreo protecţiune străină, şi a făcut serviciul militar sau, pentru vreunul din cazurile prevăzute de legile recrutării a fost scutit de acest serviciu.

<Se numeşte şi este pământean oricine, fără deosebire de confesiune, care dacă este fiul unui părinte locuitor al regatului român>.

Se consideră ca pământean şi poate căpăta prin justiţie acest titlu oricine, fără deosebire de confesiune, dacă dovedeşte că:

1. este fiul unui locuitor al regatului român sau al unuia din cele două vechi principate Valachia şi Moldova, care părinte nu s'a bucurat în vieaţa lui nici când şi nici cum de vreo protecţie străină.

2. este el însuşi <locuitor născut, crescut> locuitor al regatului român fără să se fi bucurat în vieaţa lui cândva sau cumva de vreo protecţie străină, şi a făcut ori face serviciul militar <ca toţi pământenii> sau a fost ori este, pentru cazurile prevăzute în legile recrutării, scutit în regulă de acest serviciu [1]).

[1]) Pe verso filei *a:* Curtea de Casaţie <va publica în sala de intrare drept orice procedură de citare a părţilor> va proceda la judecarea formei fără să intre în desbaterea fondului după normele stabilite <în toate afacerile> pentru casare, trimitere sau judecare.

b) Se consideră ca pământean oricine, fără deosebire de confesiune, <sau> fără cumva să fi fost osândit la vreo pedeapsă infamantă or să fi făcut vreo meserie ruşinoasă, ori să fi dat faliment fraudulos ca negustor, care dovedeşte:

1. că este fiul unui părinte locuitor al regatului român sau al unuia dintre cele două vechi principate Valachia şi Moldavia, care părinte nu s'a bucurat, în vieaţa lui nicicând şi nicicum de vreo protecţie <alta decât cea română> străină.

2. că este el însuşi locuitor al regatului român fără să se fi bucurat în vieaţa lui cândva sau cumva de vreo protecţie <alta decât cea română> străină, şi a făcut ori face ori se supune a face serviciul militar, sau a fost ori este, pentru vreunul din cazurile prevăzute în legile de recrutare scutit în regulă de acest serviciu.

<3. că el însuşi n'a fost cândva sau cumva osândit la vreo pedeapsă infamantă nici ar fi exercitat cândva sau undeva, fie în ţară fie aiurea, vreo profesiune imorală>. — (*Pe marginea acestui alineat, sunt notate cuvintele:* la contestaţie).

<Oricine se ştie a întruni îndeplini aceste condiţiuni şi doreşte a-şi confirma pe cale oficială calitatea sau titlul de pământean>

Orcine se ştie a avea astfel calitatea de <cetaţe> pământean şi doreşte a şi-o vedea confirmată pe cale oficială, va face, <pentru dovedirea îndeplinirea condiţiilor mai sus arătate, următoarele demersuri> el însuşi, sau printr'un advocat anume însărcinat pentru aceasta, o cerere în acest sens către tribunalul <local> de jurisdicţia căruia atârnă, la care cerere va alătura actele ce dovedesc îndeplinirea întreagă a condiţiilor de mai sus.

c) In termen de <şapte zece o lună> 30 de zile îndeplinite dela primirea actelor, Tribunalul va da publicitate, în sala de intrare <publică> <pe o anume tablă cu inscripţia «cereri de recunoaştere a calităţii titlului de pământean»> <următorului anunţ> unei comunicări în felul următor:

«D-l X... locuitor în jud.... comuna... str.... no.... de profesiune... cere <recunoaşterea pământeniei> <întărirea titlul de pământean> a <fi recunoscut pământean> i se confirma titlul <calitatea> de pământean, însoţindu-şi cererea cu actele prevăzute în legea pentru aceasta şi care pot fi cercetate de către oricine la grefa <Tribunalului> respectivă în orele de serviciu.

(Pentru o mai întinsă publicitate se poate pretinde reproducerea actelor în «Monitorul Oficial» după intervenirea Tribunalului sau după intervenirea interesatului).

<După expirarea a 60 de zile>.

Se anunţă printr'aceasta toţi cetăţenii alegători ca în caz de ar avea vreunul vreo împotrivire de făcut la cererea domnului X... ori <din punct de vedere> că actele <acestuia> numitului n'ar fi măcar cum temeinice, or că acesta cândva sau cumva a fost osândit la vreo pedeapsă infamantă, ori a făcut vreo meserie ruşinoasă, or a dat ca neguţător faliment fraudulos, — să se prezinte

XXVI

Wilmersdorf bei Berlin
17 Martie 1909.

Primit «Verzi și Uscate». Mulțumesc. Să trăiești! că ai cap sănătos. Mă rog ție, ajută-mă: mai înjură și tu iearna asta, că eu am obosit, nu mai pot! Biblia, Vanghelia și Coranul!

Bisserica, Havra și Giamia!!! Temple antice și moderne!!! Când? Când are să se isprăvească? Contez pe tine; ajută-mă! **Nu** mă lăsa dejà!

Al tău

M. Berlinerbaum

Ce zici de acest colțișor pitiresc?
Citește explicația dincolo.

(C. p. ilustrată: *Bamberg, Die alte Residenz.* Im Renaissance-stil mit hübschem Erker, interessantem Portal an der Stelle der Burg der Babenberger gebaut. Hier wurde am 21. Juni 1208 König Philipp von Schwaben von Otto von Wittelsbach ermordet. Hofraum mit sehr alten Fachwerkbauter).

XXVII

f. d., înainte de 1904.

Dragă Doctore,

Sunt într'o situațiune desperată, și nu pot conta pe alt sprijin decât pe devotamentul tău amical, care-mi place a crede că nu se va desminți nici de astădată. Iartă-mi stilul și caligrafia; îți scriu la aman. Iată de ce e vorba: avem deseară la masă, între altele, și o plăcintă cu carne și cu brânză, de niște dimensiuni așa de vaste, că n'aș putea-o birui decât cu concursul devotat al vostru, bunii mei amici. Facem un desnădăjduit apel la mărinimia voastră: nu ne lăsați, deseară 6½—7, singuri și fără o mână de ajutor în fața monstrului, căruia noi trebue să-i numărăm foile nenumărate.

Aștept cu bătae de inimă un răspuns afirmativ.

Al tău devotat

Caragiale

Duminică.

Artocreas, vulgo plăcintă, *plațenta plațet!*

XXVIII

f. d., înainte de 1904.

Ilustre Nemrod,

Un moment nu m'am fost îndoit că d-ta, care ai vânat cu atâta succes pe Ghiţă Porcul[1]), nu vei răpune până 'n sfârşit şi un purcel, — aşa că de mult beam, în vederea ultimului d-tale succes cinegetic, aperitive peste aperitive.

Sunt gata — şi aştept cu nerăbdare momentul — să viu, împreună cu consoarta mea, a serba la dv. acest triumf, care, sper, că nu va fi cel din urmă al dv.

Cu toată stima şi admiraţia,

al Dv.

Caragiole

XXIX

f. d., înainte de 1904.

Dragă Alceu,

Mi-a căzut o mare greutate în spinare, să ţiu o conferenţă (lectură, bine 'nţeles), pentru Societatea « Tinerimea Română » şi totdeodată să te rog şi pe tine să ţii una. Asta ar fi sâmbăta asta sau joia din săptămâna viitoare sau chiar sâmbăta ailaltă.

Ce zici?

Dacă poţi, închipue-ţi ce onoare ar fi pentru mine că te-am putut căpăta. De aminteri, eu le-am spus că fără tine singur nu pot să le fac nimic.

Aştept răspunsul tău; până la revedere

o strîngere de mână

Caragiale

Marţi 14 d.

« Societatea Tin. Română » este o societate nici grozavă, dar nici ridiculă. Are scopuri absolut filantropice şi *culturale*, că fără cultural nu se poate; încai, dacă nu e cultură, să fie măgar (pardon, măcar) cultural.

[1]) Un personaj fictiv al d-rului Alceu Urechia.

însoţindu-şi cererea cu actele <ce are necesare> ce le-a depus la Tribunal <predat la grefă> şi pot fi cercetate de către oricine la grefa respectivă în orele de serviciu. Se anunţă prin aceasta toţi cetăţenii alegători <ai acestui judeţ> ca în caz de ar avea vreunul ceva de spus la <aceasta> cererea d-lui X din punt de vedere al temeiniciei <or validităţii> actelor produse de acesta să facă <că pot face>, deadreptul sau printr'un avocat împuternicit anume pentru asta, contestaţiuni în termen de 45 de zile împuternicite începând de astăzi. La expirarea acestui termen, tribunalul, cercetând în desbatere publică, actele precum şi contestaţiunile eventuale <găsindu-le în regulă va da> <asistat de> [*trei cuvinte indescifrabile*], va încheia un jurnal prin care va admite sau va respinge cererea <cererea sau negăsindu-le în regulă>.

b) Tribunalul va înainta Curţii de Apel de care atârnă dosarul întreg al afacerii până într'o săptămână.

Contra încheiării Tribunalului atât reclamantul cât şi contestatorul pot face la Curtea de Apel respectivă în termen de 7 <10> zile împlinite. Curtea va proceda întru toate cum a procedat şi Tribunalul <atât în privinţa publicaţiunii cât şi în privinţa> cu deosebirea termenului de judecată care aci va fi de 30 de zile (*Pe marginea acestui alineat se citeşte:* Cel lovit de pedepse infamante; dar copiii ei nu sunt prejudiciaţi).

Curtea <va hotărî definitiv> cercetând actele <pretendentului> reclamantului şi apărarea lui d'adreptul sau prin avocatul său precum şi <contestaţia> întâmpinările contestatorilor sau avocaţilor lor va hotărî definitiv acordând sau respingând titlul de pământean aceluia care l-a cerut.

Contra acestei hotărîri atât <şi> reclamantul cât şi contestatorul pot face <în Casaţie> după normele stabilite în toate afacerile deferite justiţiei, în termen de zece zile împlinite dela data hotărîrii, recurs în Casaţie, care Curte de Casaţie va proceda în termen de 21 zile împlinite dela introducerea recursului după normele tutulor afacerilor pentru casare, trimitere sau judecare în secţii unite *(trei cuvinte indescifrabile)*.

Copiii celui care a căpătat definitiv titlul de pământean rămân pământeni fără rezerva vreunei contestaţiuni ulterioare afară de cazul când de bunăvoie ca majori au solicitat şi primit o protecţie străină.

Copiii celuia cărui i s'a respins reclamaţia nu pot fi prejudiciaţi prin <această> respingerea tatălui. Lor se recunoaşte întreg dreptul de a reclama pământenia producând atât actele lor proprii cât şi actele părinţilor pe căile arătate la deosebită judecată.

Procedura este şi pentru cerere şi pentru contestare scutită de orice cheltuială, afară se 'nţelege de taxele normale percepute prin lege pentru dresarea şi autentificarea actelor prealabile.

Recunoaşterea prin justiţie a calităţii şi titlului de pământean dă dreptul numai la deosebirea de străin faţă cu <deosebitele>

Dr. CORNEL IANCU

In interesul adevărului, mă grăbesc a anunţa publicului cititor, odată — dar numai odată — pentru totdeauna, că nu trebue să dee câtuşi de puţin crezământ unor asemeni afirmaţiuni pe cât de puerile pe atât de nedelicate.

Cu toată stima
I. L. Caragiale
publicist-român

27 Dec. 1907.

(*Opinia*, V, 328, 1 Ianuarie 1908).

TEATRUL ITALIAN

« Doi sergenţi » este, credem, piesa, în care talentele comandorului Ernesto Rossi găsesc cea mai bună ocazie spre a se desvolta şi a ni se pune în vedere. Pentru aceea măiestrul a ales această piesă la reprezentaţia dată în beneficiul său.

Cele dintâi două acte sunt o admirabilă gradaţie de efecte; sublim dela început până în sfârşit, jocul maiestrului, la încheiare, ajunge la culme şi ne răpeşte minţile. Mai presus decât momentul în care Luigi se repede în mare, ca trecând înnot să-şi facă datoria şi să moară, mai presus decât acest moment nu e decât entusiasmul publicului. Cununile cad la picioarele marelui actor, întregul public se rădică, teatrul se cutremură sub bravele pline de căldură; deodată însă de sus, din galerie, începe a cădea un pohoi de bucăţi de hârtie asupra oamenilor din parter.

Ce-o mai fi şi asta?

Sunt versuri franţuzeşti, un sonet al d-lui Fr. Damé, tipărite, credem, cu cheltuiala autorului-poet.

Nu ar fi fost oare mai bine, ca în loc de a fi scris acest stih, d. Fr. Damé să fi făcut scamă pentru răniţi? iar în loc de a fi cheltuit pentru tipărirea lor, să fi cumpărat câteva sacale de apă rece şi să le fi vărsat de sus asupra publicului entusiasmat?

(*Timpul*, 19 Fevruarie 1878, la « Cronica », *nesemnat*)

MILLO IN BUCUREŞTI

Luni d. Millo a reprezentat în sala Bossel « Lipitorile satelor », cu care ocazie am văzut, că bătrânul artist n'a pierdut nimic din vigoarea şi virtuositatea lui.

Rolul său propriu l-a jucat cu o vervă, care ne făcea să uităm cu totul că artistul are astăzi peste 65 de ani. Aceeaşi vioiciune, acelaşi joc al fisionomiei, aceeaşi putere de mai nainte. Publicul era încântat, ba chiar actorii erau cuprinşi de acelaşi curent de veselie, de râdeau împreună cu publicul. Un lucru avem însă de observat, care ni se pare destul de însemnat pentru a reveni şi altădată asupra lui.

Berlin, 16/29 Aprilie 1911.

Dr. Cornel Iancu

Stimate amice, rogu-te stăruie îndată pe lângă amicul nostru d. Goldiş să insereze cât mai neîntârziat în *Rom[ânul]* notiţa pe care i-am trimis-o astăzi sâmbătă prin poştă [1]).

Sper să ne vedem săptămâna viitoare. Până atunci primeşte, te rog, o frăţească salutare

din partea devotatului d-tale

Caragiale

[1]) Vezi *Notiţa* la scrisoarea către V. Goldiş, din aceeaşi zi (V).

suntem totuşi siliţi a stabili ca o exigenţă inevitabilă ca să joace înconjurat de o trupă regulată, care să-şi înveţe rolurile, încât să putem vedea piese întregi — şi nu numai virtuositatea individuală a unui singur personaj din piesă.

(*Timpul*, 21 Aprilie 1878, la « Cronica » *nesemnat*)

TEATRUL ROMÂNESC

Societatea dramatică naţională în anul acesta a mai căpătat în sânu-i o nouă societară de mâna întâia, al cărui nume este destul de cunoscut publicului românesc, şi care cu drept cuvânt, între toate femeile din teatrul naţional, se poate numi o artistă eminentă: voim a vorbi despre d-na R. Stavrescu, pe care în zilele astea publicul o va vedea pentru întâia oară în această stagiune. D-na R. Stavrescu se va arăta în « Comediana », unul din rolele sale de predilecţie. Celor ce au mai văzut pe artista română în acest rol, este de prisos să le mai atragem atenţia asupra afişului, ce va anunţa, precum aflăm, în curând întâia reprezentaţie a « Comedianei ». Celor ce n'au mai văzut-o, ne credem datori a le atrage serios atenţia, ca să nu scape acest spectacol din toate punctele de privire interesant. — « Comediana » este o piesă, în care cele mai frumoase sentimente, caracterele cele mai interesante, unele înalte, altele triviale sunt cu mult meşteşug ţesute ca să dea naştere la o acţiune foarte dramatică, plină de situaţii teatrale. — D-na R. Stavrescu joacă rolul artistei. O altă societară, nu mai puţin simpatică publicului, d-na Sarandi, joacă rolul falsei artiste. E foarte interesantă împletirea acestor două existenţe, — una, reflexivă, plină de sentimente mari, şi a cărei viaţă jumătate stă în domeniul idealului; alta, uşoară, neroadă, plină de patimi comune, şi pentru care tot ce nu e realitate, tot ce nu-i pipăit nu are fiinţă. Opoziţia acestor două caractere şi situaţii dramatice, ce se nasc din ciocnirea lor, este resortul de căpetenie al acestei drame.

Marţi, 21 n., va fi întâia reprezentaţie a « Comedianei ». Lângă numele unei artiste de atâta merit, cum este d-na R. Stavrescu, nu pot să treacă laudele banale, cu cari cronicarii teatrali încarcă, prin anticipare, unele nume, ce nu strălucesc decât numai prin lipsa de merit a celor ce le poartă. Meritul şi adevăratul talent sunt mult mai presus de nevoia reclamei, şi de aceea ne mărginim numai a anunţa reprezentaţia de reintrare a artistei R. Stavrescu.

(*Timpul*, 12 Noemvrie 1878, *nesemnat*).

UNUI TÂNĂR POET

Pag. 80: *REACŢIUNEA;* în *Epoca*, 30 Noemvrie 1896, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 83: *LASCAR CATARGIU;* în *Epoca*, 8 Decemvrie 1896, editorial *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 88: *TOXIN ŞI TOXICE;* în *Epoca*, 15 Decemvrie 1896, editoria, *(Tocsin şi Tocsice), semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 92: *LIBERALII ŞI LITERATURA;* în *Epoca*, 22 Decemvrie 1896, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 95: *ENERGIE ŞI SAŢIU;* în *Epoca*, 29 Decemvrie 1896, editorial, *semnat:* Caragiale, neretipărit.

Pag. 98: *CABINETUL HAGI-TĂNASE;* în *Epoca*, 5 Ianuarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 101: *PUTEREA CREDINŢEI;* în *Epoca*, 12 Ianuarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 104: *MONUMENTUL LUI BRĂTIANU;* în *Epoca*, 19 Ianuarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 108: *RĂRUNCHII NAŢIUNII;* în *Epoca*, 26 Ianuarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 111: *CARADÀLE ŞI BUDALÀLE;* în *Epoca*, 2 Februarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 115: *VISURI DE RĂZBOIU;* în *Epoca*, 9 Februarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 118: *NU-I LOC DE MIRARE...*; în *Epoca*, 16 Februarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 122: *DIM. A. STURDZA;* în *Epoca*, 23 Februarie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 127: *INFAMIE;* în *Epoca*, 2 Martie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 131: *ALEXANDRU LAHOVARI;* în *Epoca*, 9 Martie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 135: *CRIZĂ;* în *Epoca*, 16 Martie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 141: *CERINŢE ABSURDE;* în *Epoca*, 23 Martie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 145: *SFÂRŞIT MERITAT;* în *Epoca*, 30 Martie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 148: *O LICHEA;* în *Epoca*, 13 Aprilie 1897, editorial, *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 151: *TAKE IONESCU;* în *Opinia*, Iaşi, 30 Ianuarie 1908, editorial, *semnat:* Caragiale şi la sfârşit cu data: 1897, Iunie. Acelaşi articol, apărut întâiu în *La Roumanie illustrée* dela 8 Iunie 1897, fusese reprodus în *Epoca* dela 11 Iunie 1897, cu iniţiala C.; după impresia lui Paul Zarifopol *(Opere*, III, *Prefaţă)*, textul din *Epoca*, « nu pare scris de Caragiale », — ar fi deci o traducere redacţională. Aşadar nu mai redăm micile deosebiri din *Epoca*, ca lipsite de interes.

« Stimate Domnule,

Locuind în străinătate, la adresa mai jos arătată, am primit d'abia alaltăieri carta postală ce mi-aţi înaintat-o greşit la revista « Flacăra » în Bucureşti — cu următorul cuprins:

(rândurile respective, barate de Caragiale, sunt nedescifrabile)

Mă grăbesc dar a vă răspunde. Iată.

In principiu, prin rectificarea sau, altfel zis, prin repararea unei bucăţi în versuri înţelegem firește prefacerea numai a expresiunii materiale, adică a cuvântării, iar nu şi a gândirii, adică a poesiei în ea-însăşi. Tot astfel, când mergem la un meşter croitor să ne potrivească o haină ce nu ni se potriveşte, nu-i cerem să ne reformeze corpul, ci numai să ne răscroiască pe corp, aşa cum a crescut el, haina rău-croită.

Aşadar, pentru repararea versurilor, sunt următoarele:

A) TAXE

1. Pentru fiecare cuvânt schimbat:

a) în corpul versului 1 leu.

b) la coada versului, adică la rimă, cum ziceţi dv., poeţii 10 lei.

2. Pentru îndreptarea fiecărei greşeli de gramatică 25 lei.

3. Pentru îndreptarea greşelilor de punctuaţiune, se face, după caz, deosebită învoială cu ridicata.

4. Meşterul capătă dela client, odată cu înaintarea manuscriptului, o sumă fixă, socotită astfel: 20 de bani de fiece vers — adică 20 de lei suta.

B) CONDIŢIUNI

1. Clientul renunţă dintru început la orice pretenţiune faţă de judecata meşterului în care s'a încrezut odată, şi a cărui conştiinţă

Pe Dumnezeu să-l rugăm a ne reda liniştea şi încrederea în viitor! Să-l rugăm a ne reda binele ameninţat! Să-l rugăm să aibă milă de bunul nostru Rege, de mult încercata Augustă familie, de Patria noastră, care a suferit destule veacuri, de micul şi nevinovatul Carol II, viitorul Rege al Românilor! »

Cu câteva zile înainte de primejdia prin care a trecut principele moştenitor, Caragiale scria, pentru *Epoca* dela 11 Maiu 1897, un articol editorial, nesemnat, cu titlul: *10 Maiu 1897;* neretipărit:

« Ziua de 24 Ianuarie şi cea de 10 Maiu sunt cele două mari sărbători naţionale.

Ele amintesc punctele culminante ale istoriei noastre contemporane, cari strălucesc cu atât mai puternic, cu cât, dindărătul lor, înspre trecut, se 'ndeseşte negura atâtor vicisitudini seculare.

In mai puţin de patruzeci de ani, două ţări surori, unite înfine, după o despărţire de veacuri, constituind un Stat, îşi recapătă neatârnarea, se proclamă regat şi devine una dintre garanţiile de ordine şi de pace în orientul Europei.

Fără 'ndoială, succesele politice, desvoltarea economică, progresul nostru în general se datoresc tutulor forţelor poporului nostru. Acei ce au voit să facă din acest progres o legendă particulară, a unui singur partid politic, au fost nişte şarlatani. Fără 'ndoială că tot ce ţara noastră a realizat ca propăşire şi morală, şi materială, este datorit ţării întregi; dar e tot aşa de adevărat că nu puţin a contribuit la realizarea acestui bine concursul superioarei inteligenţe, prudenţei totdeauna deştepte, înaltei dibăcii politice a Regelui Carol I.

In mijlocul frumoasei parade de astăzi, e bine să amintim că acum douăzeci şi şase de ani şi două luni, exact, partidul politic care a tins mereu, dela o v eme, să-şi facă din progresul ţării noastre, o legendă particulară, hotărîse isgonirea tânărului prinţ Carol I de pe tronul României, după d'abia cinci ani de domnie.

In noaptea de 10—11 Martie 71, fiind prim-ministru răposatul Ioan Ghica, iar prefect de poliţie Simeon Mihălescu, prinţul Carol I, obosit de agitaţiile antidinastice ale partidului căruia îi încredinţase cârma afacerilor publice, se pregătea să părăsească tronul şi să plece.

Şi ar fi plecat... Dar a venit atunci un bărbat politic lângă M. Sa şi i-a spus cu hotărîre:

« M. Ta, ai o legătură cu ţara aceasta cu mult prea serioasă ca să o rupi într'un moment de oboseală sau de desgust. Ţara aceasta mai are însă elemente sănătoase şi cuminţi, pe lângă elementele turburătoare şi smintite cari vor s'o arunce la fiecare cinci ani în aventuri nebuneşti. M. Ta, trebue să rămâi! ».

Şi M. Sa a rămas... Omul care vorbise astfel M. Sale era L. Catargiu.

Astăzi la 10 Maiu 1897, ne întrebăm: ce s'ar fi 'ntâmplat, dacă scopurile şi dorinţa agitatorilor s'ar fi realizat la 10 Martie 71?

Desigur nimini nu o poate spune. Dacă istoria lucrurilor întâmplate este aşa de îndoioasă adesea, şi, din nenorocire, adesea este aşa de uşor uitată, desigur că istoria lucrurilor ce a fost să nu se 'ntâmple, e cu atât mai greu de închipuit şi nici nu trebue să ne gândim la dânsa.

Fără a uita istoria celor întâmplate, mulţumim norocului că n'a lăsat să se întâmple altceva, şi, ca partid conservator, care am ajutat la opera acestui noroc, salutăm din toată inima pe M. Sa Regele Carol I, cu toată dragostea şi respectul ce se cuvin unui suveran brav şi înţelept ».

Pag. 167: *1907, DIN PRIMĂVARĂ PÂNĂ 'N TOAMNĂ, CÂTEVA NOTE;* Partea I-a, în ziarul vienez *Die Zeit*, nr. 1624, 3 Aprilie 1907, sub titlul: *Rumänien, wie est ist*, von einem rumänischen Patrioten, şi cu nota: Die vorstehenden Ausführungen stammen aus der Feder eines der hervorragendsten rumänischen Publizisten. Sie geben ein ungeschminktes Bild der Zustände in Rumänien, die die furchtbare Bauernbewegung verschuldet haben. Wenn der Verfasser bei seiner Kritik manchmal über das Ziel hinausschiesst, so ist es der Schmerz, der dem Patrioten die herben Worte in den Mund legt.

D[ie]. R[edaktion]. Traducătorul nu semnează; este, după Paul Zarifopol, Hermann Kienzl, « din cercul doamnei Mite Kremnitz (Prefață la vol. III *Opere*) ». Deosebiri în textul german:

Pag. 167, rândurile 7—9, traducere greșită: einen friedliebenden Staat, der *Verständnis* besitzt sowohl für die inneren sozialen Fragen wie für die internationalen Beziehungen — confundându-se « buna înțelegere », armonia, cu *înțelegerea* problemelor sociale interne, etc.; r. 11: fără *și glorioasă;* r. 14: fără *atâta;* r. 15: fără *adevărat;* rândurile 17—20: *So ist est kein Wunder,* dass der rumänische Bauernaufstand in Europa Bewegung und *Entsetzen* hervorrufen musste; r. 21: fără *ca noi;* în loc de « funcționarea lor », *ihre Wirksamkeit;* rândurile 22—24, fără: *— dacă a existat... în acele mase —*; rândurile 24—25: în loc de *acest enorm scandal public,* « dieses furchtbare öffentliche Unglück »; rândurile 25—28, în locul frazei: *In adevăr,* etc., fraza: « Vielleicht wunderten sich auch andere darüber, dass überhaupt im rumänischen Volke noch so viel unvermutete Energie vorhanden war ».

Pag. 168: rândurile 2—6, dela « câteva » la « agricolă », lipsesc; r. 6: « Das Land ist an drei Gruppen aufgeteilt »; r. 8, după « apanaj »: « ferner kommen hier in Betracht »; r. 10, traducere greșită: « schliesslich die *grosse Anzahl* der Privatbesitzer »; r. 12: « Drittens die Unzahl der kleinen *und kleinsten* Grundbesitzer », etc.; r. 13: *1889* (în loc de 1888); r. 16: « ungefähr *4½* Millionen Seelen »; r. 17: « (Diese Kleingutsbesitzer)... können vom Ertrag ihres Eigentums *weder sich und ihre Familie ernähren noch die Staatsabgaben aufbringen;* r. 23: fără *prin compensare;* r. 26 în loc de *lipsei... de răbdare:* « ...auch *ein angeborner* Mangel an Sorgfalt »; r. 34: fără *și 'n muncă;* r. 35: fără *după obiceiul locului;*

Pag. 169, r. 2: « Die Weide ist das ausschliessliche *Vorrecht des Grossgrundbesitzes »;* paranteza dela rândurile 5—13 lipsește; r. 25: fără *după obiceiul locului;* rândurile 29—30: « *Bargeld erfordert nur noch der Ankauf der Aussaat* und der an bedürftige Bauern zu leistende Vorschuss »; r. 31: pentru *în porțiuni:* « in lauter kleinen Teilen »; rândurile 33—36: « iar toamna... și lui », lipsesc; în locul lor: « aber alle diese Arbeit leistet er nicht für sich und die Seinen, sondern für den Fremden. Nur was er über den Tribut hinaus dem Boden abringt, gehört ihm. Est ist wenig; r. 36: fără: *Să nu uităm a spune;* pag. 170, r. 2: *la socoteală,* cu adaosul: *samt Zimsen;* r. 3 în loc de *o muncă de peste opt luni:* « nachdem er sich *drei Vierteljahre halbtot* gearbeitet hat »; r. 5 pentru *vetre:* « sein trauriges, niedriges Strohdach »; r. 7: fără *a ridicat și;* r. 8: pentru « lucru ce convine proprietarilor »: « was dem grossen und mittleren Landbesitzer natürlich sehr behagt »; în locul frazei « Așadar... a plugarilor », rândurile 10—13: « Bei dem Einander-Ueberbieten der grossen Pächter wird der Strick um den Hals des Bauern immer straffer angezogen »; rândurile 16—17: « Și rău... îndată », lipsesc; r. 19: fără *puțini;* rândurile 20—21: fără *afară de rare excepțiuni onorabile;* r. 21: fără *aspri la câștig;* r. 22: fără *elementară*; rândurile 23—30: *Cruzimea interesului.... răbdător,* lipsesc; r. 31: fără *Iată;* r. 32 în loc de *1:* « zunächst der »; r. 36 în loc de *2:* « Sodann der »; fără *mari;* pag. 171, r. 1: în loc de *3:* « endlich »; rândurile 2—6 lipsesc; în locul lor: « So viel über die rumänischen Agrarverhältnisse »; r. 7, fără *Pe de asupra acestei realități;* r. 12 pentru: « pe interese », « auf *irgendeinem* », etc.; r. 13: fără *principii;* rândurile 16—17: *fațiuni* = « Lager (Factions) »; r. 17: *clientelă* = *Nutzniesser;* rândurile 19—20: pentru *curatele lor intențiuni* — *Unbestechlichkeit;* rândurile 24—25: fără *apoi productul ibrid al școalelor de toate gradele;* rândurile 26—27 în loc de *dascali și dăscălași,* « Kandidaten »; r. 27 fără *și răspopiți;* r. 28: fără *toți teoreticieni de berărie;* pag. 172, r. 1: fără *această imensă clasă;* r. 2: fără *cam;* r. 4: « wählt *indirekt* »; r. 9: în loc de *trebue să 'nflorească* — « gedeiht *also* »; r. 10: « eine *einzige grosse,* weite Industrie », etc.; r. 11: în loc de: *trebue să prospereze,* « sie blüht »; r. 16: în loc de *Plebea, clienții,* « die Hungrigen »; r. 17: fără *uneori;* r. 18: « rästurnarea » « Wechsel »; rândurile 20—21: fără *adică fațiunii răzbite de foame;* rândurile 21—30, dela « iar Regele... », lipsesc; rândurile 36—37: fără *și cea de județ;*

Propunîndu-şi a da la lumină încet-încet o serie de note asupra împrejurărilor la cari asistăm, el socoteşte să aducă un oarecare serviciu public, util, dacă nu în momentele actuale, barem în unele viitoare; de aceea, se gîndeşte mai puţin la aprobarea multora dintre contimporani, decît la înlesnirea vreunuia, care va veni poate cîndva să judece această vreme a noastră, pe atunci trecută, şi — precum se cuvine unui adevărat istoric — s'o povestească cu minte şi cu inimă, limpede şi frumos, la ai lui şi pentru mai departe urmaşi.

Drept un simplu document, ca orcare altul, şi fără altă pretenţie — aşa apar rîndurile de mai la vale.

I. L. C. »

Pag. 186: *NEVOILE OBŞTII ŞI AŞA NUMITELE « CASA NOASTRĂ »...*; în *Românul*, Arad, I, 64, 19 Martie/1 Aprilie 1911, ziarul conducerii partidului naţional (director V. Goldiş); *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 193: *DIPLOMAŢIE SUBŢIRE, — CRONICĂ —*; în *Românul*, 22 Martie/4 Aprilie 1911; *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 193: *TERMITELE... UN MIC CAPITOL DE ISTORIE NATURALĂ, PENTRU POPOR;* în *Românul*, 27 Martie/9 Aprilie 1911; *semnat:* Caragiale; neretipărit. In acelaşi număr, la *Informaţiuni*, cu subtitlul *De-ale noastre:* « D. Caragiale, amicul şi colaboratorul nostru, ne roagă stăruitor să declarăm categoric, pentru a evita orice confusiune sau bănuială, că în *Românul* nu publică şi nu va publica măcar un singur rînd de proză fără a-l iscăli cu numele d-sale ».

Pag. 201: *SĂRBĂTORI MÂHNITE;* în *Românul*, 10/23 Aprilie 1911, numărul de Paşti; *semnat:* Caragiale; neretipărit. Partea literară din acest număr a fost îngrijită de Caragiale, care publică următoarele cuvinte de mulţumire: « Mă simt dator a mulţumi aci din toată inima d-lor Delavrancea, Vlahuţă, Coşbuc şi Brătescu-Voineşti, cari m'au onorat totdeauna cu buna d-lor prietenie, că au binevoit a subscrie alături cu mine într'un număr festiv al *Românului*, dînd prilej astfel cititorilor noştri a se bucura de aşa giuvaere literare în frumoasa limbă românească. Şi rog să primească omagiile mele de recunoştinţă şi admiraţiune.

Caragiale ».

Pag. 205: *INTRE STAN ŞI BRAN;* în *Românul*, 15/28 Maiu 1911; *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 211: *SCRISOARE;* în *Românul*, 30 Aprilie/13 Maiu 1911; *semnat:* Caragiale; neretipărit. *(Scrisoare şi răspuns*, prin care i se dădea satisfacţie lui Caragiale, ce se formalizase de întâmpinările ziarului, relativ la « amestecul » scriitorilor din România, în afacerile interne ale românilor din monarhia austro-ungară).

Pag. 216: *O SEPARAŢIUNE;* în *Românul*, 15/23 Februarie 1911; *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 218: *LITERATURA ŞI POLITICA;* Toastul d-lui Caragiale la banchetul dat în onoarea d-lui N. Filipescu la 29 Ianuarie; în *Epoca*, 2 Februarie 1897; neretipărit.

Un alt toast, « pentru bărbaţii de Stat luminaţi ai partidului conservator — un toast plin de spirit, care, din nenorocire, n'a fost stenografiat », a fost ţinut de Caragiale la « Banchetul cercului de studii », dela 23 Martie 1897, (*Epoca*, 13 Aprilie 1897, supliment).

Reproducem aci, pentru notele, referitoare la desconsiderarea scriitorilor de către politicieni, cuvântarea lui Caragiale la banchetul în onoarea lui Coşbuc, premiat de Academia Română (*Epoca*, 2 Iunie 1897):

Domnilor,

Cine, cunoscând foarte bine desvoltarea talentului lui Coşbuc, n'ar cunoaşte îndestul condiţiunile particulare ale vieţii publice şi ale progresului nostru, şi ne-ar vedea adunaţi aici ca să sărbătorim pe acest minunat poet, fiindcă a obţinut un premiu academic, ar trebui să gândească rău despre noi, amintindu-şi vechia judecată pesimistă: succesul moral inspiră foarte multă invidie, respect prea puţin şi dragoste de loc; iar succesul material inspiră, pe lângă invidie, tot atât de mult respect şi, dacă nu dragoste, închinăciune desigur. Care va să zică, i-a trebuit un premiu academic pentru o traducere acestui original talent, autorul incomparabilelor « Balade şi Idile », ca admiratorii lui să se strângă la un loc şi să-l festiveze!

Cel ce ar gândi aşa rău despre noi, ar fi poate prea nedrept. In condiţiunile particulare de viaţă publică în cari trăim, premiul lui Coşbuc nu e numai un succes material: e un mare succes moral.

Desigur, poetul zâmbeşte acum ascuns; el, ca toţi semenii lui, n'are nevoe şi râde de succesul moral: pe acesta îl are mai mare, decât l-ar putea găsi altundeva, în puternica şi nobila lui conştiinţă de artist; şi astfel, dacă nu-l dispreţueşte chiar, venind dela alţii, cel mult, îi este absolut indiferent. Ceea ce-l poate afecta într'un mod plăcut nu e decât un succes material. Dar, pentru noi ceştilalţi, cari nu ne putem bizui pe atâta talent, cari nu putem găsi prin încrederea 'n noi înşine virtutea de a nesocoti aplauzele — pentru noi e cu totul altfel.

Intr'adevăr, noi, literaţii în genere, nu ne putem tăgădui starea noastră de inferioritate socială. Oricât de puţin talent am avea noi, oricât de puţin folositori am fi societăţii noastre, această stare de inferioritate ne produce un fel de depresiune morală, care s'ar asemăna cu mâhnirea unui copil nevoiaş între atâţia alţi copii procopsiţi, tolerat la coada mesei, în intimitate şi exclus dela orice reprezentaţiune de dignitate a familiei. Şi aşa, noi, cari facem profesiunea literară, obicinuiţi cu atâta lipsă de consideraţie din partea societăţii noastre, obicinuiţi cu atâta nesocotire, aş putea zice chiar dispreţ, din partea tutulor fraţilor din alte profesiuni liberale, cari stau la cârma mişcării publice, cum sunt avocaţii, medicii, technicii, oameni de afaceri, toţi în genere, oameni politici, noi, deprinşi a juca în societate un rol sărac şi umilit adesea până la a părea chiar neonest, trebue să considerăm că ni se face o mare favoare când ni se întinde cu oarecare bunăvoinţă, o mână, fie amestecată acea oarecare bunăvoinţă cu oricâtă mândrie. Când, mai ales din înălţimea unei măreţe instituţiuni publice se aruncă unuia dintre noi, cât de în treacăt, o privire binevoitoare, trebue să ne simţim cu toţii măguliţi şi încântăţi, şi să fim recunoscători.

De aceea consider, în afară de succesul material al lui Coşbuc, actul Academiei Române ca un succes moral pentru noi toţi. Savanta adunare premiând pe acest mare poet, a arătat că ştie a avea consideraţiune pentru literaţii români în genere; ea a dat dovadă pipăită că nu-i nesocoteşte totdeauna.

Şi de aceea daţi-mi voie ca aducând şi eu, ca literat, umilul meu omaj Inaltei Academii Române, să beau acest pahar pentru cea mai frumoasă podoabă a ei şi fală de căpetenie; în sănătatea celui mai celebru academician, în sănătatea bărbatului de talent prodigios, care va covârşi cu numele lui mişcarea intelectuală românească a unui veac întreg, în sănătatea ilustrului Bogdan Petriceicu Haşdeu.

Pag. 221: *CUVÂNTARE* [I] — Cuvântarea d-lui Caragiale rostită la întrunirea partidului conservator-democrat din Iaşi, în ziua de 2 Martie 1908 — după notele stenografice; în *Ordinea*, organul conservator-democrat. Bucureşti, 9 Martie 1908; neretipărită.

Pag. 225: *CUVÂNTARE* [II] — Cuvântarea d-lui I. L. Caragiale rostită la întrunirea partidului conservator-democrat din Ploeşti în ziua de 9 Martie 1908 — după notele stenografice; în *Ordinea*, 17 Martie 1908; neretipărită.

Pag. 230: *CUVÂNTARE* [III] — Cuvântarea d-lui I. L. Caragiale rostită la întrunirea partidului conservator-democrat din Roman în ziua de 30 Martie 1908; în *Ordinea*, 13 Aprilie 1908; neretipărită.

Pag. 239: *CRONICA TEATRALĂ;* în *România liberă*, 29 Decemvrie 1877; *semnat:* Luca; neretipărită.

Pag. 243: *CERCETARE CRITICĂ ASUPRA TEATRULUI ROMÂNESC, CRITICA TEATRALĂ ŞI PRESA NOASTRĂ;* în *România liberă*, 5 Ianuarie 1878; *semnat:* Luca; neretipărit.

Pag. 247: *CERCETARE CRITICĂ ASUPRA TEATRULUI ROMÂNESC* (Urmare), *LITERATURA IN TEATRUL NOSTRU* [I]; în *România liberă*, 11 Ianuarie 1878; *semnat:* Luca; neretipărit.

Pag. 252: *CERCETARE CRITICĂ ASUPRA TEATRULUI ROMÂNESC* (Urmare), *LITERATURA IN TEATRUL NOSTRU* [II]; în *România liberă*, 17 Ianuarie 1878; *semnat:* Luca; neretipărit; sfârşitul studiului, anunţat la sfârşitul acestei cronici, n'a mai apărut.

Pag. 258: *TEATRUL ROMÂNESC*, Deschiderea stagiunii 1878-1879; în *Timpul*, 6 Octomvrie 1878; nesemnat; neretipărit.

Pag. 261: *RUY- BLAS* şi în subtitlu — *Reprezentaţia Marţi 17 Octomvrie;* în *Timpul*, 20 Octomvrie 1878; nesemnat; neretipărit.

Pag. 265: *CRONICA TEATRALĂ* [I]; în *Voinţa naţională*, 8 Octomvrie 1885; *semnat:* Luca; neretipărit.

Pag. 272: *CRONICA TEATRALĂ* [II]; în *Voinţa naţională*, 18 Octomvrie 1885; *semnat:* Luca; neretipărit.

Pag. 281: *SCRISOARE;* tipărită în foi volante, cu menţiunea: Bucuresci, 1888; Typografia Curţei Regale, F. Göbl Fii, 12, Pasagiul Român, 12; neretipărită.

Pag. 287: *SCRISOARE DESCHISĂ;* foaie volantă, fără indicaţia tipografiei; neretipărită.

Iată textul scrisorii lui Caragiale, apărute în *Adevĕrul*, dela 3 Septemvrie 1898, sub titlul *O CHESTIUNE JURIDICO-LITERARĂ*, şi urmată de răspunsul lui P. Grădişteanu.

D-le director general, Numirea unui aşa de reputat jurisconsult ca dv. în capul Teatrului Naţional a trebuit se 'nţelege, să facă multă bucurie acelora cari au vreo firească legătură cu această instituţiune artistică, sau cari se interesează de dânsa cât de departe, ca amatori sau diletanţi. Intre aceştia din urmă, din întâmplare, mă număr şi eu, care am făcut, odinioară, câteva încercări literare pentru teatrul românesc.

In adevăr, nu mai putea merge cum mergea: trebuia numaidecât în fruntea importantei instituţiuni artistice naţionale un om de legi — dacă n'ar fi să judec decât măcar după modestele mele interese personale. Astfel, însfârşit, pot şi eu, fără îndoială, să găsesc ascultare la o veche plângere a mea, ascultare ce-mi era peste putinţă să capăt dela profani în materie de drept. Iată, cu tot respectul ce vă datorez, d-le director general, acea plângere:

Legea presei din 62, apoi cod. pen., precum şi legea pentru organizarea Teatrelor (care lege, precum s'a spus, a fost concepută şi alcătuită, acu vreo douăzeci şi cinci de ani, de către nişte jurisconsulţi eminenţi ca d-v.) consfinţesc, toate trele, proprietatea literară. Toate trei — cele dintâi două, prevăzând chiar pedepse straşnice — opresc categoric pe oricine a reprezenta vreo bucată

de teatru fără învoirea expresă a autorului. Cu toate astea, până la venirea d-v., d-le director general, în fruntea Teatrului Naţional, cele trei legi, mai ales întrucât priveşte interesele subtiscălitului, au fost mereu călcate de către mai toate companiile artistice emigrătoare din ţară, ba chiar (lucru de necrezut!) de către Societăţile dramatice oficiale, stabile, din cele trei capitale ale Regatului-Român.

Viu deci, cu cel mai profund respect, d-le director general, a pune drepturile mele de autor sub înalta d-v. protecţiune şi a vă ruga, potrivit legilor, ca, uzând de toată autoritatea de care dispuneţi, să opriţi a mi se mai juca vreo bucată a mea de către oricine, fie chiar de către Societăţile dramatice oficiale din Bucureşti, Iaşi şi Craiova.

In afară de interesele mele materiale, cred că acele bucăţi literare sunt nişte încercări cu desăvârşire nenorocite, şi nu mai voiu, la vârsta mea, să mi se exhibeze pretenţiunile regretabile, şi pentru mine şi pentru public, ale uşurătăţii unei vârste puţin coapte; nu voiu să mai menţin prin senilitate greşelile datorite juvenilităţii, scuzabile întâia oară, de neiertat la urmă. Sunt hotărît a nu mai permite nimănui, cu niciun preţ, să reprezinte acele proaste glume puerile, de cari nu m'aş putea vreodată căi îndestul.

Fiindcă un jurisconsult ca d-v. nu este obligat a cunoaşte numele tutulor scriitorilor naţionali, din norocire atât de numeroşi, şi fireşte, cu atât mai puţin ale tutulor scrierilor acestora, îmi permit a adăoga, spre lămurirea d-v. aci mai jos, după semnătura mea, lista încercărilor mele teatrale, despre cari am pomenit.

Binevoiţi, vă rog, domnule director general, a primi dela acela care-şi pune drepturile şi dignitatea de publicist subt înalta d-v. protecţiune, mulţumiri anticipate, precum şi asigurarea respectului cu care este, şi rămâne al d-voastre servitor,

I. L. Caragiale, (Piatra-Neamţ)

Lista încercărilor teatrale ale lui I. L. Caragiale:

O Soacră, farsă într'un act, — 1876; *O noapte furtunoasă, sau Nr. 9*, farsă în două acte şi 4 tablouri — 1879; *Conul Leonida faţă cu Reacţiunea*, farsă într'un act, — 1880; *D'ale Carnavalului*, farsă în trei acte, — 1881; *Scrisoarea pierdută*, farsă în 4 acte, — 1883; *Năpasta*, piesă în două acte, — 1890. Ediţia I « Socec şi Comp. », Bucureşti. Ediţia II, « Fraţii Şaraga », Iaşi.

D-sale,

D-lui director general al teatrelor P. Grădişteanu, jurisconsult, senator, etc.

Pag. 289: *CRONICA* [I]; în *Pagini literare*, 3 Octomvrie 1899; *semnată:* Caragiale; neretipărită.

Pag. 294: *CRONICA* [II]; în *Pagini literare*, 10 Octomvrie 1899; *semnată:* Caragiale; neretipărită.

Pag. 297: *CRONICA TEATRALĂ, ELEONORA DUSE — MOUNET-SULLY;* în *Pagini literare*, 17 Octomvrie 1899; *semnată:* Caragiale; neretipărită.

Pag. 302: *TEATRUL NAŢIONAL* [I]; în *Universul*, 19 Noemvrie 1899; *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 307: *TEATRUL NAŢIONAL* [II]; în *Universul*, 3 Decemvrie 1899; *semnat:* Caragiale; neretipărit.

Pag. 312: *TEATRUL NAŢIONAL* [III]; în *Universul*, 22 Septemvrie *semnat:* Caragiale; neretipărit.

21 Septemvrie 1896.

Domnule Primar,

— Subsemnatul autor dramatic şi fost director general al Teatrelor, aflând că postul de director al noului teatru comunal din Iaşi nu este până acuma ocupat, îmi permit a vă oferi pentru acest post serviciile mele.

Experienţa ce am în afacerile de teatru, atât ca administraţie cât şi ca direcţie artistică, aş pune-o în serviciul Teatrului din Iaşi cu tot devotamentul profesional. Aş lua pe lângă sarcina direcţiei şi legământul de a da teatrului măcar odată pe an câte o nouă bucată dramatică.

Sperând că veţi lua în nume de bine oferta mea, vă rog D-le primar să binevoiţi a primi, etc.

[*Caragiale*]

TABLA ILUSTRAŢIILOR

Planşa

I. I. L. Caragiale la vârsta de 50 de ani (1902).
II. *Fabulă* (manuscris autograf al lui Caragiale; vezi pag. 364 din volumul IV).

485

Domnule,

Vă rog să binevoiţi a scusa dacă vă importunez cu aceste rânduri. Insă fiindcă s'a întâmplat să fiţi martor la scena petrecută ieri după representarea piesei mele [1]) între mine şi Domnul director general al Teatrelor în cabinetul său oficial, mă cred dator a vă alătura în copie scrisoarea ce tot astăzi am trimis-o acelui funcţionar.

Binevoiţi a primi, Domnul meu, împreună cu scusele mele, încredinţarea înaltei mele considerări.

[*I. L. Caragiale*]

Bucureşti, 22 Ianuarie 1879.

[1]) A doua reprezentaţie a comediei «O noapte furtunoasă sau n-rul 9».

Pag.

Sfârşit meritat 145
O lichea 148
Take Ionescu 151
Politică în toate 155
Grigore Păucescu 157
Lipsă de pietate şi de gust 160
Nihil sine Deo 163
1907 167
Nevoile obştii şi aşa numitele « Casa noastră » 186
Diplomaţie subţire 193
Termitele 197
Sărbători mâhnite 201
Intre Stan şi Bran 205
Scrisoare 211
O reparaţiune 216
Literatura şi politica 218
Cuvântare (I) 221
Cuvântare (II) 225
Cuvântare (III) 230

PARTEA II. — CRONICI DRAMATICE

Cronica teatrală 239
Cercetare critică asupra Teatrului Românesc 243
Critica teatrală şi presa noastră 243
Literatura în teatrul nostru (I) 247
Literatura în teatrul nostru (II 252
Teatrul Românesc 258
Ruy-Blas 261
Cronica teatrală [I] 265
Cronica teatrală [II] 272
Scrisoare 281
Scrisoare deschisă 287
Cronică [I] 289
Cronică [II] 294
Cronica teatrală 297
Teatrul Naţional [I] 302
Teatrul Naţional [II] 307
Teatrul Naţional [III] 312
[Benefissul] 315
[Publicul Teatrului Naţional] 320
Raport către D. Barbu C. Delavrancea, primarul Capitalei 324
« Apus de soare » 330
Cella Delavrancea 338

Pag.

ADDENDA 340

Cronica fantastică: 340. Istoria unei epigrafe: 343. Cronică sentimentală: 345. Cronica: 347. Una alta: 350. Resbelul: 350. Prospătură: 351. Gogoşi: 352. Situaţiunea Europei: 353. Ultime gogoşi calde: 135. Parlamentare. I. Camera din Stambul: 356. Gogoşi: 358. Gogoşi: 358. Ultime gogoşi calde: 359. Deslușire: 360. Gogoşi: 361. Resbelul 1877: 362. Un stat în miniatură: 363. [Convenţii cu Rusia]: 368. [D. C. A. Rosetti la Roma?]: 370. [Ştiri franceze despre cestiunea Dobrogei]: 371. [Criza de Cabinet]: 372. Noul cabinet otoman: 374. [Poziţia ministerială faţă cu revizuirea]: 376. [Reportaj parlamentar]: 378. [Un incident la Cameră]: 379. [Plăteşte vizirul]: 380. [In ajunul crizei: 383. [Linia ferată Ploeşti-Predeal]: 385. [După votarea revizuirii]: 386. [Mesajul domnesc]: 388. [« Guvern al îngajamentelor cu străinii »]: 390. [Nepotismul]: 392. [Pentru coalizarea opoziţiei]: 395. [Prostia în viaţa noastră publică]: 397. [A la Don Ranudo de Colibrados]: 399. [Regula de trei simplă]: 401. [Justificarea unor expulzări]: 403. Trădarea românismului! Triumful străinismului!! Consumatum Est!!!: 409. Excelsior!: 411. Ingeniozitate parlamentară: 411. Instantaneu: 412. Accident parlamentar: 412. Politica: 414. S'a pierdut!!!: 416. Politica: 416. Mişcarea dela 5 şi 6 Aprilie: 417. Insemnătatea presei: 418. Un interwiew: 418. Jurnalul nostru: 419. Reacţionari neprevăzători: 421. Sub ce regim trăim!...: 421. Inovaţiune: 421. Iarăşi promisia d-lui Fleva: 423. Principii şi vaccină: 463. Frumos rol: 425. Procurorul, Da, Dumnezeu, Ba!: 427. Galantoniile lui Ghenadie: 428. Cronica: 432. « Moldo-Valachia »: 436. Tribuna liberă!: 442. Economii: 443. Politică înaltă: 444. « Românii verzi »: 446. Liga: 449. La Kermessă: 451. Ţara lui Hübsch: 452. Două capete!...: 453. Ubiquitas: 454. Dialogul morţilor: 455. [Desvelirea statuii]: 456. Oribilă stagnaţiune; 456. Diversitate de opinii: 458. Instantanee: 458. Chestiuni militare. — Prognosticuri războinice. — Fumuri de cucerire: 458. Cugetări: 458. Elocvenţa: 459. Sfaturi: 459. Nedescifrabil: 460. Mofturi: 460. Mofturi: 460. Caveant Cives: 461. Reflexiuni: 461. Interview: 461. Proiect de definiţie juridică a pământenilor: 462. [Libertatea tiparului]: 467. Desminţire: 467. Teatrul italian: 468. Millo în Bucureşti: 468. Teatrul românesc: 470

NOTE ŞI VARIANTE 471

TABLA ILUSTRAŢIILOR 483

I

Domnule.

Ieri, Duminică seara, îndată după representarea comediei mele: « O noapte furtunoasă », văzând că s'a schimbat partea ei finală, fără o prealabilă înţelegere cu mine, autorul, am intrat în cabinetul ce-l aveţi în edificiul teatrului ca Director general, pentru a vă cere explicarea acestui fapt, D-voastră m'aţi întâmpinat cu cuvintele: « Eşi afară ».

Atunci eu v'am răspuns prin expresii insultătoare la adresa D-voastră.

<Vârsta Dv. mă împiedică de a da din partea mea acestui incident urmarea lui obicinuită în societate. Mă mărginesc dar a mânţinea prin scrisoarea de faţă ofensa şi insulta ce v'am făcut-o oral>.

O copie de pe această scrisoare o trimit tot acum D-lui Dr. Marcovici, care a fost martor la scena petrecută între noi.

[*I. L. Caragiale*]

Bucureşti, 22 Ianuarie 1879.

II

Domnilor Membri ai Comitetului teatral.

Intr'un chip arbitrar şi fără a fi fost eu consultat prealabil s'a tăiat la a doua reprezentare a comediei mele, « O noapte furtunoasă », partea ei finală. Această nerespectare a proprietăţii mele literare

mă face a vă declara că retrag piesa mea dela Dvstră şi nu admit a se mai representa. Vă invit tot odată, să-mi înapoiaţi manuscriptul.

In alăturare vă trimit suma de... diferinţa de la 420 lei noi, câţi mi se cuvin după regulament din cele două representaţii de până acum, la 600 lei, câţi primisem ca avans.

Primiţi, domnilor, încredinţarea prea osebitei mele considerări.

[*I. L. Caragiale*]

Bucureşti, 22 Ianuarie [1879].

G. IBRĂILEANU

[Berlin, Martie 1912].

Prea stimate <domnule> amice, d-le Ibrăileanu,

<Articolul d-tale este din cale afară amabil>
Nu mă lasă inima să mă mărginesc la o simplă mulţumire prin telegraf pentru articolul <d-tale despre mine;> <oare nu te 'nşeli cu atât> <ce ai binevoit> cu care ai voit, printr'un exces de bunătate, să mă răsplăteşti <de <modesta> mediocra> de <munca mea> truda <mea> <vieţii> mea, mai presus de valoarea <ei> <operei mele> resultatelor ei. Voiu să-ţi mulţumesc şi prin aceste câteva rînduri şi să primeşti

Nu mă pot mărgini numai la o telegramă; <trebue şi> voiu şi prin aceste rînduri să-ţi mulţumesc pentru articolul d-tale. Ai voit să mă <plăteşti> boereşte de truda mea <dându-mi> plătindu-mă generos cu mult peste valoarea operei mele.

Incă odată viu să<-ţi> vă mulţumesc prin aceste rînduri atât d-tale cât şi <colaboratorilor> autorilor celor două notiţe <dela> din <« Viaţa Românească » > « V. R. », cu care m'aţi <răsplătit> <onorat> cinstit boereşte, răsplătindu-mi cu <generositate> dărnicie, truda profesională, <cu> mult peste valoarea operei mele. <Din toate şirurile dv.> <Asta> Eu, drept să vă spun, orcât de conştiinţios meşteşugar m'aş
socoti
Eu, să-ţi spun de
Eu Eu Eu

Şi d-ta şi d. Arghezi şi autorul notiţei prime din Miscellanea m'aţi cinstit boereşte; mi-aţi răsplătit <cu dărnicie> <foarte

darnici> truda profesională cu mult peste valoarea operei mele. Mă simț dator să vă <mai> mulțumesc încă odată, înțelegând că <simpatiei personale> numai acelei porniri morale <ce n'are> cărei foarte adînc i se <pot> poate afla <rădăcinile> <punctul mișcării inițiale> <cauzele> isvorul, și care se chiamă simpatie, îi datoresc <generositatea dv.> <prisosul de> dărnicia cu care m'ați <acoperit> cinstit de ziua mea. <Căci de ce n'aș mărturisi drept? Sub scoarța atât de grosolană cu care sunt acoperit <stă în sufletul meu> am și eu în sufletul meu multă simțire pentru bunăvoința>

Îți mulțumesc p. carte. Am citit-o în fugă <și mi-a plăcut>. Ca formă n'am nimic de zis; conștiințios îngrijită, e foarte bine făcută, așa că e o lectură plăcută și; ca fond am o singură observație să fac; <printr'o întrebare: crezi în> în fond pentru (?) d-stre acei ce cred în <puterea> virtutea poveților bune <pe calea raționamentului> și în prestigiul raționamentului? Eu <sunt dintre acei cari cred că <numai nevoia> <omul și societatea> numai nevoia îi poate preschimba <pe oa> omul și> <în bine ca și în rău> și o societate în bine sau în rău, că bunul trai și progresul mental și moral este opera vremii nu a> mai degrabă crez în descântece și 'n farmece decât în asta.

ANGHEL DEMETRIESCU

Ce mă fac eu, ţaţo, la Ploieşti, numai cu 2 fr. şi 50? Gândeşte-te şi dumneatale, ţaţo dragă, şi răspunde-mi o vorbă de mângâiere.

Şi alta nemaiavând ce scrie şi rugându-te să mă ierţi de supărare, rămâiu în aşteptarea dulcelui matale răspuns şi a părinţilor « puilor de lei ».

al tău până la moarte îndatorat prietin

Caragiale

Encore une fois, ţaţo dragă, ne m'oubliez pas!!!

Ploieşti 14 August [1895?]

II

Dragă Ţăţico,

Aşa m'a apucat un alean la inimă că o împrejuranie familială mă forţează a nu fi deseară la tine, încât crede-mă că merg agale, par'că ar fi să urmez pe Papa dela Roma, cu ale trei coroane puse una peste alta, la ţintirim. Af![1]) Plec chiar acuma pentru daraveri ale sorii-mii (*sic*) la ţară; mâne însă mă 'ntorc şi sper să punem la cale pe poimâne ceva sistematic — cu sferchiuză.

Al tău până la moarte

Caragiale

Azi mercuri 2/15 Iulie [1897?].

[1]) **Foarte citeţ: *Af!* Nu cumva însă pentru: *Uf!*?**

D. D. PATRAŞCANU

Prea stimate domnule Pătrăşcanu,

Atenţiunea dumitale m'a măgulit foarte; numai (să mă ierţi, te rog) o singură observaţie am de făcut: îmi spui că « doreşti să nu regret timpul etc. ». Imi pare rău! Dumneata nu ştii desigur că eu, deşi mult mai în vîrstă decât d. Ichimescu, nu sunt aşa de distrat ca dumnealui, şi că astfel, primind frumosul volum, eu mi-am adus aminte îndată de vechile şi iubitele mele cunoştinţe, şi de d. Vartolomei dela cafinè, şi de d. Constantinescu dela Papadopulos, şi de doamna Mavrichi dela Buzău, şi de Wellington dela Waterloo, şi de toţi simpaticii eroi cari forfotesc în cadrul unde, cu atâta dibăcie şi subt aşa de potrivită lumină, îi arată şi-i pune să joace meşterul artist al minunatelor « Schiţe şi Amintiri ».

Acestui artist amabil — inteligentului impressario al atâtor preţioase figuri de comedie umană în costum local românesc, care-mi fac atâta bucurie cu graţiosul lor joc fantazist — îi trimit, împreună cu mulţumirile mele, cele mai cordiale salutări.

Te rog, domnule Pătrăşcanu, să mi le primeşti cu aceeaşi dragoste cu care am primit şi eu pe ale dumitale trimise pentru Kir Ianulea; şi, urându-ţi din suflet *şi alte multe 'nainte!* iscălesc

al dumitale cu multă, *deosebită* stimă, confrate

Caragiale

16/29.XII.909.

N. DUMITRESCU-CÂMPINA

II

Berlin, Aprilie 1909

Stimate amice, am primit scrisoarea d-tale din 19 martie, care desigur e o păcăleală nostimă de 1 aprilie nemțesc, căci odată cu scrisoarea am primit și numărul 77 al « Universului », cu articolul meu « Greu, de azi pe mâne », în care am găsit mult respect pentru manuscriptul meu, adică nu mai multe greșeli decât următoarele:

Coloana	I	7	greșeli
»	II	16	»
»	III	51	»
»	IV	18	»
»	V	34	»
»	VI	30	»
	Total . .	156	(adică Una sută cinzeci și șase)

Daca ți se pare că exagerez, de curiositate păstrează manuscriptul, și daca vrei ai să ne prindem: pentru fiecare exagerație, eu să-ți dau 50 de franci, iar d-ta să-mi dai pentru fiecare greșeală 50 de bani. — Dar ce să fac? am hotărît să tac și să 'nghit; băeții mă pot maltrata de acum cât poftesc, să știe bine că deocamdată n'am să mă plâng; dar le promit că prin chiar coloanele « Universului » o să-mi răsbun așa încât să pomenească; fiindcă n'am să mă las eu multă vreme călcat în picioare de niște tineri, care'și închipuiesc că dacă știu carte românească mai multă ca mine, au dreptul să-și bată joc de ignoranța mea în materie de publicistică literară, și încă într'un mod așa de desprețuitor. Adică, fiindcă eu am apucat scolile din vechime când se 'nvăța gramatică cu atâta bătaie de cap (și ...de altceva), iar dumnealor au avut parte să 'nvețe în școlile moderne unde nu se mai perde vremea cu așa învățături inutile au dumnealor dreptul să mă umilească?... Să se știe dar că în contra acestei cruzi umiliri, ce mi se aduce de către junii zețari și corectori de scoală modernă, voiu apela la tribunalul imparțial al marelui public, prin chiar coloane[le] « Universului ».

Până atunci fiți toți sănătoși. Dumnezeu să vă dea Sărbători fericite.

Al vostru confrate

Caragiale

III

F. d. [circa 20 Sept. 1909].

Iubite d-le Câmpina,

<Am primit scrisoarea d-tale şi> Verificând socoteala <am> <ce faceţi> din scrisoarea dv. îmi permit a face următoarea mică rectificare.

<V'am tr> Am primit	lei 2245.90
V'am trimis *27* <(nu 25 de articole> a lei 57.70	lei 1557.90
rămân dator	lei 688.—

<Pentru aceasta>

Zic că v'am trimis 27 de articole nu 25, căci articolul despre «Apus de soare» publicat în două numere se socoteşte ca două articole, iar articolul despre Teatru pe care mi l-aţi <refuzat> respins [1]) eu îl <cons> socotesc ca trimis. <şi aşa se socoteşte pretutindeni în ga>.

Acum ce vă rog este să adăstaţi până <când viu prin> în noembre <la Bucureşti> când viu negreşit la Bucureşti şi imediat cum v'am spus şi la Karlsbad vă <înapoiez suma de 688 lei> restituiesc diferenţa până la 2245 lei, neputând în alt chip să mă plătesc de această datorie. Deşi mie-mi pare rău că mi se închide calea unui câştig cu muncă cinstită; dar dacă nu se poate, zic: mai bine sărac şi curat... <Ca totdeuna am iscălit> Ca totdeuna în cariera mea de modest publicist, eu *iscălesc* articolele mele, tocmai ca <nimini> niminea altul decât mine să nu le poarte răspunderea. Aşadar <ca> să mai urmez a colabora la «Universul» cu condiţie ca articolele <mele> <iscălite de mine> să fie <publicate sau respinse după convenienţele> supuse la censură, cu puteri absolute şi mai ales cele <unde> privitoare la chestii asupra cărora mă cred <mai competent> că am şi eu oarecare competenţă, vă mărturisesc că nu pot. <Eu iscălesc articolele mele <pur literare şi critice> de invenţie pur literară> <tot ce scriu> <Cum totdeauna am iscălit> <permite?> <ex>.

[1]) Apărut în *Noua revistă română*, 28 Iunie 1908: *Un nou teatru* şi în *Opere*, VI, pag. 552 urm.

Așadar iubite d-le Câmpina, nu te supăra și <pr> așteptând D-ta mă știi că sunt

Crede te rog stimate d-le Câmpina că <mie> îmi pare mult mai rău mie decât <vă> îți pare dumitale și câtorva puțini cititori, că nu mai pot colabora la « Universul ». Să ne mângâiăm însă toți aceștia cu ideea că <eliminarea mea> dispariția mea dintre colaboratorii dv. face mare plăcere foarte multor <altor persoane> altora.

Până la revedere, sunt și rămân al d-tale

<vechiu> îndatorat servitor,

Caragiale

Dr. ADOLPHE STERN

deci, te rog, că nu sunt în stare să răspund acum în grabă la cestiunea ce-mi pune Onor. Dv. Societate [1]), cestiune pe atât de grea pe cât de importantă, și care merită prin urmare o severă cercetare — și binevoește a primi cele mai distinse salutări, o strîngere de mână dela prietinul d-tale, care iscălește

cu toată stima

Caragiale

5/18/IV/1912.

P. S. — Așteptăm cu bucurie, eu și fiul meu, cărțile promise [2]); mulțumim anticipat.

[1]) Uniunea Evreilor pământeni.

[2]) Traduceri din Shakespeare și « Visul unei nopți de vară » în manuscris.

FRAŢII ŞARAGA

I

INVOIALĂ

Subsemnaţii I. L. Caragiale, Bucureşti, şi Fraţii Şaraga librari Iaşi, am convenit:

Eu Caragiale am vîndut d-lor Şaraga dreptul de a tipări operele mele teatrale şi adică: « Noaptea furtunoasă », « Scrisoarea pierdută », « Conul Leonida », « Năpasta », « D'ale Carnavalului » şi încă o piesă într'un act, netipărită încă până acuma nicăieri, precum şi trei articule din volumul meu « Note şi Schiţe »: « In Nirvana », « Două Note » şi « Ironie » ca prefaţă la poeziile lui Eminescu în ediţia Şaraga, cu condiţiile următoare:

D-nii Şaraga vor tipări piesele mele în două volume cu titlul: I. L. Caragiale, Teatru I şi II, a cîte 6000 şase mii exemplare unul, toate iscălite de mine sau de un însărcinat al meu la Iaşi. Dd. Şaraga mă vor anunţa prin o scrisoare recomandată cu 15 zile înainte de apariţia coalii întâia. La caz dacă nu voiu merge sau nu voiu da însărcinarea cuiva, vor putea pune în vînzare volumele neiscălite, dîndu-mi un act autentic din partea tipografului respectiv că nu s'au tras mai mult de 6000 şase mii exemplare de fiece volum.

Preţul ediţiei întâia l-am primit în suma de Trei sute lei 300 şi mă oblig a le acorda d-lor Şaraga prelungirea indefinită acestei învoeli de faţă, ori de cîte ori mi-o vor cere, cu aceleaşi condiţii aci mai sus arătate. Fără de altă învoială între noi, mă oblig a nu mai da drept de editură a acestor opere nimănui în România, pe viitor, nici nicăieri, în limba românească.

Se înţelege că aceasta nu priveşte decât cele două volume ale mele, iar nu şi prefaţa la operele lui Eminescu pe care le-o dau fraţilor Şaraga din prieteşug şi fără nicio pretenţie.

Corectura pe curat trebue s'o văz eu și să dau bunul de imprimat. N'au voie frații Șaraga a mai publica un șir macar străin în volumele mele, fie ca prefață, ca note, ca orișice, fără o prealabilă și anume învoire a mea, nici a schimba o iotă măcar din textul meu.

Frații Șaraga se obligă la fiecare ediție a-mi trimite de fiecare volum al meu cîte patruzeci (40) exemplare ediție populară și cîte (10) zece exemplare de lux, asemenea și câte două exemplare (două 2) din orice volum apărut sau ar apărea în colecția populară literară Șaraga.

Voiu preda manuscrisul până într'o lună de astăzi, complet.

Făcut astăzi în București, cu bună învoială, 1893 Ianuar 22.

I. L. Caragiale

Strada Colții 78, București.

II

Stimate Domnule Șaraga,

« O noapte furtunoasă » rămîne cu dedicația către d. T. Maiorescu.

Prefața lui Maiorescu nu se mai pune.

La « D'ale Carnavalului » și la « Soacra » (pe care o chiamă « Fifina » iar nu Tifina ca în « Evenimentul Literar ») nu trebue nici o dedicație.

La « Soacra » vreau o corectură s'o fac eu — ar fi preferabil să am corectura întâia.

Ce facem cu afacerea Teatrului?

Salutare

Caragiale

Str. Carol 65, București.

7 Aprilie 1894.

III

INVOIALĂ

Subsemnatul I. L. Caragiale, publicist, domiciliat în București, și frații Șaraga, librari-editori, domiciliați în Iași, am convenit:

1. Eu Caragiale am vîndut d-lor Frații Șaraga dreptul de a edita, și tipări opercle mele întitulate « Nuvele » conținând: « Păcat »,

« Făclia de paşte », « Poveste », « Răzbunare », etc., şi « Mofturi » din articolele mele din « Moftul Romîn » cu condiţiunile următoare:

D-nii Şaraga vor edita şi tipări scrierile mele sus arătate în două volume cu titlurile următoare: un volum întitulat « Nuvele », altul « Mofturi » în câte 6000 (şase mii) exemplare.

2. Preţul ediţiei întâia de cîte 6000 (şase mii) exemplare l-am primit în suma de 500 (cinci sute) lei la facerea acestei învoeli şi mă oblig a acorda în aceleaşi condiţiuni d-lor Şaraga prelungirea indefinită a învoelii de faţă, ori de cîte ori mi-o vor cere, plătindu-mi anticipat pentru fiecare volum cîte 250 lei două sute cinci-zeci, la punerea în vînzare[a] unei noue ediţiuni tot de 6000 (şase mii) exemplare. Fără altă învoială între noi, eu Caragiale mă oblig a nu mai da drept de editură a acestor opere nimănui în limba română, nici în ţară nici în străinătate.

Manuscrisul l-am predat d-lor Şaraga şi mă oblig a face corectura cuvenită.

3. Noi fraţii Şaraga ne obligăm a trimite d-lui Caragiale, din fiecare volum, la fiecare ediţie, cîte 25 (douăzeci şi cinci) exemplare.

Făcut azi în Bucureşti la 20 Octomvrie 1894.

I. L. Caragiale

I

31 Martie, joi [1883].

Iubite Petrache,

Sunt până mâine dimineaţă în Bucureşti. Nu pot să-ţi spun starea în care mă aflu, ceea ce mai pot e să te rog să aibi milă de mine. Sunt foarte, foarte, foarte nenorocit. Am plâns toată noaptea în vagon ca un mizerabil. Acuma, scriindu-ţi, plâng. Ce să fac? Portretul cu nasul *asa* e rece şi nu vrea să răspunză la niciuna din mângâierile ce-i fac.

Te rog scrie-mi. Sunt pierdut. Ce am să mă fac într'o lună de zile? Dacă nu-mi scrii tu, dacă îmi lipseşte şi trăsura asta de unire între Craiova şi Iaşi, ori mă împuşc, ori rămâiu cel mai ticălos om din lume.

Du-te la Caudella. Vorbeşte cu An.,[1]) cu M-me C.[2]) Du-te mai ales la Konya[3]) şi la M-me Reineke[4]) şi trimite-mi răspuns despre aceea la ce trebue să mă aştept. Nu mă cruţa de loc. Aminteri mă înebuneşti mai rău.

Te rog scrie-mi. Nu uita ce mi-ai făgăduit la gară: că o să te duci să studiezi bine terenul, că ai să mă informezi exact despre toate, că ai să obţii o viză feminină pe una din scrisorile tale, că poate să obţii o scrisoare dela nasul cel momos, că poate să capeţi pentru mine autorizarea să scriu însumi doamnei Reineke. Ce să-ţi mai scriu? Sunt absolut prostit.

Incă odată te rog nu mă uita, aibi milă de mine. Sărută din parte-mi cu toată căldura mâinile pe cari le poţi săruta, şi pri-

[1]) Aneta, mai târziu d-na Anna G. Pădure, fiica d-nei Clara Ed. Caudella.

[2]) D-na Clara Ed. Caudella, soţia compozitorului.

[3]) Carol Konya, farmacist în Iaşi.

[4]) Mama Fridolinei, de care va fi vorba mai departe.

meşte din partea mea, care-mi confiez toată fericirea ţie, cea mai adâncă prietenie şi cea mai mare recunoştinţă,

Caragiale

Complimente tutulor. Mai ales lui Jacques şi D-nei Negruzzi, lui Gabriel [1]) şcl.

Spune-i Anetii cât sunt de nenorocit şi cât contez, pentrucă o ştiu cât e de bună şi de simţitoare, pe compătimirea ei.

Sărutări de mâini se 'nţelege cele mai călduroase să le păstrezi pentru D-nele Rein. cum şi respectivele domnişoare.

Aştept scrisoarea ta în Craiova.

II

Craiova 4/16 Aprilie, luni [1883].

Dragă Petrache,

Am primit ieri seară duminică laconica ta scrisoare. Am citit-o de sute de ori şi încă o mai citesc, tot mi se pare că nu i-am pătruns bine înţelesul.

Pentru ce îmi scrii aşa «Pe scurt»?

Aţi primit scrisorile mele, tu şi Caudella?

Eu v'am scris joi, îndată ce am sosit în Bucureşti; voi aţi trebuit să le primiţi vineri. Tu îmi scrii sâmbătă (văz asta după ştampila poştii — Iaşi) şi nimic nu-mi pomeneşti de scrisoarea mea. Ce să fie? S'o fi pierdut la poştă amândouă scrisorile? Adică ar putea merge nenorocul meu până acolo? Ţi-am trimis complimente cu Ingè Rober [2]), cu care am făcut drumul dela Iaşi la Bucureşti; l-am însărcinat să-ţi spună că, cu acelaşi tren cu care el se întoarce în Iaşi, adică cel de joi seara, îţi scriu. Şi tu nu-mi spui nimic. Nu cumva bietul Ingè, pentru că era însărcinat de mine să-ţi amintească făgăduelile tale de protecţie pentru mine, o fi pierit pe drum? Adică *le guignon* să mă lovească până şi în Ingè?

Dar... se lesemo tote aţeste...

Am fost silit să stau în Bucureşti trei zile, în timp ce a plouat mereu. Era o grozăvie. Ieri am plecat la 8 şi un sfert dimineaţa din Bucureşti şi la 3 am sosit la Craiova. Tot drumul am stat afară

[1]) Poate Gavril Muzicescu.

[2]) Armean, proprietarul celei mai vestite tutungerii din Iaşi.

pe prispa vagonului căutând în zare direcţia nouă a Iaşilor (cea mai nouă, singura şi cea din urmă).

Influenţa ameţitoare a primăverii şi contrastul violent al vremii foarte frumoase cu demoralizarea mea adâncă, m'au afundat într'o completă tâmpire.

La Piteşti, unde se schimbă capul trenului, am schimbat cupeul ca să pot sta afară fără să am curentul în faţă. Din nenorocire aveam înaintea mea un wagon de clasa I-a Ratsbahn direct pentru Viena. In cupeul din faţa mea călătorea (*sic*) doi străini, probabil doi germani austriaci, o bătrână şi un bătrân. Erau căsătoriţi ori nu, nu ştiu, dar ştiu că, contrar teoriei tale, deşi având o vârstă foarte respectabilă, făceau *un échange de tendresses* foarte călduros, cu atât mai caracteristic, cu cât nu se amesteca în aceasta nimica trivial. Moşneagul îi ţinea babii paharul să bea, şi baba îi dădea îmbucătura de pâine în gură, şi amândoi făceau mult chef.

Perechea cea sentimentală mi-a făcut mult bine. Le-am urat din inimă călătorie şi petrecere bună. Latura din traiul lor pe care împrejurarea m'a lăsat s'o prinz în treacăt mi-a dat imaginaţiei — mai cu seamă cum e acuma imaginaţia mea bolnavă — câteva minute de înaltă plăcere. M'am trezit în cupeu de clasa I-a mergând direct la Viena — singur cu Fridolina [1]). A dejunat, am făcut-o să râză, am mângâiat-o, am culcat-o, i-am pupat mâinile, ochii, capul, *peţeţele* maichii şi nasul *asa*, până când am adormit şi ea şi eu — cu capul pe peţeţele ei. Şi am dormit, am dormit până la Viena, adică până la Craiova. Uşor sfârşisem o viaţă, care mi-e teamă că nu o să înceapă niciodată.

Sunt în Craiova, mai nenorocit decât oricând.

Scrie-mi. Nu te uita că nu pot să-ţi spun cât sufer; nu pretinde retorică şi stil dela mine; crede-mă numai că niciodată în viaţă n'am fost în starea asta. Sunt dureri de moarte, omule, fie-ţi milă de mine, că poate s'o paţi şi tu.

Spune-mi dacă tu şi Biberl [2]) aţi primit scrisorile ori nu. Scrie-mi amănunţit ce ai mai făcut. Ce face Fridolina? Ce ai vorbit cu Aneta, cu M-me Caudella şi cu alţii? Pentru că mă tem că n'ai primit scrisoarea mea întâia, îţi repet rugămintea:

Nu uita ce mi-ai făgăduit când am plecat din Iaşi:
că o să-mi arăţi clar toată situaţia;

[1]) Leopoldina Reineke, vară primară cu Ed. Caudella.

[2]) Porecla, în familie, a lui Ed. Caudella

că o să-mi trimeți regulat scrisori, între cari una cu o viză feminină;

că o să capeți pentru mine autorizarea să scriu Doamnei R.;

că, poate, o să capeți o scrisoare directă către mine dela cineva... mai știu eu ce».

Scrie-mi ce zic femeile de mine; se interesează de mine cumva, se mărginesc la o indiferentă compătimire de cuviință, sau, curat și simplu, râd de mine?

Mai cu seamă, cum stau cu Fridolina însăși?

Azi a fost o vreme foarte frumoasă aici; dacă și pe acolo o fi așa de frumos, ea trebue să fi fost momoața ailaltă la *pimbale.*

Aștept scrisoarea ta. Nu uita să pui anume data, ca să-mi pot da seama mai bine de informațiile pe cari mi le vei da și în privința cărora sper că o să fii de astădată mai puțin avar. Mai ales, nu începe cu «Pe scurt». Scurtul tău mă costă pe mine o săptămână și săptămânile astea prin cari trec numai scurte nu sunt.

Îți mulțumesc pentru nasul *asa* [1]).

Portretele Fridolinii și Anetii sunt, deoparte și de alta a portretului lui Biberl pe masa mea. Dimineața — râzi sau nu de sentimentalismul meu german — le sacrific buchete de viorele după maniera antică. Să vezi ce bine le șade momoaților în încadratura albă și albastră de flori. Imi pare uneori că fetele ar voi să râză de prostia mea, dar, din nenorocire, portretele nu pot râde: mie-mi pare destul de rău fiindcă nu le pot vedea dinții.

Sărută mâini în dreapta și în stânga pentru mine. Să ți le număr anume pe rând nu e de prisos; enumerația o să mă mai ușureze de dorul ce-l port Iașilor: D-nelor R. și C., d-șoarii Fridolina et, *à la bonne petite et charmante fée qui me protège*, Annette, sărutări de mâini foarte, foarte călduroase [2]). Lui Biberl și lui Konya complimente. Nu uita pe nimeni și mai ales pe Marica, Clara (în plural) și pe Georges. Respectele mele D-lui și D-nei Negruzzi. Scriu lui Jacques și lui Gabriel mâine. Complimente lui Volenti și tutulor domnilor din «Junimea». In toate sâmbetele seara să știi, răzând

---

[1]) Nasul Fridolinei, desemnat de Missir, în scrisoarea trimisă lui Caragiale; un nas ușor ridicat.

[2]) Fă d-nei Reinecke o specială vizită ca din parte-mi și scuzează-mă că mi-am luat congediu fără cartă de vizită. Reprezintă-mă călduros. Crez c'ar trebui asemenea o vizită specială la Koynia *(sic)*. Scuză-mă că n'am fost la ei (n. a.).

la « Junimea », că mă gândesc la voi; ştiu cam când începe dosarul, apoi corespondenţa redacţiei, apoi blăstămăţiile lui Roesler, apoi « uşile, uşile! ».

Petrache dragă, ai milă de un suflet în pierzare. Scrie-mi te rog, pe larg, pe larg şi, dacă poţi, fă şi pe Caudella sau pe *altcineva* să-mi scrie.

Ah! à propos, era să uit. Aici în Craiova, ieri, duminică, pe la 5, eram la birt. Mă gândeam la Fridolina, la Iaşi, la tine, la « Junimea », când zăresc pe trotoarul din faţă un animal care sămăna cap tăiat, cu cine? cu însuşi ilustrul Leonardescu, Invăţătorul, fondatorul şi prezidentul Tiftimiştilor români. Cum ştiu că nu prea pot pune temei pe ochii mei, am crezut că iluzia optică, printr'un fin proces fiziologic, rezultase din adâncirea mea în gânduri despre Iaşi; o imagine deşteptată poate, fără obiect real, prin mişcarea respectivei celule cerebrale în legătură strânsă cu celule muncite de reveria mea [1]) asupra minunatei cetăţi unde mi-am lăsat mintea şi sufletul. Urmam deci mai departe să reconstruesc lanţul impresiilor mele încă fierbinţi, când Invăţătorul intră în birt (mă văzuse de afară). Era el... el însuşi. Petrache dragă, ştii ce dulce şi ce călduros l-am sărutat? Ştii cu ce pasiune l-am strâns în braţe? Un om din Iaşi! un tiftimist în Craiova! o fiinţă vie care vine din acele locuri unde respiră Fridolina! Poate că aduce în barba lui, mai ales cum nu prea are aerul că şi-o spală des, o emanaţie subtilă şi imponderabilă din respiraţia Fridolinii; poate că a intrat în spiţăria lui Konya şi poartă încă în haine o atomă de creuzot sau de acid fenic ce a trecut şi pe lângă Fridolina. In sfârşit omul ăsta nu mai este pentru mine un simplu Leonardescu, el este un trimis al cerului.

După obligatoriile şi riguroasele: « când ai venit? când pleci? o să mai stai mult pe aici? », Invăţătorul mi-a desluşit că se află aici cu cea mai nenorocită ocazie. Părintele şi o soră i-au murit zilele astea. Ştii că Nazarethul României este Craiova: în această frumoasă cetate, Invăţătorul a văzut prima rază de lumină.

Invăţătorul este foarte trist; iată caracterizată de el însuşi starea lui sufletească; citez onest şi exact: « Inchipueşte-ţi, să-ţi moară doi din familie în câteva zile, şi ceea ce e mai mult: să pierzi

[1]) Consultă, pentru o mai bună pricepere a lucrului, « Mica Bibliotecă şi *vade mecum* al Tiftimistului Român » (n. a.).

o cutie de tutun de 7 fr. și 50». In adevăr Invățătorul a pierdut cutia, uitând-o în birja, cu care a venit în oraș dela gară. De patru zile este în Craiova și caută mereu pe birjar, — al cărui număr nu-l știe, — pentru ca să-și recapete cutia. E hotărît să mai urmeze cercetările până miercuri, când este silit să se întoarcă la post în Iași, însă... este un însă... dacă va putea căpăta un congediu de două săptămâni, va rămâne să-și găsească cutia. O jumătate de ceas n'am putut ieși nici el nici eu din cutie. L-am strâns încă odată în brațe și l-am lăsat să plece în fuga mare după o birjă și un birjar, ai cărui cai semăna *(sic)* cu cutia.

Mi-a făcut mare plăcere, și, dacă cumva cercetările lui nu vor fi încoronate de succes, sper să-l pot face a lua dejunul cu mine, ca să vorbim despre Iași.

Dar... se lesemo tote așteste.

Petrache dragă, încă odată, nu mă lăsa, scrie-mi. Aștept scrisoarea ta. Mi-e nesuferită viața; poți să mi-o ușurezi întru câtva. Te știu bun, te rog ai milă de mine și primește o sărutare frățească din toată inima dela

mâhnitul tău prietin,

Caragiale

P. S. — Du-te la Heck, ia fotografiile: sunt plătite toate șase. Imparte-le, dacă le găsești bune, cum ne-a fost vorba. Dacă nu, scrie-mi să-ți trimit pe dată altele. Trimite-mi și mie un exemplar, împreună cu un portret al tău și cu un exemplar din cele două vechi ale mele pe cari le-ai luat cu colecția dela Buiucliu. — Țe față Fridolina? O doresc de-mi seacă sufletul. Mânțe-i măsa nasul asa și pețețele!

Scrie-mi. Nu mă uita, scrie-mi curând și pe larg.

Al tău,

C.

N. B. — Recomandă scrisorile. Te desdăunez la revedere.

P. S. — Poșta de astăzi luni, am scăpat-o. Asta îmi întârzie cu o zi răspunsul tău. Am uitat că aici nu se primesc scrisori recomandate decât până la amiază. Scrie-mi și tu «recomandată», e mai sigur; cine știe? se poate pierde ori intercepta, mai ales cum sunt aici în daraveri electorale și cum se știe că în Iași sunt opozanți și eu stau în legătură cu ei. Pentru ce să pierz o bucurie așa de mare ca aceea ce mi-o face totdeauna scrisoarea de la tine?

Recomandă-o cu retour-recépissé şi te desdaunez eu când ne vedem. Poimâine, miercuri, primeşti scrisoarea mea, cu curierul de joi îmi răspunzi şi astfel eu aştept vineri răspuns anume la aceasta — afară numai de nenorocitul caz când, mai nainte de a primi-o aceasta, tu îmi vei fi scris déjà că nu mai trebue să am nicio speranţă. Ce rău ar fi!

Ce să-ţi mai scriu? Mi-e dor grozav de toţi: mai ales de tine, cel mai omenos şi cel mai inteligent prietin; de Anetta cea mai îngerească inimă; şi de nasul *asa* mi se frige inima. Cu portretul Fridolinii înainte, clădesc castele spaniole, şi apoi mă întreb când îmi vine ameţeală din înălţimea lor, dacă nu cumva în adevăr am înebunit. S'ar putea să fie vreodată Fridolina cu nasul asa, cu ochii ei albaştri, cu capul ei frizat, pentru care am plâns şi plâng mereu, Fridolina să fie nevasta mea? Aşa sunt de înalte castelele mele, aşa de sus se ridică turlele lor frumoase şi festonate la lumina unui cer totdeuna lipsit de nori, încât mi-e groază când gândesc că vântul nemilostiv al unor împrejurări banale le poate răsturna în pulbere.

Răspunde la tot ce te-am întrebat şi iartă-mă, dragă Petrache, că te tot supăr. Roagă-o şi pe Aneta să nu uite că într'o seară mi-a spus: « Dama de tobă sunt eu; ai încredere în Dama de tobă ». Arată-i cât merit mila dela dânsa mai ales, care cu inima ei delicată înţelege cât e de dureros un sentiment contrariat.

Al tău,

Car.

III

Gara Craiova, 23 Apr. [1883].

Dragă Petrache,

Iţi scriu din gară; e urât pentru că nici n'am vreme să-mi scot mănuşile; încurcat, căci n'am când să-mi mai *polisez* stilul.

Ştirile politice pe cari le am din Iaşi mă îngrozesc pentru viitorul caracudei. Mi se pare că ne-am înecat la mal ca ţiganul. Scărnăvia de *copil* [1]) să ni-o fi făcut? Luminează-mă căci sunt foarte

[1]) Calamburul tău aminteşte-ţi-l: culmea neuzării contra opoziţiei (n. a.).

departe de a înțelege prin mine însumi ce se petrece pe acolo. După câte am vorbit*ără* la Roman, mai ales sunt rătăcit și nu mai prinz firul care să ne scoată din labirintul revoltatului electoral dela Iași.

Scrie-mi neapărat. Aici lucrurile stau ca în toată România, mai bine nu pot să stea, mai rău s'ar putea, însă de ce să se distrugă Craiova? Ea este modestă, ea niciodată nu a pretins să se numească altfel decât a treia capitală *a noastră*, considerându-se Ploieștii ca republică de sine stătătoare.

Complimente tutulor. Scrie-mi dacă mai rezistă bătrâna Junime la împrejurările nenorocite de astăzi. Ce zic jacheta și al ei? Aștept răspunsul tău. Anetii complimente.

La revedere,

Car.

IV

[Craiova, Mai (?) 1883].

Șarmantisimul meu Misiraș,

Pe scurt, — până să am timp a-ți răspunde amănunțit la minunata ta scrisoare și să-ți arăt starea în care m'a găsit și efectul ce mi-a produs. Nu încrunta sprâncenele, scumpul meu moralist! Te știu ce inimă bună ai pentru mine în deosebi și mă grăbesc a te liniști la rândul meu: răspunsul meu, te asigur sincer, n'o să facă cea mai mică disonanță cu părerile tale; din contra o să surprinză foarte completa-le armonie.

Sunt bine, foarte bine în Craiova și anume o singură gândire turbură o stare sufletească de adevărată fericire: iute trec zilele, mai iute, pentru că mai dulce trec nopțile, și o să vină ceasul când o să trebuiască să părăsesc Craiova, și tare mi-e teamă, c..ță, că lacrimile din Iași nu erau decât aroma, 'din' presimțire, pentru o plată crudă ce trebue s'o fac aici.

Nu mai avansa nimic nicăiri în privința prostiilor mele cu Fridolina. Ține-te și mai cu seamă ține-mă într'o onorabilă rezervă.

Spune-i lui Jacques să fie gentil ca totdeuna și să mă ierte pentru câteva zile. In curând mă voiu executa.

Pentru ce nu mi-ai trimes fotografia mea a veche? Ai două exemplare și eu nu mai am niciunul. Pentru ce nu mi-o trimeți pe a ta. Tu ai două dela mine și o să-ți mai trimet una de aici. Le aștept.

Nu da fotografia mea la maestru, cu atât mai puțin Fridolinii sau la tabloul și albumul « Junimii ». Îți trimet negreșit altele mai reușite în câteva zile.

A! să nu uit. Am primit dela maestru [1]) o scrisoare foarte gentilă. Bietul om! mă compătimește și mă încurajează. Spune-i tu cam pe departe să nu-și prea rupă inima, căci voiu avea putere să mai viu la Iași cândva.

Pour le moment ce n'est pas excessivement pressant. Mai cu seamă spune-i că de vreme ce p'în August sau cel mult Sept. trebue să prezintăm piesa [2]) la București, el caută să se cam pună pe lucru.

— Subliniază-i bine că trebue să se păzească de nota lirico-sentimentală, să fie cât se poate de simplu, de melodic și de amabil, grațios, cochet și picant, și chiar cu o ușoară nuanță de trivialitate, care nu stă rău în lucrările bufe, mai ales când este spiritual intenționată. Să nu caute inspirația la un chilometru distanță — când o poate avea (și mai cu seamă când *nu* o poate avea) sub mână. Să se gândească în sfârșit să-mi placă mie dacă are, cum mi-a spus, încrederea că eu înțeleg puțin arta și mai mult natura și gustul publicului.

Complimente Clărchenii și lui Gabriel și tutulor,

al tău din toată inima,

Caragiale

V

Dragă < Petrache >...

Oameni ai extremelor, în « faza noastră trecătoare », noi nu ne scriem deloc unul altuia, ori ne prea trecem din scris — și mai cu seamă eu. — Am primit scrisoarea ta și mă grăbesc a-ți răspunde, rugându-te chiar dela început a nu neglija cumva să-mi răspunzi. « Scrisoarea pierdută » se joacă pentru întâia oară *Marți 13 Noemvrie*. Acuma, răspunde: puteți veni pentru întâia sau voiți să rămâneți pentru la a doua. Mie, se 'nțelege, mi-ar plăcea să fiți la întâia. Ia vezi tu ce e de făcut, și spune-mi să știu și eu ce fac. In ziua plecării noastre de acolo dați-mi o depeșe; viu să vă iau dela

[1]) Ed. Caudella.

[2]) Partitura la comedia bufă « Hatmanul Baltag »; proza de Caragiale, versurile de J. Negruzzi.

gară. Pe aici multe se vorbesc despre piesa mea: unii-și promit succes enorm, serii lungi de reprezentații; alții nu-i acordă mai mult ca trei-patru. Unii speră că o să cază cu desăvârșire, pe câtă vreme alții desperă că cu piesa asta mă fac, nu cumva, om. Ia ghici tu ce părere dintre aste toate împărtășesc eu? Nu-i așa că am oleacă de dreptate să împărtășesc desperarea cestora din urmă.— In sfârșit! ce-o da târgul și norocul! Mai este o săptămână și-mi văz visul cu ochii. Până atunci sunt extra-nervos. Sfera intelectuală în care m'a pus piesa aceasta, mai ales de când cu banchetul « Junimii » și după aceea cu repetițiile ei cari merg din ce în ce mai bine, mă face incapabil să mai urmez viața dela fabrică [1]); așa încât, ori îmi dă Directorul General un alt loc în Administrația Centrală, — lucru la care se opun multe lichele — ori sunt silit să demisionez, și să mă pun cu burta pe lucru pentru ca înainte de 15 Ianuarie să termin o altă piesă începută [2]). Cu ceea ce voiu lua dela « Scrisoarea pierdută » și cu premiul dela 15 Ianuarie (1200 lei) pe care dacă mă prezintă la concurs, am toate șansele a-l câștiga, mi-aș putea încropi viața până la o eventuală politicească înjghebare. Ce zici de asta?

Mai cu seamă ce zici 13 Noemvrie, marți? Veniți? Să v'aștept? Răspunde. — Complimente la toți (ai catalogul, nu ți-i mai înșir), mai cu seamă lui Mortzun și Panu (hors catalogue).

Al tău,

I. L. Car.

5/11.84.
Buc.

VI

Dragă Petrache,

Mai întâi și 'ntâi despre publicarea piesii în « C. Lit. »: nu se poate face acuma. M'am înțeles și cu Jac. El a scris în privința asta lui Ionescu și s'a vorbit cu Nicu Gane să înlocuiască cu altcineva în numărul ăsta piesa. Iată răspunsul la « categoricul și ff. urgentul tău imperativ ».

Acuma am și eu un categoric, de altă categorie — *imploraliv*. Iată: să-mi faceți rost de un bilet de liber parcurs, pentru ca să

[1]) Fabrica de Tutun Belvedere.

[2] *D'ale Carnavalului.*

pot asista şi la ultimele două repetiţii şi la prima reprezentaţie. Gabriel îmi scrie că ai fi zis tu cumcă *lucrul ar fi cu putinţă*. Eu gândesc că Morţun m'ar putea trece între spionii lui, mai ales cum am ieşit dela Tutunuri, « Lupta » n'ar putè striga că cumulez. Mă rog ţie, ia vezi!

După carta ta de alaltăieri, eu socotesc că chiar duminica ce vine va fi prima, pentru că măcar că nu ai pus data, nici pentru scrisoarea ta, nici pentru duminica de care vorbeşti, — eu primind misirva ta duminică dimineaţa (9 Dec.), tu a trebuit neapărat s'o fi scris cel puţin cu o zi înainte (ce pătrundere!). — Astfel dar « de duminică într'o săptămână » al tău înseamnă pentru mine *16 Decemvrie*.

La Craiova (cu contract în regulă) la 16, 18 şi 20 Dec. se joacă « Noaptea furtunoasă »; la 23, 25, 26, 27 şi înainte până la saţietate, se dă « Scrisoarea ». Care va să zică aş putea apuca două repetiţii şi prima ale « Scrisorii » şi în a doua şi în a treia a noastră capitală. Pentru Craiova sper să capăt aici bilet dela d. Generalul Radu. Ingrijeşte, mă rog ţie, Petrache, pentru Iaşi, şi dacă s'ar putea de clasa I. De! celebru autor... Ce dracu! Cum ai să te sui în a II-a! nu merge... Dar se lesemo tote aţeste.

Mă rog ţie: Care măgar a îndrăsnit să bârfească în contra « Scris. pierd. » în *Veruşinatul* [1]) pamflet ce, spre ocara principiilor, se fleorţăieşte, cu obrăsnicia unei prostituate întreţinute, sub pomposul titlu de « Liberalul »? Nu cumva, obosit şi, desgustat, Buduşcă nu mai « Lupta »? Scărrrnăvia!

— Iată, Petrăchel, ce socoteală fac eu: « mâine miercuri tu ai scrisoarea aceasta; poimâine joi îmi trimiţi răspunsul şi biletul de drum (cu retur recipisă, negreşit); vineri dimineaţa le primesc, vineri seara plec; sâmbătă apuc repetiţia de dimineaţă măcar actele ale mai grele, III şi IV; sâmbătă seara şi duminică dimineaţa, am două probe pe scenă, şi seara apoi, după prima — pregătiţi-mi coroane! — *îmBuchăm* [2]) şi noi ceva! Dacă nu vreţi să mă daţi de multă cheltuială, luaţi cu chirie coroanele lui Caudella.

N'ar fi rău să iasă socoteala mea; ce zici tu? şi mai ales, vezi numaidecât ce zice domnul poliţaiul. In caz afirmativ, e absolută nevoie să primesc biletul vineri. Oricum ar fi, tu, mâine, primind aceasta, dă de Morţun şi telegrafiază-mi cât de târziu: *se poate* ori *nu se poate*; căci, în caz negativ, — de care, după proiectele

[1]) Verusi, directorul « Liberalului ».

[2]) Imbucăm, — joc de cuvinte, stârnit de restaurantul Buch.

mai sus așternute, înțelegi cât de rău mi-ar părea, — aș pleca de pe acuma la Craiova să fiu acolo și pentru « Noaptea furtunoasă » și să și pot conduce cât mai multe repetiții ale « Scrisorii ».

Complimente călduroase prea iubitului, bunului și inteligentului și amabilului (arată-i scrisoarea) meu amic Morțun din partea devotatului său, admiratorului său

și al tău amic,

Caragiale

Marți, 11 Dec. 84.

P. S. — Inainte de scrisoare, nu uita că aștept depeșa, *da* sau *ba*. Sâmbetele la Titu. Trei până acuma.

Prima: nu 'ncăpeau în trei saloane;

A doua: un salon tocmai bine;

A treia: slăbuț rău.

Exc. Sa P. P. Carpp în a doua sâmbătă a zis:

« Nu-i așa, Titule, că par'că eram mai mulți sâmbăta trecută? ».

Iar Conul Nicu, întrebându-l eu cum stăm cu politica, mi-a răspuns scârbit:

« Prost, bri! Ni-o tras pi șfară scărrrnăviile! ».

C.

A propos! Am utilizat colaborarea ta în « Bărbierul »[1]):

Iancu Pampon urmărește pe *Crăcănel*, pe care nedrept îl crede că i-a înșelat amanta; îl prinde în bal și se repede la el:

« *Pamp.* (repezindu-se) Mizerabile! te-ai dat furiș la amanta mea!

« *Crăcăn. (ocolind pe după mese)* Nu-i adevărat!

« *Pamp. (același joc)* Canalie! nu-i adevărat? Am dovezi! Ai fost la amanta mea, ai uitat la ea un bilet de abonament la frizărie.

« *Crăc. (același joc)* Nu-i adevărat. Mai întâi și 'ntâi, eu nu mă raz niciodată cu abonament, eu mă raz à la carte ».

VII

Iubite Petrache,

Tu, care ai trecut printr'un concurs românesc, unde cel puțin acei cari te judecau cunoșteau materia respectivă și unde nu avea de ce să încapă invidie din partea judecătorilor pentru cei judecați, înțelegi în ce ape *dulci* înnot eu acuma, cu atât mai mult că judecătorii mei nici materia nu o cunosc și nici nu pot vedea cu

[1]) *D'ale Carnavalului*, actul II, scena IX, replicile modificate în textul tipărit.

ochi buni succesul altuia. Un instinct adânc şopteşte acestor domni că dacă după « Scrisoarea » a venit aşa numaidecât « Bărbierul », asta este simptomul sigur al unei mari şi apropiate primejdii pentru autoritatea d-lor artistică.

Astfel se 'ntâmplă că, deşi din unsprezece piese, zece sunt nu proaste, ci d'a dreptul imposibile, nule, absurde (în fine nu sunt piese, sunt altăceva fără nume până acuma în literatură), iar a mea este foarte bună, arătând chiar un progres vădit de technică asupra « Scrisorii », — deşi, zic, lucrurile stau astfel sunt totuşi ameninţat să caz, pentru că dd. Stăncescu, Alecsandri şcl. cu un ton de adevărată furie strigă mereu că piesa ar fi bună, dar nu e literară şi morală. Şi apoi d'aci trage-i! că Teatrul, mai ales la un popor tânăr ca al nostru, trebue să fie o şcoală şcl. — Ars-o fi ars focul şcoala dela *patuzsopt.*

Inţelegi dar cu câte trebue să lupt aici, având toată dreptatea, şi având făcută o piesă, care dacă nu ţi-o plăcea ţie, să nu-mi dai nici o ţigară! Se 'nţelege că să caz nu s'ar prea putea lesne; pentru că ar fi prea groasă de tot; dar întârzierile, dar şicanele, dar ameninţările şi lecţiile de morală teatrală ce mi se aruncă când pieziş când direct, de maeştri examinatori de sigur nu sunt plăcute lucruri. Intr'o soţietate însă ca a noastră trebuind să aibi şi puţintică răbdare, tac şi rabd cu gândul că are să vie odată şi ziua mea.

Dintre membrii Academiei s'au chemat, în comisia examinatoare, Maiorescu, Hasdeu şi Alecsandri. Titu, care este entusiast de « Bărbierul » şi care contează sigur pe Hasdeu (căci acuma Hasdeu merge cu noi decând cu plecarea lui Chiţu şi exoflisirea-i din Cameră), mi-a promis că el şi Hasdeu fiind pentru piesa mea, cconul Vasilică va trebui să se întoarcă la calea cea bună. Astfel dar, mâine seară sâmbătă, la Titu, faţă cu Hasdeu şi Alecsandri au să se citească câteva din piese, între cari şi a mea. Impresia colectivă a auditorului fiind desigur bună va fi hotărîtoare asupra lui Cconul Vasilică (*Oinvidie* [1]) — citeşte mă rog ţie printre rânduri).

Iţi mulţumesc din suflet pentru buna recomandaţie ce mi-ai făcut-o către Exc. Sa Mitiţă [2]). Fiind foarte *imbestiat* cu daravera concursului nu m'am putut până acuma duce să-i cer o audienţă. Aştept să văz ce iese cu concursul: crez că m'aş prezenta mai bine după ce voi fi căpătat premiul, — pentru că tot sper să-l capăt.

[1]) V. Alecsandri, autorul lui *Ovidiu.*

[2]) Dim. A. Sturdza.

Am consumat mai mult de jumătatea scrisorii cu chestia mea personală. Scuză și să trecem la altceva.

Crede-mă că mie, în deosebi, mi-a părut mai rău ca multora de constituirea noului cabinet; prima idee ce mi-a venit, într'o clipă, când am aflat de trecerea lui Cc. Mitiță la Culte a fost asta: s'a tăiat fraicartele lui Petrache, deacu o să ne vedem mai rar. Și cum sunt eu acuma deocamdată fără treabă, obosit de lucru și de frământarea concursului, tare mi-ar fi prins bine să mă pomenesc cu tine în București. Tu cum mai petreci acolo? Mai scrie-mi din când în când câte-o scrisorică; foarte multă plăcere îmi fac scrisorile tale.

Am văzut aici la Teatru pe Kikun Liki Ganef [1]) și pe Constantiniu, în aceeași seară. Liki este tare supărat de strămutarea din Iași a bairacului și bairactarului. Mi-a spus și mie (și Constantiniu, ca *junimist* și *stâlp* al Convorbirilor (?) a aprobat) că dacă Jac ia foaia din Iași, apoi ei scot alta. Na! Proiectul pentru noua foaie protestantă cu cât ar fi mai serios, cu atât mi s'ar părea mai caraghios, — i-am zis eu lui Lichi; el ca un cap al celor 9, neînțelegând bine, treaba a rămas încurcată; însă Scărrnăvia e tare scârbit de faptul lui Jac, pe care-l califică de-a dreptul de trădare.

Petrache, mă rog ție, fă-ți vreme un minut și treci pe la Tipografie; spune-i lui Ionescu că să nu uite la expeduirea numărului pe Martie să-mi trimeată și mie patru exemplare. Imi trebue pentru tipografie aici. — Cu Socec am aranjat pentru tipăritura (*sic*) pieselor mele în volum. In Aprilie dau și « Bărbierul » în Convorbiri, fie sau nu până atunci jucat, pentru ca să o pot da și pe asta noua în volumul editat de Socec [2]).

Te rog mai scrie-mi, și spune-i lui Panu că tot aștept *Lupta* și ea nu mai vine.

Complimente tutulor, Panu, Morțun, Penescu, Caudelești, Naum, Buiucliu, Junimii toate! Pe tine te doresc și

te îmbrățoșez frățește,

Car.

22 Fevruarie vineri [1885].

P. S. — Nu s'ar mai putea da « Scrisoarea » la Iași? Tare aș primi cu bucurie o mătușică, fie cât de mititică.

[1]) N. Gane.

[2]) Proiect realizat tocma în 1889.

VIII

Dragă Petrache,

Am să-ţi cer o consultaţie gratuită. Citeşte bine şi răspunde-mi limpede şi deslușit; răspunsul tău va fi *hotărîtor* pentru mine. Iată de ce e vorba:

La « Voinţa Naţională »[1]) mi se propune pentru concursul meu literar şi administrativ o leafă lunară de 500 *(cinci sute)* de lei.

Să primesc sau nu? Ce zici tu?

Ştii *toate cuvintele* pentru care, deşi în mare lipsă aflându-mă, tot mai stau la gânduri, dacă trebue să primesc o muncă relativ onestă (căci mi se cer 9—10 ceasuri de lucru zilnic), sau să rămân a fi vânător de franci, cu slaba perspectivă a unei noue căderi[2]) la Teatru?

Pune-ţi toate cuvintele acelea înainte — relaţiile cu Junimea, pierderea în viitor a unei perspective datorite păstrării de credinţe politice, sau cel puţin de rezistare în anumite timpuri — şi dă-mi cu mintea ta cea sănătoasă răspunsul, fără a lua în considerare nehotărîrea mea prin înclinare la ispită.

Incă odată: ce să fac?

Răspunde-mi frumos şi răspicat, ca un om cu minte şi ca un adevărat şi inteligent prietin ce eşti.

Nu crede că doresc să am un anume răspuns, şi că oricum eu sunt hotărît < a urma >, mai dinainte, a urma o anume cale.

Pe *cinstea mea* atât sunt de nehotărît încât eu însumi găsesc tot aşa de tari cuvinte ca pentru *da* şi pentru *nu.*

Tu ce zici?

Aştept dela prietinia ta răspunsul înţelept, pe care eu însumi nu mi-l pot da, şi te rog nu mi-l întârzia, deoarece aici eu trebue să-l dau în aste două-trei zile. — Oricum *fii discret.*

Complimente tuturor.

Aştept,

al tău,

Caragiale

Strada Olari 21.
1885 Iunie 2.

---

[1]) Organ guvernamental, naţional-liberal.

[2]) *D'ale Carnavalului*, fluerată la premieră, fusese scoasă de pe afiş.

IX

Vineri 4 Oct. [1885] [1]).

Dragă Petrache,

E un loc vacant în comitetul teatral de aici, poate vor fi chiar două. Maiorescu *nu* vrea, hotărît *nu*, să mă ajute. Mi-a spus-o. Ajută-mă cât se poate pe lângă d. Sturdza.

Am vorbit cu el, cu d. Sturdza, < a fost > la Academie, acuma; a fost *rece* cu mine; i-am pus titlurile mele înainte și i-am zis că îl rog să mă aibă în vedere, dacă cumva în adevăr e vorba a se numi alți membri în Comitet. Mi-a răspuns că asta se hotărește cu consimțirea colegilor lui din Consiliul de miniștri.

Ajută-mă, rogu-te. Scrie-i d-lui Sturdza, lui Beldiman, fă ce-i face și nu mă lăsa. Aici Teodor Rosetti s'a însărcinat a-i vorbi ministrului. Mare supărare aș avea să nu reușesc. Incă 5 ani de așteptare.

Continuă, stărue, fă pe dracu 'n patru și nu mă lăsa în pierzare. E un pas de mare, de enormă importanță în viața mea. Cum, îți voiu explica când ne vom vedea.

Dar *nu mă lăsa.*

Sunt foarte agitat, nu pot urma mai departe. Te rog ajută-mă: e o chestie *mare* pentru mine. Postul e *onorific* să știi: e chestie de *ambiț*. Te rog serios, Petrache.

Al tău,

Caragiale

Aștept răspuns urgent.

X

Iubite Petrache,

Ai trebui judecat cu asprime pentru îndoiala ta în privința sentimentelor mele de devotament reciproc și de dreaptă iubire ce-ți păstrez — cu atâta mai mult cu cât știu că știi că prietinii noștri cari-ți șoptesc ție câte ceva la ureche nu-mi lasă nici urechea

[1]) Scrisoare cu en-tête:
Administrațiunea ziarului « Voința Națională », Bulevardul Elisabeta. București 188...

mea în pace întru cât priveşte schimbul de prietinie dela tine la mine.

Dar nu te judec; te las să te judeci singur după ce vei fi citit cele ce urmează.

Plecând la Viena, am lăsat lucrurile aranjate — cu Socec şi Comp. *Librărie* şi Socec şi Comp. *Tipografie* (două lucruri cu totul deosebite) aranjate astfel:

Să se trimiţă autorului 100 broşuri
» » » lui Sturdza 10 broşuri
» » » la Librării restul spre vânzare.

Librăria Socec şi Comp. să trimită la fiecare gazetă câte 2 exemplare cu un afiş special.

Aranjând astfel lucrurile, am pornit. Peste câteva zile, întors în Patrie, întreb la Tipografie ce s'a făcut cu broşura ta şi mi se spune că totul s'a regulat aşa cum fusese stabilit înainte de plecarea mea.

Zilele trecute când nici nu mai gândeam la asta, primesc scrisoarea ta în care îmi spui cum să aranjez achitarea Tipografiei şi că trebue să duc d-lui Ferechide 100 exemplare. Bun. — După cum era aranjat lucrul, eu credeam că exemplarele astea trebuia să le iau dela Librărie, ştiind că toate fuseseră depuse la Librărie din partea Tipografiei. Mă duc deci la Socec şi Comp. *Librărie* şi cere 100 exemplare. Mi se răspunde că nu au decât 100 toate, din care au şi vândut câteva; că restul este la *Tipografie*. Alerg la Socec şi Comp. *Tipografie*, şi mi se spune că s'aştepta la ordinile şi comanda Librăriei pentru a libera şi restul. Atunci mă duc înapoi la *Librărie* şi aflu că nici la gazete nici la alte Librării nu trimisese nici un exemplar. Mă întorc în sfârşit la Tipografie, iau o sută de broşuri pe care le şi duc îndată la Externe.

Vezi dar că nu te-am neglijat eu pe tine ci Socec şi Comp. Librărie a neglijat pe Socec şi Comp. Tipografie, şi acesta pe mine.

Văzând eu această ticăloşie socecială, eliminez numaidecât din afacere pe amândoi Socecii şi rămân numai cu tine, adică cu *Drepturile de succesiune*, pe care mă pornesc a le plasa la prăvălii şi gazete... Când, ce mă pomenesc? O a doua scrisoare dela tine *cu mustrări*. Aceasta învenineză şi mai mult necazul ce mi-l făcuseră negustorii mei, şi într'un moment de justă indignare pentru îndoelile tale, zicând în mine însumi — despre tine — Tu quoque,

bruto! — ți-am aruncat electric memorabila: « Ingrate! urmează scrisoare »!

Și iat-o.

Acum că m'am calmat, acum când acel transport a trecut lăsând ca rațiunea rece să vie a-și relua imperiul ce ea trebue să-l aibă asupra tutulor actelor și mișcărilor noastre, pentru ca acestea să fie în adevăr demne de natura și menirea acestei ființe ce se chiamă *omul*, — acum, zic, iau pana în mână pentru a-ți arăta că:

1. la toate librăriile sunt depuse la fereastră broșurile tale și pe fereastră alăturatul afiș roz: a apărut *Drepturile* etc. de P. Th. Missir *aucat.*

2. la toate gazetele cotidiane s'au depus câte 2 broșuri cu rugăciunea de a le trece la Bibliografie pe pag. 3.

3. s'au depus suta de exemplare la d. Frichinide, care crez că a citit-o toată, dovadă că astăzi s'a și încasat mandatul de Socec și Comp. Librărie pentru Socec și Comp. Tipografie.

Când dar toată *Socectatea* este mulțumită, vei rămâne tu singur nemulțumit — tu care ești un membru al ei, și nu dintre aceia striviți de niște întocmiri înguste sau inice și cari au dreptul a geme și a se revolta, ci dintre aceia ajutați de organizarea socială și cari pot să se bucure de Drepturile de succesiune?

Nu, asta nu e cu putință! Nu! Tu vei fi, tu trebue să fii mulțumit și vei veni în curând, sperăm, să *lichidăm* definitiv afacerea aceasta. Aruncă-te la o fraicartă: calculează, alcătuește, inventă ceva așa ca una din Excelențele în activitate să fie nevoită a se tranzita pe linia Iași—București, la al cărei căpătâi meridional te așteaptă *amiciția* și *amorul* — două patrimonii sublime ale umanității, singurele care fac din om o ființă superioară; căci acolo unde ele lipsesc, lipsește omul; acolo unde este om ele trebue să fie și să dea direcția — o direcție care n'are decât un cusur — este *veche.*

Dar se lesemo tote ațeste.

Ești somat ca *îndată* ce vei primi această epistolă să-mi trimiți într'un mandat poștal:

1. 180 lei pe care mă oblig a ți-i reda în două săptămâni;

2. Mătușica *întreagă* dela Teatru d'acolo cu *Scrisoarea pierdută* (Mofturi actoricești și pictoricești, așa să trăiesc eu, nu se trec la Bibicul!)

Sper că în totul se vor face vreo 250 lei de cari am *urgentisimă* nevoie.

Mă rog ţie, Petrăchel, nu te supăra; n'aş fi atât de nepoliticos cu tine dacă n'aş avea mare nevoie.

Aşteptând răspunsul tău luni chiar,

rămân al tău ca totdeauna

Caragiale

Vineri 7/19 [luna (?) 1885]

Intoarce foaia

À propos: Ieri am dejunat la Grand-Hôtel cu scărnăvia, cu Liki Ganef. Amicii noştri din *Junimea*, care mă cred un om pierdut de când nu mai frecuentez ilustra societate, estimează pagubele mele la Monaco cam la 2—3 sute de mii de franci. Tu insinuează-le că am pierdut *tot* şi că, văzându-mă redus la mizerie şi ştiind că nu o să mai pot fi primit în *Junimea*, m'am împuşcat. — Ce mahalagioaice!

— Am fost la Pesta şi la Viena. Ei, Petrache! faţ m'mos! N'am ce să-ţi spun altceva decât că ai fost un măgar că n'ai venit cu mine şi eu un măgar că am mers fără tine. Sper că la Paşti vom putea să redevenim oameni. Sache [1]) şi Mirescu [2]) vor să meargă şi ei cu noi: Pesta, Viena şi poate Dresda.

Aştept răspunsul tău. Complimente la toţi,

C.

P. S. — Dacă Teatrul nu se execută, pune-le sechestru.

XI

Dragă Petrache,

Un bărbat de elită, totodată cetăţean distins şi brav, magistrat integru care, nestrămutat ca legea, are curajul — pentru că are dreptul — să zică opiniei publice cu mândrie: « — Eu Sum — onescu!... « mi-a spus că tu v'aţi întors în penaţi (Păcurari).

Mă grăbesc dar a « te vesti că viu la Iaşi pentru banchetul « Junimii » — însă cu câteva zile mai nainte.

[1]) I. Suchianu, profesor.

[2]) D. Mirescu, profesor şi autor de manuale de aritmetică.

Plec de aici luni 3 Noemvrie şi sunt acolo la 4 Noemvrie marţi. Odată cu acesta către tine, scriu şi lui Gabriel. Nu mi-ar părea prea rău dacă m'aţi întâmpina la gară.

Rogu-te treci dacă poţi pe la Buch [1]) (Tivoli) şi spune-i să păstreze până viu eu orice depeşe ar veni la el pentru mine.

Complimentele mele Doamnei tale. Iar ţie

Cu nerăbdare la revedere,

Caragiale

Bucureşti, Marţi 28 Oct. 1886.

XII

Iubite Caragiale!

— *Dragă Petrache!* [2])

Ce mai faci?

— *Caut, adică sper alt coledzi, neicusorule!*

De ce tăcere?

— *N'am nimic bun să-ţi spun.*

Am auzit că procesul tău [3]) impresie asupră-ţi...!

— *Plicticoasă.*

De ce?

— *Amânat iar.*

Veste Iaşi. Titu [4]) divorţ?

Klärchen! Titchen!— Sè non e vero, e ben trovato...

Nanu ia pe Livia [5])?

— *Tous nos souhaits au jeune couple... Claymoor.*

Unde adevărul?

— *In aritmetica lui Mirescu.*

Articolul lui Maiorescu contra frăţine-meu Alexandru şi răspunsul acestuia — paralela cu Brătianu — pus Alecu în evidenţă, — ca colectivist atacat şi afirmat..!

---

[1]) Antreprenorul hotelului Buch, unde se ţineau banchetele Junimii.

[2]) Caragiale a răspuns direct, cu adnotări în marginea sau printre rândurile scrisorii lui Missir, căruia i-a trimis-o îndărăt, a doua zi. Rândurile cursive, de Caragiale.

[3]) Probabil succesiunea mătuşii Ecaterina Momolo Cardini (Momuloaia).

[4]) Titu Maiorescu.

[5]) Livia, fiica lui Titu Maiorescu.

— *Scărrrrrnăvii!*
Ei, perdea, perdea?
— *Ai p'ţintică răbdare.*
Sau cumpără şi altele sau restitue bucata. Necesitate.
— *Se 'nţelege, dar mai ai p'ţintică...*
Salutări frăţeşti,
Al tău ca totdeuna. Complimente Doamnei,

Missir
Car.

Iaşi 3 Dec. 1886.
Bucureşti 4 Dec. 1886.

XIII

90/7 Noemvrie, Bucureşti.

Dragă Petrache,

In starea în care mă aflu — dar mai întâi să ţi-o descriu această plăcută stare:

Chiria n'am plătit-o şi sunt dat în judecată;
Lemne n'am deloc;
Palton nici atâta;
Aştept din ceas în ceas apariţia unui nou moştenitor;
Unul mi-este bolnav;

Ca culme: m'am apucat să scriu o piesă, şi din pricină că trebue să stau să scriu noaptea foarte târziu, am căpătat la ochi conjunctivită cataralâ.

Dau din colţ în colţ şi nu ştiu ce să mă fac.

In starea asta, mare noroc aş avea de un prietin care să ştie să facă un sacrificiu pentru mine. Şi astfel m'am gândit la tine.

Tu stai acuma cu mult mai bine decât totdeuna. Dacă tu ai vrea — însă să vrei a vrea — mi-ai putea uşura, sunt sigur, trecerea acestor grele momente; şi iată cum:

Eu mai am a lua dela tine 2.600 de lei. Plătesc 600 eu; iai de undeva 2.000 şi mi-i trimeţi. Şi astfel suntem achitaţi. Asta n'ar fi o plată de datorie, ar fi cea mai creştinească faptă bună, ar fi o binefacere prietinească, pe care dacă vreodată aş uita-o aş fi cel mai ticălos ingrat.

Să sper sau nu? Te rog răspunde-mi în orice caz; dar răspunde-mi măcar.

Al tău ca totdeuna,

Caragiale

Adresa mea nu este la școală, ci «*Strada Polonă 96*».

XIV [1])

9/21 Ian. 1899.

Mulțumesc caldei salutări. Cu cât mai mult mă dorești cu atât mă plătești mai drept.

Caragiale

XV

Dragă Petrache,

Săptămâna «în care nu ai perspectivă» este prea lungă: mă rog ție, ca lui Dumnezeu, scurteaz-o. Voind să plec și fiind aci atât de dator, îți poți închipui câtă nevoe am de bani. Ca să pot pleca să mă aranjez, am trebuit să împrumut dela Grigorie Buicli 200 lei, pe care te rog dă-i tu din parte-mi și mie trimete-mi restul de 600; dacă însă nu voești să ai daraveri cu el, trimite-mi tot și-i expediez eu de aicea. Este o chestie de onoare, și la oameni ciufuți ca Grigore, în afară de punctualitate, onoare nu există. Mă rog ție încă odată fă o sforțare supremă și scapă-te de mine. Inchipue-ți că n'ai avea să-mi dai și că aș fi expulsat; că n'am cu ce mă mișca din loc și totuși caută să plec; ei! recurg la tine, să m'ajuți a pleca de unde nu mai pot rămâne. — Crez că ți-am zis destul și aștept răspunsul tău.

Te rog asemenea cu toată stăruința, înapoiază-mi odată scrisoarea mea în care mă plângeam de *Junimea*. Intre oameni ca noi, nici interesele politice nu ar putè justifica un refuz la o așa rugăciune, *de atâtea ori repetită*. — Ești prea inteligent ca să mă abțin de a-ți da o mică deslușire la acest ultimat al meu.

---

[1]) Telegramă.

Iată-o.

Voi « Junimea » politică mi-aţi făcut *mult* rău. Aceia cari dintre voi au omenie, şi dintre ei eşti cel d'întâi, trebue să priceapă că eu acuma, în urma hotărîrii ce am luat-o de a pleca din ţară, nu mai pot avea pentru « Junimea » sentimentele cari mi le cunoşteaţi odinioară — sincere şi călduroase, cum, în deosebi tu, le ştii că erau. — Ştiu că sunt unii dintre voi cari aţi avut bunătatea a nu mă irita chiar d'a dreptul; v'aţi mulţumit cu simpla uitare — *completă*. Acelora le-am rămas prietin şi urmez a-i numi cu acelaşi nume, pentrucă prietenie şi uitare merg foarte adesea braţ la braţ, în lumea aceasta. — Dar sunt între voi alţii, cari d'a dreptul m'au deservit şi persecutat cu răutate şi învierşunare; — şi cu cât mai mult invoacă ei, ca scuză a purtării lor neomenoase, defectele mele, cu atât sunt mai convins că tocmai altceva mi-a asigurat ura şi persecuţia acestor mişei. Pe aceştia nu pot decât să-i urăsc şi oricând îi voiu putea lovi, o voiu face fără nici o cruţare; îi voiu trata jidoveşte ca pe nişte vrăjmaşi ce mi-au fost şi-mi sunt. Până s'o pot face, înţelegi cât trebue să-mi pară bine de tot răul ce li se poate întâmpla.

Aşa fiind, trebue să-mi înapoiezi scrisoarea pe care ţi-o cer — şi nu ţi-o cer pentru că aş crede-o în mâinile tale o piedică pentru răsbunarea mea legitimă: mai întâi că ea nu cuprinde nimica ce v'ar face vouă onoare, iar mie ruşine; ş'apoi chiar aşa de ar fi, te ştiu prea cinstit ca să pierzi o scrisoare *a* cuiva — fie chiar scrisoarea indiferentă a unui prietin. Ţin s'o capăt înapoi — iartă-mi comparaţia prea romantică — cum ţine cineva să-şi reîntoarcă o o scrisoare în care a mărturisit cuiva în contra unei femei neoneste, ciuda unor sentimente amăgite, voind astfel să distrugă orice urmă a unei slăbiciuni ruşinoase.

Dacă nici acuma nu pricepi că trebue să te execuţi în sfârşit, îmi mai rămâne un mijloc: am copia acelui document. Ei bine! am să te scutesc de a-l mai păstra cu atâta scumpătate. Eu tot am de gând să fac o mică publicaţie înainte de plecarea mea din ţară spre a justifica acest pas al meu, despre care mulţi mă plictisesc cerându-mi deslușiri: voiu găsi loc să reproduc în întregul ei acea scrisoare, arătând că *tu* o deţii. Mai la urma urmelor, să mărturisesc, ca un act de pocăinţă, o slăbiciune rătăcită, pentru ca odată pentru totdeuna să nu mai mă *emmerdeze* ori cine mă vede cu titula de « junimist ».

M'a plictisit în sfârșit! Alaltăeri un găgăuță începuse *să mă consoleze* de abjurarea voltairianului în Senat, și de căderea junimiștilor dela putere!

Care va să zică, dragă Petrache, aștept îndată banii și scrisoarea mea, și te rog nu îndrăsni a te îndoi o clipă măcar că în inima mea largă, alături cu tot veninul ce-l strâng de-atâta vreme, nu stă ca mai de mult, la locul ei, neștirbită și curată dragostea frățească, ce-ți va păstra totdeuna

al tău prietin

Caragiale

Strada Polonă 96,
Fevruarie 25 [1901].

XVI

19 Ian. 1905.

?..

Manu, Take, Pares! [1])

Preussischestrasse 10
Berlin, W.

XVII

Iubite Petrache,

Acuma ești liniștit, sper. Reclam dar foarte stăruitor scrisoarea datorită. Să fie lungă și plină. À titre de revanche. Complimente la ai tăi.

Al tău vechiu,

Caragiale

Berlin Wilmersdorf
Preussischestr. 10.
11/24 Fevr. 1905.

Vivat Prințipatele Unite!

---

[1]) Joc de cuvinte, după: *Mane, Tekel, Fares;* gen. Gh. Manu-Take Ionescu.

XVIII

Berlin W., 12 Ian. 1906.

Citim în «Lokal Anzeiger» din Berlin:

«Suntem în măsură a comunica, din sorginte demnă de toată încrederea, că mâne seară sâmbătă, la un réveillon vieux style, în Preussischestr. 10 Hpt., Dd. Lupu Costaki şi Caragiale vor bea un pahar de şampanie în sănătatea familiei P. Th. Missir, compatriotul şi amicul lor. Hoch! Hoch!! Hoch!!!».

u. s. w.

XIX

Wilmersdorf b. Berlin, 31 Ian. 1906

Mare plăcere mi-ai face să-mi trimiţi «Monitorul Oficial» cu şedinţa întreagă în care Exc. Sa şi-a desvoltat interpelarea şi i-a răspuns M. Sa Conul Iorgu. Pe tine te-a hirotonisit maturul corp? Eu cred că nu poate face altfel; precedentele sunt destule şi lucrul e de mult hotărît în sens favorabil ţie. De mult, de când cu alegerile generale, mi-eşti dator o scrisoare. Nu crezi c'a venit vremea să te plăteşti?

Al tău

Caragiale

Aştept asemenea replica la ultimele ilustrate, cari, sper, au căpătat deplina dv. aprobare.

Ce mai e şi cu istoria aceea, «Liga Franco-Română»?

XX

Wilmersdorf b. Berlin, 13 Fevr. 1906.

Dragă Petrache, nu voiu să fiu un laş; de aceea, vă anunţ că, în duelul nostru de ilustrate, veţi primi, şi tu şi d. Nicolae [1]), care m'a vârît în colţ cu propria d-sale fabricaţiune, o lovitură, la care cred că n'aveţi să puteţi aşa de grabă răspunde. Vă strâng mâna cu dragoste, şi... în curând, Domnii mei!

En garde, Messieurs!

Primit-ai câteva rânduri, unde te rugam ceva?

[1]) Nicolae P. Missir.

XXI

Leipzig, 21 Febr. 1906.

Așteptând replica, te salut cu dragoste

Car.

XXII

Berlin W., 9 Mai 1906

COMISUL STACAN [1])

(Legendă, scrisă de Caragiale pe c. p. ilustr., reprezentând un bătrân, ridicând paharul cu vin rubiniu).

Prosit!

XXIII

Berlin W., 5 Iunie 1906.

Dragă Petrache,

Mai întâi îți mulțumesc că te-ai gândit să mă 'mpărtășești și pe mine, bietul exilat, cu două-trei picături din dulceața Jubileului. N'am putut însă expedia M. Sale carta poștală specială; nu te-ai îndurat să-mi trimiți decât un exemplar. Dacă aveam două, da; dar una singură, trebue s'o păstrez: așa document se lasă moștenire la copii. Nu toți copiii au norocul să învețe istoria națională în fond; așa, știu măcar genealogia și chronologia exactă a suveranilor: Decebal, Traian, Carol, etc.

Aproposito de M. Sa, marele nostru suveran, aflu că zilele trecute, tocmai în toiul entusiasmului națiunii, ar fi apărut un pamflet francez contra M. Sale, marele nostru suveran, cu un titlu cam așa: « François-Joseph, roi de Roumanie », ori « Charles I, vice-roi de Roumanie » — nu mai țiu minte bine. Rogu-te, dacă poți găsi un exemplar, trimite-mi-l cât se poate mai discret, în plic recomandat. Sunt foarte curios să văz această infamie, care desigur pornește din cine știe ce oficină străină, inspirată de ură și de in-

[1]) Personaj din « Hatmanul Baltag ».

vidie faţă cu colosalele şi strălucitele progrese ale naţiunii române, pe toate terenurile vieţii publice, sub înţeleapta domnie de patruzeci de ani a lui Carol-cel-Mare. Tare aş vrea să văd până unde poate merge mişelia duşmanilor noştri, şi să combat, dacă aş avea destulă vervă, ca bun român, această scandaloasă turpitudine. Ştii că scriu destul de curăţel franţuzeşte şi aş găsi în Paris un ziar care să-mi dea ospitalitate binevoitoare.

Aminteri, ce mai faceţi voi cu politica? merge, ai? Cum v'au eşit întrunirile? Aţi avut public destul? Aţi luat şi voi parte la Jubileum, cu toată mâhnirea voastră de nedreptatea împrejurărilor? V'a primit şi pe voi Regele la heritiseală? V'a poftit la vreun banchet? La Moşi, aţi fost? Citesc în «Universul» că e vorba de o animaţie colosală anul acesta. Dar Expoziţia? S'a deschis? Trebue să fie în Bucureşti lume peste lume... Halal de M.M. L.L.! Grele tinereţi au avut cu neastâmpăraţii de Români; dar încai au ajuns la frumoase bătrâneţi! Primirea care aflu că li s'a făcut joia trecută la Moşi e ceva de pomenit, pe onoarea mea! Zice că d. Paraschivescu a dăruit principesei Elisabeta o păpuşă extraordinară, care cântă «Trăiască Regele!» şi «Deşteaptă-te, Române!» şi M. Sa Regele, cu cunoscutu-i zâmbet afabil, ar fi zis lui d. Paraschivescu că ar trebui «să se bună un daxa famal foarde mare de babuşi, ca să se 'ndemeieze aceasta industrie în ţară; să-ţi fie dod babuşi naţionale!». Tare-mi pare rău că nu mai pot avea copii mici!

Mai fă-ţi, rogu-te, vreme din când în când şi scrie-mi ceva mai pe larg; nu ştiu ce plăcere-mi fac în exilul meu rândurile prietineşti — mai ales dela un aşa deosebit prietin ca tine. Spune-i lui Delavrancea că eu tot n'am ostenit să aştept scrisoarea-i promisă de atâtă vreme. Ce Dumnezeu! nu i-a mai trecut mânia? Să-mi răspundă măcar scurt dacă, mergând spre Paris, — mă va ocoli, — lucru care m'ar mâhni foarte.

I-am trimis tânărului meu amic N. P. Missir o cartă poştală cu o procesiune în Schwarzwald. O fi primit-o? Nu se poate mai nemerit *pendant* la frumoasa lui fotografie cu procesiunea pentru ploaie. Salutându-l cordial, aştept replica lui.

Dela nevastă-mea şi dela mine cele mai calde salutări pentru Doamna Missir.

O strângere de mână

dela vechiul tău

Caragiale

P. S. — Pe aici este de vreo săptămână o vreme îngrozitoare. Tempestă continuă și frig strașnic.

Incă odată — aștept răspunsul tău. Fii sănătos și vesel!

XXIV

Wilmersdorf bei Berlin, 8 Iunie 1906.

?..

XXV

Wilmersdorf b. Berlin, 21.6.1906.

Prea stimați Domni,

Fără vreo amăgitoare speranță de a căpăta vreun răspuns, am onoare a vă comunica, spre știință, că adresa mea, dela 12/25 Iunie 906, până la noui comunicări, este:

Travemünde Ostseebad

Villa Iris (acolo unde flutură falnic, tricolorul daco-roman!).

Cu perfectă stimă,

al dv.

Car.

XXVI

Dragă Petrache, după ce mă ținuși doi ani aproape fără să te 'nduri cu un dram de vorbă ca lumea, acu mă prididiși cu ocaua de filozofie. Par'că ai fi dat cu bobii să mă prinzi la strâmt, când am cu totul altceva de făcut cu cerneala mea, decât să combat înaltele dumitale principii asupra concepțiunii, intențiunii, perfecțiunii și... voluptății creațiunii. Prin ce trec eu acuma numai voluptate nu se poate chema. — Dar — se lesemo tote așteste.

Eri, sâmbătă, ziua, a sosit în fine vaporul cu scrisoarea ta, care-ți poți închipui câtă plăcere mi-a făcut găsindu-mă în momente de intențiune către perfecțiune. Citindu-i sfârșitul, am gândit: o iluzie junimistă mai mult! — deși ziceai că e fapt împlinit, căci

tocmai asta are haz la agiamiştii noştri, că toate iluziile lor le socotesc fapte împlinite. Când colo, iată că azi dimineaţă îmi soseşte «Universul» — cu portretul cui? — al Domnului Dimitrie Greceanu, noul ministru de justiţie! — Nu seamănă; n'are aerul deloc, dar deloc; ştii că eu îl cunosc bine pe Conul Mitică.

Bietul Bădărău! De nevoe l-au înghiţit boerii; însă până la urmă nu-l putură honipsi; l-au aruncat înapoi pe jumătate mistuit. Aşa face şi căţelul flămând; înghite orice-i ese nainte, şi pe urmă măruntaiele-i aruncă afară ce nu pot tolera. Numai de nu s'ar întoarce boerii *sicut canis*... Şi chiar dacă nu, pe el cel puţin, de voe de nevoe, strâmbând din nas, tot l-au înghiţit odată— pe Guţă Panu n'au putut boerii nici măcar să-l apropie de gură.

(Acu, dă-mi voe, mă rog matale, să deschid o mică parenteză. Pe greşită cale ai apucat, dragă Petrache; poate cu mult mai greşită decât a mea. O fi păcat de mine, dar de sigur mai păcat de tine! Atâta deocamdată despre tot din scrisoarea ta cu privire la tine şi la mine. Şi aci, să 'nchidem parenteza).

Ce trebue să fie pe sufletul lui Manolaki Buzne şi pe al lui Costică Pirilă? Ce sudalme şi ce scrâşneli pe conta lui Conul Iorgu! Scărrrnăvie di Nabab bizantin!— Unul care trebue să giubileze, foarte umflat în guşă, par'că-l văd, e Conul Vasilică Vlădoianu. Mie unuia, drept să-ţi spun, schimbările ministeriale de vară nu-mi prea plac: mi-aduc aminte cu melancolie de ceva cam aşa, acum câţiva ani, prin Iulie — şi pe urmă — în Fevruarie... Pearză-se în besna uitării acele triste pagine ale Istoriei Constituţionalismului Român! şi, dacă nu e posibil tocmai atâta, atunci, cel puţin să nu pomenim de ele în momentele când Naţiunea ca un singur om sărbătoreşte patruzeci de ani de domnie glorioasă a ilustrului său Rege Carol-cel-Mare. Astăzi nu ni sunt permise decât veselia şi entusiasmul — So steht's in Programm! — Donnerwetter Kruzifix! de ce nu am un talent liric, să fac şi eu o odă jubilară! Ce frumos ar rima o domnie de patruzeci de ani cu un popor de, de ce? de Dacoromani!

Despre Tache (vreau să 'ncheiu degrabă, de aceea sar aşa departe; nu pot scrie mult: voluptatea creaţiunii mă reclamă), eu zic că greşeşti; nu-l cunoşti. El nu e un om pasionat, e numai un sentimental; de ură nu e capabil; dar, când iubeşte, iubeşte serios; — nu prin ură contra voastră o 'nghite, ci prin dragoste de sine însuşi.

Incheiu. Rogu-te, trimite-mi negreșit gazetele « Adevĕrul », « Epoca », « Protestarea » și « Voința » în care s'a vorbit despre cancanul Bădărău-Greceanu. Aștept răspunsul tău grațios; scrie-mi mult și multe, însă fără multă filosofie, mă rog ție... Nu trebue.

Al tău vechiu obiect care te dorește mult,

Caragiale

Ostseebad Travemünde
Villa Iris
19 Iun/1 Iul. [1906].

P. S. — Alta, mai lată. In momentul când să iscălesc, primesc o scrisorică, prin care mi se comunică știri despre alte eventuale prefaceri de cabinet: ceva cu atât mai de necrezut, cu cât ar fi mai după pofta mea. Mă rog ție, ține-mă 'n curent. — Să nu uit să-ți mulțumesc că mi-ai trimis « Protestarea » cu articolul care mă interesa. Cu două zile înainte, căpătasem dela altcineva 'originalul francez. L'ancien diplomate, dacă nu s'o fi zaharisit, atunci desigur e un tânăr agiamiu. Ca fond, lucrul e un moft ca toate modificările de chartă a Europei pe cari le fac băeții despre ziuă pe o masă de berărie. Ca formă e apă de trandafir. Așa se scrie când vrei să turburi cheful lui Iancu Calinderu? așa se spun lucrurile când vrei să risipești fumurile și să 'ngenuchi impertinența Megalomanului? — Când l-ăi atinge, să-l usture până 'n măduva noadei, să nu mai aibe nici glas să țipe; să sfârâie și să miroasă a carne arsă.

Ah! încă odată, de ce nu pot face o odă măcar în proză!
Cine m'ar apăra contra Calindroiului?
Fii sănătos cu toți ai tăi,

Car.

XXVII

Berlin, W., 28 [Februarie?] 1907.

Ce și cum?... Nerăbdător... Câteva cuvinte!

XXVIII

F. d. [Martie 1907]

Dragă Petrache, îți scriu în culmea emoțiunii și necazului. — Știu ce se petrece în țară; îmi explic de ce, și-mi închipui cum —

şi fireşte asta adaogă încă mai multă amărăciune dorului meu de patrie. După părerea mea, Conservatorii nu or să poată, iar Liberalii n'or să vrea să restabilească ordinea; cunosc şi capacitatea politică a celor d'întâi şi patriotismul celor din urmă. După cheful jubilar de 40 de ani de sublimă domnie, i-a sosit M. Sale, ilustrului amant al ordinii, păcii şi liniştii, — care abhorează sângele după datina Sfintei Ecclesii Catolice, — i-a sosit le mauvais quart d'heure de Rabelais. Tare mi-e teamă prin urmare că Prea graţiosul Suveran are să facă apel iar la patriotismul, la devotamentul pentru Coroană, al Junimiştilor, spre a pune rânduială în ţara Moldovei de sus. Ei! dacă cumva vă păcăleşte şi de data asta şi nu mi-l strângeţi bine cot la cot (cu astfel de tip de lâcheur nici o precauţie nu-i de prisos), apoi cu drept cuvânt veţi rămânea în Istorie celebri — voi, ca gogomanii şi Şeful, nu ca Nebunul Regelui, cum se zicea odinioară, ci ca Prostul Regelui. (Rog, discreţie).

Am primit carta ta cu mutra mea: mersâm!

Fiţi cu toţi ai tăi sănătoşi şi veseli. Scrie-mi, rogu-te, o vorbă bună, şi primeşte o caldă, caldă îmbrăţişare ca în vremile bunei noastre tinereţi dela vechiul tău prietin, care te doreşte mult,

Caragiale

Adresa mea:
Wilmersdorf bei Berlin
Hohenzollern Platz 4.

XXIX

Dragă Petrache,

Dacă ai şti în ce stare sufletească mă aflu, desigur nu m'ai ferici că sunt atâta de departe, şi crede-mă că dacă n'aş fi legat de coadele mele, de mult eram lângă tine, să ne jeluim unul altuia de urgia ce ne-a trimis-o cel de sus, nouă, pentru păcatele altora.

Curioasă este natura omenească! Oricând eşti îngenunchiat sub flagel, cum ştii să născoceşti o tristă mângâiere, atribuind cine ştie cui sau la ce, cauza nefericirii în care te vezi precipitat! — Cum se poate tu, creatura atât de superioară să atribueşti unui aşa mititel vina la aşa mari împrejurări? Iartă-mă, am înţeles cu atât mai bine imensitatea răului, cu cât te-am văzut *pe tine* nemaiputând găsi altă mângâiere, decât în învinuirea nevinovatului între nevinovaţi — Cantacuzino!

Având și eu nevoe de trista mângâiere a celui flagelat, am căutat și eu vina și răspunderea undeva și pare-mi-se că de departe am nemerit mai aproape decât tine, care te-ai aflat în inima catastrofei. Ți-alătur un articol, care s'a publicat, cum o să vezi, foarte mutilat, în *die Zeit* din Viena mercuri 3 Apr. st. n.; îți trimit și originalul meu românesc. Numai tu în țară știi asta, și te conjur să păstrezi absolută discreție: n'ar trebui să ai pe suflet că mi s'a tras vreun rău tocmai dela tine. Dacă însă, cu toată discreția, poți să-l reproduci undeva (și, cu rezerve complete, cred că orice gazetă cuminte ar putea să-l reproducă, măcar ca document), nu mi-ar părea rău. Eu l-am trimis și la alții cu următoarea notiță tipărită (din Leipzig):

« Un publicist român a fost solicitat de către unul german să dea un articol pentru un mare ziar, spre orientarea mai exactă a opiniei europene în judecarea împrejurărilor ce au isbucnit așa pe neașteptate la noi. Germanul a tradus și trimis articolul la *die Zeit* din Viena, care, mercuri 3 Apr. st. n., l-a și publicat sub titlul, cam nepotrivit, « Rumänien, wie es ist », dar foarte mutilat după convenințele redacției.

« Autorul, socotind că asta poate v'ar interesa, vă trimite alăturat originalul românesc ».

Da, iubite Petrache, aici nu este urmarea vreunei personale greșeli sau răutăți, și deci nu poate fi vorba de nevinovățirea cuiva anume, fie chiar un om, cum ar fi Unul, în mare parte responsabil, nemite o bestie nevinovată. E falimentul unei întregi sisteme; e urmarea fatală a sacrei Constituțiuni, cu care ne-au dăruit în 66, după o noapte de chef și de traducere din belgienește, caricaturile jacobine dela 48. Dela arderea Regulamentului, am lucrat zi cu zi din răsputeri să ajungem aci, în halul de astăzi. Am ajuns în sfârșit. Să ne fie de bine!

Multe aș mai avea să-ți spun, dar acu nu mai pot; sunt tare obosit și am de lucru peste cap; am părăsit biata mea comedie, cu care puneam de gând să te 'nveselesc, ca să scriu pe comandă o serie de articole asupra Rrromâniei. Vezi primul capitol și spune-mi ce zici. — Să nu uit ceva caracteristic. Astă toamnă m'am întâlnit în țară cu un tânăr generos, actual prefect liberal, care mi-a prevestit, ca o isteață cărturăreasă, că înainte de primăvară Ciocoii or să se năruiască dela putere printr'o grozavă mișcare țărănească în Moldova. Imediat ce am aflat de primele mișcări

de-acolo, mi-au fulgerat prin minte cobirea generosului meu. Dacă aş fi fost procuror-general, primul pe care-l strângeam generosul ar fi fost, şi dacă nu era astăzi în altă parte decât pe jeţul de prefect, să nu-mi mai fi zis pe nume. Şi nu crez că generosul, care e şi prost pe lângă că e rău şi obraznic, să fi fost indiscret până într'atât numai cu mine, cu care nu e intim deloc. E drept că era cam ameţit de chefuri naţionaliste cu ocazia Jubileului, dar asta i se 'ntâmplă şi 'n vremuri mai puţin triumfale. Astfel, când s'a împlinit prorocia domnului prefect de astăzi, am zis: bine, au să cază Ciocoii, dar, până una-alta, să păzească Dumnezeu să nu treacă măcar o scânteie peste Milcov dincoace, şi mai cu seamă peste Olt! Dar bunul Dumnezeu n'a voit să asculte ruga păcătosului robului său, şi s'a făcut voia Domnului prefect.

De prisos să-ţi spun că sper să am cât se poate mai curând un amplu răspuns, cu veşti mai bune. Scrie-mi recomandat. — Focul s'a potolit de-a binele. Nicuşor al tău crez că nu mai trebue să plece din oraş. — Fiţi sănătoşi tu şi ai tăi.

Cu frăţească dragoste,

vechiul tău

Caragiale

luni 26/III [st. v. 1907].

XXX

Dragă Petrache, n'am răbdare să mai aştept răspunsul tău, ba chiar aş dori să nu te fi hotărît încă a-mi scrie, ca să-mi poţi spune câteva cuvinte lămurite şi despre ce te rog acuma. Iată.

Despre activitatea Excelenţei Sale [1]) ca nou preşedinte ale Societăţii Agrare şi despre întrunirea Comitetului executiv al liberalilor, ştiam cât se poate şti din discretul meu «Universul». Nu eşisem din casă de vreo săptămână, când un amic veni aseară luni, să-mi atragă atenţia asupra cazului Carp — «Pesther Lloyd», de care se ocupă cu tot dinadinsul «l'Indépendance roumaine». Am eşit numaidecât şi am mers la cafenea, unde le-am citit toate. — Cum se poate un om de spirit să-şi compromită astfel, într'un moment de humoare, o viaţă întreagă şi cariera politică a câtorva devotaţi, cari i-au înghiţit deja atâtea şi atâtea momente nenoro-

[1]) P. P. Carp.

cite de humoare? Curat vorba din scriptură, rătăcirea din urmă mai rea decât toate. Mă rog ție, completează-mi informațiile. Spune-mi ce este, ce nu este, ce mai este adevărat în această afacere, care mie îmi face o impresie atât de desastroasă.

După cum văd că se precipită evenimentele la noi, eu nu cred că, odată ce s'au putolit mișcările huliganilor noștri, putem dormi pe trandafiri. Dezordinile acelea au fost, pare-mi-se, semnalul unor vremuri grele: începem o altă istorie mai puțin veselă decât cea de până ieri; râsul și gluma nu ne vor mai putea sluji de mângâiere ca altădată față cu cele ce se vor petrece în lumea noastră românească. Copiii noștri vor avea poate de ce să plângă — noi am râs destul.

Să dea Dumnezeu să fiu eu proroc mincinos, dar tare mi-e teamă că bieții copii o să regrete în curând că nu i-am învățat bulgărește. Cu oamenii noștri politici, începând dela Cel mai de sus și isprăvind cu Petrache Gruber, intendentul Clubului Mandy, văd eu bine unde mergem. Un dezastru mare ne pândește — un dezastru incalculabil; și nu văd în toată Europa astăzi pe nimeni care să ne compătimească măcar daco-macedo-românismul în faliment, dar-mi-te să ne dee o mână de ajutor. Ce am făcut, ce am dres, nu știu; știu că lumea întreagă nu ne poate suferi. Am abuzat, prin spirit de paradă și de bravadură, de închipuit prestigiu; am profesat cu furoare insolentă grandomania; am tot aruncat praf în ochii lumii — până când am ajuns în sfârșit să dispunem lumea întreagă a face astăzi haz de nenorocirile noastre. Au ajuns Bulgarii să ne dee în fața lumii lecțiuni de omenie și de tact politic. Ungurii, Sârbii și Grecii ne amintesc cu zâmbet caracteristic succesul Expoziției și jubileului regal de acum câteva luni. Iar fratele nostru dela Tibru, după ce ne stoarce convenția comercială, se duce, cu tradiționala bună credință italiană, la Atena, să îmbărbăteze avânturile către idealurile elenice.

Ce ne pasă însă? Nu ne rămâne un voinic sprijin, tânărul Franz-Joseph? un suveran de atâta viitor!

Sturdza pune pe socialiști să aranjeze raporturile canonice dintre proprietarii și arendașii devastați cu țăranii devastatori, sub amenințarea reînceperii dezordinilor sau părăsirii totale a muncii; Carp, în gazete ungurești, cere intervenția străină; iar M. Sa dă un ordin de zi, în care se felicită că, la extremă primejdie, poate dispune de, nici mai mult nici mai puțin, 140.000 de oameni, ar-

mată pe care rămân s'o hrănească şi s'o cinstească cu ţuică şi tutun casele de cartoforie şi de camătă, societăţile de doamne şi ovreii zionişti prin subscripţie publică.

Aşa politică, înţeleg şi eu. Bravi tutti!

Multă sănătate ţie şi la ai tăi. Aştept impacient o vorbă dela tine.

Al tău vechi

Caragiale

Marţi 3/16 Apr. [1907].

XXXI

Petrecere bună pe malurile Bosforului! Mă rog, trimite-mi prin posta d'întâi oleacă de căldură de pe acolo: aici degerăm. La toţi dela toţi, viele herzlichste Grüsse,

Car.

Wilmersdorf Berlin
Hohenzollernpl. 4.
Donnerstag d. 25/VII [1907].

XXXII

Dresden, 16 Nov. 1907.

!.. ?..

XXXIII

Berlin W., 29 Dec. 1907

Prea stimată Doamnă Missir,

Vă sărut mâinile şi vă rog respectuos să binevoiţi a da preţiosului dv. consoarte (*sic*), fraîchement débarqué, această cartă [1]).

Devotat servitor

Caragiale

Stimate domnule Senator, mai întâi: bine aţi venit! Apoi, vă somăm ca, marţi 31 dec. st. n., să vă ascultaţi şi să vă urmaţi consoarta acolo unde va voi dumneei să vă ducă, împreună cu

[1]) Reprezentând pe Caragiale şi Missir, fotografia în bust, cunoscută.

bravul pelotonier roșior [1]). — Vă rugăm negreșit să prindeți și Lupu moldovinesc [2]) și să ni-l aduceți legat.

Cu frățească dragoste,

Caragiale

(Pe recto, Caragiale a scris:)

E greu viața, domnu ișpector!

XXXIV

Wilmersdorf b. Berlin, 8 Ian. 1908.

Dragă Petrache, doamna Caragiale, aflându-se față cu doamna Missir în aceeași stare sentimentală în care mă aflam eu odinioară față cu matale, zice că ar fi păcat să nu ne mai întâlnim asupra unor chestii prealabile înainte de plecarea Dv. Eu, din parte-mi, fiindu-ți rămas fidel, zic asemenea. Rămâne să știm ce ziceți și dv. Ați putea să nu ne refuzați sacrificiul a patru ceasuri, vineri sau sâmbătă, dela 2—6 p. m., unde, la timp, vom hotărî noi? — bine 'nțeles după stilul doamnelor noastre? fără fum.

Cu emoție, dar cu încredere, așteptăm o vorbă bună rohrpostalissimă [3]).

Dacă n'a plecat Lupu, îl luăm în combinație cu puiu cu tot [4]).

Al matale,

Caragiale

Mercuri seara.

XXXV

Wilmersdorf b. Berlin, 1 Febr. 19[illegible]8.

?

!

[1]) N. P. Missir, fiul, care-și făcea serviciul militar
[2]) Lupu Costake.
[3]) Prin scrisoare pneumatică.
[4]) N. Lupu-Kostake, fiul.

XXXVI

Berlin W., 19 Iulie 1908.

Domnule Profesor,

Cu onoare vi se comunică prin aceasta că de îndată adresa noastră sună astfel: *Travemünde-Strand (Lübeck) — Villa Iris.* Rugându-vă a binevoi să luaţi notă de comunicarea noastră spre cât mai promptă întrebuinţare, suntem toţi ai dvoastre ai tutulor

foarte devotaţi,

Familia Caragiale

XXXVII

Dragă Petrache,

Ţi-am expediat eri în plic recomandat o mică doză de sare marină [1]) prima calitate; o cantitate mai mare nu s'ar putea trimite: tu trebue să ştii că importul sării la noi este absolut proibit şi contrabanda foarte aspru pedepsită — trebue să ne mulţumim cu ce avem, cu sarea noastră naţională, care e mai dulce decât orice sare străină.

Despre «evenimentele cari se precipită», aş avè foarte multe să-ţi «scriu»; dar mă mărginesc deocamdată la câteva consideraţiuni sumare; — nu vreau să-ţi răpesc prea mult din momentele tale de far-niente, la care ai drept după atâta activitate politică şi sbucium parlamentar din sesiunea trecută. Iată:

1. Constituţiunea la Stambul... Dacă asta a ieşit din devla amicului tău Abdul-Hamid, apoi atunci, cu drept cuvânt putem să-i zicem Aferim! şi să-l considerăm ca pe cel mai mare ciapcân peşecher după Nastratin-Hogea. De multă vreme Europa (atât de doritoare acum în urmă de restabilirea ordinii, prin reforme largi, în peninsula balcanică) n'a mai înghiţit aşa chiul otoman!

2. Despre discursurile Nababului... Cred că Delavrancea este un foarte bogat stilist.

---

[1]) Intr'un ambalaj de carton, cu inscripţia de mână: *Achtung! Vorsichtig aufmachen* (Atenţiune! A se desface cu precauţiune).

3. Despre prefața lui Delavrancea... Sunt sigur că Nababul nu prea e generos.

Infine.

4. Despre interviewul «Pester Lloyd»... gândesc că ar fi bine să nu-l mai lăsați voi gogomanii pe Conul Petrache să umble singur — mai ales vara și așa departe.

Noi petrecem, slava Domnului! foarte bine aici. Am petrece mult mai bine, firește, dacă ați fi și tu cu ai tăi împreună cu noi. Așa vilegiatură înțeleg! Ce palavre, coane! ce pitrecere, bri omule! Dar — de ce să oftăm după ce nu se poate?

Așteptăm cu mare plăcere din când în când câte o vorbușoară bună dela Scorțeni și vă trimitem tutulor toți multe cordiale salutări.

Fiți sănătoși și veseli! Dumnezeu cu voi! Să ne vedem cu bine la toamnă!

Al tău vechiu,

Caragiale

Seebad Travemünde
Villa Iris
(Germania)
Mercuri 23 Iul./5 Aug. [1908].

XXXVIII

Hamburg, 3 Iunie 1909.

Hoch! Hoch! Hoch Deutschland! [1])

Viele herzlichste Grüsse,

Car.

XXXIX

Travemünde, 27 Iunie 1909.
Villa Iris

Mă uit toată ziua cu ochianul în largul mării, doar voiu zări la orizont vaporul care să-mi aducă vreo scrisoare dela matale. Așî! mata nici gând văz că n'ai.

Viele Grüsse in die Ferne,

Car.

[1]) C. p. ilustr. *Hamburg-Bismarckdenkmal.*

XL

9 Iulie 1909.

Sîmpietru la mulţi ani cu noroc, sănătate şi toate cele dorite pentru tine şi pentru ai tăi! — urăm cu toţii ai mei şi eu,

al tău vechiu

Caragiale

Travemünde Strand
Villa Maris
— Germania —

XLI

Travemünde, 31 Iulie 1909.

Dragă Petrache, pe aici vreme răcoroasă şi petrecere frumoasă — aşa de frumoasă, că e peste poate să lucrez ceva. Mă duc înapoi, la atelierul din Wilmersdorf, că destul am petrecut şi hoinărit. Acolo, mai aştept vorbe frumoase şi veşti bune dela matale. Dela toţi d'aici tutulor Missireştilor cele mai cordiale salutări.

Fiţi sănătoşi şi veseli! Să ne mai vedem cu bine! Dumnezeu cu voi şi cu noi!

Al tău,

Car.

(Pe recto, reprezentând drapelul german de război, Caragiale a scris odată pe unul din pătratele albe, a doua oară sub legendă:)

Hoch! Hoch!! Hoch!!!

XLII

Hels..., 1 Aug. 1909.

P'aici nu e cald deloc; dar senin şi frumos.

Cine nu cunoaşte extremul nord (pe care d'abia îl miros de aici), nu ştie frumuseţea Europei, şi multe din istoria ei nu le poate pricepe.

Fiţi sănătoşi!

Al tău vechiu,

Car.

XLIII

Wilmersdorf b. Berlin, 17 Dec. 1909.

Sf. Nicolae [1]) la mulți ani cu sănătate, noroc și voie bună! Cinstiți socri după pofta inimii! Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Familia Caragiale

XLIV

Travemünde, 2 Aug. 1910.

Dragă Petrache, cunoscându-ți slăbiciunea pentru postale ilustrate, precum și inima ta de dacoroman, cred că nu-ți pot trimite nimic mai «înălțător» decât un drapel tricolor arborat d'asupra reședinței noastre de vară. — Privește-l ce demn fâlfâie el singur înspre stânga, în pofida vântului, pe când toate celelalte, străine, se lasă spre dreapta după vânt. Incât — nu putem zice decât: onoare lui!

Sănătate și veselie vă urăm

Carageleștii

XLV

Travemünde.

Dragă Petrache,

Cu cele mai distinse salutări pentru Coana Trandafirica [2]) din partea noastră a tutulor, îți trimit comunicarea că, de îndată ce primești acest «spectacol» marin, noi suntem reinstalați în penații noștri din *Schöneberg bei Berlin*, Innsbruckerstr. 1, — unde ne-ar face mare bucurie să primim știri frumoase dela Scorțeni.

Ganz ergebenst,

Car.

Mercuri 28 Iul./10 Aug. 910.

[1]) Onomastica tânărului N. P. Missir.
[2]) D-na Elisa P. Missir.

XLVI

F. d.

Dragă Petrache,

Am văzut pe Nicuşor: voinic şi vesel. Nevastă-mea şi copiii trimit împreună cu mine multe călduroase salutări Doamnei Missir.

Doresc dela tine câteva cuvinte în privinţa ultimelor evenimente. Te rog nu mă lăsa în nedomirire.????!!!!!

Cu dragoste,

al tău

Car.

Incă odată te rog... ?!

XLVII

F. d. [Febr. 1908 ?].

Dragă Petrache, îţi trimit aci un far[1]), să te joci cu el în momente de recreaţiune, imaginându-ţi că te plimbi pe depărtate albastre valuri... Plimbă-te sănătos şi vesel! — Cât despre faru politic, nu e decât unul![2]). Ia-te după acela, care sigur te va duce acolo unde un om deosebit ca tine trebue s'ajungă, lăsând pe «gogomanii» să mai iee une vessie (depuis longtemps cassée) pour une lanterne, după atâtea desamăgiri.

Călduroase salutări dela toţi ai noştri pentru graţioasa ta Doamnă.

Al tău vechiu,

Car.

[1]) C. p. ilustrată, în culori, cu un disc mobil.

[2]) Take Ionescu!

NICOLAE P. MISSIR

„STUDIOSUS“

I

Leipzig, 21 Febr. 1906.

Hoch Nicolaus studiosus! Hoch! Hoch!! Hoch!!!

Caragiale

II

Altona (Elbe), 20 Mai 1907.

Tânărul meu amic,

Rechiămându-mă memoriei d-tale, care, spre regretul meu, m'a cam părăsit dela o vreme, te salut, dintr'un loc foarte frumos, cu părintească dragoste.

Al d-tale bătrân amic

Caragiale

III

Tabloul din faţă reprezintă pe M-lle Cotincà [1]) considerând cât este marea Baltică de « vastă » şi de « albastră ». E opera lui d. Luki, care se prepară să dea concurs pentru a obţinè brevetul de Hofphotograph al Republicei lübeckane [2]). — Petele galbene de pe cer reprezintă norii.

Am fost rugat pe Conul Nicuşor să-mi trimită oarecare opere fotografice din propria d-sale fabricaţiune. Am onoare a repeta cu această ocaziunea rugămintea mea, şi vă salut.

Car.

---

[1]) Ecaterina (Tuşki) fiica scriitorului.

[2]) Situaţie foarte onorabilă, şi postul-onorific (n. a.).

INST. D. SCUREIU

Bucureşti, 7 Iulie 1881.

Frate Scureiu,

Scrie-mi imediat: poţi să mă înlesneşti cu 60 franci pe termen de vreo patruzeci de zile? Iată pentru ce ţi-i cer: sunt fără slujbă de două săptămâni şi mai bine, n'am para chioară, şi nu sper a intra în lucru decât peste vreo lună. Aş voi să am câteva parale să le las acasă mamii şi eu să viu să răsuflu vreo săptămână la tine, că n'am ieşit din acest oraş de putregaiu moral şi material de doi ani. Dacă tu, care nici tu nu eşti bogat, dar tot ai putea acolo sta mai bine ca noi aici, poţi să mă înlesneşti ar fi bine, mai rămânând pe urmă să mă şi găzdueşti la Câmpina.

Despre ieşirea mea de la «Timpul», care a fost silită, ţi-oi povesti eu când ne-om vedea. Răspunde-mi pe dată la întrebarea finanţiară pe care ţi-am făcut-o mai sus, la adresa:

Doamna E. Caragiale, str. Armenească 33.

Pun adresa mamii, căci poate când soseşte scrisoarea eu să lipsesc de acasă.

Al tău,

Caragiale

UNUI REDACTOR AL ZIARULUI EPOCA

F. d. [Apr. 1907]

D-sale Domnului Redactor al ziarului « Epoca » — Bucureşti

Stimate Domnule Redactor,

Binevoiţi, vă rog, a da ospitalitate în coloanele preţiosului dv. organ — la un loc mai de vază, de e posibil — micii fabule de mai la vale. Rogu-vă, dacă o admiteţi, păstraţi-i cu scumpătate ortografia originală.

Cu toată stima şi modestia,

Autorul

« Nebun ce sînt! . . . »

Fabulă

Un publicist s'a lăudat
Că e nebun bun de legat...
Ei aşi! nici nu e, nici n'a fost:
Cui Mile [1]) taie?

Morala

'I numa prost.

[1]) Mi le taie, — joc de cuvinte cu C. Mille, directorul *Adevĕrului*.

ALEX. MACEDONSKI

Iubite Domnule Macedonsky,

D'abia acuma, vineri dimineaţa, am primit buna d-tale scrisoare, pentru care mă grăbesc a-ţi mulţumi.

Deosebită plăcere mi-ar face dacă ne-am putea 'ntâlni, să mai stăm de vorbă împreună, ca pe vremea când eram tineri.

Ce frumos ar fi dacă d-ta ai avea vreme şi bună dispoziţie să vii astăzi vineri d. a. 5—5½ la berăria «Căpitanul», unde eu mă voiu afla negreşit.

Cu cele mai bune sentimente, cele mai distinse salutări,

al d-tale

Caragiale

29 Maiu, 10 dim. [1])

[1]) Probabil între 1893 şi 1901.

Domniei-Sale
Doamnei Lupu Kostaki

Bârlad
Dealul-Mare

Prea stimată şi graţioasă Doamnă,

Astăzi, Sâmbătă 22 Decembre 1907 st. v., orele 2½ d. a., subsemnaţii, întruniţi în şedinţă plenară, în Wilmersdorf-Berlin, Hohenzollernplatz 4, regretându-vă foarte mult absenţa din mijlocul nostru, am avut onoarea să ridicăm primul pahar în sănătatea Domniei-voastre.

Rugându-vă cu profund respect, prea stimată şi graţioasă Doamnă, a primi omajul nostru spontaneu, vă urăm: Să trăiţi! la mulţi ani cu sănătate, noroc şi veselie!

Devotaţii Domniei-voastre
pentru Familia P. T. Missir
» Lupu Kostaki şi fiul
» Familia Caragiale
Secretarul perpetuu,
I. L. Caragiale
publicist român

I S V O A R E

Pag. 1: PAUL ZARIFOPOL. Corespondență în cea mai mare parte inedită. Sub titlul *Corespondența dintre I. L. Caragiale și Paul Zarifopol (1905—1912)*, în *Revista Fundațiilor Regale*, II, Martie, Aprilie și Mai 1935, apoi în tiraj deosebit, la *Fundația Regală pentru literatură și artă*, 1935 (85 pag. in-8), fragmente de scrisori și câteva chiar în întregime. Scrisorile, în păstrarea d-nei Ștefania P. Zarifopol, care a selecționat materialul, în còpiile extrase de noi, revăzându-l apoi și în corectură.

Pag. 211: NICOLAE PETRA-PETRESCU, publicist ardelean. Inedită, în păstrarea d-lui Horia Petra-Petrescu, care a comunicat regretatului Paul Zarifopol, copie după original.

Pag. 215: HORIA PETRA-PETRESCU, publicist, fiul precedentului. Inedite, în păstrarea d-sale și comunicate aceluiași, ca și precedenta. Alte câteva scrisori, de natură mai intimă, se găsesc în păstrarea d-lui Horia Petra-Petrescu.

Pag. 223: AUREL C. POPOVICI, om politic și publicist ardelean. Inedite, din arhiva Fundației Regale pentru Literatură și Artă, care a intrat în stăpânirea unui lot de manuscrise și scrisori ale lui.

Pag. 227: VASILE GOLDIȘ, om politic și publicist ardelean. Scris. I—II și IV—V, concepte, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Celelalte, în *Românul*, Arad, 12/25 Iunie 1912: *Din corespondența lui Caragiale cu ziarul « Românul »*.

Pag. 237: TITU MAIORESCU. Comunicate în original de d-na Livia Dymsza, spre a servi acestei ediții. Ultima scrisoare, din același isvor, ne-a fost înmânată de d. I. E. Torouțiu și a mai fost publicată de noi.

Pag. 243: DELAVRANCEA. Ciorne, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Reproduse de noi, aproape în textul integral, în *Viața lui I. L. Caragiale*, la « Fundația pentru literatură și artă », 1940.

Pag. 251: C. DOBROGEANU-GHEREA. In păstrarea d-nei Ștefania P. Zarifopol, fiica destinatarului. Inedite, afară de scris. II, din care am reprodus o parte, în « Viața lui I. L. Caragiale ».

Pag. 265: PIANISTUL C. DIMITRIU, profesor la Conservatorul din București. Publicate în *Flacăra*, 1 Decemvrie 1921, *Trei scrisori ale lui Ion L. Caragiale.*

Pag. 269: D. BIRĂUȚIU, ziarist și tipograf, directorul ziarului «Lupta» din Budapesta. Publicate în *Rampa*, 27 Sept. 1912: *Caragiale voia să scoată o revistă, — ultimul mare proect al maestrului*, de L. Paukerow.

Pag. 275: EMIL ISAC, literat ardelean. Publicate în *Rampa*, Duminecă 8 Iulie 1912: *Câteva scrisori de ale lui Caragiale (Adresate lui Emil Isac)*. Posedă și alte scrisori, «de interes privat».

Pag. 281: EMIL D. FAGURE, publicist. Publicate în *Adevĕrul*, Sâmbătă 16 Iunie 1912 (scris. V în fac-simile): *Câteva scrisori de ale lui Caragiale.*

Pag. 287: IACOB C. NEGRUZZI. Din lotul de autografe dăruite Bibliotecii Academiei Române. Tipărite în «Studii și Documente literare», I, «Junimea», de I. E. Torouțiu și G. Cardaș.

Pag. 293: DR. I. DUSCIAN, publicist. In *Adevĕrul literar și artistic, Caragiale intim, Patru scrisori inedite ale lui Caragiale*, de Liviu Marian. Din aceste «inedite», prima fusese publicată de destinatar în *Noua revistă română* dela 9 Dec. 1912 *(Caragiale și Ronetti-Roman)* și ultima, *ibid.*, dela 18 Noemvrie 1912 *(Caragiale pedagog)*; de asemenea; scris. I în *Adevĕrul literar și artistic*, 2 Ian. 1921: *O scrisoare inedită a lui Caragiale, — Caragiale și Ronetti-Roman*, scris. IV și III, *ibid.*, 30 Ian. 1921: *Cum scria Caragiale, —* Cu două scrisori inedite de Caragiale.

Pag. 301: N. N. CARAGIALE, publicist, nepot de fiu al lui Costache Caragiali. Ciorna, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

Pag. 305: SCIPIONE I. BĂDESCU (Ioniță Bădescu), poet și publicist ardelean. In *Curierul român*, Botoșani, Joi, 18 Februarie 1899, articolul editorial: *O prețioasă surpriză.*

Pag. 309: AL. DAVILA—C. STĂNCESCU. Scris. I—III au fost în păstrarea defunctului C. Stăncescu, secretar al companiei Davila, în 1909. Telegramele IV—VII, concepte, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

Pag. 315: ADMINISTRATORULUI TIPOGRAFIEI «ADEVĔRUL». In *Dimineața*, 16 Iunie 1912: *Caragiale și linotipul*, articolul nesemnat.

Pag. 319: OCTAVIAN GOGA. *Luceafărul*, 26 Iunie st. v. 1912, scrisoarea în fac-simile.

Pag. 323: PROF. C. RĂDULESCU-MOTRU. Scris. I, II, IV și telegr. VI, inedite, comunicate în original, de destinatar. Scris. III, în fac-simile, în *Noua revistă română*, 1912; scris. V, comunicată în original d-lui P. Manoliu, care a tipărit-o în *România.*

Pag. 329: PROF. M. DRAGOMIRESCU. Inedite, în păstrarea destinatarului, care ne-a comunicat originalele.

Pag. 337: V. MESTUGEAN, publicist, fost redactor la « Universul ». In revista armenească, *Ararat*, după 1928 (n'am găsit referința exactă, deoarece revista din anii ulteriori acestei date, dela colecția Bibliotecii Academiei Române, este dată la legat).

Pag. 341: N. PETRAȘCU, critic literar. In « Studii și Documente literare », VI, *Junimea*, de I. E. Torouțiu. Biletul II, în fac-simile.

Pag. 345: I. ANESTIN, actor. In *Flacăra*, 23 Iunie 1912, *Un autograf al lui Caragiale*, în *fac-simile*.

Pag. 349: IOAN URBAN JARNIK. In « Studii și Documente », III, *Junimea*, de I. E. Torouțiu. Intâi, în *Românul*, Arad, 7/20 Februarie 1912: *D-l Dr. Urban Jarnik și d. I. L. Caragiale, răspunsul lui Caragiale.*

Pag. 353: SOCIETĂȚII ACADEMICE « ROMÂNIA JUNĂ » DIN VIENA. In lucrarea *Societatea Academică, socială, literară, România-Junâ din Viena (1871—1911), Monografie istorică*, de I. Grămadă, Arad, 1912.

Pag. 357: UNUI PSEUDONIM. In *Seara*, Iași, Duminică 24 Noemvrie 1896: *O scrisoare a lui Caragiale.*

Pag. 361: PETRU VULCAN, publicist. *Scrisori însemnate*, în *Ovidiu*, Prima revistă literară dobrogeană, I, 4, 1 Noemvrie 1898.

Pag. 365: AL. CIURA, profesor la Blaj, publicist. *O epistolă a lui Caragiale către d. Al. Ciura*, în *Românul*, Arad, 16/29 Iunie 1912.

Pag. 369: RĂSPUNSURI CU PRILEJUL SĂRBĂTORIRII CELOR 60 ANI. Concepte în păstrarea d-nei Alexandrina I. L. Caragiale, scrise direct pe scrisorile sau telegramele de felicitare. Telegr. II, către Take Ionescu, în *Ordinea*, Miercuri 1 Febr. 1912; XXXII, către același, în *Ordinea*, 9 Febr. 1912. Telegr. V în *Românul*, 1/14 Febr. 1912. Scris. XXXV, comunicată de un descendent al destinatarului.

Pag. 383: AL. VLAHUȚĂ. Concepte, în păstrarea d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Scris. I—II—III, reproduse de noi în articolul de introducere la *Scrisorile lui Al. Vlahuță către I. L. Caragiale (Revista Fundațiilor Regale*, 1 Decemvrie 1933), care figurează și în « Viața lui I. L. Caragiale ».

Pag. 389: CONSTANTIN PETRESCU. Concept inedit, din arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

Pag. 393: D-NEI ALEXANDRINA I. L. CARAGIALE. Inedite. *Ibid.*

Pag. 399: EM. GÂRLEANU. Scris. IV, V bis și telegramele VI—XII, din caetul autograf: *Afacerea Teatrul Craiova-Caragiale, 1911—1912*, în păstrarea d-nei Alexandrina I. L. Caragiale, reprodus în « Viața lui I. L. Caragiale ». Scris. I ne-a fost comunicată în original de d. Gustave Finkelstein, colecționar, iar scris. II, III și V, de către d. prof. N. I. Russu.

Pag. 407: ION SLAVICI. Inedită, în păstrarea d-lui prof. Scarlat Struțeanu, ginerele destinatarului.

Pag. 411: ACTORUL CONST. IONESCU. Inedită, comunicată de d. prof. Al. C. Ionescu, fiul destinatarului.

Pag. 415: HERBERT KANNER. Comunicată lui Paul Zarifopol, care a luat copie după originalul, pare-se, inedit.

Pag. 419: B. BRĂNIȘTEANU, publicist. Reproducere fac-simile în *Adevĕrul literar și artistic*, 19 Decemvrie 1920: *Ronetti-Roman despre « Manasse »*, de B. Brănișteanu.

Pag. 423: DR. A. STEUERMAN-RODION, redactor la « Opinia » din Iași. Scrisorile I, VII, X—XV și XVIII și telegr. XVI, comunicate în original de d-na Angela A. Steuerman-Rodion; inedite, cu excepția scris. XVIII, reprodusă de *Românul* din Arad, 17/30 Iunie 1912, după *Ordinea*. Scris. XVII, în concept, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Fragmentele II—VI și VIII—IX sunt scrisori excerptate de Rodion, la rubrica *Oameni și lucruri*, din *Opinia*, 1907—1908 și în cartea sa, *Reminiscențe*. Rodion a spicuit de asemenea din scris. XIV, pe care o dăm în întregime, în articolul *Scrisoarea găsită*, *Opinia*, 18 August 1909.

Pag. 437: DR. ALCEU URECHIA. In păstrarea familiei; defunctul ne comunicase scrisorile, parte în copie, parte în original. Câteva din ele au fost spicuite, cu prilejul unei comunicări radiofonice *(O conferință a d-rului Urechia despre Caragiale*, în *Universul*, 3 Iunie 1941). Altele, au fost reproduse parțial sau integral în *Dimineața*, dela 25 Dec. 1935, 1 Ian. și 4 Febr. 1936. O scrisoare și o c. p., în fac-simile, în *Veselia*, 8 August 1940, « număr consacrat marelui umorist Dr. Urechia ». Majoritatea, inedite. Alte scrisori, cu caracter mai intim, în păstrarea familiei.

Pag. 467: DR. CORNEL IANCU, avocat, Arad. Concept, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

Pag. 471: UNUI TÂNĂR POET. Concept, *ibid.* Reprodus în « Viața lui I. L. Caragiale ».

Pag. 475: LIBRARUL C. FILIP. *Id.*, *ibid.* Reprodus *ibid.*

Pag. 479: N. GANE. B. A. R. P.II.511.I. *Programul Teatrului Național*, No. 1, Deschiderea Stagiunii 1896—1897, rubrica *De-ale Teatrului*. Articolul program are data București, 21 Sept. 1896. Scrisoarea e reprodusă și în Nr. 2.

Pag. 483: DR. ALEX. S. MARCOVICI, profesor la Facultatea de Medicină din București. Concept, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Reprodus în « Viața lui I. L. Caragiale ».

Pag. 487: ION GHICA, directorul general al teatrelor. *Id.*, *ibid.* Reproduse *ibid.* Conceptele scrise de o mână feminină, probabil de d-șoara Livia Maiorescu, sub dictarea tatălui ei. Vezi de asemenea petiția scrisă de Caragiale cu același

prilej, şi reprodusă în « Introducere » la *Opere*, VI, *Teatru* (din dos. 445/1879, Arhivele Statului, cu data 25 Ianuarie 1879); data acesteia pledează pentru ipoteza că scris. II, către Membrii Comitetului teatral, n'a mai fost expediată, rămânând în stare de proect.

Pag. 491: G. IBRĂILEANU. Concept de mulţumire pentru rândurile închinate în « Viaţa Românească », cu prilejul jubileului de 60 ani. In păstrarea d-nei Alexandrina I. L. Caragiale.

Pag. 495: ANGHEL DEMETRIESCU. Originalele în păstrarea d-lui G. Taşcă, ginerele destinatarului; d-sa a spicuit din scris. I, în cursul unei conferinţe despre Anghel Demetriescu.

Pag. 499: D. D. PATRAŞCANU. Originalul fac-similat în fruntea volumului *Schiţe şi amintiri*, cu o scrisoare a lui Caragiale, ediţia a treia, Viaţa Românească, Bucureşti, 1922; de asemenea în *Adevĕrul literar şi artistic*, Dum. 11 Iunie 1922: *O scrisoare a lui Caragiale.*

Pag. 503: N. DUMITRESCU-CÀMPINA, directorul ziarului « Universul ». Concepte, în arhiva d-nei Alexandrina I. L. Caragiale. Scris. II, reprodusă în « Viaţa lui I. L. Caragiale ».

Pag. 509: DR. ADOLPHE STERN. Din « Insemnări din viaţa mea », II, Bucureşti, 1921.

Pag. 513: FRAŢII ŞARAGA, editori din Iaşi. C. Săteanu: *Invoelile editoriale ale lui Caragiale*, în *Viaţa Românească*, Decemvrie 1921.

Pag. 519: PETRE TH. MISSIR, profesor la Facultatea de Drept din Iaşi. Originale inedite, în păstrarea d-lui ing. N. P. Missir. Scris. VIII şi răspunsul lui Petre Th. Missir, în articolul nostru: *Despre o vorbă istorică a lui P. P Carp*, din *Libertatea*, 20 Decemvrie 1940.

Pag. 563: NICOLAE P. MISSIR, « studiosus ». Inedite, în păstrarea destinatarului.

Pag. 567: INST. D. SCUREIU, o figură de seamă a învăţământului primar muscelean. După *Carnaval literar* — Anecdote politice şi culturale — Iaşi, de C. Săteanu, care a reprodus scrisoarea din ziarul *Presa*, Câmpulung.

Pag. 571: UNUI REDACTOR AL ZIARULUI EPOCA. Ciorna în păstrarea d-lui N. P. Missir; din scrisorile trimise lui Petre Th. Missir.

Pag. 575: ALEX. MACEDONSKI. Originalul inedit, comunicat de d. Gustave Finkelstein.

Pag. 579: CELLA DELAVRANCEA. In păstrarea d-nei Cella Delavrancea-Lahovary.

Pag. 583: D-NA LUPU KOSTAKI. Din lotul de scrisori donate de d. N. Lupu-Kostaki, Bibliotecii Academiei Române.

TABLA ILUSTRAŢIILOR

Planşa

I. I. L. Caragiale la vârsta de 38 de ani (1890).
II. Scris. CCXLII către P. Zarifopol; vezi pag. 135.

TABLA DE MATERII

	Pagina
PREFAȚĂ	XI
INTRODUCERE	XV
Paul Zarifopol	1
Nicolae Petra-Petrescu	211
Horia Petra-Petrescu	215
Aurel C. Popovici	223
Vasile Goldiș	227
Titu Maiorescu	237
Delavrancea	243
C. Dobrogeanu-Gherea	251
Pianistul C. Dimitriu	265
D. Birăuțiu	269
Emil Isac	275
Emil D. Fagure	281
Iacob C. Negruzzi	287
Dr. I. Duscian	293
N. N. Caragiale	301
Scipione I. Bădescu	305
Al. Davila — C. Stănescu	309
Administratorului tipografiei « Adevărul »	315
Octavian Goga	319
Prof. C. Rădulescu-Motru	323
Prof. M. Dragomirescu	329
V. Mestugean	337
N. Petrașcu	341
I. Anestin	345
Ioan Urban Jarnik	349
Societății Academice « România Junâ » din Viena	353
Unui pseudonim	357
Petru Vulcan	361
Al. Ciura	365
Răspunsuri cu prilejul sărbătoririi celor 60 ani	369

Al. Vlahuță . . . . . .
Constantin Petrescu . . . . . .
D-nei Alexandrina I. L. Caragiale . . . . . .
Em. Gârleanu . . . . . .
Ion Slavici . . . . . .
Actorul Const. Ionescu . . . . . .
Herbert Kanner . . . . . .
B. Brănișteanu . . . . . .
Dr. A. Steuerman-Rodion . . . . . .
Dr. Alceu Urechia . . . . . .
Dr. Cornel Iancu . . . . . .
Unui tânăr poet . . . . . .
Librarul G. Filip . . . . . .
N. Gane . . . . . .
Dr. Alex. S. Marcovici . . . . . .
Ion Ghica . . . . . .
G. Ibrăileanu . . . . . .
Anghel Demetriescu . . . . . .
D. D. Patrașcanu . . . . . .
N. Dumitrescu-Câmpina . . . . . .
Dr. Adolphe Stern . . . . . .
Frații Șaraga . . . . . .
Petre Th. Missir . . . . . .
Nicolae P. Missir . . . . . .
Inst. D. Scureiu . . . . . .
Unui redactor al ziarului « Epoca » . . . . . .
Alex. Macedonski . . . . . .
Cella Delavrancea . . . . . .
D-na Lupu Kostaki . . . . . .
ISVOARE . . . . . .
TABLA ILUSTRAȚIILOR . . . . . .